"Cel mai bun roman de război..."
The New York Times
J. G. BALLARD
Imperiul soarelui
Un roman care a devenit un film de mare succes regizat de Steven Spielberg

J.G. BALLARD

Imperiul Soarelui

Bucureşti – 1994

Editura MIRON

Traducere de Any Florea

Imperiul Soarelui se bazează pe experienţa mea în Shanghai, China, în timpul celui de-al doilea război mondial şi în Lunghua C.A.C. (Centrul de Adunare a Civililor) unde am fost internat între 1942 – 1945. În cea mai mare parte, romanul se bazează pe evenimentele pe care le-am observat în timpul ocupaţiei japoneze a Shanghai-ului şi în interiorul lagărului de la Lunghua.

Atacul japonez de la Pearl Harbor a avut loc duminică, 7 decembrie 1941, dimineaţa, dar, datorită diferenţei de fus orar, la Shanghai era deja dimineaţa de luni, 8 decembrie.

J.G. Ballard

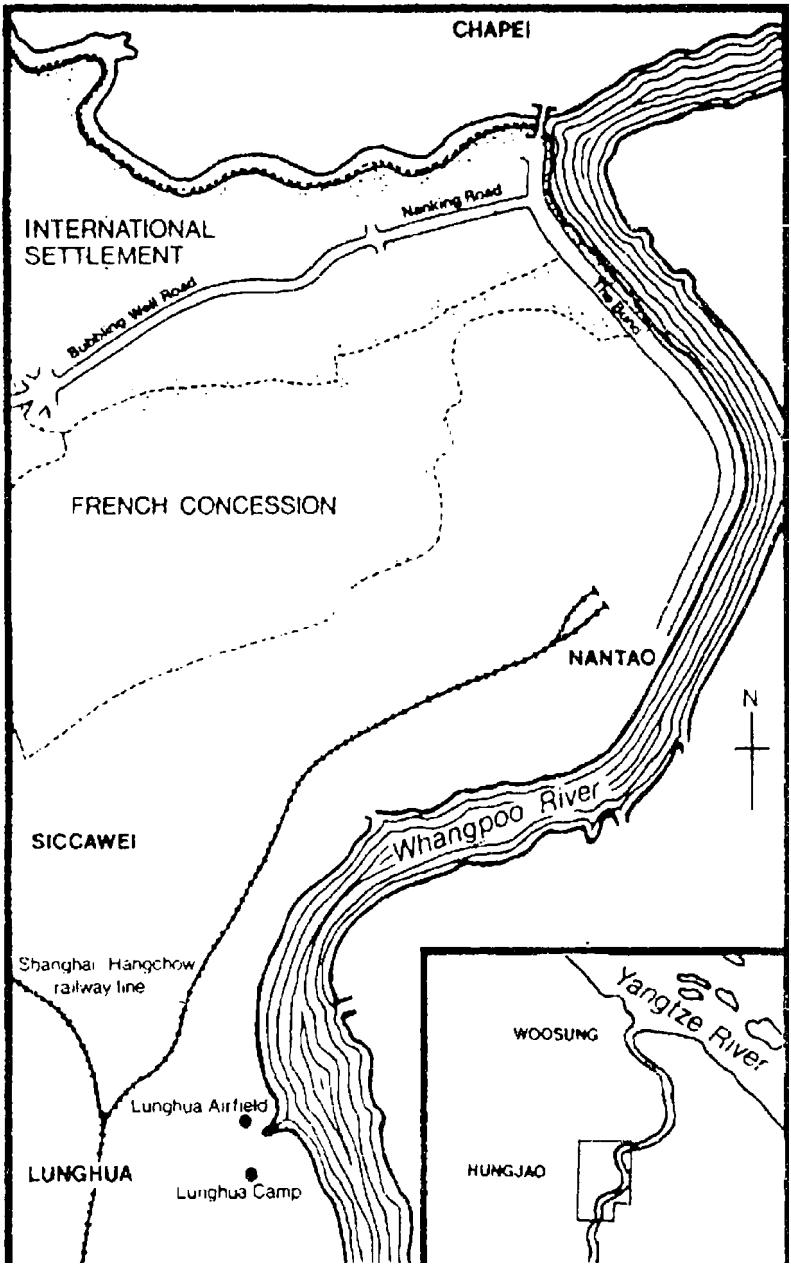
CHAPEI
INTERNATIONAL SETTLEMENT
Nanking Road
Bubbling Well Road
The Bund
FRENCH CONCESSION
NANTAO
N
SICCAWEI
Whangpoo River
Shanghai Hangchow railway line
Lunghua Airfield
LUNGHUA
Lunghua Camp
WOOSUNG
Yangtze River
HUNGJAO

Imperiul Soarelui

„Poate fi tocmai acel mare roman englez despre ultimul război, pe care a trebuit să-l aşteptăm timp de patruzeci de ani. În mod destul de semnificativ, nu există fapte eroice – foarte puţini combatanţi, de fapt. Doar un elev britanic pierdut în Shanghai în momentul când l-au invadat japonezii, o vastă companie a celor osândiţi, Shanghai-ul însuşi – acel oraş îngrozitor – şi în fundal, istoria, care se desfăşoară. O realizare extraordinară”.

Angela Carter

PARTEA I

1
În ajun de Pearl Harbor

Războaiele vin des la Shanghai, urmând repede unul după celălalt, ca fluxurile care urcă pe râul Yangtze şi aduc înapoi în acest oraş ţipător toate sicriele căzute de pe cheiurile mortuare ale Bundului chinezesc.

Jim începuse să viseze războaie. Noaptea, aceleaşi filme mute păreau să licărească pe peretele dormitorului său din Amherst Avenue şi transformau mintea lui adormită într-o sală goală de cinematograf, în iarna anului 1941 fiecare om din Shanghai îşi imagina filme de război. Fragmente din visele lui îl urmăreau pe Jim prin oraş; în holurile magazinelor universale şi ale hotelurilor, imagini de la Dunquerque şi Tobruk, despre Barbarossa şi violarea Nanking-ului, ieşeau la iveală din capul lui înfricoşat.

Spre mirarea lui Jim, chiar şi vicarul catedralei din Shanghai se înzestrase cu un antic aparat de proiecţie. După slujba din dimineaţa de duminică, 7 decembrie, în ajunul atacului japonez de la Pearl Harbor, băieţii de la cor au fost opriţi să plece acasă şi au fost îndrumaţi în ordine jos, în criptă. Purtând încă sutanele, se aşezară pe punte pe un rând de scaune rechiziţionate de la *Yacht Clubul* din Shanghai şi urmăriră un jurnal vechi de un an privind mersul evenimentelor.

Gândindu-se la visele sale vagi şi uimit de lipsa sonorului, Jim trase de gulerul lui cu volan. Orga bubuia ca o durere de cap prin tavanul de ciment, iar prin faţa ochilor îi treceau imaginile familiare ale luptelor cu tancuri şi ale bătăliilor aeriene. Jim era dornic să se pregătească de balul costumat pentru Crăciun, dat în după-amiaza aceea de doctorul Lockwood, vicepreşedintele Asociaţiei Rezidenţilor Britanici. Urmau să fie prezentate jurnale informative cu trecerea printre liniile japoneze spre Huhgian şi conjuraţia chineză, iar după focurile de artificii alte jurnale informative. Jim avea însă propriile lui motive să vrea să meargă la petrecerea doctorului Lockwood.

Afară, dincolo de uşile sacristiei, şoferii chinezi aşteptau lângă Packard-urile şi Buick-urile lor discutând în şoaptă unul cu celălalt. Plictisit de filmul pe care-l văzuse de zece ori, Jim îl

asculta pe Yang, şoferul tatălui său, în timp ce-l bătea la cap pe slujitorul australian. Totuşi, urmărirea jurnalelor informative devenise datoria patriotică a fiecărui britanic expatriat, ca şi tombolele pentru strângerea fondurilor de la club. Dansurile şi festivităţile în aer liber, nenumăratele sticle de whisky consumate în ajutorul efortului de război (ca pe toţi copiii, pe Jim îl intriga alcoolul, dar îl dezaproba vag) produseseră curând suficienţi bani pentru cumpărarea unui avion Spitfire – probabil, se gândise Jim, unul dintre acelea care fusese doborât la primul zbor, pilotul fiind ameţit din cauza mirosului de *Johnnie Walker*.

De obicei, Jim devora jurnalele de actualităţi, parte a efortului de propagandă al ambasadei britanice de contracarare a filmelor de război germane şi italiene prezentate în teatrele publice şi în cluburile Axei din Shanghai. Uneori, jurnalele de actualităţi de la *Pathé*, din Anglia, îi dădeau impresia că, în ciuda seriei lor nesfârşite de înfrângeri, războiul le făcea plăcere britanicilor. Filmele cu mersul evenimentelor erau mai sumbre, într-un mod care-l atrăgea pe Jim. Sufocându-se în sutana lui prea strâmtă, el urmărea un avion Hurricane căzând dintr-un cer plin de bombardiere Dornier spre un peisaj, ca în cărţile de copii, cu pajişti englezeşti pe care nu le cunoscuse niciodată. Vasul *Graf von Spee* stătea sabordat în râul Plata, un râu la fel de melancolic ca şi Yangtze, iar nori de fum se ridicau dintr-un oraş sărăcăcios din Europa răsăriteană, acea planetă întunecată, de unde Vera Frankel, guvernanta lui de şaptesprezece ani, scăpase în urmă cu şase luni pe un vas cu refugiaţi.

Jim fu bucuros când se termină bobina de film. El şi colegii săi corişti ieşiră în lumina stranie de zi, spre şoferii lor. Cel mai bun prieten al lui, Patrick Maxted, plecase cu mama sa din Shanghai spre un loc mai sigur ca fortăreaţa britanică, Singapore, iar Jim simţi că trebuia să urmărească filmul pentru Patrick şi chiar pentru rusoaicele albe care îşi vindeau bijuteriile pe treptele catedralei şi pentru cerşetorii chinezi care se odihneau printre pietrele de mormânt.

Vocea comentatorului îi mai bubuia în cap în timp ce călătorea spre casă, prin străzile aglomerate ale Shanghai-ului, în Packard-ul părinţilor săi. Yank, şoferul care vorbea repede, lucrase cândva ca figurant într-un film, turnat în localitate, cu Chang Ching, actriţa care îşi abandonase cariera ca să se alăture conducătorului comunist Mao Ze Dong. Lui Yang îi

plăcea să-l impresioneze pe pasagerul lui de unsprezece ani cu poveşti despre isprăvi din filme şi trucaje de efect. Dar azi, Yang îl ignoră pe Jim, lăsându-l singur pe bancheta din spate. El apăsa pe claxonul puternic al Packard-ului, duelându-se cu conducătorii agresivi de ricşe care încercau să împingă maşinile străine de pe Bubbling Well Road. Lăsând jos geamul, Yang lovea cu biciuşca lui de piele în pietonii neglijenţi şi în fetele de bar săltăreţe, cu genţi americane sau în bătrânele *amah* frânte în două sub juguri de bambus.

Un camion deschis, încărcat cu călăi profesionişti, trecu prin faţa lor în drum spre spânzurătorile publice din Oraşul vechi. Încercându-şi norocul, un băiat cerşetor desculţ, alerga alături de Packard. El bătea cu pumnii în portiere şi întindea palma spre Jim, cu ţipătul cunoscut pe toate străzile din Shanghai:

— Fără mamă! Fără tată! Fără whisky cu sifon!

Yang dădu cu biciuşca în el şi băiatul căzu jos, se ridică din faţa roţilor unui Chrysler ce venea din urmă şi alergă pe lângă acesta.

— Fără mamă, fără tată…

Jim ura biciuşca de călărie, dar îi plăcea claxonul Packard-ului. Cel puţin, acesta acoperea zgomotul tunurilor sau urletul sirenelor care anunţau raiduri aeriene la Londra şi la Varşovia. Se săturase până peste cap de războiul din Europa. Jim se uita la faţada ţipătoare a magazinului *Companiei sincere*, care era dominat de un uriaş portret al lui Ciang Kai Shek care le cerea chinezilor să facă tot mai mari sacrificii în lupta împotriva japonezilor. O lumină slabă, reflectată de la un tub de neon defect, tremura în dreptul gurii blânde a generalissimului, aceeaşi lumină pâlpâită pe care Jim o văzuse în visele lui. Întregul Shanghai se transforma într-un film de actualităţi generat de imaginaţia lui.

Oare creierul lui se îmbolnăvise de prea multe filme de război? Jim încercase să-i spună mamei sale despre vise, dar, ca toţi adulţii din Shanghai, ea era prea preocupată în iarna asta ca să-l asculte. Poate că avusese şi ea visele ei proprii. Într-un mod ireal, aceste imagini mişcătoare de tancuri şi bombardiere în picaj erau complet fără sunet, de parcă mintea lui adormită încerca să separe războiul adevărat de aceste conflicte imaginare inventate de *Pathé* şi British Movietone.

Jim nu avea îndoieli în privinţa realităţii. Văzuse el însuşi ce însemna un război adevărat, de la invadarea Chinei de către japonezi, în 1937, la vechile terenuri de lupte din Hungjao şi Lunghua, unde oasele morţilor rămaşi neîngropaţi se ridicau în fiecare primăvară la suprafaţa câmpurilor de orez. Războiul adevărat însemna miile de refugiaţi chinezi care mureau de holeră în palisadele închise de la Pootung şi capetele însângerate ale soldaţilor comunişti înfipte în ţepi de-a lungul Bundului. Într-un război real, nimeni nu ştia de partea cui era şi nu existau steaguri, sau comentatori, sau câştigători. Într-un război real, nu se vedeau inamicii.

În contrast, viitorul conflict dintre Anglia şi Japonia, despre care fiecare om din Shanghai se aştepta să izbucnească în vara anului 1942, aparţinea domeniului zvonurilor. Vasul de aprovizionare ataşat navei germane aflată în cursă în Marea Chinei vizita acum în mod deschis Shanghai-ul şi ancora pe râu, ca să ia combustibil de la zeci de şlepuri – multe dintre ele, după cum observase nemulţumit tatăl lui Jim, fiind deţinute de companii petroliere americane. Aproape toate femeile şi copiii americani fuseseră evacuaţi din Shanghai. În clasa lui de la Şcoala Catedralei, Jim era înconjurat de locuri goale. Majoritatea prietenilor săi şi mamele lor plecaseră în locuri sigure, la Hong Kong şi Singapore, în timp ce taţii lor îşi închiseseră casele şi se mutaseră în hotelurile de pe Bund.

La începutul lui decembrie, când se încheiase ziua de şcoală, Jim i se alăturase tatălui său, pe acoperişul blocului, unde se afla biroul lui, pe Szeciuan Road, şi îl ajutase să dea foc unor cutii cu acte pe care funcţionarii chinezi le aduceau sus cu ascensorul. Hârtiile arse se înălţau deasupra Bundului şi se amestecau cu fumul coşurilor nerăbdătoare ale ultimelor vapoare cu – aburi care părăseau Shanghai-ul. Pasagerii se îngrămădeau pe pasarele, eurasiatici, chinezi şi europeni se luptau să se urce la bord cu boccelele şi valizele lor, gata să rişte atacul submarinelor germane care aşteptau în estuarul râului Yangtze. Focuri se înălţau pe acoperişurile blocurilor de birouri din cartierul financiar, urmărite prin binocluri de ofiţerii japonezi, care stăteau pe cazematele lor din beton, de partea cealaltă a râului, la Pootung. Pe Jim nu-l tulbura atât furia japonezilor, cât răbdarea lor.

* * *

De îndată ce ajunseră la casa lor din Amherst Avenue, alergă sus să se schimbe. Lui Jim îi plăceau papucii persani, cămaşa de mătase brodată şi pantalonii albaştri de catifea în care semăna cu un figurant din filmul *Hoţul din Bagdad* şi era dornic să plece la petrecerea doctorului Lockwood. O să-i suporte pe conjuraţi şi jurnalele de actualităţi, iar apoi se va duce la întâlnirea secretă de la care fusese împiedicat atâtea luni, din cauza zvonurilor despre război.

Un alt eveniment fericit era că, duminica, Vera avea după-amiaza liberă, când îşi vizita părinţii în ghetoul de la Hongkew. Această tânără plictisită, aproape un copil şi ea, îl urma de obicei pe Jim peste tot, ca un câine de pază. De îndată ce Yang îl ducea acasă – părinţii fiind la cină la familia Lockwood – avea să fie liber să rătăcească prin casa goală, iar asta era cea mai mare plăcere a lui. Cei nouă servitori chinezi vor fi acolo, dar, în mintea lui Jim şi a celorlalţi copii britanici, aceştia rămâneau la fel de pasivi şi de nevăzuţi ca mobilele. Va termina de asamblat avionul din lemn de plută şi va completa un nou capitol din manualul intitulat *Cum să joci bridge contractual*, pe care-l scria într-un caiet de şcoală. După ani de zile cât asistase la partidele de bridge ale mamei sale, încercând să extragă o logică din apelurile „o pică", „pas", „trei cupe", „trei sans-atuuri", „dublu", „redublu", el obţinuse de la ea să-l înveţe regulile şi studiase chiar convenţiile, un cod care îl intrigase întotdeauna pe Jim. Cu ajutorul unui ghid al lui Ely Culbertson, tocmai ataca cel mai dificil capitol dintre toate, despre licitarea psihică. Erau atâtea probleme iar el trebuia să joace cu o singură mână.

Totuşi, dacă sarcina avea să fie prea obositoare, va pleca să facă un tur cu bicicleta prin Concesiunea Franceză, luându-şi cu el pistolul cu aer comprimat, pentru cazul în care va da peste grupul de francezi de doisprezece ani care formau banda din Bulevardul Foch. Când avea să se întoarcă acasă, va fi timpul serialului de radio *Flash Gordon*, pe postul XMHA, urmat de programul de discuri, la care el şi prietenii săi telefonau sub diferite pseudonime „*Batman*", „*Buck* Rogers" şi „*As*" (ăsta era Jim), cereri pe care îi plăcea să le audă citite de prezentator, deşi îl făceau să se chircească de ruşine.

Când îi aruncă servitoarei sutana şi se schimbă cu

costumul pentru petrecere, constată că toate planurile lui erau în pericol. Având capul ameţit de zvonurile de război, Vera decisese să nu-şi viziteze părinţii.

— Tu o să te duci la petrecere, James, îl informă Vera în timp ce îi încheia cămaşa de mătase. Iar eu le voi telefona părinţilor mei şi le voi spune totul despre mine.

— Dar, Vera, ei vor să te vadă pe tine. Ştii că vor. Trebuie să te gândeşti la ei, Vera…

Uimit, Jim ezită să se plângă. Mama îi spusese să fie drăguţ cu Vera şi să nu o tachineze, cum făcuse cu guvernanta anterioară. Rusoaica aia albă îl îngrozise pe când se refăcea după pojar, spunându-i că ea putea auzi vocea lui Dumnezeu în Amherst Avenue, atrăgându-le atenţia oamenilor încotro se îndreaptă lumea. Curând după aceea, Jim îi impresionase pe prietenii săi de şcoală anunţându-i că el era ateu. În contrast, Vera Frankel era o fată calmă care nu zâmbea niciodată şi găsea totul straniu la Jim şi la părinţii lui, la fel de straniu ca şi oraşul Shanghai, acest oraş violent şi ostil, aflat atât de departe de Cracovia. Ea şi părinţii ei fugiseră cu unul dintre ultimele vase din Europa lui Hitler şi locuiau acum, cu mii de refugiaţi evrei, în Hongkew, un cartier trist cu case şi blocuri de apartamente mizere, dincolo de regiunea portuară a Shanghai-ului. Spre uimirea lui Jim, Herr Frankel şi mama Verei trăiau într-o singură cameră.

— Vera, unde locuiesc părinţii tăi? Jim cunoştea răspunsul, dar hotărî să rişte o întrebare. Locuiesc într-o casă?

— Locuiesc într-o singură cameră, James.

— O cameră! Pentru Jim, aşa ceva era de neînchipuit, mult mai bizar decât în comicsurile cu *Superman* şi *Batman*. Cât de mare e camera? Mare cât dormitorul meu? Mare cât casa?

— Mare cât camera ta de îmbrăcat, James; unii oameni nu sunt atât de norocoşi ca tine.

Înspăimântat, Jim închise uşa camerei de îmbrăcat şi îşi puse pantalonii de catifea. Ochii săi măsurau camera cea mică. Cum puteau supravieţui două persoane într-un spaţiu atât de mic era la fel de greu de înţeles ca şi convenţiile la bridge. Poate exista vreo cheie simplă care să rezolve problema, iar el va avea subiectul unei noi cărţi.

Din fericire, mândria Verei prinse momeala. Când ea plecă spre părinţii ei, pornind pe lungul drum pe jos până la capătul

tramvaiului din Avenue Joffre, Jim constată că el tot mai studia misterul acestei extraordinare camere. Decise să ridice problema aceasta mamei şi tatălui său, dar, ca de obicei, ei erau prea absorbiţi de ştirile despre război ca să-l observe măcar. Îmbrăcaţi pentru petrecere, erau în biroul tatălui lui, ascultând buletinul de ştiri din Anglia, la radio, pe unde scurte. Tatăl său stătea în genunchi lângă aparatul de radio, îmbrăcat în costumul de pirat, cu acoperitoarea de piele pentru ochi împinsă pe frunte şi cu ochelari la ochii obosiţi, ca un pirat studios. Se uita la scala galbenă, încastrată ca un dinte de aur în faţa de mahon a aparatului de radio. Pe o hartă a Rusiei, întinsă pe covor, el însemna noua linie defensivă spre care se retrăsese Armata Roşie. Se uită la ea fără speranţă, la fel de uimit de vastitatea Rusiei, cum fusese uimit Jim de micimea camerei familiei Frankel.

— Hitler va fi la Moscova, de Crăciun. Germanii înaintează mereu.

Mama sa stătea la fereastră, îmbrăcată în costumul ei de Pierrot, privind ceru! de decembrie, de culoarea oţelului. Coada lungă a unui zmeu funerar chinez se ondula de-a lungul străzii, dând din cap în timp ce îşi arunca zâmbetul feroce spre casele europene.

— Probabil că ninge la Moscova. Poate că vremea o să-i oprească...

— Să se întâmple asta odată la fiecare secol? Poate ar însemna să cerem prea mult. Churchill trebuie să-i atragă pe americani în război.

— Tată, cine-i generalul Mud?

Tatăl său ridică ochii spre Jim care aştepta în uşă, servitoarea purtându-i pistolul cu aer comprimat; era ca un membru al unei infanterii de voluntari, în catifeaua albastră, gata să ajute efortul de război al ruşilor.

— Nu-ţi lua pistolul BB, Jamie. Nu astăzi, ia-ţi mai bine aeroplanul.

— Femeie, nu-l atinge că te omor!

— Jamie!

Tatăl lui se întoarse de la aparatul de radio, gata să-l lovească. Jim stătu liniştit lângă mama sa, aşteptând să vadă ce se va întâmpla. Deşi îi plăcea să cutreiere prin Shanghai cu bicicleta, acasă Jim rămânea întotdeauna aproape de mama sa,

o femeie blândă şi deşteaptă, ale cărei principale scopuri în viaţă, după părerea lui, erau să meargă la petreceri şi să-i ajute pe el la lecţiile de latină. Când ea era plecată, el petrecea multe ore liniştite în dormitorul ei, amestecându-i parfumurile şi uitându-se leneş prin albumele ei de fotografii dinaintea căsătoriei, imagini dintr-un film încântător, în care ea juca rolul surorii lui mai mari.

— Jamie! Să nu mai spui niciodată aşa ceva... N-ai să o omori pe servitoare şi nici pe altcineva.

Tatăl său îşi descleştă mâinile, iar Jim îşi dădu seama cât de epuizat era. Adesea, lui Jim i se părea că tatăl său se străduia să rămână prea calm, sub povara ameninţărilor aduse firmei sale de către sindicatele comuniste, a muncii sale la Asociaţia Rezidenţilor Britanici şi a grijii pentru Jim şi mama acestuia. Când asculta ştirile despre război, devenea aproape aiurit. O afecţiune pătimaşă apăruse între părinţii lui, pe care nu o văzuse niciodată înainte. Tatăl său. Putea fi supărat, dar se interesa de cele mai mici evenimente din viaţa lui Jim, ca şi când ar fi crezut că a-l ajuta pe fiul său să-şi construiască aeromodelul era un lucru mai important decât războiul. Pentru prima oară, era total neinteresat de activitatea lui şcolară. Îi dădea lui Jim tot felul de informaţii curioase - despre chimia coloranţilor moderni, schema de asigurări sociale a companiei lui pentru muncitorii chinezi, şcoala şi universitatea din Anglia pe care le va frecventa Jim după război şi, cum ar putea, dacă ar vrea, să devină doctor. Toate acestea erau elemente ale unei adolescente despre care, pe cât se părea, tatăl său presupunea că nu va avea loc vreodată.

În mod inteligent, Jim hotărî să nu-l provoace pe tatăl său şi nici să nu amintească de misterioasa cameră a familiei Frankel din ghetoul Hongkew, de problemele licitării psihice şi de lipsa sonorului din capul lui. N-o va mai ameninţa niciodată pe servitoare. Se duceau la o petrecere, iar el va încerca să i înveselească pe tatăl lui şi să se gândească la un mod de a-i opri pe germani la porţile Moscovei.

Amintindu-şi de zăpada artificială din studiourile cinematografice din Shanghai, pe care i-o descrisese Yang, Jim îşi ocupă locul în Packard. Era bucuros să vadă că Amherst Avenue era încărcat de maşinile europenilor care se duceau la petrecerile lor de Crăciun. În toate cartierele occidentalilor,

oamenii purtau costume de bal mascat, de parcă tot Shanghai-ul devenise un oraş al clovnilor.

2
Cerşetori şi acrobaţi

Costumaţi ca Pierrot şi pirat, părinţii lui şedeau tăcuţi în timp ce o porniră spre Hungjao, o parohie de ţară, ia câţiva kilometri vest de Shanghai. De obicei, mama lui îi atrăgea atenţia lui Yang să aibă grijă să nu-l calce pe bătrânul cerşetor care zăcea la capătul aleii. Dar când Yang trecu cu maşina grea prin poartă, oprind puţin înainte de a accelera pe Amherst Avenue, Jim văzu că roata din faţă trecuse peste piciorul cerşetorului. Acesta sosise în urmă cu două luni, arătând ca o grămadă de zdrenţe vii, unica lui avere fiind o saltea – mototolită de hârtie şi o cutie goală de *Craven A* pe care o scutura în faţa trecătorilor. Nu se mişca niciodată de pe saltea, dar îşi apăra cu ferocitate locul de lângă poartă. Nici măcar Valentin şi culi-ul numărul unu, adică băiatul din casă şi primul ajutor de bucătar, nu putură să-l mişte de acolo.

Totuşi, poziţia aceasta îi adusese bătrânului prea puţine beneficii. În iarna aceea, erau vremuri grele la Shanghai şi, după un val de frig care a ţinut o săptămână, era prea obosit ca să-şi mai ţină cutia. Jim era îngrijorat în privinţa cerşetorului, dar mama sa îi spuse că ajutorul de bucătar îi dusese un bol cu orez. După o ninsoare zdravănă, într-o noapte, la început de decembrie, zăpada formase un strat gros, din care faţa bătrânului apărea ca a unui copil adormit deasupra plăpumii. Jim se gândi că nu se mişca pentru că îi era cald sub zăpadă.

Erau atât de mulţi cerşetori în Shanghai! Pe Amherst Avenue, ei şedeau la porţile caselor, scuturându-şi cutiile de tablă de la *Craven A* ca nişte fumători care s-au lăsat de fumat. Mulţi îşi expuneau răni şi diformităţile înfiorătoare dar, în după-amiaza aceea, nimeni nu-i observa. Refugiaţi din oraşele şi satele din jurul Shanghai-ului se revărsau în oraş. Căruţe de lemn şi ricşe se înghesuiau pe Amherst Avenue, fiecare încărcată cu toată averea unei familii de ţărani. Adulţi şi copii, cocoşaţi sub baloturile legate în spate, împingeau roţile cu mâinile. Culii, cu ricşele, trăgeau de mânerele acestora, mormăind şi scuipând, iar vene groase cât degetul ieşeau în relief din carnea umflată a gambelor lor. Mici funcţionari împingeau biciclete încărcate cu saltele, sobiţe cu cărbuni şi saci cu orez. Un cerşetor fără picioare, cu toracele prins într-un uriaş

corset de piele, se clătina pe drum, printre roţi, având în fiecare mână câte un clopot de lemn. El scuipă şi lovi cu putere în Packard, când Yang încercă să-l oblige să se dea la o parte din drumul maşinii, apoi dispăru printre roţile trăsuricilor şi ricşelor, încrezător în regatul său de salivă şi praf.

Când ajunseră la ieşirea spre şoseaua de vest a Aşezării Internaţionale, dădură peste o coadă de maşini înşirate de ambele părţi ale punctului de control. Poliţia din Shanghai abandonase orice încercare de a controla mulţimea. Ofiţerul britanic stătea pe turela maşinii lui blindate, fumând o ţigară, în timp ce privea pe deasupra miilor de chinezi care treceau pe lângă el. Din când în când, ca pentru a păstra aparenţele, ofiţerul Şik, cu un turban kaki, se apleca şi lovea spatele chinezilor cu băţul lui de bambus.

Jim se uită la poliţişti. Era fascinat de revolverele strălucitoare ale acestor bărbaţi transpiraţi şi prea graşi, de organele lor genitale enorme pe care le expuneau în mod liber când voiau să urineze, şi de tocurile lustruite în care îşi ţineau pistoalele, semnul lor de bărbăţie. Jim dorea să poarte şi el într-o bună zi un toc de revolver, să simtă uriaşul pistol Webley apăsându-i-se pe pulpă. Printre cămăşile din dulapul tatălui său, Jim găsise un pistol automat, Browning, un obiect ca o bijuterie, asemănător cu interiorul aparatului de filmat al părinţilor săi, pe care îl deschisese într-o zi în mod accidental, voalând zeci de metri de film. Era greu să-ţi imaginezi că acele mici gloanţe ar putea omorî pe cineva, mai ales pe durii organizatori comunişti ai sindicatelor.

În contrast, pistoalele Mauser, purtate de ofiţerii superiori japonezi, erau mult mai impresionante decât cele Webley. Tocurile de lemn ale acestora le atârnau până la genunchi, aproape ca nişte teci de puşcă. Jim îl urmări pe sergentul japonez de la punctul de control, un bărbat mărunt dar voinic, care îşi folosea pumnii ca să-i dea înapoi pe chinezi. Era aproape copleşit de ţăranii care se luptau cu căruţele şi ricşele lor. Jim şedea lângă Yang, pe locul din faţă al Packard-ului, ţinând strâns aeroplanul lui din lemn de plută şi aşteptându-se ca sergentul să-şi scoată Mauser-ul şi să tragă o salvă în aer. Dar japonezii nu-şi risipeau muniţia. Doi soldaţi făcură loc în jurul unei tărănci a cărei căruţă o răsturnaseră. Cu baioneta în mână, sergentul despică un sac de orez, acesta răspândindu-se la picioarele

femeii. Ea stătea clătinându-se şi plângând cu o voce melodioasă, înconjurată de şirurile de maşini Packard şi Chrysler, cu pasagerii lor europeni îmbrăcaţi în costume de bal.

Oare încercase să treacă arme prin punctul de control? Printre chinezi erau pretutindeni spioni ai Kuomintangului şi comunişti. Lui Jim îi păru rău pentru ţărancă, a cărei unică avere fusese, probabil, sacul cu prez, dar în acelaşi timp îi admira pe japonezi. Îi plăcea curajul şi stoicismul lor, ca şi tristeţea lor care atingea o coardă sensibilă la Jim, el nefiind niciodată trist. Chinezii, pe care Jim îi cunoştea bine, erau un popor rece şi adesea crud, dar, la un nivel superior, ei erau uniţi, în timp ce fiecare japonez era singur. Fiecare dintre ei purta fotografiile familiilor lor, identice, mici imagini formale, ca şi când întreaga armată japoneză fusese recrutată doar după clişeele fotografilor din pasaje.

În drumurile lui pe bicicletă prin Shanghai – excursii despre care părinţii lui habar n-aveau – Jim petrecea ore în şir la punctele de control japoneze, reuşind, din când în când, să se facă plăcut unui soldat plictisit. Niciunul dintre ei nu a vrut vreodată să-i arate arma sa, spre deosebire de soldaţii britanici din cazematele cu saci de nisip înşirate de-a lungul Bundului. În timp ce ei stăteau întinşi în hamacurile lor, neatenţi la viaţa ce se desfăşura în jurul lor, pe mal, îl lăsau pe Jim să umble cu închizătoarele armelor lor, Lee-Enfield, şi să scoată glonţul de pe ţeavă. Lui Jim îi plăceau, atât ei cât şi vocile lor caraghioase, pline de poveşti despre o Anglie stranie şi de neconceput.

Dar dacă venea războiul, puteau ei oare să-i bată pe japonezi? Jim se îndoia şi ştia că şi tatăl său se îndoia. În 1937, la începutul războiului împotriva Chinei, două sute de marinari japonezi veniseră în susul râului şi se instalaseră pe plajele pline de noroi negru de sub fabrica de bumbac a tatălui său, de la Pootung. De la apartamentul părinţilor săi din hotelul *Palace*, se văzuse bine cum fuseseră atacaţi de o divizie de trupe chineze comandată de un nepot al doamnei Ciang. Timp de cinci zile, japonezii au luptat din tranşee care se umpleau cu apă până la piept, când venea fluxul, apoi au înaintat cu baionetele la armă şi i-au bătut pe chinezi.

Şirul de maşini se mişca cu greu prin punctul de control, purtând grupuri de americani şi europeni care întârziaseră deja la petrecerile lor de Crăciun. Yang trase Packard-ul aproape de

barieră, fluierând speriat, înaintea lor era un Mercedes turistic, împodobit cu steaguri cu zvastică, plin de tineri germani impacientaţi. Dar japonezii au controlat interiorul maşinii cu aceeaşi atenţie.

Mama lui Jim îl apucă de umăr.

— Nu acum, dragul meu. S-ar putea să-i sperie pe japonezi.

— Asta nu-i va speria.

— Jamie, nu acum, repetă tatăl lui, adăugând cu umor: Ai putea chiar să declanşezi războiul.

— Cum aşa?

Gândul acesta îl intriga pe Jim. El coborî aeromodelul din dreptul ferestrei. Un soldat japonez îşi trecea baioneta puştii prin faţa parbrizului, de parcă tăia o ţesătură invizibilă. Jim ştia că, după aceea, se va apleca prin geamul pasagerului, trimiţând în interiorul Packard-ului respiraţia lui obosită şi acel aer ameninţător ce emana din toţi soldaţii japonezi. Atunci, toată lumea stătea neclintită, deoarece cea mai mică mişcare provoca o pauză urmată de o pedeapsă violentă. Cu un an în urmă, când avea zece ani, Jim aproape că îi provocase lui Yang un atac de cord, când îndreptase un Spitfire de metal spre faţa unui caporal japonez şi făcuse:

— Ra-ta-ta-ta-ta…

Timp de aproape un minut, caporalul se uitase la tatăl lui Jim, fără nicio expresie, dând încet din cap ca pentru sine. Tatăl lui era un om puternic din punct de vedere fizic, dar Jim ştia că forţa aceasta se datora faptului că juca tenis.

De data asta, Jim voia doar ca japonezul să-i vadă aeromodelul lui de lemn de plută; nu ca să i-l admire, ci doar ca să-i remarce existenţa. Acum, el era mai în vârstă şi îi plăcea să se considere copilotul Packard-ului. Avioanele l-au interesat întotdeauna pe Jim, mai cu seamă bombardierele japoneze care, în 1937, devastaseră cartierele Shanghai-ului, Nantao şi Hongkew. Stradă după stradă, casele chinezeşti fuseseră făcute una cu pământul, iar în Avenue Edward VII o singură bombă ucisese o mie de persoane, mai mult decât oricare altă bombă din istoria războaielor.

* * *

Principala atracţie a petrecerilor doctorului Lockwood era aeroportul abandonat de la Hungjan. Deşi japonezii controlau câmpul din jurul oraşului, forţele lor erau ocupate cu patrularea perimetrului Aşezării internaţionale. Ei îi tolerau pe puţinii americani şi europeni care trăiau în districtele rurale şi, de fapt, rareori se vedea pe acolo câte un soldat japonez.

Când ajunseră, în sfârşit, la casa izolată a doctorului Lockwood, Jim se simţi uşurat; constatând că petrecerea nu va fi una de succes. Pe alee erau doar o duzină de maşini, iar şoferii lor munceau din greu să cureţe praful de pe aripi, dornici să plece cât mai repede. Piscina fusese golită, iar grădinarul chinez îndepărta liniştit din partea mai adâncă un graur mort. Copiii mai mici şi dădacele lor şedeau pe terasă urmărind o trupă de acrobaţi cantonezi căţărându-se pe scările lor comice şi pretinzând că dispar în cer. Se transformau în păsări, desfăceau aripi de hârtie mototolită şi dansau printre copiii care ţipau, apoi săreau unul în spatele celuilalt şi se transformau într-un cocoş mare, roşu.

Jim îşi manevră aeromodelul din lemn de plută printre uşile verandei. În timp ce lumea adulţilor se agita pe deasupra capului său, el făcu un tur prin sala de petrecere. Mulţi dintre oaspeţi se hotărâseră să apară necostumaţi, ca şi când ar fi fost prea iritaţi de rolurile lor din realitate ca să le mai ardă să se deghizeze. Adunarea îi amintea de petrecerile de noapte din Amherst Avenue, care ţineau până a doua zi după-amiază, când mame distrate, în rochii de seară şifonate, se plimbau pe lângă piscină, pretinzând că-şi caută soţii.

Conversaţia se opri când doctorul Lockwood deschise radioul pe unde scurte. Bucuros să vadă că toată lumea era ocupată, Jim ieşi printr-o uşă laterală, pe terasa din spatele casei. Urmări un şir de femei care scoteau buruienile, mişcându-se pe pajişte. Erau douăzeci de chinezoaice îmbrăcate cu tunici şi pantaloni negri, fiecare pe un scăunel miniatural. Şedeau umăr lângă umăr, iar cuţitele lor scoteau buruienile din iarbă, în timp ce ele vorbeau fără întrerupere. În urma lor, pajiştea doctorului Lockwood se întindea ca un şantung verde.

— Bună, Jamie. Iar meditezi? zise domnul Maxted, tatăl celui mai bun prieten al lui, ieşind pe verandă.

Era o figură solitară dar plăcută, în haine de piele de şagrin, care înfrunta realitatea printr-un pahar mare de whisky

cu sifon, privind dincolo de ţigara de foi, spre femeile care curăţau buruienile.

— Dacă toţi oamenii din China s-ar aşeza într-un şir, acesta s-ar întinde de la Polul Nord la Polul Sud. Te-ai gândit la asta, Jamie?

— Ar putea curăţa de buruieni toată lumea?

— Dacă vrei să vezi lucrurile astfel… Am auzit că ai părăsit organizaţia de tineret.

— Păi…

Jim se îndoia că era necesar să-i explice domnului Maxted de ce părăsise organizaţia „Pui-de-lup”, un act – de revoltă la care se decisese doar ca să-i testeze efectele. Spre dezamăgirea lui Jim, părinţii săi, în mod surprinzător, nu reacţionaseră deloc. Se gândi să-i spună domnului Maxted că nu numai că părăsise puii-de-lup şi devenise ateu, dar că putea deveni chiar şi comunist. Comuniştii aveau o capacitate uimitoare de a nelinişti pe toată lumea, însuşire foarte respectată de către Jim.

Totuşi, ştia că domnul Maxted nu va fi şocat de asta. Jim îl admira, era un arhitect devenit antreprenor, care proiecta se *Teatrul Metropole* şi numeroase cluburi de noapte din Shanghai. Jim încerca adesea să imite maniera lui de fanfaron, dar constată curând că a fi atât de relaxat era o treabă obositoare. Jim nu se prea gândise la propriul său viitor – viaţa la Shanghai se trăia intens doar în prezent – dar îşi imagina că, atunci când va creşte, să fie ca domnul Maxted. Însoţit mereu de acelaşi pahar de whisky cu sifon, aşa cel puţin credea Jim, domnul Maxted era tipul perfect de englez care se adaptase la Shanghai, lucru pe care tatăl lui Jim, cu seriozitatea lui, nu-l reuşise niciodată. Jim se bucura întotdeauna de drumurile cu maşina făcute cu domnul Maxted, când el şi Patrick şedeau pe locul din faţă al Studebakerului şi o porneau în călătorii de neînchipuit, printr-o lume de cluburi de noapte şi cazinouri, care însă erau goale după-amiaza. Domnul Maxted conducea personal Studebaker-ul, o comportare ştrengărească ce-i părea lui Jim atrăgătoare şi chiar uşor neonorabilă. El şi Patrick mişcau ruleta nesupravegheată, cu banii domnului Maxted, sub zâmbetele îngăduitoare ale rusoaicelor albe de la bar care îşi ţeseau ciorapii de mătase, în timp ce domnul Maxted şedea în birou cu proprietarul, mişcând alte grămezi de bancnote.

Poate că, în schimb, ar trebui să-l ia pe domnul Maxted în

expediţia lui secretă pe aeroportul *Hungjao*?

— Să nu pierzi prezentarea filmului, Jamie. Mă bazez pe tine să mă ţii la curent cu ultimele ştiri din aviaţia militară…

Jim îl urmări pe domnul Maxted pornind de-a lungul marginii cu dale a piscinei goale, curios să vadă dacă va cădea în ea. Dacă domnul Maxted cădea aproape mereu în piscină, şi asta era realitatea, de ce oare cădea în ea doar când era umplută cu apă?

3
Aerodromul abandonat

Gândindu-se la răspuns, Jim coborî de pe terasă. Alergă peste pajişte, trecând pe lângă femeile care curăţau buruienile, ţinându-şi aeromodelul deasupra capetelor lor. Femeile îi ignorară, cuţitele lor înfigându-se în iarbă, dar Jim simţea întotdeauna un uşor fior de groază, când se apropia prea mult de ele. Îşi închipuia ce s-ar întâmpla dacă ar leşina în calea lor.

În colţul de sud-vest al proprietăţii doctorului Lockwood era antena de radio. O parte a gardului de lemn fusese deplasată din cauza sârmelor de ancorare, iar Jim ieşi prin deschizătură la marginea unui câmp neîngrijit. O movilă mortuară se ridica dintre trestiile de zahăr sălbatice din centrul ei, iar sicriele putrezite ieşeau din pământul moale, arătând ca un bufet cu sertare.

Jim o porni peste câmp. Când trecu pe lângă movilă, se opri să se uite în sicriele fără capac. Scheletele îngălbenite erau cufundate în noroiul spălat de ploi, de parcă aceşti sărmani ţărani ar fi fost întinşi pe culcuşuri de mătase. Din nou, Jim fu izbit de contrastul dintre trupurile impersonale ale morţilor recenţi, pe care le vedea în fiecare zi la Shanghai, şi aceste schelete încălzite la soare, fiecare din ele fiind o individualitate. Îl intrigau craniile cu găurile orbitelor şi dinţii strâmbi. În diverse feluri, aceste schelete erau mai vii decât ţăranii cărora le aparţinuseră în viaţă. Jim îşi pipăi pomeţii şi maxilarul, încercând să-şi imagineze propriul său schelet în soare, zăcând aici, în acest câmp liniştit, aproape de aerodromul abandonat.

Părăsind movila mortuară cu familia ei de oase, Jim traversă câmpul până la un şir de plopi piperniciţi. Trecu peste un pârleaz de lemn spre capătul unui câmp secat de orez. Carcasa cu piele a unui bivol de apă zăcea în umbră, sub un tufiş, dar în rest peisajul era gol, de parcă toţi chinezii din bazinul Yangtze îşi părăsiseră satele, refugiindu-se în Shanghai. Ţinând aeromodelul din lemn de plută deasupra capului, Jim alergă de-a lungul câmpului de orez, spre o clădire de fier care se înălţa pe un teren mai înalt, vreo cincizeci de metri mai spre vest. Năpădite* de urzici şi trestii de zahăr, rămăşiţele unui drum de ciment treceau pe lângă o gheretă de portar în ruină şi duceau spre o mare de ierburi sălbatice.

Acesta era aerodromul din Hungjao, un loc magic pentru Jim, unde aerul vibra de vise şi emoţii. Acolo era hangarul galvanizat, dar nu mai rămăsese nimic altceva din aeroportul militar de pe care, în 1937, avioane de luptă chineze atacaseră coloanele de infanterie japoneze ce înaintau spre Shanghai. Jim păşi în iarba ce-i ajungea până la talie. Ca şi în apa mării, la Tsingtao, sub suprafaţa caldă, era o lume răcoroasă, străbătută de curenţi misterioşi. Vântul de decembrie mişca ierburile, iar în jurul lui vedea imagini ale unor avioane inexistente. Ascultând cu atenţie, Jim aproape că auzea sunetele motoarelor lor în mers.

El lansă în vânt aeromodelul din lemn de plută şi îl prinse, când acesta se întoarse la mâna lui. Deja se plictisise de acest model de planor. În locul în care se juca el acum, piloţi chinezi şi japonezi stătuseră în costumele lor de zbor, îşi fixaseră ochelarii la ochi, înainte de a porni cu toţii la atac. Jim înaintă prin iarba mai mare, care îi ajungea la umăr. Miile de fire se înfăşurau. În jurul pantalonilor lui de catifea şi al cămăşii de mătase, de parcă ar fi încercat să identifice aviatorul în miniatură. Un şanţ puţin adânc forma marginea sudică a aeroportului. În urzicile înalte, zăcea fuselajul unui avion de luptă japonez cu un singur motor, doborât poate când încercase să aterizeze pe pista de iarbă. Aripile, elicea şi secţiunea cozii fuseseră luate, dar cabina pilotului rămăsese intactă, iar metalul ruginit alscaunului şi manetele fuseseră spălate de ploi. Prin obloanele deschise ale radiatorului, Jim putea vedea cilindrii motorului care purtaseră avionul şi pe pilotul acestuia prin cer. Metalul, cândva lustruit, era acum aspru ca o piatră ponce maronie, ca şi corpul ruginit al navelor U, adăpostite în golful de sub forturile germane de la Tsing Tao. Dar, cu toată rugina lui, acest avion de luptă japonez mai aparţinea încă cerului. De luni de zile, Jim încercase să găsească un mod de a-l convinge pe tatăl lui să-l ia în Amherst Avenue. Noaptea, ar putea fi aproape de patul lui, luminat de filmele de actualităţi din capul lui.

Jim aşează aeromodelul pe capota motorului, se căţără peste parbriz şi se lăsă pe scaunul de metal. Fără paraşută, care îi asigura pilotului un fel de pernă, el stătea pe podeaua cabinei, într-o scobitură de metal. Se uită la cadranele instrumentelor cu semnele japoneze, la manşele elegante şi la pârghia trenului de aterizare. Sub tabloul de bord putea vedea legăturile

mitralierelor montate pe capota parbrizului şi reductorul de viteză care mergea spre arborele elicei. O atmosferă de forţă plutea deasupra cabinei, singura nostalgie pe care o cunoscuse Jim vreodată fiind amintirea intactă a pilotului care fusese aşezat la conducerea avionului. Unde era oare pilotul acum? Jim se făcu că manevrează aparatele, ca şi cum acţiunile lui ar fi putut aduce spiritul aviatorului mort de mult.

Sub unul dintre cadranele aburite, o bandă metalică, având un şir de caractere japoneze, fusese prinsă în bord. Era o listă de indicaţii pentru pilot. Jim jupui banda de pe niturile mâncate, apoi se ridică şi o băgă în buzunarul pantalonilor săi de catifea. Ieşi din cabină şi se caţără pe capota motorului. Braţele şi umerii îi tremurau, de atâtea emoţii confuze pe care avionul distrus le declanşa invariabil în mintea lui. Luă aeromodelul planor şi-l lansă în văzduh.

Prins de vânt, aeromodelul se ridică brusc şi zbură peste perimetrul aerodromului. Alunecă de-a lungul unei vechi cazemate de beton şi căzu în iarbă dincolo de aceasta. Impresionat de viteza aeromodelului, Jim sări de pe capota motorului şi alergă spre cazemată, cu braţele întinse, în timp ce mitralia insectele: – Ta-ta-ta-ta-ta... Vera-Vera-Vera!

Dincolo de perimetrul năpădit de buruieni al aeroportului, era un vechi câmp de luptă din 1937. Aici, armatele chineze au făcut una dintre numeroasele lor încercări inutile de a opri înaintarea japonezilor spre Shanghai. Tranşee în ruine formau linii în zigzag, un parapet de pământ prăbuşit unea un grup de movile funerare, construite pe digul unui canal nefolosit. Jim îşi amintea că vizitase Hungjao cu părinţii lui, în 1937, la câteva zile după bătălie. Grupuri de europeni şi americani veniseră cu maşinile de la Shanghai şi îşi parcaseră limuzinele pe drumuri de ţară, acoperite de cutii de cartuşe. Doamnele, în rochii de mătase, şi soţii lor, în costume gri, se plimbau printre rămăşiţele războiului, aranjate. Pentru ei de o echipă de demolări aflată în trecere. Lui Jim, câmpul de luptă i se păruse mai curând o grămadă periculoasă de gunoi – cutii de muniţii şi grenade de mână erau răspândite pe şosea, puşti abandonate erau stivuite ca beţele de chibrit şi piese de artilerie erau încă prinse de carcasele cailor. Benzile de cartuşe de mitralieră care zăceau în iarbă semănau cu pielea unor şerpi veninoşi. Pretutindeni în jurul lor erau trupurile soldaţilor chinezi morţi. Ele mărgineau

drumurile şi pluteau prin canale, adunate în jurul picioarelor podurilor. În tranşeele dintre movilele mortuare, sute de soldaţi morţi zăceau unul lângă altul, cu capetele pe pământul răscolit, de parcă ar fi adormit împreună într-un vis adânc despre război.

* * *

Jim ajunse la cazemată, un fort din beton cu deschizături pentru puşti, care lăsau să pătrundă o lumină slabă în lumea lor umedă. Se căţără pe acoperiş şi merse pe terasa deschisă, cercetând terasamentul plin de urzici, în căutarea aeromodelului său. Acesta era la câţiva metri mai departe, prins în sârma unei tranşee vechi. Hârtia de pe aripi era ruptă, dar scheletul din lemn de plută era încă intact.

Era gata să sară de pe cazemată, când observă un chip care se uita la el, din tranşee. Un soldat japonez, înarmat până-n dinţi, stătea pe vine lângă zidul de pământ dărâmat, cu puşca, banduliera şi salteaua întinse în faţa lui, ca pentru a le inspecta. Nu avea mai mult de optsprezece ani, cu o faţă pasivă în formă de lună; îl privea fix pe Jim, fără să fie surprins de apariţia acestui băieţaş european cu pantalonii lui albaştri de catifea şi cămaşa de mătase.

Jim îşi plimbă privirea de-a lungul tranşeei. Alţi doi soldaţi japonezi şedeau pe un butuc de lemn care ieşea din pământ, ţinându-şi puştile între genunchi. Tranşeele erau pline de oameni înarmaţi. Câţiva metri mai departe, un alt pluton stătea pe vine, sub parapetul unei cazemate de pământ, fumând şi scriind scrisori. După aceştia, erau grupuri de alţi soldaţi, capetele lor abia zărindu-se dintre urzici şi trestiile de zahăr sălbatice. O întreagă companie de soldaţi japonezi se odihnea pe acest vechi câmp de luptă, de parcă s-ar fi reechipat de la morţii altui război, nişte fantome ale foştilor lor camarazi, ridicaţi din mormânt şi înzestraţi cu uniforme şi raţii proaspete. Îşi fumau ţigările, clipind în soarele nefamiliar, cu feţele întoarse spre zgârie-norii din centrul Shanghai-ului, ale căror firme de neon străluceau dincolo de orezării.

Jim se uită înapoi la fuselajul avionului de luptă, aşteptându-se să-l vadă pe pilotul mort, stând în cabina lui. Un sergent japonez mergea prin iarba înaltă dintre cazemată şi avion. Picioarele lui puternice lăsau în urmă dâre galbene. Îşi

termină mucul de ţigară, trăgând în plămâni ultimul fum. Deşi sergentul îl ignora, Jim ştia că el hotărâse deja ce avea să facă în privinţa acestui băietei.

— Jamie...! Te aşteptăm toţi... avem o surpriză pentru tine...

Tatăl lui Jim îl striga. El stătea în mijlocul aerodromului, dar putea vedea sutele de soldaţi japonezi în tranşee. Purta ochelarii şi îşi aruncase banda de acoperit ochiul şi jacheta de la costumul de pirat. Deşi îşi pierduse suflul de atâta alergătură de la casa doctorului Lockwood, se forţă să stea liniştit, aşa ca să-i neliniştească mai puţin pe japonezi. Chinezii, care în momente de stres ţipau şi îşi mişcau braţele, nu înţelegeau niciodată lucrul ăsta.

Cu toate astea, Jim fu surprins că acest mic semn de respect părea să-l satisfacă pe sergent. Fără o privire spre Jim, el aruncă ţigara şi sări peste şanţul de perimetru. Luă aeromodelul din lemn de plută şi îl aruncă printre urzici.

— Jamie, e timpul pentru jocurile de artificii... Tatăl lui mergea liniştit prin iarbă. Trebuie să plecăm acum...

Jim coborî de pe acoperişul cazematei.

— Avionul meu e acolo jos. Cred că aş putea să-l iau.

Tatăl lui îl urmărea pe sergentul japonez, care umbla de-a lungul parapetului tranşeelor. Jim vedea că tatăl lui făcea eforturi ca să vorbească. Faţa lui era la fel de încordată şi lipsită de sânge cum fusese atunci când organizatorii sindicali de la fabrica de bumbac îl ameninţaseră cu moartea. Totuşi, se mai gândea la ceva.

— O să-l lăsăm soldaţilor – cine găseşte, păstrează.

— Ca şi la zmeu?

— Exact.

Nu era foarte supărat.

— Se pare că aşteaptă să se întâmple ceva.

— Următorul război?

— Nu cred.

Mână-n mână, traversară aeroportul. Nimic nu se mişca în afara ierbii care se clătina continuu. Când ajunseră la hangar, tatăl îl îmbrăţişă strâns pe Jim, aproape încercând să-i facă rău, de parcă Jim fusese pierdut pentru totdeauna. Nu era furios pe Jim şi părea bucuros că fusese obligat să viziteze vechiul aerodrom.

Dar Jim se simţea vag vinovat şi supărat pe sine. Îşi pierduse avionul din lemn de plută şi îl atrăsese pe tatăl său într-o întâlnire periculoasă cu japonezii. Europenii solitari, care se rătăceau în calea japonezilor, erau de obicei lăsaţi morţi pe drum.

Când s-au întors în casa doctorului Lockwood, oaspeţii erau pe plecare. Adunându-şi copiii şi dădacele, se urcară grăbiţi în maşinile lor şi porniră în convoi, înapoi la Aşezarea Internaţională. Purtând pantalonii de la costumul lui de Moş Crăciun şi o barbă de vată chirurgicală, doctorul Luckwood le făcea semne cu mâna, în timp ce domnul Maxted îşi bea paharul cu whisky lângă piscina secată, iar acrobaţii chinezi se căţărau pe scările lor şi se transformau în păsări imaginare.

* * *

Încă amărât de pierderea aeromodelului său, Jim şedea între părinţii săi în spatele Packard-ului. Oare le era teamă că ar fi putut intra în altă belea dacă şedea în faţă, lângă Yang? Reuşise să strice petrecerea doctorului Lockwood şi să facă imposibilă o altă vizită la aerodromul *Hungjao*. Se gândi la avionul de luptă prăbuşit, în care investise atât de mult din imaginaţia sa, şi la pilotul mort, a cărui prezenţă o simţise în cabina ruginită.

În ciuda acestor nemulţumiri, Jim fu încântat când mama îi spuse că vor părăsi pentru câteva zile casa din Amherst Avenue şi vor locui în apartamentul companiei de la hotelul *Palace*. Examenele de sfârşit de trimestru începeau a doua zi la Şcoala Catedralei, cu geometria şi scriptura. Întrucât catedrala era doar la câteva sute de metri de hotel, va avea destul timp, dimineaţa următoare, să repete. Lui Jim îi plăcea scriptura, mai ales acum că era ateu, şi se bucura întotdeauna când primea tradiţionala calificare de la reverendul Matthews („Primul şi cel mai mare păgân din grup este…”).

Jim aşteptă pe locul din faţă al Packard-ului, în timp ce părinţii lui îşi schimbară îmbrăcămintea şi valizele lor fură încărcate în portbagaj. Când ieşiră pe poartă, el se uită în jos la figura nemişcată a cerşetorului de pe salteaua lui mototolită. Putea vedea urma modelului de pe cauciucurile Firestone ale Packard-ului pe piciorul stâng al bătrânului. Frunze şi bucăţi de

ziar îi acopereau capul şi el devenea deja o parte din gunoiul inform din care răsărise.

Lui Jim îi păru rău de bătrânul cerşetor, dar, dintr-un motiv oarecare, nu se putea gândi decât la modelul cauciucului imprimat pe piciorul lui. Dacă ar fi călătorit cu Studebaker-ul domnului Maxted, modelul ar fi fost diferit; piciorul bătrânului ar fi fost imprimat cu modelul companiei *Goodyear*...

Încercând să-şi abată gândurile de la aceasta, Jim deschise radioul maşinii. El aştepta întotdeauna călătoriile de seară prin centrul Shanghai-ului, acest oraş eclectic şi fantomatic, mai excitant decât oricare altul din lume. Când ajunseră în Bubbling Well Road, el îşi apăsă obrazul de parbriz şi se uită la trotuarul de-a lungul căruia se înşirau cluburi de noapte şi case de jocuri de noroc, pline de barmaniţe, gangsteri şi cerşetori bogaţi cu gărzile lor. La mii de kilometri, dincolo de Linia internaţională a schimbării de dată, americanii din Honolulu dormeau în primele ore ale dimineţii de duminică. Aici, însă, calendarul era cu o zi mai înainte, Shanghai-ul fiind gata să înceapă o nouă săptămână. O mulţime de jucători îşi făceau drum spre stadioanele de *jai alai*, blocând circulaţia pe Bubbling Well Road. O maşină blindată de poliţie, cu două arme Thompson montate pe o turelă de oţel, deasupra şoferului, trecu prin faţa Packard-ului şi curăţă drumul. Un grup de tinere chinezoaice cu rochii cu paiete se împiedicară de sicriul unui copil acoperit cu flori de hârtie. Ţinându-se de braţ, ele se loviră de grila radiatorului Packard-ului şi trecură pe lângă geamul lui Jim, lovind în parbriz cu mâinile lor mici şi strigând obscenităţi. Sute de fete de bar eurasiatice, cu haine de blană până la glezne, şedeau în şirurile de ricşe din faţa hotelului *Park*, fluierând printre dinţi la rezidenţii care ieşeau prin uşile turnante, în timp ce cei rămaşi în urmă se târguiau cu perechile de cehi şi polonezi de vârstă mijlocie, îmbrăcaţi în haine curate, cârpite, care încercau să-şi vândă ultimele bijuterii. În apropiere, pe lângă vitrinele magazinului universal *Sun Sun* din Nanking Road, printre oamenii care se plimbau, un grup de tineri evrei europeni se băteau cu o bandă de băieţi germani mai mari, care aveau pe braţ banderole cu zvastică aparţinând *Clubului Graf Zeppelin*. Alungaţi de sirenele poliţiei, ei alergară prin intrarea *Teatrului Cathay*, cel mai mare cinematograf din lume, unde o mulţime de vânzătoare şi dactilografe chinezoaice, cerşetori şi

borfaşi, se revărsau în stradă să vadă oamenii care veneau la spectacolul de seară. Când coborau din limuzine, femeile îşi plimbau fustele lungi printre cele două şiruri ale gărzii de onoare formată din cincizeci de cocoşaţi în costume medievale. Cu trei luni în urmă, când părinţii îl duseseră pe Jim la premiera filmului *Cocoşatul de la Notre Dame*, fuseseră două sute de cocoşaţi, recrutaţi de administraţia teatrului din toate cotloanele Shanghaiului. Ca de obicei, spectacolul din afara teatrului depăşea orice se prezenta pe ecran şi Jim fusese dornic să se întoarcă pe străzile oraşului, departe de jurnalele de actualităţi şi de nesfârşitele lor imagini de război.

După cină, stând culcat în dormitorul lui de la etajul zece al hotelului *Palace*, Jim încercă să nu doarmă. Ascultă zgomotul unui hidroavion japonez care amerizase pe râu la baza aeriană navală Nantao. Se gândi la avionul de luptă doborât de pe aerodromul *Hungjao* şi la pilotul japonez al cărui scaun îl ocupase el în după-amiaza aceea. Nu cumva spiritul aviatorului mort pătrunsese în el şi japonezii vor intra în război de aceeaşi parte cu britanicii? Jim visă despre războiul care va veni, visă un film de actualităţi în care el stătea, în costum de zbor, pe puntea unui portavion tăcut, gata să-şi ia zborul împreună cu acei bărbaţi singuratici din naţiunea insulară din Marea Chinei, purtat cu ei peste Pacific de spiritul vântului divin.

4
Atacul asupra vasului Petrel

Un câmp de flori de hârtie plutea pe fluxul de dimineaţă. Se adunaseră în jurul picioarelor debarcaderului, îmbrăcându-le în horbote de culori vii. Câteva minute înainte de ivirea zorilor, Jim şedea la fereastra dormitorului său din hotelul *Palace*. Purta uniforma de şcoală şi era dornic să înceapă o oră de repetiţie, înainte de micul dejun. Totuşi, ca de obicei, îi era greu să-şi ia ochii de la cheiul Shanghai-ului. Se simţea deja mirosul capetelor de peşte şi al fasolei bătute care se prăjeau în uleiul de arahide şi se ridica din tigăile vânzătorilor din afara hotelului. Jonci, pătate cu lung şi cu ochi vopsiţi pe pânze, navigau pe lângă corăbiile cu opium, trase la mal la Pootung. Mii de sampane şi feriboturi erau ancorate de-a lungul Bundului, un oraş de şandramale plutitoare ascuns încă de întuneric.

Dar, printre coşurile fabricilor din Pootung, primele raze ale soarelui se răspândeau peste râu, luminând profilele pătrate ale navelor *Wake* sub pavilion S.U.Ar, şi *Petrel*, sub pavilion britanic.

Vasele de război americane şi britanice erau ancorate în mijlocul râului, în dreptul băncilor şi al hotelurilor de pe Bund. Jim urmărea o barcă cu motor care ducea doi ofiţeri britanici înapoi la *Petrel*, după vizitele făcute pe mal. El îl cunoscuse pe căpitanul de pe *Petrel*, căpitanul Polkin Horn, la Shanghai, la *Country Club*, şi ştia toate vasele navale de pe fluviu. Chiar şi. În lumina difuză, el observă că monitorul italian *Emilio Callotta*, care fusese oprit lângă Grădina Publică de pe Bund, în mod provocator, în faţa consulatului britanic, ridicase ancora în cursul nopţii. Locul lui fusese luat de un vas de război japonez, bondoc şi cu urme de luptă, cu tunuri murdare şi cu modele seci de camuflaj pe coş şi pe suprastructură. Rugina se scurgea prin orificiile ancorei, de ambele părţi ale carcasei. Obloanele de oţel erau lăsate peste ferestrele de pe punte şi saci de nisip protejau parapetul blindat al turelelor din faţă şi din spate. Uitându-se la acest vapor puternic, Jim se întrebă dacă nu cumva fusese atins în timpul patrulării prin strâmtorile Yangtze. Marinari şi ofiţeri se mişcau în jurul căsuţei de pe punte, iar o lampă de semnalizare lansa mesaje peste râu.

La vreo trei kilometri în amonte, dincolo de Baza aeriană

navală de la Nantao, erau o mulţime de vase de transport pe care le adunaseră chinezii în 1937, într-o încercare de a bloca râul. Lumina soarelui se vedea prin spaţiile dintre catarge şi dintre coşurile de oţel, iar fluxul trecea spălându-le punţile şi învârtindu-se prin cabine. Când se întorcea cu şalupa cu motor a companiei, după ce vizita fabrica tatălui său, Jim dorea întotdeauna să se urce la bordul vaselor de transport şi să le exploreze cabinele, acum înecate, o lume de călătorii uitate, copleşită de grote de rugină.

El urmări vasul de război japonez de lângă Grădina Publică. Lampa de semnalizare clipea insistent de pe punte. Oare platforma obosită a tunurilor era gata să se scufunde pe ancorele lui proprii? Deşi Jim avea un adânc respect faţă de japonezi, vapoarele lor erau întotdeauna dispreţuite de britanici, la Shanghai. Crucişătorul *Idzumo*, ancorat lângă consulatul japonez la Hongkew, la câteva sute de metri în aval, arăta mult mai impresionant decât *Wake* şi *Petrel*. De fapt, *Idzumo*, vasul amiral al Flotei japoneze din China, fusese construit în Anglia şi servise în Marina Regală, înainte de a fi vândut japonezilor în timpul războiului ruso-japonez din 1905.

Lumina creştea peste râu, scoţând în evidenţă florile de hârtie ca nişte ghirlande aruncate de admiratorii acestor marinari. În fiecare noapte în Shanghai, chinezii, prea săraci ca să-şi înmormânteze rudele, aruncau cadavrele de pe debarcaderele mortuare de la Nantao, acoperind sicriele cu flori de hârtie. Duse departe de reflux, erau readuse de flux, revenind fa malul Shanghai-ului, laolaltă cu toate celelalte gunoaie abandonate de oraş. Pajişti de flori de hârtie se mişcau odată cu fluxul şi erau adunate în grădini plutitoare în miniatură în jurul bătrânilor, bărbaţi şi femei, mame tinere şi copii, ale căror trupuri umflate păreau că fuseseră hrănite în cursul nopţii de râul Yangtze.

Lui Jim nu-i plăcea această regată a cadavrelor. În lumina soarelui care se înălţa, petalele de hârtie semănau cu arcurile de viscere din jurul victimelor bombelor teroriste din Nanking Road. Îşi îndreptă din nou atenţia spre vasul de război japonez. Fusese lansată o şalupă care pornise să traverseze râul spre vasul american *Wake*. O duzină de marinari japonezi şedeau faţă-n faţă, cu puştile ridicate ca nişte vâsle. Doi ofiţeri de marină, în uniformă, stăteau la provă, iar unul ţinea un megafon

în mâna înmănuşată.

Uimit că ei fac o vizită protocolară dimineaţa atât de devreme, Jim se urcă pe pervazul ferestrei şi se lipi de geam. Două bărci de pază plecară de la *Idzumo*, fiecare purtând câte cincizeci de marinari. Cele trei vase se întâlniră în mijlocul râului şi opriră motoarele. Se clătinau printre flori de hârtie şi lăzi vechi de împachetat. O joncă motorizată trecu repede pe lângă ele, având pe punte cuşti de bambus pline cu câini care lătrau, în drum spre piaţa de carne din Hongkew. Un culi gol era la cârmă şi bea bere dintr-o sticlă. El hu încercă să schimbe cursul, când valul lăsat de joncă udă una din bărcile vasului de război. Ignorând stropii de apă, ofiţerul japonez strigă spre *Wake* prin megafon.

Râzând singur, Jim bătu cu palmele în fereastră. Niciunul dintre ofiţerii americani riu era la bord, după cum ştia foarte bine toată lumea din Shanghai. Probabil că toţi dormeau profund, în camerele lor de la *Hotel Park*. Sigur că, de pe puntea dinspre prova, apăru un chinez, membru al echipajului, îmbrăcat în şort. El clătină din cap spre barca de pază japoneză care se apropia şi începu să şteargă bara de sprijin, de alamă, în timp ce marinarii se urcară pe pasarelă şi se mişcară repede pe punte. Purtând puşti cu baionete, ei alergară în lungul vasului, căutându-i pe membrii americani ai echipajului.

Urmată de a doua barcă de pază, şalupa se apropie de vasul englez *Petrel*. Urmă un schimb încordat de vorbe cu tânărul ofiţer britanic de pe punte, acesta răspunzându-le japonezilor cu dispreţ, un dispreţ pe care Jim îl văzuse la părinţii săi când refuzau să cumpere capetele şi elefanţii sculptaţi din Java de la negustorii de pe pirogi, care înconjurau vapoarele de croazieră în portul din Singapore.

Oare japonezii încercau să le vândă ceva englezilor şi americanilor? Jim ştia că şi-ar fi pierdut timpul. Stând sprijinit de fereastră, cu braţele întinse, încercă să-şi amintească semnalizările pe care le învăţase atât de greu la puii de lupi. Ofiţerul de pe şalupă semnaliza cu o lampă către vasul de război de lângă Grădina Publică. În timp ce lumina tremura peste apă, Jim observă că sute de chinezi alergau, trecând pe lângă consulatul britanic. Valuri de fum şi aburi ieşeau pe coşul vasului de război, de parcă vaporul era gata să explodeze.

Butoiul de pulbere al tunului din faţă explodă cu o singură

lumină, care arse pasarela şi puntea. La vreo şase sute de metri mai departe, se auzi o explozie de răspuns, când ghiuleaua lovi suprastructura vasului *Petrel*. Valul de suflu al acestei runde de detonări se lovi de hotelurile de pe Bund şi geamul gros îl lovi în nas pe Jim. Când vasul de război trase a doua salvă cu turela din spate, el sări pe pat şi începu să plângă, apoi se opri şi se băgă după căpătâiul patului de mahon.

Din locul lui de lângă consulatul japonez, crucişătorul *Idzumo* deschisese şi el focul. Tunurile lui scoteau flăcări prin fumul care se ridica din cele trei coşuri şi care se învolburau deasupra apei, ca un boa negru de pene. Vasul. *Petrel* era deja ascuns într-o mantie de aburi, sub care o serie de incendii devastatoare se reflectau în apă. Două avioane de luptă japoneze zburară atât de jos de-a lungul Bundului, încât Jim îi putu vedea pe piloţi în cabinele lor. O mulţime de chinezi se răspândiră peste liniile de tramvai, unii îndreptându-se spre chei, alţii adăpostindu-se pe treptele hotelurilor.

— Jamie! Ce faci acolo?

Încă în pijama, tatăl lui năvăli în dormitor, în picioarele goale. Se uită nesigur la mobilă, de parcă nu putea recunoaşte camera din propriul său apartament.

— Jamie, du-te de lângă fereastră! Îmbracă-te şi fă ce-ţi spune mama. Plecăm peste trei minute.

Părea să nu observe că Jim purta uniforma de şcoală şi haină. În timp. Ce-şi fereau ochii de tirul de ghiulele, avu loc o explozie uriaşă în mijlocul râului. Ca rachetele într-un joc de artificii, bucăţi arzânde din vasul *Petrel* săriră în aer şi apoi căzură cu zgomot în apă. Jim se simţi amorţit de zgomot şi de fum. Oamenii alergau pe coridoarele hotelului; o englezoaică mai în vârstă urla în ascensor. Jim şedea pe pat şi privea la platforma în flăcări, ce plutea pe râu. La fiecare câteva secunde, din mijlocul ei izbucnea o lumină scurtă. Marinarii englezi de pe vasul *Petrel* reacţionau la luptă. Puseseră oameni la un tun şi răspundeau cu salve spre *Idzumo*. Dar Jim îi urmărea sumbru. I se părea că el însuşi declanşase războiul, cu semnalizările lui confuze de la fereastră, pe care ofiţerii japonezi de pe şalupă le-au interpretat greşit. Ştia acum că ar fi trebuit să rămână în organizaţia „Pui-de-lup”. Poate că reverendul Matthews o să-l bată cu băţul în faţa întregii şcoli, pentru că era un spion.

— Jamie! Culcă-te la podea!

Mama sa îngenunche în uşa de comunicare. Într-o pauză dintre salvele de tun, ea îl trase de lângă ferestrele care vibrau şi îl ţinu jos pe covor.

— Mă duc la şcoală? întrebă Jim. E examenul la scriptură.

— Nu, Jamie. Azi o să fie vacanţă. Mergem să vedem dacă Yang poate să ne ducă acasă.

Jim era impresionat de calmul ei. Se hotărî să nu-i spună că el declanşase războiul. De îndată ce părinţii lui se îmbrăcară, încercară să iasă din hote! O mulţime de americani şi europeni înconjurau ascensoarele. Refuzând să meargă pe scară, loveau cu pumnii în grilele de metal şi strigau în jos, în casa liftului. Cărau valize şi purtau pălării şi paltoane, de parcă erau hotărâţi să ia primul vapor spre Hong Kong. Mama sa li se alătură, dar tata îi luă braţul şi îşi făcură drum spre scară.

Cu genunchii moi din cauza efortului, Jim ajunse în holul de la intrare înaintea lor. Chinezii de la bucătărie, oaspeţii de la etajele inferioare şi funcţionarii ruşi albi stăteau pe vine în spatele mobilelor îmbrăcate în piele şi. A plantelor în ghivece, dar tatăl lui Jim trecu pe lângă ei şi se îndreptă spre uşile turnante.

Schimbul de focuri încetase. O gloată de chinezi alergau de-a lungul Bundului printre tramvaie oprite şi maşini parcate; dădace bătrâne se bălăbăneau în pantalonii lor negri, culi trăgeau ricşe goale, cerşetori şi băieţi de la sampane, chelneri în uniforme de ia hoteluri. Un văl de fum cenuşiu, mare cât un oraş în ceaţă, se întindea peste râu, iar din el apăreau arborii gabieri ai vaselor *Idzumo* şi *Wake*. În dreptul Grădinii Publice, nori de cenuşă incandescentă încă mai ieşeau din coşul vasului de război japonez.

Vasul *Petrel* se scufunda, acolo unde fusese ancorat. Aburi se ridicau din pupa şi travers, iar Jim putea vedea şirul de marinari stând la prova, aşteptând să-şi ocupe locurile în cuterul vaporului. Un tanc japonez se mişca de-a lungul Bundului, şenilele lui scoţând scântei pe liniile de tramvai. Ocoli brusc un tramvai abandonat şi strivi o ricşă de un stâlp de telegraf. Desprinzându-se dintre sfărâmături, o roată deformată se rostogoli peste drum. Se rostogolea alături de ofiţerul japonez care comanda trupele de asalt, cu sabia ridicată, de parcă ar fi vrut să lovească roata din faţa lui. Două avioane de luptă trecură de-a lungul malului, vântul elicelor lor măturând colibele

de bambus de pe sampane şi dezvăluind zeci de chinezi care stăteau ghemuiţi. Un batalion de marinari japonezi înainta de-a lungul Bundului, apărând ca o armată de teatru printre copacii ornamentali ai Grădinii Publice. Un pluton cu baionete la armă alerga pe treptele consulatului britanic, conduşi de un ofiţer cu un pistol Mauser.

— Uite maşina… trebuie să alergăm!

Luându-i de mână pe Jim şi pe mama sa, tatăl îi împinse în stradă. Imediat, Jim fu trântit la pământ de un culi care trecea. Zăcea uluit printre picioarele care umblau, aşteptându-se ca acel chinez cu pieptul gol să se întoarcă şi să-şi ceară scuze. Apoi se ridică, îşi scutură praful de pe şapcă şi de pe haină şi îi urmă pe părinţi spre maşina parcată în faţa clubului *Shanghai*. Un grup de chinezoaice epuizate şedeau pe trepte, controlându-şi genţile şi înecându-se din cauza gazelor de motoare diesel care pluteau pe râu de la corpul răsturnat al navei *Petrel*.

Când o porniră de-a lungul Bundului, tancul japonez ajunsese la hotelul *Palace*. În jurul acestuia, personalul era pus pe fugă, servitorii chinezi în uniformele lor americane, chelnerii cu tunici albe şi oaspeţii europeni ţinându-şi pălăriile şi valizele. Doi motociclişti japonezi, fiecare cu câte un soldat înarmat în ataşul camuflat, mergeau în faţa tancului. Stând în picioare pe pedale, încercau să-şi croiască drum printre ricşe şi cărucioare, printre căruţe cu cai şi grupuri de culi care se clătinau sub baloturi de bumbac crud, ce atârnau pe jugurile de pe umerii lor.

Circulaţia în Bund era deja blocată. Încă o dată, înghesuiala şi tropăitul Shanghai-ului îi cuprinsese pe invadatorii săi. Oare se terminase războiul? Prin geamul din spate al Packard-ului, oprit şi el acum din circulaţie, Jim îl urmărea pe ofiţerul japonez urlând la chinezii din jurul lui, Un culi mort zăcea la picioarele lui, cu sângele curgându-i din cap. Tancul era prins în capcană între vehicule, calea fiindu-i blocată de un Lincoln Zephyr alb. Două tinere chinezoaice, în haine de blană, dansatoare la clubul de noapte din vârful clădirii *Socony*, se luptau cu motorul, râzând în micile lor mâini pline cu bijuterii.

— Aşteaptă aici! Tatăl lui Jim deschise portiera şi ieşi pe stradă. Jamie, ai grijă de mama!

Se auzeau salve de mitralieră venind dinspre marinarii care capturaseră vasul american *Wake*. Puşcaşi aflaţi pe pasarelă trăgeau în marinarii englezi care înotau spre mal, de pe

vasul *Petrel*. Caterul vasului, încărcat cu răniţi, se scufunda în apa puţin adâncă ce acoperea bancurile de nisip de sub cheiul Concesiunii Franceze. Marinarii se strecurau prin noroiul negru care le ajungea la coapse, cu braţele pline de sânge. Un ofiţer de grad inferior, rănit, căzu în apă şi fu luat spre cheiurile negre ale Bundului. Ţinându-se unii de alţii, marinarii zăceau neputincioşi în noroi, în timp ce fluxul care înainta clipocea în jurul lor. Florile funerare ajunseseră deja la ei şi începuseră să se adune în jurul umerilor lor.

Jim îl urmări pe tatăl său făcându-şi loc printre culii de sampane care se înghesuiau la debarcader. Un grup de englezi alergaseră de la clubul *Shanghai* şi îşi scoteau paltoanele şi jachetele. În veste şi cămăşi, săriră de pe mal în noroiul de jos, cu braţele în balans, în timp ce se scufundau până la coapse. Marinarii japonezi de pe *Wake* continuau să tragă în cuter, dar doi englezi ajunseseră deja la marinarul rănit. Îl apucară de sub braţe şi îl traseră spre un banc de nisip. Tatăl lui Jim îi depăşi, cu ochelarii stropiţi cu apă, împingând din faţa lui noroiul negru. Fluxul se ridicase până la pieptul lui, când îl prinse pe ofiţerul de grad inferior care era dus pe lângă picioarele digului. Îl duse într-un loc unde apa era mai puţin adâncă, trăgându-l de o mână, şi îngenunche ostenit lângă el, în noroiul uleios. Alţi salvatori ajunseseră şi ei la cuterul care se scufunda. Scoaseră ultimii marinari răniţi şi căzură cu toţii în apă. Începură să înoate şi să se târască spre mal, ajutaţi pe bancul de nisip de un alt grup de englezi.

Norul de petrol ars de la vasul *Petrel* traversă Bundul şi opri circulaţia şi înaintarea japonezilor. În timp ce Jim ridică geamul din partea lui, Packard-ul fu aruncat înainte, apoi scuturat violent dintr-o parte în alta. Bucăţi de sticlă căzură din parbrizul spart şi acoperiră scaunele. Jim zăcea pe podeaua din spate a cabinei pasagerilor, iar marginea uşii o lovise în cap pe mama sa.

— Jamie, ieşi din maşină… Jamie!

Ameţită, ea deschise uşa din partea ei şi coborî pe stradă, luându-şi geanta de pe bancheta care se clătina. În spatele lor, tancul japonez îşi croia drum peste maşina Lincoln Zephyr, abandonată de dansatoarele chineze. Şenilele de metai sfărâmară spatele maşinii şi apoi o împinseră în spatele Packard-ului.

— Ridică-te, Jamie… mergem acasă…

Cu o mână la obrazul rănit, mama sa trăgea cu cealaltă mână de uşa din spate, blocată. Tancul se opri, înainte de a face o a doua mişcare spre Lincoln. Marinari japonezi treceau printre maşini şi ricşe, lovind cu baionetele în mulţime. Jim se căţără pe scaunul din faţă şi deschise uşa şoferului. Sări în stradă şi se strecură pe sub mânerele unei ricşe încărcate cu saci de orez. Tancul se mişcă înainte, fumul ţâşnind prin ţevile de eşapament. Jim o văzu pe mama sa împinsă în mulţimea de chinezi şi europeni pe car marinarii îi obligau să traverseze Bundul. Un al doilea tanc îl urma pe primul, apoi venea un şir de camioane camuflate, încărcate cu soldaţi japonezi.

— O ultimă salvă de puşcă se auzi de pe vasul american *Wake*. Ultimul dintre marinarii englezi răniţi fu tras pe bancul de nisip de sub Bund. Petrolul care se scurgea din vasul *Petrel*, scufundat, se întindea ca o pată alungită peste râu, liniştind acel câmp de luptă. Civilii englezi, care ajutaseră la salvarea marinarilor, şedeau în cămăşile lor unsuroase alături de bărbaţii răniţi. Tatăl lui Jim îl târa pe ofiţerul de grad inferior rănit, spre bancul de nisip. Epuizat, îl scăpă din strânsoare şi se prăbuşi în apa mică a unui pârâiaş format din apa de scurgere de sub dig.

Soldaţii japonezi de pe Bund mânau mulţimea departe de chei, obligându-i pe chinezi şi pe europeni să plece din maşini şi de lângă ricşele lor. Mama lui Jim dispăruse, despărţită de el de coloana de camioane militare. Un marinar englez, un tânăr cu păr blond închis având nu mai mult de optsprezece ani, urcă treptele debarcaderului cu mâinile întinse ca nişte palete de ping-pong.

Îndreptându-şi şapca de elev, Jim trecu în fugă pe lângă el şi culii de şampană, care se uitau la el. Alergă în jos pe trepte şi sări de pe debarcader pe suprafaţa spongioasă a bancului de nisip. Scufundându-se până la genunchi, el înaintă prin terenul umed spre tatăl său.

— L-am scos afară – băiat bun, Jamie. Tatăl lui şedea în apa izvorului cu trupul ofiţerului alături de el. Îşi pierduse ochelarii şi un pantof, iar pantalonii costumului lui de om de afaceri erau negri de ulei, dar mai avea încă gulerul alb şi cravata. Într-o mână avea o mănuşă galbenă de mătase, ca acelea pe care le văzuse Jim la mama sa când se ducea la o recepţie oficială la ambasada britanică. Uitându-se la mănuşă,

Jim văzu că era pielea întreagă a uneia dintre mâinile ofiţerului de rang inferior, opărită în focul unei hale a maşinilor.

— Pluteşte…

Tatăl lui aruncase mănuşa în apă, ca mâna unui cerşetor obosit. O explozie înăbuşită gâtuită, răsună peste râu de la carcasa răsturnată a vasului *Petrel*. Din punţile ridicate ţâşniră violent aburi şi vasul de război alunecă sub valuri. Un nor de fum mişcător trecu peste apă, învârtindu-se de parcă ar fi căutat vasul dispărut.

Tatăl lui Jim se culcă în noroi. Jim stătea pe vine alături de el. Zgomotul motoarelor tancurilor de pe Bund, comenzile ţipate ale ofiţerilor japonezi şi zumzetul avionului care se rotea păreau foarte îndepărtate. Primele sfărâmături din vasul *Petrel* ajungeau la ei; colaci de salvare şi bucăţi de podele, o bucată de pânză de tendă cu frânghii atârnând, care semăna cu o meduză uriaşă, dislocată din adâncuri de vasul de război scufundat.

O lumină strălucitoare alunecă de-a lungul cheiului, ca o ghiulea silenţioasă. Jim se întinse lângă tatăl lui. Adunaţi deasupra lor, pe Bund, se aflau sute de soldaţi japonezi. Baionetele lor formau o palisadă de săbii care luceau la soare.

5
Fuga din spital

— Mitsubishi… Zero-Sen… ah… Nakajima… ah…

Jim era culcat în pătuţul lui în salonul de copii şi îl asculta pe tânărul soldat japonez enunţând numele avioanelor care zburau deasupra spitalului. Cerul de deasupra Shanghai-ului era plin de avioane. Deşi soldatul ştia doar numele a doua tipuri de avioane, îi era dificil să ţină ritmul cu activitatea aeriană necontenită.

Timp de trei zile, Jim se odihnise liniştit în salonul de copii de la ultimul etaj ai spitalului *Sf*. *Maria* din Concesiunea Franceză, tulburat doar de fumatul pe furiş al tânărului soldat şi de activitatea lui de amator în depistarea avioanelor. Singur în salon, se gândea la mama şi la tatăl său şi spera că, în curând, vor veni să-l viziteze. Ascultă hidroavioanele care zburau de pe Baza aeriană navală de la Nantao.

— … ah… ah…

Soldatul clătină din cap, se aplecă din nou şi cercetă podeaua imaculată în căutarea unui chiştoc. În coridorul aflat mai jos de palier, Jim putea auzi călugăriţele misionare franţuzoaice discutând în contradictoriu cu poliţia militară japoneză, care acum ocupa această aripă a spitalului. În ciuda saltelei tari, a pereţilor văruiţi cu icoane deasupra fiecărui pat – copilul Iisus crucificat, înconjurat de discipoli chinezi – şi a mirosului pătrunzător de chimicale (se presupunea că avea o legătură cu sentimentele religioase intense), lui Jim îi venea greu să creadă că războiul începuse, în sfârşit. Ziduri stranii despărţeau totul, fiecare chip arăta altfel.

Îşi putea aminti de petrecerea doctorului Lockwood de la Hungjao şi de acrobaţii chinezi care se transformau în păsări. Dar bombardarea vasului *Petrel*, tancul care strivise Packard-ul, uriaşele tunuri de pe *Idzumo*, aparţineau toate unui domeniu al irealului. Aproape că se aştepta ca Yang să apară în salon şi să-i spună că făceau parte dintr-un film tehnicolor care se realiza la studiourile din Shanghai.

Real, fără nicio îndoială, era şi bancul de nisip la care tatăl lui ajutase să fie tras marinarul rănit şi unde şezuseră şase ore lângă ofiţerul mort. Japonezii păreau ei înşişi surprinşi de viteza asaltului lor, încât fuseseră obligaţi să se oprească un timp,

înainte de a-şi înţelege victoria. La câteva ore de la atacul de la Pearl Harbor, armatele japoneze, care încercuiau Shanghai-ul, puseseră mâna pe Aşezarea Internaţională. Marinarii care capturaseră vasul american *Wake* şi ocupaseră Bundul, îşi sărbătoreau victoria mergând în pas de paradă prin faţa hotelurilor şi a băncilor.

Între timp, supravieţuitorii răniţi de pa vasul *Petrel* şi civilii englezi care ajutaseră la salvarea lor, rămăseseră pe bancul de nisip, lângă gura de scurgere. Un grup înarmat din poliţia militară coborâse de pe debarcader şi venise printre ei. Căpitanul Polkinhorn, rănit la cap, şi primul său ofiţer au fost ridicaţi, dar ceilalţi au fost lăsaţi să stea în soare. Un ofiţer japonez în uniformă completă, cu teaca în mâna înmănuşată, se plimba printre răniţi şi bărbaţii epuizaţi, uitându-se la fiecare în parte. Se uitase fix la Jim cum şedea cu haina şi şapca de şcoală, alături de tatăl lui extenuat, uimit vizibil de însemnele complicate ale Şcolii Catedralei şi presupunând că Jim era un aspirant neobişnuit de tânăr din Marina Regală.

O oră mai târziu, căpitanul Polkinhorn era luat cu o barcă cu motor şi dus la locul unde se scufundase vasul *Petrel*. Înainte de a abandona nava, căpitanul reuşise să distrugă codurile şi, zile în şir după aceea, japonezii au trimis scafandri la epavă, încercând fără succes să găsească cutiile cu coduri.

Curând după ora zece, japonezii au redeschis Bundul şi mii de chinezi neliniştiţi şu europeni neutri au fost împinşi de-a lungul cheiului. Ei priveau în jos, la echipajul rănit al navei *Petrel*, şi stăteau tăcuţi, în timp ce steagul ţării Soarelui Răsare era înălţat pe catargul vasului american *Wake*. Tremurând lângă tatăl lui în soarele rece de decembrie, Jim se uita în sus, la ochii lipsiţi de expresie ai chinezilor strânşi laolaltă pe chei. Ei erau martori la totala umilire a Puterilor Aliate de către Imperiul Japoniei, o lecţie la obiect dată tuturor celor care nu erau dornici să intre în Sfera de coprosperitate. Din fericire, câteva ore mai târziu, un grup de oficialităţi de la Ambasada Franţei de la Vichy şi de la cea a Germaniei, şi-au croit drum prin mulţime. Ei au protestat energic cu privire la tratamentul englezilor răniţi. Îndemnaţi de una din schimbările lor bruşte de atitudine, japonezii s-au îmblânzit şi i-au dus spre spitalul *Sf. Maria*.

Odată ajunşi acolo, unicul gând al lui Jim a fost să părăsească spitalul şi să se întoarcă la mama sa, pe Amherst

Avenue. Doctorul francez, care i-a tratat genunchiul, şi călugăriţele care l-au îmbăiat, au văzut imediat că Jim era un elev englez şi au încercat să obţină eliberarea lui. Totuşi, japonezii au rechiziţionat o aripă completă a spitalului, au scos afară pacienţii chinezi şi au instalat o gardă la fiecare etaj. Un soldat tânăr era postat la salonul copiilor, la ultimul etaj, şi îşi petrecea timpul cerându-le călugăriţelor ţigări şi anunţând numele avioanelor care treceau pe deasupra.

O călugăriţă chinezoaică îi spuse lui Jim că tatăl lui era, cu ceilalţi civili, într-un salon mai jos, încă în faza de recuperare, după efectele oboselii inimii şi ca urmare a expunerii în aer liber, dar că va fi gata de plecare peste câteva zile. Între timp, din motive proprii, înaltul Comandament japonez începuse să elogieze vitejia căpitanului Polkinhorn şi a oamenilor lui. A doua zi, comandantul navei *Idzumo* trimise la spital un grup de ofiţeri în uniformă, care îi onorară pe marinarii răniţi în cele mai bune tradiţii bushido, înclinându-se în faţa fiecăruia în parte. Ziarul *Shanghai Times*, de limbă engleză, editat de britanici, dar care de multă vreme simpatiza cu japonezii, publică pe prima pagină o fotografie a navei *Petrel* şi un articol care lăuda curajul echipajului acesteia. Principalul titlu descria atacul japonez de la Pearl Harbor şi bombardarea lui *Clark Field* la Manila. Desene în creion, furnizate de o agenţie de ştiri neutră, arătau scene apocaliptice cu fumul ce se ridica din navele de luptă americane.

Acum, că japonezii au câştigat războiul, cugeta Jim, poate că viaţa la Shanghai va reveni la normal. Când tânărul soldat îi arătă ziarul, el studie cu atenţie fotografia bombardierelor, de luptă care decolau de pe portavioanele japoneze, scene care i se părea că le ţine minte din propriile sale vise din dormitorul lui de la hotelul *Palace*, din ajunul războiului.

Întins pe pat alături de el, soldatul îi arăta avionul de asalt, dornic să-l impresioneze pe Jim cu această uluitoare faptă de arme.

— ... ah... ah...

— Nakajima, spuse Jim. Nakajima Hayabusa.

— Nakajima...? Soldatul oftă adânc, de parcă subiectul aviaţiei militare era mult peste înţelegerea acestui băieţaş englez. De fapt, Jim recunoştea aproape toate avioanele japoneze. Filmele de actualităţi britanice despre războiul chino-

japonez îşi băteau joc de avioanele japoneze şi de piloţii lor, dar tatăl lui Jim şi domnul Maxted vorbeau întotdeauna cu respect despre ele.

Jim se întreba cum ar putea să-l vadă pe tatăl lui, când caporalul din gardă urlă o comandă în casa scării. Tânărul soldat era îngrozit de acest caporal mărunt şi sever, care părea să fie gradul cel mai important în armata japoneză. Puse deoparte chiştocul de ţigară, îşi luă puşca şi ieşi repede din salon, făcând cu degetul un semn ameninţător spre Jim.

Mulţumit să rămână singur, Jim se dădu imediat jos din pat. Prin fereastră, putea vedea un grup de orfani chinezi convalescenţi, pe balconul aripii adiacente. În cămăşile lor de noapte europene – ca şi a lui Jim, donate de o societate de caritate franceză locală – îşi petreceau toată ziua uitându-se la el. O ieşire de incendiu, din fier, care lega cele două aripi, era blocată cu saci de nisip îngrămădiţi la ferestre încă din 1937 ca să le apere de proiectile rătăcite care se trăgeau peste râu. În picioarele goale, Jim traversă salonul până la uşa din spate. O pasarelă îngustă trecea printre sacii de nisip, iar nisipul scurs din ei era acoperit cu sute de chiştoace de ţigări aruncate de doctorii francezi plictisiţi. Croindu-şi drum printre bucăţi de sticlă spartă, el o porni spre ieşirea de incendiu. O scară de metal ducea la aripa opusă, legată cu un pod ruginit de salonul de sub cel al lui Jim.

Jim se mişcă repede în jos pe scări şi traversă podul. Undeva, la acel etaj, erau tatăl lui şi supravieţuitorii de pe *Petrel*. Ferestrele saloanelor care dădeau spre pasarelă fuseseră vopsite în negru, pentru camuflaj. Urmărit cu ochi mari de către orfani, ei merse pe pasarelă, înconjurând aripa clădirii. Uşa din spate a salonului era închisă, dar când apăsă pe clanţă, copiii chinezi se ascunseră în balconul lor. Un soldat japonez era pe acoperiş, strigând în jos, în spaţiul dintre aripile clădirii. Soldaţi cu baionete la armă alergau prin curtea spitalului, iar o motocicletă cu ataş intră pe poartă. Jim putea auzi cum răsună bocancii şi puştile pe scările de piatră şi vocea ţipătoare a unei călugăriţe franceze, care protesta.

El se ghemui între sacii de dincolo de uşa încuiată. Soldaţii se mişcau pe pasarela salonului de copii şi nisipul curgea printre grilele ruginite. Un claxon răsună în Avenue Foch şi Jim era convins că toate foiţele japoneze de ocupaţie din Shanghai îl

căutau pe el.

Răsună un zăvor şi se deschise uşa spre salonul întunecat. În scurta strălucire a luminii, Jim văzu camera ca o pivniţă, plină de bărbaţi bandajaţi, unii întinşi pe podea, între paturi, şi cum călugăriţele erau împinse la o parte de soldaţi japonezi cu puşti şi târgi de pânză. Când feţele palide ale tinerilor marinari englezi se întoarseră spre soare, o miasmă de boală şi răni ieşi din camera întunecată, învăluindu-l.

Caporalul japonez se uită fix la Jim, chircit în pijamaua lui printre chiştoacele de ţigări. El trânti uşa şi Jim îl auzi ţipând, în timp ce îl lovea pe unul dintre soldaţii japonezi cu pumnul.

* * *

O oră mai târziu, plecaseră toţi, lăsându-l pe Jim singur în salonul pentru copii. Când răsună claxonul din Avenue Foch, el observă un camion militar intrând cu spatele în complexul spitalului. Echipajul navei *Petrel* şi cei opt civili englezi care ajutaseră la salvarea lor fură împinşi pe scări în jos şi încărcaţi în camion. Bărbaţi răniţi pe târgi zăceau sub picioarele altora care abia erau în stare să sadă.

Jim nu-l văzuse pe tatăl său, dar călugăriţa franţuzoaică îi spusese că tatăl lui mersese pe picioare la camionul care îi ducea la închisoarea militară de la Hongkew.

— În dimineaţa asta, unul dintre marinarii voştri a fugit. E foarte rău pentru voi.

Călugăriţa se uită la Jim cu privirea dezaprobatoare a caporalului japonez. Era supărată pe el, într-un fel nu pentru ceea ce făcuse, ci pentru incapacitatea lui de a schimba condiţiile în care se afla.

— Locuieşti pe Amherst Avenue? Trebuie să te duci acasă.

O soră făcu semn unei călugăriţe chinezoaice, care puse pe pat hainele lui Jim, proaspăt spălate. Se vedea că erau dornice să scape de el.

— Mama ta o să aibă grijă de tine.

Jim se îmbrăcă, îşi legă cravata şi îşi aşeză cu grijă şapca de elev. Voia să-i mulţumească surorii, dar ea plecase deja să se îngrijească de orfanii ei.

Tânărul cu un cuţit întotdeauna războaiele înviorau Shanghai-ul, accelerau pulsul străzilor lui aglomerate. Grupuri

de ţărănci se înghesuiau pe trotuar pe Avenue Foch; în faţa Cercului sportiv francez, vânzătorii îşi ciocneau roţile lovindu-şi cărucioarele unul de altul; şiruri de trăsurici şi ricşe, câte zece în rând, se atingeau de maşinile care avansau într-un continuu zgomot de claxoane. Tineri gangsteri chinezi în costume americane strălucitoare stăteau la colţuri de stradă, strigând cifrele de *jai alai*. În trăsurici, în faţa hotelului *Regency*, fetele de bar şedeau în haine de blană, cu păzitorii lor, ca nişte soţii elegante aşteptând parcă să fie luate la o plimbare. Întreg oraşul ieşise pe stradă, de parcă populaţia ar fi sărbătorit ocuparea Aşezării Internaţionale, preluarea acesteia de la americani şi europeni de către o altă putere aviatică.

Totuşi, când Jim ajunse la intersecţia între Avenue Petain şi Avenue Haig, un sergent de poliţie britanic şi doi ofiţeri Sik din forţele poliţieneşti din Shanghai continuau să dirijeze traficul de pe platforma lor înălţată deasupra mulţimii, totul fiind supravegheat de un singur soldat japonez, care stătea în spatele lor. Infanterişti japonezi înarmaţi şedeau ca vilegiaturiştii în camioane camuflate, care se mişcau de-a lungul străzilor. Un grup de ofiţeri stăteau în faţa *Institutului Radium*, aranjându-şi mănuşile. Peste reclamele cu Coca-Cola şi Caltex erau lipite postere noi cu Wang Ching-Wei, conducătorul cameleon al regimului marionetă. O coloană de soldaţi chinezi îl depăşi pe Jim în Avenue Petain, strigând lozinci în aerul zgomotos. Trecură mai departe, oprindu-se greoi sub faţada barocă a Cazinoului *Del Monte*. Apoi, o armată de culi în uniforme portocalii şi pantofi sport de tip american alergară pe lângă stadionul de curse de ogari.

Lângă staţia de tramvai, în Avenue Haig, sutele de pasageri rămaseră scurt timp tăcuţi când urmăriră o decapitare publică. Trupurile unui bărbat şi al unei femei în haine ţărăneşti vătuite, poate hoţi de buzunare sau spioni ai Kuomintangului, zăceau pe platforma staţiei. Ofiţerii chinezi îşi ştergeau ghetele, în timp ce sângele curgea în jgheaburile şinelor de fier.

Un tramvai plin cu pasageri se apropie, clopotul acestuia obligând grupul de execuţie să se dea la o parte. Zornăi în trecere, troleul sâsâind şi aruncând scântei din linia de înaltă tensiune, iar roţile din faţă erau de un roşu umed de parcă ar fi fost proaspăt vopsite pentru parada anuală de Ziua muncii.

În mod obişnuit, Jim s-ar fi oprit să se uite la mulţime. În

drumul de la şcoală spre casă Yang circula adesea prin Oraşul Vechi. Spânzurările publice aveau loc pe un stadion în miniatură, cu o estradă de lemn curată şi şiruri circulare de bănci, în jurul stâlpilor de execuţie din tec şi atrăgeau un public tăcut. Chinezilor le plăcea spectacolul morţii, se gândi Jim, ca un mod de a-şi aminti cât de precar trăiau. Din acelaşi motiv, le plăcea să fie cruzi, să-şi amintească de vanitatea de a crede că lumea era ceva aparte.

Jim îi urmărea pe culi şi pe ţărănci cum se uitau fix la trupurile decapitate. Presiunea pasagerilor tramvaiului îi împingea deja la o parte, fără a ţine seama de această moarte neînsemnată. Se răsuci, sărind peste cărbunii încinşi pe care un vânzător de pe trotuar frigea bucăţi de şarpe în aluat. Picături de grăsime săreau în ciubărul de lemn în care înota un singur şarpe care se zbătea în uleiul ce sfârâia. Vânzătorul se repezi la Jim cu linguroiul fierbinte, încercând să-i dea în cap, dar alunecă printre ricşele parcate. Jim alergă de-a lungul liniilor de tramvai pline de sânge, spre intrarea depoului.

Se strecură printre pasagerii care aşteptau şi se înghesui pe o bancă de ciment alături de un grup de ţărănci care cărau păsări în coşuri de nuiele. Trupurile femeilor duhneau a transpiraţie şi oboseală, dar Jim era prea extenuat ca să se mişte. Umblase mai bine de trei kilometri de-a lungul trotuarelor aglomerate. Ştia că Era urmărit de un tânăr chinez, probabil un spion sau un băiat de curse al unuia dintre miile de mici gangsteri din Shanghai. Un tânăr înalt, cu o faţă moartă, fără oase, cu păr negru lucios şi o jachetă de piele, îl observase pe Jim lângă stadionul de curse de ogari. Răpirile erau obişnuite în Shanghai. Înainte ca părinţii lui să înveţe să aibă încredere în Yang, insistau ca Jim să călătorească întotdeauna la şcoală cu guvernanta sa. Bănuia că pe tânărul care-l urmărea îl interesau haina lui şi pantofii de piele, ceasul de aviator şi stiloul american prins la buzunarul de la piept.

Tânărul trecu prin mulţime şi se apropie de Jim, cu mâinile lui galbene ca nişte dihori.

— Băiat american?

— Englez. Aştept şoferul.

— Băiat… englez. Tu vino acum.

— Nu – e acolo.

Tânărul întinse mâna, înjurând în chineză, şi-i apucă lui

Jim încheietura mâinii. Degetele lui umblau pe cureaua de metal, încercând să desfacă închizătoarea ceasului. Ţărăncile îl ignorau, cu găinile adormite în poală. Jim împinse mâna tânărului şi simţi strânsoarea degetelor acestuia pe braţ. Ei scosese un cuţit şi era gata să-i taie mâna lui Jim, de la încheietură.

Jim îşi smulse braţul. Înainte, ca tânărul să-l poată apuca din nou, Jim aruncă în dreapta lui coşul de nuiele de pe genunchii ţărăncii. Tânărul se dădu înapoi, lovind cu călcâiele pasărea care începu să cotcodăcească. Femeile săriră în picioare şi ţipară la el. El le ignoră şi puse la loc cuţitul. Se luă după Jim, care alerga printre şirurile de pasageri ai tramvaiului, încercând să le arate încheietura mâinii învineţite.

La vreo sută de metri distanţă de depou, Jim ajunse în Avenue Joffre. Se odihni la intrarea închisă a teatrului *Nanking*, unde de un an rula *Pe aripile vântului*, într-o versiune pirat chinezească. Chipurile pe jumătate desfigurate ale lui Clark Gable şi Vivien Leigh se ridicau pe un eşafodaj deasupra unei replici aproape în mărime naturală a Atlantei în flăcări. Tâmplari chinezi tăiau panourile cu fum pictat, care se ridicau în sus spre cerul Shanghai-ului, greu de deosebit de incendiile care se înălţau încă deasupra Oraşului Vechi, unde membrii răzleţi ai Kuomintangului rezistaseră invaziei japoneze.

Tânărul cu cuţitul era tot în urma lui, strecurându-se prin mulţime cu pantofii lui sport ieftini. În centrul bulevardului Joffre era punctul de control al poliţiei, amplasamentul acestuia, înconjurat cu saci de nisip, marcând perimetrul de vest al Concesiunii Franceze. Jim ştia că nici poliţia de Vichy, nici soldaţii japonezi nu vor face nimic ca să-l ajute. Urmăreau un bombardier cu un singur motor care zbura jos, deasupra hipodromului.

Când umbra avionului trecu peste stradă, Jim simţi cum tânărul chinez îi înşfacă şapca şi îl apucă de umăr. Jim se smulse şi traversă în goană strada aglomerată, spre punctul de control, trecând printre trăsurici şi strigând:

— Nakajima…! Nakajima…!

Un chinez în uniforma poliţiei de la Vichy încercă să-l atingă cu un băţ, dar o santinelă japoneză se opri să se uite la Jim. Ochii lui observaseră caracterele japoneze de pe emblema de metal pe care Jim o luase din avionul distrus de pe

aerodromul Hungjao. Tolerându-l scurt timp pe acest băieţaş, el îşi continuă patrularea şi, cu vârful puştii, îi făcu semn să plece.

— Nakajima…!

Jim se alătură mulţimii de pietoni care treceau prin punctul de control. După cum bănuise, urmăritorul lui dispăruse printre cerşetori, ricşe şi culi, în partea franceză a sârmei ghimpate. Nu pentru prima dată, Jim îşi dădu seama că japonezii, oficial duşmanii săi, îi ofereau unica protecţie în Shanghai.

Ţinându-şi braţul învineţit şi furios pe el însuşi că-şi pierduse şapca de şcoală, Jim ajunse în cele din urmă pe Amherst Avenue. Îşi trase mâneca de la cămaşă peste dungile negre care îi marcau încheietura mâinii. Mama lui era întotdeauna îngrijorată de pericolele şi violenţa de pe străzile Shanghai-ului şi nu ştia nimic de lungile lui plimbări cu bicicleta prin oraş.

Amherst Avenue era pustie. Mulţimea de cerşetori şi refugiaţi dispăruse. Chiar şi bătrânul cu cutia de *Craven A* dispăruse. Jim alergă pe alee, aşteptându-se s-o vadă pe mama sa şezând pe canapeaua din dormitorul ei şi vorbind despre Crăciun. Credea că nu vor mai discuta niciodată despre război.

Un sul lung acoperit cu semne japoneze fusese prins pe uşa din faţă, pânza albă având peceţi şi numere de înregistrare. Jim apăsă pe sonerie, aşteptând ca servitorul Doi să deschidă uşa. Se simţea sfârşit, la fel de obosit ca şi pantofii lui uzaţi, şi observă că haina îi fusese tăiată de la cot de cuţitul hoţului.

— Băiete, grăbeşte-te…! începu el să spună. Am să te omor… dar se stăpâni.

Casa era tăcută. Nu se auzeau servitoarele certându-se pentru lenjerie în partea destinată servitorilor sau clip-clip-ul grădinarului care tundea iarba în jurul straturilor de flori. Cineva închisese motorul piscinei, deşi tatăl lui hotărâse ca filtrul să funcţioneze toată iarna. Uitându-se în sus la ferestrele dormitoarelor, văzu că obloanele aparatelor de aer condiţionat fuseseră închise.

Jim ascultă soneria răsunând prin casa goală. Prea obosit ca să mai întindă mâna la buton, se aşeză pe treptele lustruite şi suflă pe genunchii săi răniţi. Era greu să-şi închipuie cum părinţii lui, Vera, cei nouă servitori, şoferul şi grădinarul puteau să fi plecat cu toţii deodată.

Se auzi un fel de explozie înăbuşită la capătul aleii: zgomotul era provocat de eşapamentul unei maşini grele. Un camion mare, japonez, intrase pe Amherst Avenue, iar oamenii din echipaj stăteau printre antenele lor de radio. Înaintau prin mijlocul străzii, obligând o limuzină Mercedes de la centrul german să se urce pe trotuar.

Jim se ridică repede din faţa intrării şi se ascunse după un stâlp. În jurul casei era un zid înalt, îmbrăcat în ţigle de teracotă, iar deasupra avea sticlă spartă.

Apucându-se cu vârful degetelor de ţigle, se căţără pe zid, sub geamul cu gratii de la vestiar. După ce se ridică pe marginea de ciment, se târî în genunchi printre bucăţile de sticlă. În anul care trecuse, fără să ştie grădinarul şi paznicul de noapte, el se căţărase pe zid de multe ori, scoţând de fiecare dată câteva bucăţi ascuţite de sticlă. Se aplecă peste margine şi sări în ramurile întunecate ale cedrului din spatele chioşcului de vară.

În faţa lui era grădina închisă şi tăcută, adevăratul cămin al lui Jim, în mai mare măsură decât însăşi casa. Aici se jucase singur, cu imaginaţia lui. Fusese un pilot doborât pe acoperişul pergolei de trandafiri, un pistolar aşezat sus în plopii din spatele terenului de tenis, un infanterist alergând pe pajişte cu pistolul cu aer comprimat, căzând împuşcat în straturile de flori şi ridicându-se din nou ca să atace grădina alpină de sub catargul steagului.

Din umbra din spatele chioşcului de vară, Jim se uită în sus la ferestrele verandei. Un avion ce trecea pe deasupra lui îl făcu să se gândească că nu trebuia să alerge prea brusc pe pajişte. Deşi neclintită, grădina părea că s-a întunecat şi s-a sălbăticit. Iarba netăiată începuse să se unduiască, iar rododendronii erau mai sumbri decât îi ţinea el minte. Ignorată de grădinar, bicicleta lui zăcea pe treptele terasei. Jim merse prin iarba deasă, spre piscină. Apa era acoperită cu frunze şi insecte moarte, – iar nivelul scăzuse cu aproape un metru, lăsând pe laturi un strat de murdărie. Mucuri de ţigară zăceau pe faianţa albă şi un pachet de ţigări chinezeşti plutea pe sub trambulină.

Jim merse pe cărare, spre camerele servitorilor din spatele casei. O sobă de cărbuni zăcea în curte, dar uşa bucătăriei era încuiată. Ascultă să audă vreun zgomot din casă. Lângă treptele

bucătăriei era compactorul de gunoi. De la compresor, un tobogan se deschidea în zidul bucătăriei, lângă chiuvetă. Cu doi ani în urmă, când era mai mic, Jim o îngrozise pe mama sa, urcându-se prin tobogan, în timp ce ea împreună cu un servitor aranja meniul pentru o cină festivă.

De data asta, nu era pericol să fie pornit motorul. Jim deschise capacul de metal, se căţără printre lamele ca nişte coase şi îşi făcu drum prin toboganul unsuros. Uşa de metal se lăsă în jos, dezvăluindu-i bucătăria familiară în faianţă aibă.

— Vera! Sunt acasă! Băiete!

Jim se lăsă pe podea. Niciodată nu văzuse casa atât de întunecată. Înconjură balta de apă din jurul frigiderului şi intră în holul pustiu. Când urcă scările spre dormitorul mamei sale, aerul era stătut, cu un miros de transpiraţie străin.

Hainele mamei sale erau răspândite pe patul nefăcut, iar pe jos zăceau valize deschise. Cineva măturase periile de păr şi sticluţele ei de parfum de pe măsuţa de toaletă, iar pudra de talc acoperea parchetul lustruit, Se vedeau zeci de urme de paşi, tălpile goale ale mamei lui amestecate cu imaginea clară a unor ghete grele, arătând ca desenele complicate ale dansurilor tipărite în manualele de foxtrot şi tango ale părinţilor lui.

Jim se aşează pe pat, în faţa imaginii sale proprii, ca o stea, care radia din mijlocul oglinzii. Un obiect greu fusese aruncat în sticla de înălţimea unui om şi acum se părea că bucăţi din el însuşi zburau prin cameră, împrăştiate prin casa goală.

Adormi la piciorul patului mamei sale, alintat de parfumul cămăşii ei de noapte din mătase, sub imaginea reflectată de zeci de cioburi ca nişte diamante, imaginea unui băieţel care parcă exploda.

7
Piscina secată

Timpul se opri pe Amherst Avenue, la fel de nemişcat ca şi norul de praf care plutea în camere, înconjurându-l scurt timp pe Jim, în timp ce umbla prin casa pustie. Mirosuri aproape uitate, un slab iz de covor îi aminteau de perioada de dinainte de război. Timp de trei zile, aşteptă ca mama şi tatăl lui să se întoarcă. În fiecare dimineaţă, se căţăra pe acoperişul în pantă de deasupra ferestrei dormitorului lui şi se uita peste străzile rezidenţiale din suburbiile vestice ale Shanghai-ului. Urmărea coloanele de tancuri japoneze intrând în oraş dinspre sate şi încercă să-şi repare haina, nerăbdător să-i vadă încă de departe pe părinţii lui, când se vor întoarce cu Yang şi cu Packard-ul.

Un mare număr de avioane îi zburau pe deasupra capului şi Jim îşi petrecea ore în şir ca să le identifice mărcile. Sub el, pajiştea stătea nemişcată, cu fiecare zi ceva mai întunecată, acum, când grădinarul nu mai îndrepta boscheţii şi nu mai tăia iarba. Jim obişnuia să se joace acolo după-amiezele, târându-se prin grădina montană, pretinzând că este unul dintre marinarii japonezi care atacaseră nava *Wake*. Dar jocurile în grădină îşi pierduseră magia şi el îşi petrecu majoritatea timpului pe canapeaua din dormitorul mamei sale. Prezenţa ei se simţea în aer ca şi parfumul ei, ţinând la respect figura deformată din oglinda spartă. Jim îşi amintea de lungile ore petrecute împreună, când îşi făcea lecţiile de latină, şi de poveştile pe care i le spunea despre copilăria ei în Anglia, o ţară ce i se părea mult mai străină decât China, unde avea să meargă la şcoală când se va termina războiul.

În tâlcul răspândit pe podea, în jurul lui, putea vedea urmele tălpilor mamei sale. Se mişcase dintr-o parte în alta, împinsă de un partener foarte agitat, poate unul dintre ofiţerii japonezi pe care îl învăţa tangoul. Jim încercă şi el paşii de dans, care păreau cu mult mai violenţi decât orice tango pe care-l văzuse vreodată şi reuşi să cadă şi să se taie la mână de oglinda spartă.

În timp ce-şi sugea rana, îşi aminti cum îl învăţase mama sa să joace mah-jong şi de piesele colorate criptic care intrau şi ieşeau din pereţii de mahon. Jim se gândi să scrie o carte despre mah-jong, dar uitase majoritatea regulilor. Pe covorul din

camera de zi, adună o grămadă de beţe de bambus din seră şi începu să construiască un zmeu care să ridice un om, după principiile ştiinţifice pe care le învăţase de la tatăl lui. Dar patrulele japoneze de pe Amherst Avenue ar fi putut vedea zmeul zburând pe deasupra grădinii. Punându-l deoparte, Jim se învârti prin casa goală şi urmări cum scade, aproape imperceptibil, nivelul apei din piscină.

Mâncarea din frigider începuse să emane un miros suspect, dar dulapurile cămării erau pline de fructe conservate, biscuiţi de cocktail şi carne presată, delicatese pe care Jim le adora. Mânca la masa din sufragerie, aşezat la locul lui obişnuit. Seara, când înţelegea că părinţii lui nu vor veni acasă în ziua respectivă, se ducea la culcare în dormitorul lui de la ultimul etaj al casei, cu unul dintre aeromodelele sale pe pat, alături, un lucru pe care Vera i-l interzisese întotdeauna. În somn, visa despre război, despre toate vasele de luptă ale Marinei Japoneze ce navigau în amonte pe râul Yangtze, cu tunurile trăgând, în timp ce scufundau nava *Petrel*, iar el şi tatăl lui îi salvau pe marinarii răniţi.

În cea de-a patra dimineaţă, când coborî la micul dejun, Jim constată că uitase să închidă un robinet de la bucătărie şi se scursese toată apa din rezervor. Cămara era bine aprovizionată cu sifoane şi apă minerală, dar el acceptase deja faptul că mama şi tatăl lui nu vor mai reveni acasă. Se uită prin ferestrele verandei la grădina năpădită de buruieni. Nu era vorba de faptul că războiul schimba totul – căci lui Jim îi plăceau schimbările –, ci de faptul că lăsa lucrurile aşa cum erau, dar într-un mod curios şi neliniştitor. Chiar şi casa părea sumbră, de parcă s-ar fi îndepărtat de el prin mici acte neprietenoase.

Încercând să-şi menţină starea de spirit ridicată, Jim hotărî să viziteze casele prietenilor săi apropiaţi, Patrick Maxted şi gemenii Raymond. După ce se spălă cu sifon, se duse în grădina să-şi ia bicicleta. Peste noapte, piscina secase. Jim nu o văzuse niciodată golită şi se uită cu interes la fundul înclinat. Lumea cândva misterioasă a unor linii albastre mişcătoare, zărite printr-o cascadă de bule, era acum expusă luminii de dimineaţă. Plăcile de ceramică erau pline de frunze lipicioase şi murdărie, iar scara cromată din capătul mai adânc, care cândva dispărea într-un abis de apă, se termina brusc lângă o pereche de papuci de cauciuc, murdari.

Jim sări pe fund, în partea mai puţin adâncă. Alunecă pe suprafaţa umedă, iar genunchiul lui julit lăsă o pată de sânge pe faianţă. O muscă se aşeză imediat pe ea. Atent unde pune piciorul, Jim coborî pe fundul înclinat. În jurul scurgerii de alamă din capătul adânc, zăcea un mic muzeu al verilor trecute, o pereche de ochelari de soare ai mamei, agrafa de păr a Verei, un pahar de vin şi o monedă englezească pe care tatăl lui o aruncase în piscină pentru el. Jim zărise adesea banul de argint, strălucind ca o scoică, dar nu fusese niciodată în stare să ajungă la el.

Jim puse moneda în buzunar şi se uită în sus, la pereţii umezi. O piscină golită avea ceva sinistru şi încercă să-şi imagineze la ce ar putea folosi, dacă nu era umplută cu apă. Îi amintea de cazematele de beton de la Tsingtao şi de amprentele de sânge ale mâinilor puşcaşilor nemţi, înnebuniţi, lăsate pe pereţii chesonului. Oare urmau să se comită omoruri în toate piscinele din Shanghai, iar pereţii lor erau îmbrăcaţi în ceramică pentru a se putea spăla sângele?

Părăsind grădina, Jim îşi duse bicicleta prin uşa verandei. Apoi, făcu ceva ce dorise de multă vreme – să se urce pe bicicletă şi să circule prin camerele oficiale, goale. Încântat la gândul cât de şocaţi ar fi fost Vera şi servitorii, el ocoli, ca un specialist, biroul tatălui său, intrigat de urmele pe care le lăsau roţile pe covor. Se ciocni de birou şi dărâmă o lampă de masă, când coti pe uşă şi intră în camera de zi. Stând în picioare pe pedale, el făcu zigzag-uri printre fotolii şi mese, îşi pierdu echilibrul şi căzu pe o canapea, se redresă fără să atingă podeaua, ateriză izbindu-se de uşile duble care duceau în sufragerie, le deschise şi începu un circuit sălbatic în jurul mesei lungi, lustruite. O luă apoi prin cămară, fâşâind înainte şi înapoi prin balta de apă de sub frigider, împrăştie oalele de pe rafturile din bucătărie şi încheie în mare viteză spre oglinda din vestiarul de jos. Când cauciucul din faţă atinse oglinda murdară, Jim se răsti la imaginea lui emoţionată. Războiul îi adusese măcar această mică recompensă.

Bucuros, Jim închise în urma lui uşa din faţă, netezi sulul japonez şi o porni spre gemenii Raymond de pe Columbia Road, din apropiere. Simţi că toate străzile din Shanghai erau ca nişte camere într-o casă uriaşă. Acceleră trecând pe lângă un pluton de soldaţi marionetă chinezi care mărşăluiau pe Columbia Road,

şi o coti mândru, când ofiţerul zbieră. Jim gonea pe trotuarele suburbane, printre stâlpii de telefon, dând la o parte cutiile de *Craven A* lăsate de cerşetorii dispăruţi.

Îşi pierduse suflul când ajunse la casa familiei Raymond, la capătul german al lui Columbia Road. Trecu pe lângă Opel-urile şi Mercedes-urile parcate – maşini curioase, triste, care îi dădeau o idee poate prea clară despre felul cum arăta Europa – şi se opri în faţa uşii principale.

Un sul japonez era prins de panourile de stejar. Uşa se deschise şi apărură două servitoare chinezoaice, trăgând în jos pe scări masa de toaletă a doamnei Raymond.

— Este acasă Clifford? Sau Derek? Femeie...!

Le ştia bine pe ambele femei şi aştepta ca ele să-i răspundă în engleza lor stricată. Dar ele îl ignorară şi trăgeau de masa de toaletă. Picioarele lor deformate, ca nişte pumni strânşi, alunecau pe trepte.

— Eu sunt Jamie, doamna Raymond...

Jim încercă să treacă pe lângă servitoare, când una din ele întinse mâna şi îl pălmui.

Uluit de lovitură, Jim se duse înapoi la bicicletă. Nu fusese niciodată lovit atât de tare, nici la meciurile de box din şcoală, nici în bătăile cu banda de pe Avenue Foch. I se părea că o parte a feţei îi fusese smulsă de pe oase. Îl dureau ochii, dar se stăpâni să nu plângă. Servitoarele erau puternice, braţele lor erau întărite de o viaţă în care spălaseră zilnic rufe. Urmărindu-le cum trăgeau masa de toaletă, Jim ştia că ele îi plăteau ceva ce le făcuseră băieţii Raymond sau chiar el.

Jim aşteptă până când ele ajunseră ia ultima treaptă. Când una dintre femei veni spre el, intenţionând în mod clar să-l lovească din nou, el se urcă pe bicicletă şi începu să pedaleze de zor, îndepărtându-se.

Dincolo de aleea casei familiei Raymond, doi băieţi germani de vârsta lui se jucau cu o minge, în timp ce mama lor descuia Opel-ul familiei. De obicei, îi strigau lozinci nemţeşti sau aruncau cu pietre în el, până îi oprea mama lor. Dar azi, toţi trei rămaseră tăcuţi. Jim trecu pe lângă ei pe bicicletă, încercând să nu le arate faţa învineţită. Mama îi ţinea pe fiii ei pe după umeri, urmărindu-l pe Jim de parcă ar fi fost preocupaţi de ceea ce i se va întâmpla curând.

* * *

Încă şocat de furia pe care o văzuse în ochii servitoarelor, Jim o porni spre blocul de apartamente al familiei Maxted, în Concesiunea Franceză. Îşi simţea tot capul umflat, iar un dinte din maxilarul de jos i se clătina. Dorea să-i revadă pe mama şi pe tata şi voia ca războiul să se termine curând, chiar în după-amiaza aceea, dacă era posibil.

Prăfuit şi brusc foarte obosit, Jim ajunse la punctul de control cu sârmă ghimpată de pe Avenue Foch.

Străzile nu mai erau atât de aglomerate, dar mai multe sute de chinezi şi europeni stăteau la coadă ca să treacă de paznicii japonezi. Un Buick proprietate elveţiană şi un camion pe motorină al guvernului francez de la Vichy treceau printre porţi. De obicei, pietonii europeni s-ar fi aşezat în fruntea cozii, dar acum îşi aşteptau rândul printre ricşe, culi şi ţărani care împingeau cărucioare. Oprind bicicleta, Jim abia îşi ţinu echilibrul, când un culi cu picioare bolnave trecu pe lângă el, aplecat sub un jug de bambus încărcat cu legături de lemne pentru foc. Mulţimea se împingea împrejurul lui, duhnind a transpiraţie şi a oboseală, a grăsime ieftină şi a vin de orez, mirosurile unui Shanghai nou pentru el. Un Chrysler decapotabil, cu doi tineri germani pe scaunele din faţă, accelera pe lângă ei, claxonând tare, zgâriindu-i cu bara din spate mâna lui Jim.

După ce trecu de punctul de control, Jim îndreptă roata din faţă a bicicletei şi pedală spre apartamentul familiei Maxted de pe Avenue Joffre. Grădina oficială, în stil francez, era imaculată ca întotdeauna, o amintire reconfortantă a vechiului Shanghai. În timp ce mergea cu liftul la etajul şapte, Jim îşi folosi lacrimile ca să-şi cureţe mâinile şi faţa, sperând ca doamna Maxted să se fi întors de la Singapore.

Uşa apartamentului era deschisă. Jim intră în hol şi recunoscu haina de piele a domnului Maxted, aruncată pe jos. Aceeaşi furtună care răvăşise şi dormitorul mamei sale de pe Amherst Avenue, intrase şi ieşise prin fiecare cameră a apartamentului familiei Maxted. Sertare pline de îmbrăcăminte fuseseră aruncate pe paturi, dulapuri devastate erau deschise, grămezi de pantofi şi valize erau trântite peste tot, de parcă o duzină de familii Maxted nu fuseseră capabile să se hotărască ce să împacheteze în cinci minute.

— Patrick…

Jim ezită să intre în camera lui Patrick, fără să bată la uşă. Salteaua fusese răsturnată pe podea, iar perdelele fluturau la ferestrele deschise. Dar aeromodelul lui Patrick, construit cu mai multă grijă decât ai lui, încă mai atârna din tavan.

Jim trase salteaua înapoi pe pat şi se culcă. Urmări cum aeromodelul se învârtea în aerul rece care se mişca prin apartamentul gol. El şi Patrick petrecuseră ore în şir, inventând bătălii aeriene imaginare pe cerul acestei camere de pe Avenue Joffre. Jim urmărea avioanele Spitfire şi Hurricane învârtindu-i-se deasupra capului. Mişcarea lor îl liniştea, slăbindu-i durerea din maxilar şi era tentat să stea acolo, dormind liniştit în camera prietenului lui plecat, până la terminarea războiului.

Dar Jim îşi dădea deja seama că era timpul să-i găsească pe mama şi pe tatăl lui. În lipsa lor, chiar şi alţi englezi ar fi fost bineveniţi.

* * *

În faţa blocului de apartamente al familiei Maxted, pe partea opusă a bulevardului Joffre, era complexul companiei *Shell*, aproape toate casele acestuia fiind ocupate de funcţionari britanici. Jim şi Patrick se jucau adesea cu copiii de acolo şi erau membri de onoare ai bandei *Shell*. Când Jim îşi împinse bicicleta pe ateea familiei Maxted, putu vedea că rezidenţii englezi plecaseră cu toţii. Santinele japoneze stăteau la intrarea complexului, în spatele unei gherete cu sârmă ghimpată. Supravegheaţi de un ofiţer japonez, un grup de culi chinezi încărcau mobile din case, într-un camion militar.

La câţiva metri depărtare de ghereta cu sârmă ghimpată, un bărbat mai în vârstă, cu un palton vechi, stătea sub platani şi îi urmărea cu privirea pe japonezi. În ciuda costumului ros, purta încă manşete albe şi piepţi de cămaşă scrobiţi.

— Domnul Guerevici! Sunt aici, domnule Guerevici!

Bătrânul rus alb era îngrijitorul complexului companiei *Shell* şi locuia cu mama sa bătrână într-o căsuţă mică, lângă poartă. Un ofiţer japonez stătea acum în camera din faţă, curăţindu-şi unghiile în timp ce fuma o ţigară. Lui Jim îi plăcuse întotdeauna domnul Guerevici, deşi rusul mai vârstnic nu prea era impresionat de el. Un fel de artist amator, când era în

dispoziţie bună, el îi desena lui Jim, în albumul de autografe, complicate vase cu pânze. Bufetul lui cenuşiu din bucătărie era plin de gulere şi piepţi de cămaşă scrobite, iar lui Jim îi părea rău că domnul Guerevici nu-şi putea permite o cămaşă adevărată. Poate că va veni să locuiască împreună cu el în Amherst Avenue.

Jim îşi analiză gândul în timp ce domnul Guerevici îi făcea semn de peste drum cu ziarul. Mamei lui s-ar fi putut să-i placă bătrânul rus, dar Verei nu. Est-europenii şi ruşii albi erau chiar mai snobi decât englezii.

— Bună, domnule Guerevici. Îi caut pe mama şi pe tata.

— Dar cum ar putea să fie aici? Bătrânul rus arătă spre vânătăile de pe faţa lui Jim şi clătină din cap. Toată lumea e în război şi tu tot te mai învârţi pe bicicletă…

Când ofiţerul japonez începu să-l înjure pe unul dintre culi, domnul Guerevici îl trase pe Jim în spatele unui platan. Desfăcu ziarul, ca să-i arate schiţa unui artist extravagant, înfăţişând două vase de război uriaşe scufundându-se sub o grindină de bombe japoneze. Din fotografiile de mai jos, Jim recunoscu vasele *Repulse* şi *Prince of Wales*, fortăreţele de nescufundat, despre care filmele britanice de actualităţi pretindeau mereu că puteau înfrânge fiecare în parte Marina japoneză.

— Nu e un exemplu bun, reflectă domnul Guerevici. Astea erau linia Maginot a Imperiului Britanic. Dar văd că eşti roşu la faţă.

— Am căzut de pe bicicletă, domnule Guerevici, explică Jim, deşi nu-i plăcea că trebuia să mintă pentru a apăra Marina Regală. M-am preocupat să-i caut pe mama şi pe tata. E treabă, nu glumă.

— Da, văd asta.

Domnul Guerevici urmări un convoi de camioane care trecu repede. Paznici japonezi, cu baionete la armă, şedeau pe marginea din spate. În camioane, rezemându-şi capul pe umerii celorlalţi, erau femei britanice cu copiii lor, îngrămădiţi peste valizele ieftine şi baloturile kaki. Jim se gândi că erau familiile militarilor britanici capturaţi.

— Băiete! Pleacă cu bicicleta! Domnul Guerevici îl împingea de umăr pe Jim. Du-te după ei!

— Dar, domnule Guerevici…

Bagajele sărăcăcioase îl neliniştiră pe Jim tot atât de mult

ca şi straniile soţii ale soldaţilor britanici.

— Nu pot merge cu ele – sunt prizoniere.

— Du-te! Pe bicicletă! Nu poţi trăi pe stradă!

Când Jim rămase ferm lângă ghidon, domnul Guerevici îl mângâie pe cap şi o porni înapoi peste drum. Îşi reluă aşteptarea în spatele ziarului său, urmărindu-i pe japonezi cum golesc casele din complex, de parcă ar fi inventariat lumea sa pierdută, a companiei *Shell*.

— Am să vin să vă mai văd, domnule Guerevici.

Lui Jim îi păru rău de bătrânul îngrijitor, dar, în drumul lui de întoarcere spre Amherst Avenue, era mai preocupat de cele două vase de război. Filmele de actualităţi britanice erau pline de minciuni. Jim văzuse Marina japoneză scufundând nava *Petrel*, iar acum era clar că puteau scufunda orice. Jumătate din Flota americană din Pacific era la fund în Pearl Harbor. Poate că domnul Guerevici avea dreptate şi el ar fi trebuit să meargă după camioane. Mama şi tatăl lui se poate să fi ajuns deja la închisoarea la care erau duşi.

Deci, de nevoie, hotărî să se predea japonezilor. Soldaţii care păzeau punctul de control de pe Avenue Foch îi făcură semn să treacă, atunci când vru să le vorbească, dar Jim căsca ochii după unul dintre caporalii care răspundea de toate.

Din anumite motive, se părea că, în acea zi, era o lipsă de caporali japonezi în Shanghai. Deşi era obosit, Jim se îndreptă spre casă, de-a lungul bulevardelor Great Western şi Columbia, dar nu era niciun japonez pe acolo. Totuşi, când ajunse la intrarea casei lui de pe Amherst Avenue, văzu că o limuzină Chrysler era parcată în faţa uşii. Doi ofiţeri japonezi coborâră din maşină şi se uitară la casă, în timp ce îşi îndreptau uniformele.

Jim era gata să pedaleze spre ei şi să le explice că el locuia în casă şi că era gata să se predea. Atunci, un soldat japonez ieşi din spatele stâlpului porţii. El apucă roata din faţă a bicicletei cu mâna stângă, degetele lui ţinând cauciucul printre spiţe şi, cu un ţipăt răguşit, îl aruncă pe Jim înapoi, grămadă, în strada prăfuită.

8
Ora picnicului

Neputând să se predea, Jim se întoarse cu bicicleta stricată la apartamentul familiei Maxted, la Concesiunea Franceză. De atunci încolo, trăi singur în casele abandonate şi în apartamentele din suburbiile din vestul Aşezării Internaţionale. Majoritatea caselor fuseseră proprietăţile unor cetăţeni britanici sau americani sau ale unor rezidenţi olandezi, belgieni sau din Franţa liberă, care fuseseră toţi internaţi de japonezi în zilele de după atacul de ia Pearl Harbor.

Blocu! de apartamente în care locuia familia Maxted era proprietatea unor chinezi bogaţi care fugiseră la Hong Kong în săptămânile dinaintea izbucnirii războiului. Majoritatea apartamentelor rămăseseră goale de luni de zile. Deşi familia de îngrijitori chinezi mai locuia încă în cele două camere de la subsol, de lângă casa ascensorului, fuseseră înspăimântaţi de plutonul de poliţie militară japoneză care îl arestase pe domnul Maxted. În timp ce iarba creştea pe pajiştea neîngrijită iar grădinile se deteriorau, ei îşi petreceau vremea gătind câte puţin pe o sobiţă cu cărbuni pe care o aşezaseră lângă statuile de ciment de pe fundul bazinului ornamentai. Mirosul de fasole bătută şi paste cu mirodenii plutea în jurul statuetelor ce înfăţişau nimfe dezbrăcându-se.

În prima săptămână, Jim a fost liber să vină şi să plece când voia. Băga bicicleta în lift, urca la etajul şapte şi intra în apartamentul familiei Maxted, printr-un geam deschis, cu plasă de ţânţari, de pe balconul servitorilor. Uşa din faţă avea un vizor şi un set complex de încuietori electrice, căci domnul Maxted, membru important al Societăţii de Prietenie cu China pro-Chiang, o organizaţie a oamenilor de afaceri locali, fusese odată victima unei încercări de asasinat. După ce Jim a închis uşa, aceasta nu a mai putut fi deschisă, iar pe la el nu venea nimeni, în afară de o irakiană mai în vârstă, care locuia în anexă. Când aceasta a sunat la uşă, Jim a văzut-o strâmbându-se în vizor, iar faţa ei bătrână transmitea un mesaj misterios. Femeia a stat apoi pe gânduri timp de zece minute, în lift, îmbrăcată imaculat şi cu bijuterii.

Jim era bucuros să fie lăsat în – pace. După ce fusese aruncat de pe bicicletă de către soldatul japonez, abia reuşise

să ajungă înapoi la familia Maxted şi dormise pe patul lui Patrick tot restul zilei. Se trezise a doua zi dimineaţă în zgomotul tramvaielor care treceau pe Avenue Foch, al claxoanelor convoaielor japoneze care intrau în oraş şi al miilor de sirene care urlau continuu şi care constituiau de fapt emblema sonoră a Shanghai-ului.

Vânătaia de pe faţă începuse să dispară, lăsându-i chipul mai slab decât şi-l amintea, cu gura de o formă mai strânsă şi mai îmbătrânită. Uitându-se în oglinda din camera de baie a lui Patrick, la haina sa prăfuită şi cămaşa murdară, se întreba dacă mama şi tatăl lui l-ar mai recunoaşte. Jim îşi şterse hainele cu un prosop ud. Ca şi domnul Guerevici, mulţi dintre chinezii care treceau se uitau la el într-un mod curios. Totuşi, Jim înţelese că erau unele avantaje în a fi sărac. Nimeni nu s-ar mai gândi să-i taie mâinile.

Cămara familiei Maxted era plină de cutii cu sticle de whisky şi gin, o peşteră a lui Aladin de sticle aurii şi rubinii, dar nu erau decât câteva borcane de măsline şi o cutie de biscuiţi de cocktail. Jim mâncă un mic dejun modest la masa din sufragerie şi apoi se apucă să-şi repare bicicleta. Avea nevoie de ea ca să umble prin Shanghai, să-şi găsească părinţii şi să se predea japonezilor.

Şezând pe podea, în sufragerie, Jim încercă să îndrepte furcile strâmbate. Mâinile îi tremurau pe metalul prăfuit, incapabile să se strângă. Se speriase rău, cu o zi înainte. În jurul lui, se deschidea un spaţiu deosebit, care îl separa de lumea sigură pe care o cunoscuse înainte de război. După trecerea acestor câtorva zile, fusese în stare să se obişnuiască cu ideea scufundării navei *Petrel* şi a dispariţiei părinţilor săi, dar acum se simţea în nesiguranţă şi era înfrigurat tot timpul, chiar şi în condiţiile temperaturii blânde de decembrie. Scăpa şi spărgea vesela de faianţă, cum nu i se întâmplase nicicând înainte, şi îi venea greu să se concentreze.

În ciuda tuturor acestora, Jim reuşi să repare bicicleta. Deşurubă roata din faţă şi îndreptă furcile, îndoindu-le de bara de fier a balconului. Încercă bicicleta în camera de zi şi apoi luă liftul în jos, până în hol.

Când Jim trecu pe Avenue Foch, văzu că Shanghai-ul se schimbase. Mii de soldaţi japonezi patrulau pe străzi. Pe principalele bulevarde fuseseră ridicate posturi de pază,

înconjurate cu saci de nisip, la o anumită distanţă unele de altele. Deşi străzile erau aglomerate de cărucioare şi ricşe, de camioane comandate de miliţia marionetă, mulţimea era supusă. Chinezii care înţesau trotuarele în faţa magazinelor universale de pe Nanking Road, îşi ţineau capetele în jos, evitându-i pe soldaţii japonezi care treceau pe stradă.

Pedalând cu putere, Jim urmă un tramvai foarte încărcat, care înainta, zgomotos pe Avenue Edward VII. Chinezi morocănoşi stăteau agăţaţi de laturile acestuia, iar un tânăr cu părul creţ, cu un costum negru de mandarin, îl scuipă pe Jim, apoi sări jos şi alergă în mulţime, îngrijorat că până şi acest mic act va declanşa un şir de pedepse. Trupuri de chinezi zăceau peste tot, în mijlocul străzii, cu mâinile legate la spate, aruncaţi după saci de nisip amplasaţi în diverse locuri, şi cu capetele pe jumătate tăiate, sprijinite unele pe umerii altora. Miile de tineri gangsteri, în costumele lor americane, dispăruseră, dar la punctul de control de pe Bubbling Well Road, Jim văzu un tânăr, într-un costum albastru de mătase, care era bătut cu beţe de către doi soldaţi. Când loviturile îl pocniră în cap, el îngenunche într-o baltă de sânge ce-i picura de pe revere.

Toate casele de jocuri de noroc şi casele de opium, de pe străzile dosnice din spatele hipodromului, se închiseseră şi grile de metal blocau intrările la casele de amanet şi la bănci. Chiar şi garda de onoare, formată din cocoşaţi, din faţa *Teatrului Cathay*, îşi părăsise posturile. Absenţa lor îl descumpăni pe Jim. Fără cerşetorii lui, oraşul părea cu atât mai sărac. Ritmurile mohorâte ale noului Shanghai erau stabilite de nesfârşitele claxoane japoneze urlătoare. Străzile păreau mai dure decât le ţinea minte din plimbările lui anterioare prin oraş. Mâinile îi erau mai reci decât ghidonul. Încercând să-şi menţină o stare de spirit ridicată, decise să viziteze toate acele locuri din Shanghai unde părinţii lui erau cunoscuţi, începând cu biroul tatălui său. Funcţionarii superiori chinezi făcuseră întotdeauna mare caz de Jim şi el se gândea că ar fi dornici să-l ajute.

Totuşi, Szechwan Road fusese închisă de către japonezi. Baricade de sârmă ghimpată închideau ambele capete ale străzii, iar sute de civili japonezi intrau şi ieşeau din băncile străine şi din clădirile comerciale, ducând maşini de scris şi cutii cu dosare.

Jim pedală în jos spre Bund, care era dominat acum de

corpul masiv al crucişătorului *Idzumo*. Era ancorat la vreo patru sute de metri depărtare de chei, cu vechile coşuri proaspăt vopsite, cu turelele tunurilor acoperite cu pânze care fluturau. La o mică distanţă în amonte, era nava americană *Wake* purtând acum steagul Soarelui-Răsare şi având caractere vii, japoneze, pe carcasă. O ceremonie complicată de botez se desfăşura în faţa clubului *Shanghai*. Zeci de civili japonezi importanţi, în redingotă, alături de germani şi italieni în uniforme fasciste extravagante, urmăreau un marş al marinarilor şi ofiţerilor japonezi. Două tancuri, mai multe piese de artilerie şi un cordon de marinari înconjurau terenul, aşezate pe şinele de la capătul liniei de tramvai. Şinele circulare de fier răsunau sub bocancii soldaţilor.

Sprijinindu-şi bărbia pe ghidon, Jim se uită la soldaţii cu baioneta la armă, care păzeau intrarea la hotelul *Palace*. Niciunul dintre ei probabil că nu vorbea engleza şi nici nu avea idee că acest băiat european cu bicicleta lui strâmbă, era un duşman naţional. Dacă s-ar fi apropiat de ei sub ochii chinezilor înghesuiţi acolo, santinelele l-ar fi trântit la pământ.

Jim se îndepărtă de Bund şi începu lunga călătorie înapoi, spre apartamentul familiei Maxted. În momentul în care trecu punctul de control de pe Avenue Joffre, era deja prea obosit ca să mai circule pe bicicletă şi îşi împinse micul vehicul printre tărăncile care cerşeau şi printre conducătorii de ricşe care moţăiau. După ce se urcă în apartament, se aşeză la masa din sufragerie şi mâncă nişte biscuiţi de cocktail şi nişte măsline, care alunecau pe gât cu sifon. Adormi pe patul prietenului său, sub avionul care se învârtea mereu şi plutea sub tavan.

* * *

În zilele următoare, Jim încercă din nou să se predea japonezilor. Ca şi prietenii lui de şcoală, el dispreţuia pe oricine care se preda – accepta fără rezerve moralitatea strictă a Anuarelor Camarazilor – dar a te preda duşmanului era mai dificil decât părea. Acum, Jim era obosit mai tot timpul, când se plimba cu bicicleta pe străzile nesigure ale Shanghai-ului. Soldaţii japonezi care păzeau *Country Club*-ul şi curtea din faţa Catedralei erau prea periculoşi pentru a se apropia de ei. Pe Bubbling Well Road, urmări o maşină Plymouth aparţinând unui

şofer elveţian şi soţiei acestuia, dar ei îi strigară să plece şi îi aruncară o monedă pe stradă, de parcă ar fi fost unul dintre cerşetorii chinezi.

Jim plecă în căutarea domnului Guerevici, dar bătrânul îngrijitor rus nu mai era acolo să supravegheze complexul *Shell* – poate că şi el încerca să se predea. Jim se gândi la mama aceea nemţoaică, cea care se uitase după el, când pleca din casa familiei Raymond. Ea păruse îngrijorată pentru el, dar după ce pedală tot drumul până la Columbia Road, constată că porţile spre proprietăţile germane erau închise. Germanii se închideau în ei înşişi, la fel de îngrijoraţi în faţa japonezilor ca şi oricine altcineva. Jirn fu aproape aruncat de pe bicicletă pe Nanking Road de două maşini japoneze de stat major care traversau strada. Ei opriră un camion plin cu germani de la clubul *Graf Zeppelin* care erau în drum spre Hongkew, să-i bată pe evrei. Ofiţerii japonezi le ordonară germanilor să coboare din camion. Le luară bâtele şi revolverele, le smulseră brasardele cu zvastica şi îi trimiseră la plimbare.

La o săptămână după ce sosise în apartamentul familiei Maxted, energia electrică şi alimentarea cu apă se opriră. Jim îşi duse bicicleta jos pe scări până în hol, unde o găsi pe bătrâna irakiană discutând cu portarul chinez. Ambii se întoarseră spre Jim, urlând la el să părăsească imobilul, deşi ştiuseră toată săptămâna că era acolo.

El era bucuros să plece. Mâncase ultimii biscuiţi şi singura lui masă în ziua precedentă fusese un pachet de alune braziliene mucegăite, pe care îl găsise într-un sertar. Se simţea obosit, dar curios de ameţit – ultima picătură de apă de la robinetul băii aproape că îl îmbătase. Avea aceeaşi senzaţie pe care o cunoscuse înainte de război, când se pregătea să se ducă la o petrecere. Îşi aminti de mama şi de tatăl lui, dar chipurile lor începuseră deja să i se şteargă din memorie. Se gândea tot timpul la mâncare şi ştia că exista un mare număr de case neocupate în suburbiile de vest ale Shanghai-ului, cu rezerve nelimitate de biscuiţi de cocktail şi destul sifon care să-l ajungă până la sfârşitul războiului.

Urcându-se pe bicicletă, Jim părăsi Concesiunea Franceză şi pedală de-a lungul lui Columbia Road. Bulevarde rezidenţiale liniştite se întindeau printre copaci, iar casele goale zăceau în mijlocul grădinilor sălbăticite. Ploaia spălase cerneala de pe

sulurile japoneze, iar dâre roşii se scurgeau pe panourile uşilor de stejar, de parcă americanii şi europenii şi-ar fi vărsat sângele pe uşile lor de la intrare.

Forţele de ocupaţie japoneze erau prea absorbite cu preluarea Shanghai-ului ca să se preocupe de aceste case abandonate. Jim alese o intrare în formă de semilună, ascunsă de strada principală, unde se înălţa o casă cu acoperiş de tablă, în spatele unor ziduri înalte. Un sul spălăcit atârna între lămpile de trăsură din alamă. Jim ascultă liniştea din interiorul casei, apoi îşi ascunse bicicleta în frunzele nemăturate de lângă trepte. La a treia încercare, se căţăra pe zidul garajului, în stil Tudor, şi luă cu asalt acoperişul ascuţit. Se lăsă jos în frunzişul des al grădinii, care se agăţa de casă ca un vis întunecat refuzând să se trezească.

Cu o ţiglă desprinsă din acoperişul garajului, Jim porni prin iarba înaltă spre terasă. Aşteptă câtva timp, cât un avion zbură pe deasupra, şi apoi sparse geamul unei ferestre în care era aparatul de aer condiţionat. Intră în casă, deschizând apărătoarea gurii de aer, ca să ascundă geamul spart.

Repede, Jim se mişcă prin camerele în umbră, ce păreau nişte tablouri într-un muzeu uitat. Casa era plină de fotografii ale unei femei frumoase, ce poza ca o stea de cinema. El ignoră portretul înrămat de pe pianul mare şi uriaşul glob al Pământului de lângă rafturile bibliotecii. În trecut, Jim s-ar fi oprit să se joace cu globul – ani de zile îl cicălise pe tatăl lui să-i ia unul ca ăsta – dar acum era prea flămând ca să piardă măcar un minut.

Casa fusese proprietatea unui stomatolog belgian, în biroul lui, sub diplomele înrămate, erau dulăpioare albe, conţinând seturi de dinţi. În întuneric, rânjeau la Jim ca nişte guri lacome.

Jim trecu prin sufragerie în bucătărie. Ocoli balta de apă din jurul frigiderului şi, ca un expert, îşi aruncă ochii pe rafturile cămării. Spre nemulţumirea sa, acestui stomatolog belgian şi frumoasei lui însoţitoare le plăcea mâncarea chinezească – ceva pe care părinţii lui rareori puneau gura – iar cămara era plină, ca şi depozitul unui comprador chinez, cu intestine uscate şi fructe uscate.

Exista totuşi o singură cutie de lapte condensat, de o dulceaţă şi un gust pe care Jim nu şi le mai amintea. Bău laptele şezând la masa de lucru din biroul stomatologului, în timp ce

dinţii îi zâmbeau, apoi adormi într-un dormitor de la etaj, în lenjerie de mătase, plină de parfumul trupului femeii cu chipul unei stele de cinema.

9
Sfârşitul bunătăţii

Căutând mereu de mâncare, Jim părăsi a doua zi dimineaţa casa stomatologului. Găsi o nouă locuinţă temporară într-o casă din apropiere, a unei văduve americane pe care părinţii lui o cunoscuseră înainte de plecarea ei la San Francisco. De acolo, se mută mai departe, stând în fiecare casă câteva zile, ferit de oraşul îndepărtat, urât, de zidurile înalte şi de iarba sălbăticită.

Japonezii confiscaseră toate aparatele de radio şi pe cele de fotografiat, dar în rest casele erau intacte. Majoritatea erau mult mai elegante decât propria lui casă. Deşi era un om bogat, tatăl lui Jim fusese întotdeauna un auster. Celelalte case aveau cinematografe particulare şi saloane de bal. Abandonate de proprietarii lor, maşini Buick şi Cadillac zăceau în garaje, pe cauciucuri dezumflate.

Totuşi, dulapurile din cămările lor erau goale, obligându-l pe Jim să se hrănească doar cu puţinele alimente pentru cocktail, rămase după cincizeci de ani de petreceri ale fostului Shanghai. Uneori, după ce găsea o cutie intactă de bomboane de ciocolată în sertarul unei măsuţe de toaletă, Jim se înviora şi îşi amintea de părinţii săi dansând pe muzica de la radio, înainte de masa de prânz de duminică, şi de dormitorul său de pe Amherst Avenue, acum ocupat de ofiţeri japonezi. Juca biliard în camerele de joc întunecoase sau se aşeza la masa de cărţi aranjând formaţii de bridge, jucându-le pe toate cât putea de corect. Dormea în paturi cu mirosuri curioase, citind revistele *Life* şi *Esquire*, iar în casa unui doctor american citi în întregime *în oglindă*, *o* lume liniştitoare, mai puţin stranie decât a lui proprie.

Dar sertarele cu jucării din camerele de copii îl făceau să se simtă şi mai golit. Răsfoia albumele cu fotografii, pline de imagini ale unei lumi dispărute, cu baluri mascate şi întreceri sportive. Sperând încă să-şi vadă părinţii, stătea la ferestrele dormitoarelor, în timp ce apa se scurgea din piscinele suburbiilor vestice, drapându-le pereţii albi cu valuri de murdărie. Deşi era prea obosit să se gândească la viitor, Jim ştia că micile stocuri de alimente se vor termina în curând şi că japonezii îşi vor îndrepta atenţia spre aceste case goale.

Familiile civililor japonezi se mutau deja în fostele locuinţe ale Aliaţilor de pe Amherst Avenue.

Jim abia de-şi recunoştea părul lung şi obrajii palizi, o faţă stranie într-o oglindă străină. Se uita fix la arătarea în zdrenţe care apărea în faţa lui în toate oglinzile de pe Columbia Road, un puşti pe jumătate ca mărime faţă de cât era înainte şi de două ori mai vârstnic. În cea mai mare parte a timpului, Jim îşi dădea seama că era bolnav şi adesea trebuia să zacă toată ziua. Pe Columbia Road reţelele de aprovizionare fuseseră întrerupte, iar apa care picura din rezervoarele de pe acoperişuri avea un gust metalic neplăcut. Odată, când zăcea bolnav într-un dormitor, la mansardă, pe Great Western Road, un grup de civili japonezi au petrecut o oră umblând prin camerele de la parter, dar Jim avea o febră prea mare, ca să-i poată striga.

Într-o după-amiază, Jim se căţără pe zidul din jurul unei case din spatele *Country Club*-ului american. Sări într-o grădină mare, cu iarba crescută, şi alergă spre verandă înainte de a-şi da seama că un grup de soldaţi Japonezi îşi pregăteau masa lângă piscina golită. Trei bărbaţi stăteau pe vine pe trambuline, băgând surcele într-un foc mic. Un alt soldat era jos, pe fundul piscinei, scotocind printre rămăşiţele de caschete de baie şi de ochelari de soare.

Japonezii îl urmăreau pe Jim care ezita în iarba înaltă şi amestecau în orezul lor fiert, în care pluteau câteva bucăţi de peşte. Nu încercau să-şi ia puştile, dar Jim ştia că nu trebuia să fugă de ei. El merse prin iarbă până la piscină şi se aşeză pe marginea ei.

Soldaţii începură să-şi mănânce mâncarea, vorbind încet. Erau bărbaţi solizi, cu capetele rase, având haine şi echipamente mai bune decât santinelele japoneze din Shanghai şi Jim bănui că erau trupe călite în luptă.

Jim îi urmărea cum mâncau, cu ochii aţintiţi pe fiecare îmbucătură care le intra în gură. Când cel mai în vârstă dintre cei patru soldaţi termină, el curăţă nişte orez ars şi urme de peşte de pe marginea vasului. Soldatul de clasa întâi de vreo patruzeci de ani, cu mâini lente, atente, îi făcu semn lui Jim să se apropie şi îi întinse blidul cu rămăşiţe. În timp ce-şi fumau ţigările, japonezii îşi zâmbeau unul altuia, urmărindu-l pe Jim cum devorează bucăţelele de orez gras. Era prima mâncare caldă, de când părăsise spitalul, iar fierbinţeala şi grăsimea îi

înţepau gingiile. Îi apărură lacrimi în ochi. Japonezul căruia i se făcuse milă de Jim, dându-şi seama că acesta murea de foame, începu să râdă cu bunăvoinţă şi scoase dopul de cauciuc de la gamela lui cu apă. Jim bău lichidul limpede, cu gust de clor, atât de diferit de apa stătută de pe Columbia Road. Se înecă, înghiţi cu grijă şi chicoti în pumni, zâmbind spre japonez. Curând, râdeau cu toţii laolaltă, şezând în iarba înaltă de lângă piscină.

În următoarea săptămână, Jim îi urmă pe japonezi în patrularea lor pe străzile pustii. În fiecare dimineaţă, soldaţii ieşeau din bivuacul lor de la punctul de control de pe Great Western Road, iar Jim alerga de pe treptele casei în care îşi petrecuse noaptea şi li se alătura. Soldaţii intrau rareori în casele străinilor şi erau preocupaţi doar să nu lase vreun cerşetor chinez sau nişte hoţi să intre în cartierele rezidenţiale. Uneori, săreau zidurile de împrejmuire şi explorau grădinile năpădite de buruieni, ai căror boscheţi şi copaci ornamentali păreau mult mai interesanţi pentru ei, decât casele bogat echipate. Jim le făcea servicii, căutând caschete de baie, pe care le colecţionau, spărgând lemne şi aprinzând focurile. Urmărea tăcut cum luau masa de amiază. Aproape întotdeauna lăsau puţin orez şi peşte pentru el, iar odată soldatul i-a dat o bucată de bomboană tare, pe care a rupt-o dintr-o fâşie din buzunarul lui, dar în rest niciunul dintre ei nu dovedea vreun interes faţă de Jim. Ştiau oare că era un vagabond? Se uitau fix la pantofii lui jerpeliţi dar de bună calitate, la stofa de lână a hainei lui de şcoală, presupunând poate că locuia cu o familie de europeni bogaţi, dar ineficienţi, care nu se mai preocupau să-şi hrănească progeniturile.

După o săptămână, Jim deveni dependent de această patrulă japoneză pentru aproape toată hrana lui. Tot mai multe case de se Columbia Road erau ocupate de militari şi civili japonezi. De mai multe ori, când se apropia de o casă părăsită, Jim era alungat de paznici.

Într-o dimineaţă, soldaţii japonezi nu-şi mai făcură apariţia. Jim aşteptă răbdător în grădina casei din spatele *Country Club*-ului american. Încercând să-şi calmeze foamea, el rupse crenguţe din boschetul de rododendron, gata să aprindă focul lângă piscina secată. Urmări un avion ce zbura în lumina rece de februarie şi numără cele trei ciocolate cu lichior din buzunarul hainei, pe care le păstrase pentru situaţia limită care

ştia că va veni în curând.

Uşile verandei se deschiseră şi soldaţii japonezi ieşiră pe terasă. Îi făceau semne cu mâna, iar Jim avu ideea confuză că-i aduseseră cu ei pe părinţii săi, aşa încât îşi făceau o intrare oficială prin casă, în loc să sară peste zid.

El alergă spre japonezi, care însă strigau la el într-un mod surprinzător. Apoi, ajunse la terasă şi văzu că erau membrii altei patrule. Caporalul îi dădu nişte ghionturi şi îl împinse spre straturile de flori. Zbierând câteva cuvinte în germană, îl aruncă pe Jim pe alee şi închise poarta de fier forjat în urma lui.

Casele din jurul lui, luminate de soare, erau acum nişte lumi închise, în care se întorsese pentru scurt timp la copilărie. Când o porni în lunga călătorie spre Bund, se gândi la soldaţii japonezi care îl hrăniseră din oala lor de gătit, dar ştia acum că bunătatea, pe care i-o insuflaseră întotdeauna părinţii şi profesorii săi, nu însemna nimic.

10
Cargoul eşuat

Lumina rece a soarelui tremura pe valurile râului, transformând suprafaţa acestuia într-un fel de sticlă sfărâmată şi făcând ca băncile şi hotelurile îndepărtate de Bund să pară un şir de torturi de nuntă. Pentru Jim, care şedea pe pasarela debarcaderului funerar, sub docurile părăsite din Nantao, coşurile şi catargele lui *Idzumo* i se păreau sculptate în zahăr candel. Îşi strânse mâinile în forma unui binoclu şi studie marinarii îmbrăcaţi în alb, care se mişcau pe punţi şi pe pod, ca nişte păduchi ocupaţi. Turelele tunurilor crucişătorului îi aminteau decoraţiunile de zahăr ale torturilor de Crăciun a căror aromă prea puternică nu-i plăcuse niciodată.

Cu toate astea, lui Jim i-ar fi plăcut să mănânce vaporul. Îşi imagină că ciuguleşte catargele, sugând cremă din coşurile eduardiene, îngropându-şi dinţii în carcasa de marţipan şi devorând întreaga parte din faţă a corpuri vasului. După aceea, ar înghiţi hotelul *Palace*, clădirea *Shell*, întregul Shanghai.

Din coşurile vasului *Idzumo* ieşeau aburi în trombă, care apoi se linişteau şi pluteau peste apă, ca un văl delicat. Crucişătorul ridicase ancorele şi se clătina în flux, cu botul îndreptat în aval. După ce ajutase la impunerea conducerii japoneze în Shanghai, era gata să plece spre un alt teatru de război. De parcă ar fi sărbătorit evenimentul, o regată de cadavre apăru odată cu fluxul. Trupurile a zeci de chinezi, fiecare pe câte o plută de flori de hârtie, înconjurară nava *Idzumo*, gata să escorteze, crucişătorul spre gurile râului Yangtze.

Jim urmărea patrulele navale japoneze. Peste râu, pe malul de la Pootung, erau acoperişurile galvanizate şi coşurile moderne ale bumbăcăriei tatălui său. Jim îşi amintea vag de vizitele lui acolo, ocazii neplăcute, când directorii chinezi îl plimbau ca ia paradă, sub privirile inexpresive a mii de muncitoare. Acum, pe malurile râului era tăcere şi ceea ce îl preocupa pe Jim era mulţimea de cargouri scufundate. Cea mai apropiată epavă, o costieră cu un singur coş, se afla în canalul cu apă adâncă doar la vreo sută de metri distanţă de capătul debarcaderului funerar. Podul ruginit al acestuia, ca o pâine maronie sfărâmată, mai păstra încă mistere pentru el. Războiul,

care schimbase atât de radical totul în viaţa lui Jim, părăsise de mult această epavă uitată, dar el era hotărât să se ducă la vasul aceia. Gândul de a-şi regăsi părinţii; de a se preda japonezilor, chiar şi gândul de a găsi alimente ca să mănânce, nu mai însemnau nimic acum, când cargoul era, în sfârşit, la îndemâna lui.

* * *

Timp de două zile, Jim rătăcise de-a lungul falezei din Shanghai. După ce fusese descoperit de patrula japoneză, el o pornise spre Bund. Singura lui speranţă de a-şi vedea din nou părinţii era să găsească pe vreunul dintre prietenii lor elveţieni sau suedezi. Deşi europenii neutri circulau cu maşinile pe străzile oraşului, Jim nu văzuse nicio figură de american sau de englez. Fuseseră oare trimişi cu toţii în lagăre sau în închisori în Japonia?

Apoi, în timp ce mergea pe bicicletă pe Nanking Road, fu depăşit de un camion militar. Un grup de bărbaţi cu părul blond, în uniforme britanice, şedeau în spatele paznicilor.

— Grăbeşte-te, băiete! Hai, mai vioi!

— Mai repede, băiete! Nu putem să te aşteptăm!

Jim se aplecă pe ghidon, picioarele mişcându-i-se repede pe pedale. Ei strigau şi îi făceau semne cu mâna, bătând din palme, în timp ce paznicii japonezi se încruntau la acest joc absurd al englezilor. Jim strigă spre camionul care dispărea, dar auzi râsete şi văzu un ultim gest cu degetul mare în sus, când roata lui din faţă se prinse într-o şină de tramvai şi îl aruncă sub picioarele conducătorilor de trăsurici.

Curând după aceea, îşi pierdu bicicleta. Încerca să îndrepte furcile din faţă, când un negustor chinez şi culi-ul lui veniră la el. Negustorul ţinea de ghidon, dar Jim înţelese că el nu încerca să-l ajute. Privi în ochii nepăsători ai chinezilor. Era obosit şi fusese pălmuit destul.

Jim îi urmări cum duc bicicleta prin mulţime şi dispar pe una dintre sutele de străduţe. O oră mai târziu, ajunse pe jos în Szechwan Road, dar întregul sector financiar al Shanghai-ului era închis de sute de soldaţi japonezi şi maşinile lor blindate.

Aşa încât Jim coborî pe Bund ca să privească la *Idzumo*. Toată după-amiaza umblă pe faleză, trecu pe lângă bancurile de

nisip unde veniseră la mal marinarii răniţi de pe nava *Petrel* şi unde îl văzuse pentru ultima oară pe tatăl său, pe lângă cheiurile de sampane şi piaţa de peşte cu chefalul palid expus printre liniile de tramvai, la cheiul Concesiunii Franceze unde Bundul ajungea la debarcaderele funerare şi la docurile din Nantao. Acolo nimeni nu-i făcu niciun rău. Această regiune de golfuleţe şi depozite de gunoaie era acoperită cu metalul carcaselor de corăbii cu opium, cu hoituri de câini şi cu sicriele care fuseseră împinse din nou la mal pe plajele cu noroi negru. După-amiaza, el urmări hidroavioanele. Japoneze ancorate de balizele lor de la Baza Aeriană Navală. El aştepta ca piloţii, cu ochelarii lor mari de zbor, să iasă şi să coboare pe ponton. Dar se părea că nimeni altcineva, în afară de Jim, nu se interesa de hidroavioane, iar ele stăteau pe pontoanele lor lungi, cu elicele în bătaia vântului. Noaptea, Jim dormea în unul dintre zecile de taxiuri aruncate pe bancurile de nisip. Claxoanele maşinilor blindate ale japonezilor gemeau de-a lungul Bundului, iar reflectoarele bărcilor de patrulare sclipeau peste râu, dar Jim adormea repede în aerul rece. Trupul lui slab părea că pluteşte în noapte, învârtindu-se deasupra apei negre, în timp ce el se agăţa de slabele mirosuri omeneşti care emanau din scaunele taxiurilor.

* * *

Apa era mare, iar hidroavioanele începuseră să se învârtească în jurul balizelor lor. Râul nu se mai izbea de estacadele cargourilor.

— Pentru câteva momente, suprafaţa apei părea să se transforme într-o oglindă uleioasă din care vasele ieşeau ruginite, ca o imagine a propriei lor reflectări. Lângă debarcaderele funerare, sampanele porniră înainte, desprinse de pe bancurile de nisip, chiar dacă erau pline cu apă.

Jim stătea pe vine pe scăriţa de metal, urmărind apa care bătea în grila de sub picioarele lui. Din buzunarele hainei, scoase una din ultimele două bomboane de ciocolată cu lichior. Studie ambalajele de nedescifrat, ca semnele zodiacului, şi le cântări cu grijă. Păstrând-o pe cea mai mare, o puse în gură pe cea mai mică. Alcoolul tare îl înţepă la limbă, dar sorbi ciocolata neagră, dulce. Apa maronie se ridica sticloasă în jurul

debarcaderului, iar el îşi aminti că tatăl său îi spusese că lumina soarelui ucide bacteriile. La vreo cincizeci de metri mai încolo, cadavrul unei tinere chinezoaice plutea printre sampane, călcâiele rotindu-i-se de parcă nu erau sigure în ce direcţie să o îndrepte în ziua aceea. Cu grijă, Jim decantă puţină apă dintr-o palmă în alta, apoi bău repede, ca germenii să nu aibă timp să-l infecteze.

Ciocolata cu lichior şi ritmul legănat al valurilor îl făcură să se simtă din nou ameţit şi se sprijini de un sampan plin de apă, care se lovi de debarcader. Uitându-se la cargoul în descompunere, Jim, fără să se gândească, păşi pe sampanul ce plutea pe apa ca o gelatină.

Vasul putrezit era pe jumătate umplut cu apă, udându-i pantofii şi pantalonii. El rupse o parte din bordul liber şi folosi scândura groasă ca să vâslească spre cargou. Când ajunse la navă, sampanul aproape că se scufundase. Se apucă de bara de la tribord şi se căţără pe punte, în timp ce sampanul plin de apă se îndepărtă, în drum spre următorul cargou scufundat.

Jim îl urmări cum se îndepărtează, apoi merse prin apa până la glezne care acoperea puntea de metal. Râul începuse să se mişte uşor, dar suprafaţa cerată a vasului rămase nemişcată când intră în cabina deschisă şi ieşi prin balustrada de la babord. Jim păşi în cabină, care părea o grotă ruginită, mai veche chiar decât forturile germane de la Tsingtao. El plutea astfel pe suprafaţa râului, care părea că venise din toate golfuleţele şi din orezăriile şi canalele Chinei, ca să-l poarte pe acest băieţel pe spinarea lui. Dacă ar fi călcat pe valuri pe lângă balustrada de la babord, ar fi putut parcurge toată distanţa care-l despărţea de *Idzumo*...

Trâmbe de fum ieşeau din coşurile crucişătorului care se pregătea să ridice ancora. Oare părinţii lui erau la bord? Conştient că s-ar putea ca acum să rămână singur în Shanghai, pe acest vas cu aburi pe care visase întotdeauna să-l viziteze, Jim privi de pe bord spre ţărm. Începuse refluxul şi cadavrele acoperite cu flori îşi urmau călcâiele spre mare. Cargoul se aplecă din cauza curentului şi carcasa lui ruginită scârţâia şi scotea diverse sunete. Plăcile de metal se ferestruiau unele pe altele, odgoanele atârnânde treceau peste puntea din faţă, iar nişte pânze invizibile păreau să împingă această veche carcasă spre siguranţa unei mări calde, aflate la depărtare de o lume de

Shanghai.

Fericit, Jim simţi că bordul tremură sub picioarele lui. Cum râdea singur la balustradă, observă că cineva se uită fix la el, de pe docul de dincolo de debarcaderele funerare. Un bărbat care purta haină şi şapcă de marinar american, stătea la timona unuia dintre cele trei vase pentru cărbuni, parţial construite. Timid, dar ca de la căpitan la căpitan, Jim îi făcu semne cu mâna. Bărbatul îl ignora şi îşi fuma ţigara ascunsă în palmă. El îl urmărea nu doar pe Jim ci şi pe un tânăr marinar, aflat într-o barcă de salvare de metal, care se desprinsese de celălalt vas cu aburi din port.

Dornic să-l salute pe primul său pasager şi membru al echipajului, Jim părăsi bordul şi îşi făcu drum în jos spre punte. Marinarul se apropie mai mult, vâslind cur mişcări puternice, scurte, atent să nu tulbure apa. La câteva mişcări, marinarul se uita peste umăr spre Jim şi privea prin hublouri, de parcă suspecta că acel cargou ruginit era plin de băieţei. Barca de salvare era intrată bine în apă, sub greutatea spinării solide a marinarului. Trase lângă vas şi Jim văzu, între ghetele lui, o rangă, un bomfaier şi chei de piuliţe. Pe bancă erau inele de alamă de la hublouri, luate din corpurile navelor.

— Hei, băiete – mergi pe coastă? Cine mai e cu tine?

— Nimeni.

Cu toată speranţa de siguranţă pe care o oferea acest tânăr american, Jim nu era dispus să părăsească vasul.

— Îi aştept pe mama şi pe tata. Au… întârziat.

— Au întârziat? Ei bine, poate au să vină mai târziu. Se pare că ai nevoie de ajutor.

El întinse mâna ca să se urce la bord, dar când Jim i-o apucă, marinarul îl trase brusc în barcă, genunchii lovindu-i-se de inelele de alamă ale hublourilor. El îl ridică pe Jim şi îi pipăi reverele hainei şi insigna. Părul lui blond, lăsat liber, încadra o faţă deschisă de american, dar el se uita spre râu pe furiş, de parcă s-ar fi aşteptat ca un scafandru japonez, în echipament complet, să apară la suprafaţă în apropierea bărcii de salvare.

— Acum, de ce încerci să ne deranjezi? Cine te-a adus aici?

— Am venit singur. Jim îşi îndreptă haina. Ăsta-i vaporul meu, acum.

— Eşti un copil englez cam nebun. Ai stat pe debarcader

timp de două zile. Cine eşti de fapt?

— Jamie... Jim încercă să se gândească la ceva care să-l impresioneze pe american; înţelesese deja că trebuia să rămână cu tânărul marinar. Construiesc un zmeu care să ridice un om... şi am scris o carte despre bridge.

— Aşteaptă până o să vadă şi Basie chestia asta.

În timp ce se îndepărtau de cargou, americanul scoase vâslele. Cu câteva lovituri puternice, trase barca spre bancurile de nisip. Intrară într-un golfuleţ puţin adânc, între debarcaderele funerare, un canal negru, pătat de ulei, care se ondula trecând pe lângă docuri. Americanul se uită fix la un sicriu gol, care îşi aruncase ocupantul peste bord. Scuipă în el ca să aibă noroc şi îl sparse cu o vâslă. Cu îndemânare, manevră barca în spatele corpului alb al unui iaht fără catarg, legat de un şlep eşuat la mal. Ascunşi sub pupa în formă de lebădă a iahtului, legară barca de un ponton de lemn. Americanul îşi atârnă pe braţ inelele de hublou, îşi adună uneltele şi îi făcu semn lui Jim să iasă din barcă.

Traversară podeaua docului, frecând pe lângă plăci de oţel, colaci de lanţuri şi sârmă ruginită, spre corpurile răpănoase ale celor trei vase carbonifere. Jim se ţinea după el, imitând mersul agresiv al americanului. În sfârşit, întâlnise pe cineva care l-ar putea ajuta să-şi găsească părinţii. Oare americanul şi camaradul lui din timonerie încercaseră şi ei să se predea? Toţi trei laolaltă ar fi prea mulţi ca japonezii să-i ignore.

Un camion vechi, Chevrolet, era parcat sub elicea celui mai mare vas carbonifer. Intrară în corpul vasului prin locul de unde lipsea o placă. Americanul îl ridică pe Jim pe o platformă de bambus, întinsă de-a lungul chilei. Se urcară pe o scară pe puntea următoare, trecură prin timonerie şi se aplecară, intrând printr-o mică deschizătură într-o cabină de metal sub pod.

Leşinat de foame, Jim se sprijini de rama uşii. Un miros familiar plutea în aer, amintindu-i de dormitorul mamei lui de pe Amherst Avenue, parfumul pudrei de faţă, al coloniei şi al ţigărilor *Craven A*, iar pentru o clipă fu încredinţat că ea va apărea din odăiţa întunecoasă, ca o zână de Crăciun, şi îi va spune că războiul s-a terminat.

11
Frank şi Basie

O sobiţă de cărbuni ardea încet în mijlocul cabinei, fumul ei dulceag ridicându-se printr-un luminator deschis. Podeaua era acoperită de cârpe pline de ulei şi de bucăţi de motor, inele de alamă de la hublouri şi balustrade de scară. De ambele părţi ale sobiţei erau fotolii de punte, pe a căror pânză decolorată erau brodate cuvintele „*Liniile Aeriene Imperiale*”, şi un pat de campanie, cu o pătură chinezească.

Americanul îşi aruncă uneltele în grămada de piese metalice. Capul lui mare şi umerii laţi aproape că umpleau cabina şi se lăsă fără grijă în fotoliul de pânză. Se uită în oala de pe sobiţă, apoi îl privi cu tristeţe pe Jim.

— Deja începe să mă calce pe nervi, Basie. Nu ştiu dacă este mai mult flămând sau nebun…

— Intră, băiete. Arăţi de parcă ai simţi nevoia să te culci.

Un bărbat mărunt, mai în vârstă, ieşi de sub pătură şi îi făcu semn lui Jim, cu ţigara pe care o ţinea în mâna lui albă. Avea o faţă blândă, liniştită, de pe care fuseseră şterse cu înţelepciune toate copioasele experienţe ale vieţii lui, iar mâinile îi erau moi, ocupate să se pudreze una pe cealaltă pe sub pătură. Ochii lui înregistrară fiecare amănunt al hainelor lui Jim – pătate de noroi, ticul care îi mişca buzele, obrajii traşi şi picioarele nesigure.

Scutură pudra de pe pat şi numără bucăţile de alamă salvate.

— Asta-i tot, Frank? Asta nu e o cantitate de dus la piaţă. Negustorii ăia din Hongkew cer zece dolari pe un sac de orez.

— Basie! Tânărul marinar dădu violent cu piciorul în grămada de metal, supărat mai mult pe el însuşi decât pe bărbatul vârstnic. Băiatul stă de două zile pe debarcader! Vrei să vină japonezii aici?

— Frank, japonezii nu ne caută pe noi. Golful Nantao e plin de vase carbonifere – de asta am venit aici.

— Practic, ai pus o firmă. Nu cumva vrei să ne caute? Aşa-i, Basie? Fink băgă o cârpă în lichidul de curăţat. Începu să frece cu putere murdăria care acoperea un inel de hublou. Dacă vrei să munceşti din greu, încearcă să ieşi acolo – cu copilul ăsta care să te urmărească tot timpul.

— Frank, ţine seama de plămânii mei, ai fost de acord cu asta, zise Basie, inhalând puţin fum de ţigară. În plus, băiatul nici nu te-a observat. Avea alte lucruri în minte, lucruri de-ale băieţilor, pe care tu, Frank, le-ai uitat dar pe care eu mi le mai amintesc încă.

Îi făcu un loc cald pe pat lui Jim.

— Vino încoace, fiule. Cum îţi zicea înainte de începerea războiului?

— Jamie…

Frank aruncă pe jos cârpa.

— Toate fiarele astea nu ne ajung să cumpărăm un sampan până la Chungking Am avea nevoie de vasul *Queen Mary*, până acolo. Îi aruncă lui Jim o privire neagră. Şi n-avem destul orez pentru tine, băiete. Cine eşti? Jamie?

— Jim… explică Basie. Un nume nou pentru o viaţă nouă.

Când Jim se aşeză lângă el, acesta întinse o mână pudrată şi îşi apăsă blând degetul mare pe buzele lui Jim, în colţul stâng al gurii. Jim rămase pasiv când Basie îi dezgoli gingia şi i se uită şmechereşte la dinţi.

— Sunt nişte dinţi bine întreţinuţi. Cineva a achitat multe note de plată pentru guriţa asta dulce. Frank, ai rămâne surprins aflând câţi oameni neglijează dinţii copiilor lor.

Basie îl bătu pe Jim pe umăr, pipăind lâna albastră a hainei lui. Curăţă noroiul de pe insigna şcolii.

— Se pare că e o şcoală bună, Jim. Şcoala Catedralei?

Frank se uită urât la grămada de inele de hublouri. Părea prudent faţă de Jim, de parcă acest băieţel ar fi putut să i-l ia pe Basie.

— Catedrală? O fi vreun fel de preot?

— Frank, e vorba de Şcoala Catedralei. Basie se uită cu mai mult interes la Jim. Asta-i o şcoală pentru taipani. Jim, tu trebuie să cunoşti nişte oameni importanţi.

— Păi…

Jim se îndoia în privinţa asta. Nu se putea gândi la nimic, decât la orezul care fierbea pe sobiţa de cărbuni, dar apoi îşi aminti de o petrecere în aer liber la ambasada britanică.

— Odată i-am fost prezentat doamnei Sun Yat-Sen, adăugă Jim.

— Doamnei Sun? I-ai fost… prezentat?

— Aveam doar trei ani şi jumătate.

Jim stătu nemişcat, în timp ce mâinile albe ale lui Basie îi explorau buzunarele. Ceasul alunecă de la încheietura mâinii lui şi dispăru în întunericul de colonie şi pudră de faţă de sub pătură. Totuşi, manierele pline de atenţie ale lui Basie, ca şi acelea ale servitorilor care îl îmbrăcaseră şi îl dezbrăcaseră cândva, erau în mod curios liniştitoare. Marinarul îi pipăi toate oasele din trup, de parcă ar fi căutat ceva preţios. Prin uşa deschisă, Jim putu vedea o barcă zburătoare gata să se ridice de pe Baza navală aeriană. O barcă japoneză de patrulare închisese canalul, ţinându-se departe de curentele care formau vârtejuri mari în jurul grupului de cargouri. Jim reveni la oala care fierbea şi la mirosul ameţitor de grăsime arsă. Brusc, îi veni în minte că aceşti doi marinari americani ar putea să vrea să-l mănânce.

Dar Basie ridicase capacul tigăii. Un abur parfumat ieşi dintr-o fiertură groasă de orez şi peşte. Basie scoase două farfurii de tablă şi linguri; dintr-un sac de piele de sub pat. Încă fumându-şi ţigara *Craven A*, puse porţii pentru el şi pentru Jim, cu eleganţa unui chelner de la *Hotel Palace*. În timp ce Jim înghiţea ca un lup peştele fierbinte, Basie îl urmărea cu aceeaşi aprobare crispată pe care i-o arătase soldatul japonez.

Basie băgă lingura în fiertură.

— Noi mâncăm mai târziu, Frank.

Frank lustruia un inel de hublou, cu ochii la tigaie.

— Basie, eu mănânc întotdeauna după tine.

— Trebuie să gândesc pentru noi amândoi, Frank. În plus, trebuie să avem grijă de tânărul nostru prieten.

El şterse un bob de orez de pe bărbia lui Jim.

— Spune-mi, Jim, ai mai întâlnit vreun alt mare grangur chinez? Pe Chiang Kai-Shek, poate?

— Nu… dar de fapt numele lui nu-i chiar chinezesc, ştii?

Mâncarea caldă îi ascuţise mintea. Îşi aminti un cuvânt pe care îl folosise mama sa, de care încercase întotdeauna să aducă vorba în conversaţia lui cu adulţii.

— E o anagramă din Shanghai Ceh.

— O anagramă…? Basie se îndreptă acum. Terminase masa şi începuse să-şi pudreze mâinile. Te preocupă cuvintele, Jim?

— Puţin. Şi jocul de bridge contractual. Am scris o carte despre asta.

Basie se uită la el neîncrezător.

— Cuvintele sunt mai importante, Jim. Reţine câte un cuvânt nou în fiecare zi. Nu poţi şti niciodată când îţi poate fi de folos un cuvânt.

Jim îşi termină fiertura şi, mulţumit, se rezemă cu spatele de peretele de metal. Nu-şi putea aminti de niciuna dintre mesele lui dinainte de război şi nici de cele de atunci încoace. Îl plictisea să se gândească la toată mâncarea pe care o refuzase în viaţa lui şi la stratagemele complicate pe care Vera şi mama sa le foloseau ca să-l convingă să-şi termine budinca. El observă că Frank se uita fix la câteva boabe pe care le lăsase pe lingură şi o linse repede, curăţind-o. Jim aruncă o privire în tigaie, bucuros că mai era destul orez pentru Frank. Era sigur acum că aceşti doi marinari din marina comercială nu-l vor mânca, dar teama fusese firească, – circulaseră zvonuri la *Country Club* că marinari englezi torpilaţi în Pacific s-au dedat la canibalism.

Basie se mai servi cu o lingură de orez. El nu se apucă însă să mănânce această a doua porţie, ci doar plimba farfuria pe sub privirea aprinsă a lui Frank. Jim observase deja că lui Basie îi plăcea să-l ţină sub control pe tânărul marinar şi îl folosea pe Jim ca să-l descumpănească. Întreaga educaţie a lui Jim fusese elaborată ca să evite întâlnirea cu oameni ca Basie, dar războiul schimbase totul.

— Dar ce-i cu tatăl tău, Jim? întrebă Basie. De ce nu eşti acasă, cu mama ta? Ei sunt aici în Shanghai?

— Da… Jim ezită. Întreaga sa experienţă din săptămânile anterioare îi spunea să nu se încreadă în nimeni, poate doar cu excepţia japonezilor. Sunt în Shanghai – dar navighează pe vasul *Idzumo*.

— Pe *Idzumo*? Frank sări de pe scaunul lui de pânză. Apucă o cutie de tablă din raniţa lui şi se servi copios din tigaia cu orez. Între îmbucături, îşi clătină lingura spre Jim. Copile, cine eşti tu? Basie…!

— Nu pe *Idzumo*, Jim. Cu mâinile lui albe, alese o bucată de cărbune din sacul de sub pat. *Idzumo* se îndreaptă spre Foochow şi Golful Manila. Jim te păcăleşte, Frank.

— Păi, eu bănuiesc că sunt pe *Idzumo*. Jim se hotărî să risipească îndoiala din ochii lui Basie. Tatăl meu se ducea des la Manila.

— Dar nu pe un crucişător japonez, Jim.

— Basie...!

— Frank... Basie imită vocea marinarului. Într-o bună zi, o să vrei să ai încredere în mine. Îmi închipui că părinţii lui Jim au fost ridicaţi ca toţi ceilalţi britanici şi acum Jim îi caută. Aşa-i, Jim?

Jim clătină afirmativ din cap şi scoase ultima bomboană de ciocolată cu lichior din buzunarul hainei. Desfăcu folia argintie şi muşcă din sticla de ciocolată în miniatură. Apoi, amintindu-şi şi ce-i băgase Vera în cap despre obligaţia de a fi politicos, îi dădu jumătate din ciocolată lui Basie.

— Curacao... Ei bine, lucrurile s-au mai îmbunătăţit, de când ai apărut tu. Toate cuvintele astea noi şi acum bomboana asta frumoasă ne fac să simţim un pic din stilul hotelului ăluia, *Palace*.

Basie, sugând din cupa de ciocolată cu dinţii lui albi, – semăna cu un şobolan cu faţa albă, – scormonind creierii unui şoricel.

— Deci, ai locuit acasă, Jim, absolut singur, acolo jos, în Concesiunea Franceză?

— Pe Amherst Avenue.

— Frank... înainte de a pleca din Shanghai, ar trebui să facem un tur pe acolo. Sunt multe case goale, Jim?

Jim închise ochii. Era foarte obosit, dar treaz, şi se gândea la orezul pe care tocmai îl mâncase, savurând din nou fiecare bob cu peşte. Basie vorbea, iar vocea lui vicleană plutea în aerul plin de fum, cu miros de colonie şi *Craven A*. Îşi aminti de mama Sa, fumând în salon, în Amherst Avenue. Acum, că i-a întâlnit pe aceşti doi marinari americani, se gândea că o va putea revedea. Va sta cu Basie şi cu Frank; împreună, vor putea merge la grupul de cargouri, mai devreme sau mai târziu, bărcile japoneze de patrulare îi vor observa.

* * *

O răsuflare fierbinte cu miros de peşte îi acoperi faţa. Jim se trezi gâfâind, Trupul uriaş al lui Frank era aplecat deasupra lui, cu braţele grele pe coapsele lui, cu mâinile pipăindu-i buzunarele hainei. Jim îl împinse la o parte, iar Frank se întoarse calm la fotoliul lui de pânză şi continuă să lustruiască inelele de hublouri.

Erau doar ei amândoi în cabină. Jim îl auzea pe Basie jos, pe pasarela de bambus. Uşa camionului se trânti, iar motorul bătrân începu să pulseze, apoi se opri brusc. Se auzi un sunet îndepărtat al sirenei de pe *Idzumo*. Cu o privire plină de înţeles spre Jim, Frank lustrui alama palidă.

— Ştii, copile, ai un talent de a călca oamenii pe nervi. Cum se poate că nu te-au luat japonezii? Se pare că eşti iute de picior.

— Am încercat să mă predau, îi explică Jim. Dar nu-i uşor. Tu şi cu Basie vreţi să vă predaţi?

— Pe naiba – deşi nu ştiu ce vrea el. Eu încerc să-l fac pe Basie să cumpere un sampan ca să putem naviga pe râu în sus, spre Chungking. Dar Basie îşi tot schimbă părerea. Vrea să rămână în Shanghai acum, de vreme ce japonezii sunt aici. El crede că putem face o grămadă de bani, odată ce ajungem în lagăr.

— Vinzi multe inele de hublouri, Frank?

Frank se uită la Jim printre gene, încă nesigur de acest băieţaş.

— Copile, n-am vândut niciunul măcar. E jocul lui Basie, ca un fel de drog; simte nevoia să pună oamenii să muncească pentru el. Jos în curte, undeva, are o pungă cu dinţi de aur, pe care-i vinde la Hongkew. Cu un zâmbet cunoscător, Frank ridică o cheie de şuruburi, murdară de ulei, şi atinse bărbia lui Jim. E bine că nu ai dinţi de aur, altfel… îl lovi peste încheietura mâinii.

Jim se ridică, amintindu-şi cum îi cercetase Basie gingia. Zgomotul motorului camionului vibră prin cabina metalică. Se ferea de aceşti doi marinari din marina comercială, care scăpaseră cumva din plasa japoneză din jurul Shanghai-ului şi îşi dădu seama că trebuia să se teamă de ei, la fel ca de oricine altcineva din oraş. Se gândi la punga secretă a lui Basie, cu dinţii de aur. Golfuleţele şi canalele de la Nantao erau pline de cadavre, iar gurile acestor cadavre erau pline de dinţi. Fiecare chinez încerca să aibă măcar un dinte de aur, din respect pentru sine, iar acum, când începuse războiul, rudele lor erau prea obosite ca să le scoată dinţii de aur înainte de funeralii. Jim şi-i închipui pe cei doi marinari americani controlând noaptea bancurile de nisip cu cheile lor de şuruburi, cu Frank vâslind şi conducând o barcă printre golfuleţele întunecate, iar Basie în barcă, agăţând cadavrele care treceau pe lângă ei şi

inspectându-le gingiile...

12
Muzică de dans

Această imagine înspăimântătoare domină cele trei zile pe care Jim avea să le petreacă împreună cu marinarii americani. Noaptea, deoarece Basie şi Frank dormeau amândoi sub pătură, el stătea culcat, treaz, pe grămada de saci de orez, lângă sobiţa de cărbuni. Reflectati de inelele şi barele de alamă, cărbunii străluceau ca nişte dinţi de aur. Când se trezea dimineaţa, Jim îşi pipăia maxilarul ca să se asigure că Frank nu-i scosese niciun molar, din perversitate.

În timpul zilei, Jim stătea pe debarcaderul funerar şi acţiona ca paznic, în timp ce Frank vâslea spre cargourile scufundate. Când începea să tremure, Jim intra din nou în cabină şi se culca sub pătură, în timp ce Basie şedea în fotoliul lui de pânză cu inscripţia „*Liniile Aeriene Imperiale*" şi făcea jucării de sârmă din vechi curăţitoare de pipă. Basie făcuse serviciu de steward la cabine pe *Cathay-American Line* şi îl trata pe Jim cu aceleaşi flecăreli şi jocuri de salon cu care îi distrase pe copiii pasagerilor săi. Făcea aceleaşi eforturi ca să se asigure că Jim îşi mânca mâncarea de dimineaţă şi seară, în timp cea punea întrebări nesfârşite despre mama şi tatăl lui. În mare măsură, Basie copiase modelul pasagerilor pe care îi servise, care se pudrau mereu, din cauza căldurii, în timp ce-şi aprindeau ţigările.

În fiecare după-amiază, porneau împreună în camion şi făceau turul pieţelor din Hongkew. Aici, Basie se târguia pentru un sac de orez şi câţiva peşti, în schimbul unor ţigări franţuzeşti din rezerva de cartoane de sub patul lui. Uneori, îi spunea lui Frank să-l aducă pe Jim la taraba vânzătorului, unde negustorul chinez îl inspecta sobru pe Jim, înainte de a clătina din cap.

Curând, pentru Jim deveni clar că Basie încerca să-l vândă negustorilor. Prea obosit ca să reziste, el şedea în camion între cei doi americani, ca unul dintre puii pe care chinezoaicele îi cărau cu ele pe scaunele din tramvaie. Deşi se simţea rău aproape tot timpul, valoarea lui potenţială îi asigura mesele cu peşte fiert, în cele din urmă, negustorii chinezi aveau să înţeleagă că ar putea câştiga câţiva yeni informându-i pe japonezi despre ei.

Între timp, el evita mâinile grele ale lui Frank,

scormonindu-şi creierii după cuvinte care să-i facă plăcere lui Basie să le audă şi îl regala pe stewardul de cabine cu poveşti despre măreţele case de pe Amherst Avenue. Jim inventa vieţi, cu un lux imaginar desăvârşit, pretinzând că aşa trăiseră părinţii săi. Basie nu înceta să fie fascinat de aceste relatări despre high life-ul din Shanghai.

— Povesteşte-mi despre petrecerile la piscină, îi ceru Basie, aşteptând ca Frank să pornească motorul înaintea ultimei lor vizite la piaţa din Hongkew. Îmi închipui că era mare veselie.

— Basie, bineînţeles că era veselie. Jim îşi aminti orele pe care le petrecuse singur, încercând să scoată de pe fundul piscinei moneda strălucitoare ca unul din dinţii lui Basie. Mâncau bomboane de ciocolată cu lichior, era un pian alb, whisky cu sifon. Şi complotişti.

— Complotişti, Jim?

— Cred că erau complotişti…

— Eşti obosit, Jim, zise Basie, punându-şi un braţ în jurul umerilor lui Jim. Te-ai gândit atât de mult, şi toate cuvintele astea noi…

— Am folosit toate cuvintele noi, Basie. O să se termine curând războiul?

— Nu te îngrijora, Jim. Eu nu le dau japonezilor decât cel mult trei luni.

— Chiar aşa de repede, Basie?

— Poate ceva mai mult. Trebuie mult timp ca să porneşti un război. Oamenii trebuie să-şi protejeze investiţiile, cum facem Frank şi cu mine cu camionul ăsta.

Lui Jim nu-i trecuse prin gând niciodată că cineva ar putea să vrea ca războiul să continue şi se minună de această logică bizară, când o porniră spre Hongkew. Se hurducăiră pe drumul de pământ din spatele docurilor, printr-o regiune pustie, cu magazii goale, gunoaie şi movile mortuare. Lângă canale locuiau cerşetori în colibe construite din cauciucuri de camion şi lăzi de împachetat. O femeie bătrână stătea pe vine lângă apa puturoasă, curăţând o toaletă de lemn. Uitându-se în jos din cabina camionului, lui Jim îi era milă de oamenii aceştia nenorociţi, deşi, doar cu câteva zile mai înainte, situaţia lui fusese încă şi mai disperată decât a lor. Se produsese o stranie dedublare a realităţii, de parcă tot ce i se întâmplase de la război încoace se petrecea într-o oglindă. Eul lui din oglindă era

cel care se simţea ameţit şi flămând şi care se gândea tot timpul la mâncare. Lui nu-i mai era milă de celălalt eu al său. Jim bănui că tocmai în felul acesta reuşeau şi chinezii să supravieţuiască. Totuşi, într-o bună zi, chinezii ar putea să iasă din oglindă.

Când traversară golful Nantao şi intrară în Concesiunea Franceză, văzură prima patrulă japoneză care păzea punctul de control din capătul de nord al podului de fier. Dar Basie şi Frank păreau că nu se tem de soldaţii înarmaţi. Jim remarcase că americanii nu erau uşor de impresionat. Frank chiar claxonă la un soldat japonez, care intrase pe şosea. Jim se ghemui sub bord, aşteptându-se să fie împuşcaţi, dar japonezul le făcu semn cu mâna să meargă mai departe, cu o privire morocănoasă, presupunând probabil că Frank şi Basie erau muncitori ruşi albi.

În ora următoare, făcură turul pieţelor din Hongkew, trecând pe lângă sute de câini care lătrau în cuştile lor de bambus; erau acolo nu doar corcituri chineze pentru masă ci şi cockeri, setteri roşcaţi şi *airedale* abandonaţi pe străzile flămânde ale Shanghai-ului, de proprietarii lor aliaţi. De mai multe ori, se opriră ca Basie să se dea jos şi să se ducă la standul unui negustor, vorbind în cantoneza lui fluentă din docuri, dar niciun inel de hublou sau dinte de aur nu trecu dintr-o mână în alta.

— Frank, ce încearcă să cumpere Basie?

— Se pare că e mai interesat să vândă.

— De ce nu mă poate vinde, Basie, pe mine?

— Nimeni nu te vrea. Frank făcu să strălucească moneda pe care o furase din buzunarul lui Jim şi o pocni în mâna lui grea. Nu valorezi nimic. Cât crezi că valorezi?

— Nu valorez nimic, Frank.

— Eşti doar piele şi os. Curând, o să fii bolnav tot timpul.

— Dacă m-ar cumpăra, ce-ar face cu mine? Nu m-ar putea mânca, sunt piele şi oase.

Dar Frank refuză să răspundă. Basie se urcă în camion, clătinând din cap. Părăsiră Hongkew şi traversară golful Soochow în Aşezarea Internaţională. Străbătură strada principală, pierzându-se în circulaţia de pe Avenue Foch, urmând tramvaiele încete, huruitoare, prin valul de trăsurici şi ricşe ce mergeau roată lângă roată.

Jim încercă să-i ghideze spre suburbiile rezidenţiale din vestul Shanghai-ului, vorbindu-le despre casele frumoase, pline

cu mese de biliard, whisky şi bomboane de ciocolată cu lichior. Dar el bănui că Basie şi Frank lăsau să treacă timpul până la înserare. Curând după ora şase, lumina se retrase de pe faţadele clădirilor de apartamente din Concesiunea Franceză. Cei doi marinari îşi ridicară geamurile. Frank părăsi Bubbling Well Road şi o porni spre cartierele chinezeşti neluminate din nordul Shanghai-ului.

— Frank, mergi în direcţie greşită, încercă Jim să-i spună.

Dar Basie îşi apăsă dosul mâinii lui pudrate peste gura lui Jim.

— Linişte, Jim. Tăcerea e un prieten bun pentru un băiat.

Jim îşi sprijini capul ameţit de umărul lui Basie. Dădură o raită pe străzile întortocheate. Sute de feţe chineze se lipeau de ferestre, în timp ce-şi croiau drum printre ricşe şi căruţe trase de bivoli. Lui Jim îi era din nou foame „iar continua hurducare a roţilor peste liniile de tramvai nefolosite îl făcea să ameţească. Dorea să se întoarcă la Nantao, la sobiţa de cărbuni cu tigaia de orez.

O oră mai târziu, Jim se trezi constatând că ajunseseră în suburbiile de vest ale Shanghai-ului. Ultimele raze de soare atingeau acoperişurile de pe Columbia Road. În timp ce trecură pe lângă maşini Opel şi Buick parcate în conglomeratul german, Basie arătă spre casele neocupate.

Jim se înfioră şi suflă în mâini să şi le încălzească. Făcuseră un circuit inutil al oraşului, dar el înţelese că îi tentase pe aceşti bărbaţi vicleni cu sporovăiala lui despre viaţa în înalta societate. Ca un ghid faţă de un grup de turişti creduli, începu un comentariu despre casele în care locuise în ultimele două luni.

— Aici este whisky şi gin, Basie. Aici este whisky şi gin şi un pian alb – nu doar whisky.

— Alcoolul n-are importanţă. Frank şi cu mine n-avem de gând să deschidem un bar. Ai fost la cor, Jim? O să te aşezăm pe pian, să cânţi imnul american *Yankee Doodle Dandy*.

— Asta are cinematograf, continuă Jim. Iar asta e plină de dinţi.

— Dinţi/Jim?

— Aparţinuse unui stomatolog. Poate că sunt şi dinţi de aur, Basie.

Intrară pe Amherst Avenue şi trecură pe lângă casele

pustii. Energia electrică de pe stradă era încă deconectată, iar casele, în grădinile lor neîngrijite, păreau şi mai sumbre pe înserat, răspândite acolo ca şi cargourile scufundate în râu. Dar Basie se uita la ele cu un respect vizibil, de parcă anii petrecuţi de el ca steward la cabine pe *Cathay-American Line* îl învăţaseră adevărata valoare a acestor corăbii pe uscat. Era clar că era bucuros că s-a asociat cu Jim.

— Ai bun simţ, din moment ce te-ai născut aici, Jim. Eu admir un bărbat care apreciază o casă bună. Oricine poate să-şi fure propriii săi părinţi, dar să ai simţul să vezi dincolo de asta…

— Basie…

Frank întrerupse reveria aceasta. Se opriseră sub copaci, la vreo două sute de metri de intrarea în aleea lui Jim.

— Bine, Frank.

Basie deschise uşa lui şi coborî pe stradă. Nu erau patrule japoneze, iar paznicii chinezi se retrăseseră în spatele zidurilor lor, pentru noapte. Basie arătă spre o intrare îngustă care înainta printre boscheţi netunşi de lemn câinesc, spre una dintre case.

— Jim, a venit timpul să-ţi dezmorţeşti picioarele. Fă o plimbare până acolo şi vezi dacă cineva cântă la pianul cel alb.

Jim ascultă zgomotul încet dar neîntrerupt al motorului camionului. Frank şedea cu spatele rezemat, nepăsător, dar piciorul lui uriaş era sprijinit pedala de acceleraţie. Faţa palidă a lui Basie era ca o lanternă atârnată sub copaci. Jim înţelese că ei plănuiseră să-l lase acolo. Deoarece nu reuşiseră să-l vândă chinezilor, îl vor abandona pe bulevardele Shanghai-ului, noaptea.

— Basie, eu…

Frank pusese o mână pe umărul lui, gata să-l arunce în drum.

— Am putea merge la mine acasă, zise Jim. E şi mai luxuriantă.

— Luxuriantă?

Basie savură cuvântul în aerul cenuşiu. Se uită la casele din jurul lor, la frontoanele în stil Tudor şi la faţadele albe moderne, la replicile de castele şi la acele *haciendа* cu acoperiş de ţigle verzi.

El se urcă în camion şi ţinu uşa fără să o încuie.

— În regulă, Frank, o să ne uităm la casa lui Jim.

Înaintară pe sub copaci şi întoarseră în aleea nepăzită. În timp ce se apropiau de casa tăcută, Jim văzu că Basie era dezamăgit. Deschise portiera, gata să-l apuce pe Jim şi să-l arunce pe propriile lui trepte.

Jim se agăţă de bordul maşinii, dar în acel moment, două siluete ieşiră de sub porticul de la intrare. Purtau un fel de cămăşi albe cu mâneci largi, care le fluturau în jurul braţelor. Jim era sigur că mama sa venise acasă şi-l saluta pe unul dintre musafirii ei.

— Basie! Sunt japonezi…

Jim îl auzi pe Frank zbierând şi văzu că siluetele erau doi soldaţi japonezi ieşiţi din schimb, în chimonourile lor militare. Soldaţii îi văzuseră şi ţipau din uşa deschisă. Un sergent în uniformă ieşi din lumina lămpii cu petrol care umplea holul. Se opri pe treapta de sus, cu un toc de revolver Mauser la şold. Frank încercă să dea înapoi camionul, când soldaţii în chimonouri săriră pe scăriţele maşinii, lovind cu pumnii în geamuri. Încă doi soldaţi, cu beţe de bambus, coborâră în fugă treptele de la intrare.

Când motorul se opri, Jim se simţi tras din camion şi trântit la pământ. Japonezi în chimonouri. Ieşeau alergând din casă, ca un grup de femei furioase ieşite de curând din baie. Jim zăcea pe pietrişul ascuţit, între cizmele lustruite ale sergentului japonez, ale cărui coapse furioase loveau în tocul revolverului. Soldaţii îl prinseseră pe Frank în interiorul cabinei camionului. Lovea cu picioarele, în timp ce ei îl pocneau cu beţele lor de bambus, peste faţa şi pieptul însângerate. Doi soldaţi priveau de pe treptele casei, lovindu-l cu rândul pe Basie, care îngenunchease la picioarele lor, pe alee.

Jim era bucuros că-i vede pe japonezi. Prin uşa deschisă, printre loviturile grele şi ţipetele lui Frank, putea auzi sunetele scârţâite ale unei orchestre japoneze de dans ce cânta la gramofonul pentru picnic al mamei lui.

13
Cinematograful în aer liber

Cu braţele încălzite de soarele de primăvară, Jim se odihnea confortabil în primul rând de locuri al cinematografului în aer liber. Zâmbind în sinea lui, privea la ecranul gol, aflat la câţiva metri depărtare de el. În ultima oră, umbra ştearsă a hotelului *Park* se mişcase pe pânza albă. După o lungă călătorie prin magaziile şi blocurile de locuinţe din Chapei, umbra firmei de neon de deasupra hotelului ajunsese, în sfârşit, pe ecran. Literele uriaşe, fiecare de două ori atât de înalte cât tânărul soldat japonez care patrula pe scenă, se mişcau de la stânga la dreapta, în ritm rapid, încorporând silueta santinelei firave şi puşca lui, într-un spectaculos film solar.

Încântat de această prezentare, Jim râse îndărătul genunchilor lui murdari, cu picioarele ridicate pe banca din stinghii de tec. Această dioramă de după-amiază, pusă în scenă de soare în colaborare cu hotelul *Park*, fusese principala distracţie a lui Jim în cursul celor trei săptămâni pe care le petrecuse în cinematograful în aer liber. Aici, înainte de izbucnirea războiului, noaptea, erau proiectate desene animate şi seriale de aventuri produse de industria de film din Shanghai, pentru muncitoare chinezoaice şi docheri. Adesea, lui Jim i se părea că Yang, şoferul familiei lor, ar fi putut apărea chiar pe acest ecran. El făcuse deja o recunoaştere completă a centrului de de fenţie, iar într-un birou nefolosit de deasupra camerei de proiecţie erau-role prăfuite, cu filme. Oare caporalul japonez de la unitatea de transmisiuni, care încerca acum să demonteze aparatul de proiecţie, va rula unul dintre filmele lui Yang?

Chicoteala lui primi drept răspuns o privire acră din partea soldatului de pe scenă. Era clar că nu avea încredere în Jim, care se ţinea departe de el. Ferindu-şi ochii de soare, soldatul scrută băncile de lemn, pe care şedeau câţiva deţinuţi în soarele după-amiezei. La trei rânduri în spatele lui Jim, era soţul cu părul alb al unei misionare muribunde, care zăcea pe salteaua ei, în dormitorul de ciment de sub cinematograf. De la sosire, ea nu se mişcase din fosta magazie, dar domnul Partridge o îngrijea cu răbdare, aducându-i apă de la robinetul din latrină şi hrănind-o cu fiertura subţire de orez, pe care două femei eurasiatice o găteau o dată pe zi, în curtea din spatele casei de bilete.

Jim era preocupat de bătrânul englez cu părul cărunt şi pielea ca de mort. Uneori, nu era capabil să-şi recunoască nevasta. Jim l-a ajutat să facă un paravan în jurul doamnei Partridge, care nu vorbea niciodată şi emana un miros neplăcut. Au folosit pardesiul englezesc al domnului Partridge şi cămaşa de noapte îngălbenită a soţiei lui, atârnându-le de o bucată de cablu electric, pe care Jim îl scosese. De pe perete. Dacă se plictisea, Jim se ducea la magazia femeilor şi îi gonea pe copiii aurasiatici care veneau să se joace.

În centrul de detenţie unde fusese trimis Jim, după o săptămână de stat în *închisoarea Centrală* din Shanghai, erau vreo treizeci de persoane. În comparaţie cu dormitorul-celulă, umed, pe care îl împărţise cu o sută de prizonieri eurasiatici şi britanici, cinematograful în aer liber părea la fel de însorit ca şi plajele staţiunii Tsingtao. Jim nu-l mai văzuse pe Basie, de la capturarea lor de către japonezi, şi era bucuros că scăpase de stewardul de cabine. Niciunul dintre prizonierii din *închisoarea Centrală*, majoritatea fiind maiştri cu contract şi marinari comerciali de pe costierele Chinei, nu auziseră de părinţii lui Jim, dar transferul lui la centrul de detenţie era totuşi un pas spre ei.

Curând după capturarea sa, Jim se îmbolnăvise de o febră dureroasă, timp în care a vomitat sânge. Bănuia că fusese trimis la centrul de detenţie, pentru recuperare. În afară de câteva perechi de englezi mai vârstnici, erau un olandez bătrân cu fiica lui adultă şi o belgiancă liniştită, al cărei soţ rănit dormea alături de Jim, în magazia bărbaţilor. Restul erau femei eurasiatice care fuseseră abandonate la Shanghai de soţi englezi din serviciul armatei.

Niciuna dintre ele nu era o companie veselă – erau fie foarte bătrâne, fie bolnave de malarie şi. Dizenterie – iar puţini dintre copiii eurasiatici vorbeau engleza. Aşa încât, Jim îşi petrecea timpul în cinematograful în aer liber, plimbându-se printre şirurile de scaune. În ciuda durerilor de cap, încercase, fără succes, să se împrietenească cu soldaţii japonezi. Iar în fiecare după-amiază, avea loc filmul de umbre al orizontului Shanghai-ului. Jim urmărea literele hotelului *Park* ştergându-se şi dispărând. Deşi era flămând tot timpul, era fericit că se află în centrul de detenţie. După luni de vagabondaj pe străzile Shanghai-ului, reuşise, în cele din urmă, să se predea forţelor japoneze. Jim cântărise mult problema predării, care cerea curaj

şi chiar o anumită viclenie.

— Cum reuşeau oare să facă asta armate întregi?

Îşi dădea seama că japonezii îi prinseseră doar pentru că fusese cu Basie şi cu Frank. Se simţea îngrozit când se gândea la soldaţii în chimono atacându-l pe Frank cu beţele lor, dar măcar spera să-şi revadă părinţii în curând. La centrul de detenţie, prizonierii veneau şi plecau: doi britanici muriseră cu o zi înainte: o femeie bandajată, pe care Jim nu o văzuse, fiindu-i interzis, şi un bătrân bolnav de malarie care era un inspector de poliţie pensionat.

Dacă ar fi putut descoperi la care dintre zecile de lagăre din jurul Shanghai-ului fuseseră trimişi mama şi tatăl lui! Îşi părăsi locul şi încercă să stea de vorbă cu domnul Partridge, dar bătrânul misionar era cufundat în gândurile lui. Jim se apropie de cele două femei eurasiatice care şedeau cu câteva bănci în spatele lui. Dar, ca întotdeauna, ele dădeau din cap şi brusc îi făceau semn să plece.

— Dezgustător...!

— Băiat murdar...!

— Pleacă...!

În mod invariabil, ele se răsteau la Jim şi încercau să-şi ţină copiii departe de el. Uneori îi imitau vocea din timpul febrei. Jim le zâmbi şi se întoarse la locul lui. Se simţea obosit, ca de obicei, şi se gândi să se ducă jos în magazie ca să doarmă o oră pe salteaua lui. Dar după-amiază se servea o masă de orez fiert şi, cu o zi înainte, când simţise că are febră, pierduse raţia. Îl surprindea că aceşti oameni bătrâni şi bolnavi reuşeau să se scoale la orele de masă. Nimeni nu se gândise să-l trezească pe Jim şi nimic nu rămăsese în vasul de aramă. Când a protestat, soldatul coreean l-a lovit în cap. Jim era şi aşa sigur că femeile eurasiatice, care păzeau sacii de orez în chioşcul de bilete, îi dădeau mai puţin decât partea ce i se cuvenea. Nu avea încredere în niciuna şi nici în copiii lor stranii, care arătau aproape a englezi, dar nu vorbeau decât chineza.

Jim era hotărât să-şi primească porţia lui de orez. Ştia că era mai slab decât fusese înainte de război şi că părinţii lui ar putea să nu-l recunoască. La orele de masă, când se privea în geamurile crăpate ale chioşcului de bilete, abia dacă-şi mai recunoştea faţa prelungă cu ochii adânciţi în orbite şi fruntea osoasă. Jim evita oglinzile, căci femeile eurasiatice îl priveau

mereu prin pudriere.

Hotărându-se să se gândească la ceva folositor, Jim se rezemă cu spatele de banca de tec. Urmări o barcă zburătoare Kawanishi ce traversa râul. Zumzetul motorului ei era încurajator şi îi amintea de toate visele lui de zbor. Când era flămând sau îi era dor de părinţi, visa adesea despre aviaţie. În timpul unei crize de febră, văzuse chiar un grup de bombardiere americane pe cerul de deasupra centrului de detenţie.

Un fluierat ţiui din curte, de lângă chioşcul de bilete. Sergentul japonez, responsabil cu centrul de detenţie, făcea iar apelul. Jim observase că părea incapabil să reţină numele deţinuţilor mai mult de o jumătate de oră. Jim îl luă de mână pe domnul Partridge şi împreună le urmară pe cele două femei eurasiatice. Un camion militar se oprise în faţa intrării la cinematograf, ale cărui ziduri înalte de cărămidă aveau rostul să ascundă filmele acestuia de chinezii din blocurile de locuit din apropiere. În intervalele dintre fluierăturile agentului, Jim auzi plânsul unui copil englez.

Sosise un nou grup de deţinuţi. În mod invariabil, asta însemna că alţii vor pleca. Jim era sigur că, în câteva minute, va fi pe drum, probabil spre noile lagăre de la Hungjao sau Lunghua. În magazie, el şi bătrânul care mai era în stare să se ţină în picioare aşteptau lângă saltelele lor, cu gamela de tablă în mână. Ascultă cum nou-veniţii erau mânaţi din camion.

Din păcate, erau şi câţiva copii mici, care vor plânge tot timpul şi îi vor distrage pe japonezi de la sarcina serioasă de a decide unde ar trebui trimis Jim.

Urmat de doi soldaţi înarmaţi, sergentul japonez stătea în deschizătura uşii. Toţi trei bărbaţii purtau măşti de bumbac pe faţă. Un miros fetid venea de la tânăra belgiancă adormită pe podea. Ochii sergentului îi inspectau pe fiecare pe rând şi numără exact blidele de tablă. Raţia zilnică de orez sau de cartofi dulci era repartizată pe blid şi nu pe persoana care îl deţinea. Adesea, când domnul Partridge era obosit după ce o hrănea pe soţia sa, Jim lua raţia pentru bătrân. Odată, fără să-şi dea seama, se trezise că mânca din fiertura apoasă. Jim se simţise prost şi se uita la mâinile sale vinovate. Părţi ale trupului şi ale minţii lui se despărţeau adesea unele de altele.

Mascându-şi ticul din obraz, el îi zâmbi luminos sergentului japonez şi încercă să arate puternic şi sănătos. Doar

oamenii mai sănătoşi aveau şansa să părăsească centrul de detenţie. Dar, ca de obicei, sergentul părea deprimat de privirea veselă a lui Jim. El se dădu deoparte când nou-veniţii ajunseră la magazie. Doi chinezi de serviciu pe închisoare cărau, pe o targă, o englezoaică într-o rochie de pânză pătată. Ea zăcea, cu părul umed în gură, iar cei doi fii ai ei, băieţi de vârsta lui Jim, ţineau de marginile tărgii. Un trio de femei mai vârstnice trecură şi ele, nesigure din cauza mirosului şi a luminii cenuşii. În urma lor, venea un soldat înalt, purtând ghete deformate şi un şort militar englezesc. Era cu pieptul gol, iar coastele lui slabe păreau o colivie de păsări, în care Jim aproape că-i putea vedea inima palpitând.

— Bravo, băiete... El îi zâmbi lui Jim cu un rictus şi îl mângâie pe cap. Repede, se aşeză jos sprijinit de perete, cu fata cadaverică întoarsă spre cimentul umed. O a doua echipă de oameni de serviciu lăsară jos o targă, lângă el. Din culcuşul de paie împletite, ridicară un bărbat mărunt, de vârstă mijlocie, într-o jachetă de marinar pătată cu sânge. Fâşii de bandaje japoneze de hârtie de orez erau lipite de rănile de pe mâinile lui umflate, ca şi pe faţă şi pe frunte.

Jim se uită fix la această figură nenorocită şi îşi duse braţul la gură, ca *să se apere de mirosul neplăcut.

Câteva dintre femeile eurasiatice părăseau centrul de detenţie cu copiii lor. Uitându-se în jur la bărbaţii bolnavi şi muribunzi, la oamenii de serviciu şi la soldaţii japonezi cu măştile lor de bumbac, Jim începu, pentru prima oară, să înţeleagă scopul real al centrului de detenţie.

Domnul Partridge şi bărbaţii bătrâni stăteau lângă saltelele lor, zăngănindu-şi gamelele de tablă la paznici şi cerându-şi masa de seară. Marinarul rănit îi făcu semn lui Jim cu mâinile lui bandajate, bătând cu gamela goala în acelaşi ritm ca şi cerşetorul muribund de la porţile din Amherst Avenue. Chiar şi soldatul slab găsise capacul unei gamele. Cu faţa lipită de perete, el pocnea cu capacul în podea.

Jim începu şi el să zăngăne la japonezii care priveau de sub măştile lor. Totuşi, în acel moment, când era în pragul disperării că nu-şi va mai găsi părinţii, simţi un val de speranţă. Îngenunche pe podea şi luă gamela de la marinarul rănit, simţind un vag miros de colonie şi fiind sigur acum că împreună vor putea părăsi centrul de detenţie şi vor ajunge în siguranţa

lagărelor de prizonieri.

— Basie! strigă el. Totul e în regulă!

14
Avion american

— Războiul o să se termine curând, Basie. Am văzut avioane americane, bombardiere Curtis şi Boeing-uri.

— Boeing-uri? Jim eşti…

— Nu vorbi, Basie. Acum eu lucrez pentru tine, exact ca şi Frank.

Jim stătea pe vine lângă marinarul american, încercând să-şi amintească de dădacele din copilăria lui. El nu avusese grijă de nimic până atunci, în afara unui şoarece de Angora, care murise tragic după câteva zile. Aplecă gamela şi încercă să toarne puţină apă în gura lui Basie, apoi îşi muie degetele în lichidul tulbure şi îl lăsă pe Basie să i le sugă.

Timp de trei săptămâni, Jim se devotase stewardului, aducându-i raţia de orez fiert şi cartofi dulci şi apă de la robinetul de pe coridor. Stătea ore în şir lângă Basie, făcându-i vânt marinarului care zăcea pe salteaua lui, sub lumina ce venea de sus. Valul de aer proaspăt îl învioră curând şi, unul câte unul, îşi scoase bandajele de hârtie care îi fluturau pe faţă şi la încheieturile mâinilor. Ajutat de Jim, îşi mută salteaua de lângă soldatul englez care murea lângă perete. După o săptămână, se refăcuse suficient ca să poată urmări paznicii japonezi şi drumurile încoace şi încolo ale femeilor eurasiatice care găteau pentru deţinuţi.

În timp ce curăţa gamela lui Basie, Jim se întreba dacă marinarul îl recunoscuse cu adevărat. Oare ştia că Jim îl păcălise? Poate că îl va pârî pe Jim celorlalţi deţinuţi, dar ei nu-i puteau face mare lucru. Uşurat că, în cele din urmă, avea un aliat în lupta lui cu femeile eurasiatice, îşi sprijini capul pe genunchi.

Îl simţi pe Basie împungându-l cu gamela.

— Ora de haleală, Jim. Treci la coadă.

Când Jim se ridică, sperând că n-a vorbit în somn, Basie îi şterse murdăria de pe obraz. Ochii cercetători ai stewardului analizau fiecare amănunt al stării prăpădite a lui Jim.

— Fă-te folositor doamnei Blackburn, Jim. Fă-te puţin plăcut. O femeie are întotdeauna nevoie de ajutor la făcut focul.

Cumva, în timpul vizitelor la bătrână, Basie aflase numele femeii eurasiatice. Jim alergă din magazie cu cele două gamele.

Ceilalţi prizonieri îl urmară, bărbaţii bătrâni mişcându-se de pe saltelele lor. Domnul Partridge luă gamela din mâna soldatului englez, care şedea într-o baltă de urină lângă perete.

Fumul se ridica din curtea din spatele chioşcului de bilete. Femeia eurasiatică le făcea vânt brichetelor din sobă, dar orezul şi cartofii dulci din vase nu începuseră să fiarbă. Un soldat. Japonez se uită supărat la lăturile călduţe şi clătină din cap spre prizonierii flămânzi. Ei se răspândiră printre băncile de tec ale cinematografului, se aşezară şi priviră la fumul care se mişca prin faţa ecranului.

Ţinând gamelele, Jim se învârti în jurul doamnei Blackburn şi o tratã cu cel mai frumos zâmbet. Ei nu-i plăcea Jim, dar îl lăsă să spargă lemne de foc din coş. El puse surcele în sobă şi suflă tare, ca să le aprindă. Le făcu vânt cărbunilor, până când brichetele se aprinseră din nou. O jumătate de oră mai târziu, cu aprobarea soldatului japonez, Jim fu răsplătit cu prima lui raţie corectă.

Basie fu satisfăcut, dar nu impresionat. După ce termină masa, el se sprijini pe coate. Se uită la colegii săi deţinuţi, unii prea extenuaţi ca să-şi mănânce raţiile, şi îşi rupse ultimele bandaje de hârtie de pe tăieturile de deasupra ochilor. Orice i s-ar fi întâmplat în *închisoarea*. *Centrală* din Shanghai – iar Jim nu îndrăzni niciodată să-l întrebe de soarta lui Frank – el începuse să redevină fostul steward de pe *Cathay-American Line*, gata să adune în jurul lui o mică parte a unei lumi şubrede. Îl analiză din nou pe Jim, observându-i hainele zdrenţuite şi aspectul de sperietoare de ciori, ochii adânciţi în orbite şi îngălbeniţi.

Fără comentarii, îi dădu lui Jim o bucată de coajă de cartof.

— Ei, mulţumesc, Basie.

— Am grijă de tine, Jim.

Jim devoră fâşia de cartof.

— Ai grijă de mine, Basie.

— Ai ajutat-o pe doamna Blackburn?

— M-am făcut plăcut. M-am făcut foarte folositor doamnei Blackburn.

— Bravo. Dacă poţi găsi o cale de a-i ajuta pe oameni, ai să trăieşti din dobânda pe care o vei primi.

— Ca bucata asta de cartof... Basie, când ai fost la *închisoarea Centrală* din Shanghai, ţi-a vorbit cineva despre

mama şi tata?

— Cred că am auzit ceva, Jim. Basie îşi făcu mâinile pâlnie, conspirativ. O veste bună, sunt într-unul din lagăre şi aşteaptă să te vadă. Am să aflu eu pentru tine în care anume.

— Mulţumesc, Basie!

De atunci încolo, Jim o ajută cu regularitate pe doamna Blackburn. În fiecare dimineaţă, se scula în zori să scoată cenuşa din sobă, să taie lemnişoare şi să aşeze brichetele. Cu mult înainte ea apa din vas să înceapă să fiarbă, Jim însemnase deja cartofii dulci pentru el şi pentru Basie, alegându-i pe cei cu cât mai puţină mălură şi ciuperci. Avea grijă ca doamna Blackburn să-i servească cu cel mai gros orez, în care, la sugestia lui Basie, fusese atent să pună cât mai puţină apă. După masă, când ceilalţi prizonieri îşi clăteau vasele la robinetul de la latrină, Basie îl trimitea pe Jim să umple gamelele cu apa călduţă din vasul de cartofi. Basie insista ca el şi Jim să bea numai acest lichid cenuşiu, plin de sevă.

Deşi, ca şi toţi ceilalţi, Basie nu era dornic ca Jim să se apropie prea mult de el, aproba în mod clar eforturile lui Jim. La sfârşitul celei de a doua săptămâni de când se afla la centrul de detenţie, Basie i-a permis să-şi mute salteaua de dormit lângă a lui. Culcat la picioarele lui, Jim o putea intercepta pe doamna Blackburn în drum spre chioşc.

— Arată întotdeauna că eşti gata să sari, Jim. Basie stătea culcat şi Jim îi făcea vânt. Orice s-ar întâmpla, mişcă-te mereu prin curte. Tatăl tău ar fi de acord cu mine.

— Într-adevăr, ar fi de acord cu tine. După război, poţi să joci tenis cu el. E bun, să ştii.

— Păi... Ce vreau să zic, Jim, e că încerc să-ţi întreţin educaţia. Tatăl tău ar aprecia asta.

— Cred că o să-ţi dea o răsplată, Basie.

Jim presupunea că noţiunea de răsplată l-ar putea stimula pe Basie în căutarea tatălui său.

— Odată, i-a dat cinci dolari unui şofer de taxi care m-a adus de la Hongkew.

— Zău, Jim? Uneori Basie se temea ca nu cumva Jim să-l păcălească. Spune-mi, azi ai mai văzut avioane?

— Un Nakajima Shoki şi un Zero-Sen.

— Şi avioane americane?

— Nu le-am mai văzut, de când ai venit tu, Basie. Le-am

văzut trei zile şi apoi au plecat.

— Aşa mi s-a părut şi mie. Trebuie să fi fost nişte avioane de recunoaştere.

— Să vadă ce mai facem cu toţii? De unde veneau, Basie?

— De departe, Jim. Trebuie să fi fost chiar la limita posibilităţilor lor.

Basie luă evantaiul din mâna lui Jim. Sosise un australian mai în vârstă ca să discute cu Basie despre război.

— Du-te şi ajut-o pe doamna Blackburn. Şi ţine minte să te înclini în faţa sergentului Uchida…

— Întotdeauna mă înclin, Basie.

Jim se mai învârti în jurul lor sperând să prindă ultimele ştiri, dar cei doi bărbaţi îi făcură semn să plece. Basie era surprinzător de bine informat despre desfăşurarea războiului, căderea Hong Kong-ului, a Manilei şi a Indiâlor olandeze de est, predarea oraşului Singapore şi înaintarea neîntreruptă a japonezilor în Pacific. Singurele veşti bune în toate astea erau zborurile avioanelor americane, pe care Jim le văzuse deasupra Shanghai-ului dar, dintr-un motiv oarecare, Basie nu le menţiona niciodată. Îi plăcea să vorbească din colţul gurii, povestindu-le britanicilor mai bătrâni despre ceilalţi deţinuţi de la *închisoarea Centrală* din Shanghai, care muriseră şi fuseseră predaţi Crucii Roşii elveţiene. Basie vindea chiar informaţii pe mici fărâme de mâncare. Domnul Partridge îi dădea cartoful lui, contra unor informaţii despre cumnatul lui din Nanking. Inspirat de acest lucru, Jim încercă să-i spună doamnei Blackburn despre avionul american, dar ea îl trimise, pur şi simplu, înapoi la brichete.

Acum, când se simţea mai puternic, Jim îşi dădu seama cât de important era să fii obsedat de mâncare. Împărţite egal între deţinuţi, raţiile lor zilnice nu erau suficiente ca să-i menţină în viaţă. Mulţi dintre deţinuţi muriseră şi oricine se sacrifica pentru ceilalţi murea, de asemenea, curând. Singurul mod de a părăsi centrul de detenţie era să rămâi în viaţă. Atâta timp cât îi făcea servicii lui Basie, cât muncea din greu pentru doamna Blackburn şi se înclina în faţa sergentului Lichida, totul avea să fie bine.

Cu toate acestea, unele dintre vicleniile lui Basie îl descumpăneau pe Jim. În dimineaţa în care a murit doamna Partridge, Basie află ştiri încurajatoare despre cumnatul din Nanking şi, curând după aceea, putu să-i vândă doamnei

Blackburn periile bătrânei femei. De câte ori murea cineva, Basie era acolo cu informaţii şi mângâieri, deşi moartea era un termen elastic pentru stewardul de cabine, deschis tuturor interpretărilor. Jim luă raţiile soldatului Blake, două zile după ce acesta rămase nemişcat pe podeaua magaziei, cu pielea întinsă peste coaste, ca hârtia de orez în jurul unei lanterne. El ştia că soldatul murise de aceeaşi febră pe care o luaseră el şi mulţi alţi deţinuţi. Dar Jim trăgea deja cu coada ochiului, în aşteptare, la cei doi misionari mai vârstnici, aşteptând ca febra să-l dea gata pe bătrân. Odată ce el şi cu Basie şi-au recunoscut partea în această schemă a raţiilor suplimentare, orice vinovăţie dispăruse.

Jim observă cât de diferit era Basie faţă de tatăl său, în această privinţă. Acasă, dacă făcea ceva rău, consecinţele păreau să fie copleşitoare, zile în şir. Cu Basie, acestea dispăreau instantaneu. Pentru prima dată în viaţa lui, Jim se simţi liber să facă ce voia. Tot felul de idei capricioase îi treceau prin minte, aţâţate de foame şi de tentaţia de a fura de la deţinuţii bătrâni. În timp ce se odihnea, între serviciile pe care le făcea, în faţa ecranului de cinema gol, se gândi la avioanele americane pe care le văzuse în nori, deasupra Shanghai-ului. Aproape că le putea vedea în faţa ochilor, o flotilă argintie în capătul îndepărtat al cerului. Jim le vedea mai cu seamă când era flămând şi spera că şi soldatul Blake, care, probabil, că fusese mereu flămând, le văzuse şi el.

15
În drum spre lagăre

În ziua în care a murit englezoaica, un nou grup de deţinuţi a sosit la centrul de detenţie. Jim se învârtea prin faţa uşii de la magazia femeilor, în timp ce doamna Blackburn şi fiica bătrânului olandez încercau să-i liniştească pe cei doi fii ai acesteia. Mama lor zăcea pe podeaua de piatră cu hainele ei ude, ca un cadavru înecat, scos din râu. Fraţii se tot întorceau spre ea, de parcă s-ar fi aşteptat ca ea să le dea nişte instrucţiuni. Lui Jim îi păru rău de băieţi, Paul şi David, deşi nu prea îi cunoştea. Păreau mult mai tineri decât Jim, dar de fapt, amândoi erau mai mari cu peste un an decât el.

Jim avea ochii aţintiţi la gamela mamei lor şi la pantofii ei de tenis. Majoritatea deţinuţilor aliaţi aveau pantofi mult mai buni decât soldaţii japonezi, iar el observase că morţii care părăseau centrul de detenţie aveau picioarele goale. Dar când se strecură în odaie, se auzi un fluierat ascuţit din curte şi nişte strigăte lătrate. Sergentul Uchida se monta până la culmea furiei pe care trebuia să o atingă ca să dea cele mai simple instrucţiuni. Cu măştile pe faţă, soldaţii japonezi începură să-i adune din magazii pe toţi cei capabili să umble. Un camion se oprise afară, în faţa cinematografului, iar deţinuţii din el stăteau nesiguri pe drum.

Toate gândurile la pantofii femeii decedate dispărură din capul lui Jim. În cele din urmă, va pleca spre lagărele de la ţară, din jurul Shanghai-ului. Strecurându-se pe lângă cei doi băieţi, Jim trecu printre gardieni şi alergă pe trepte. Se alinie lângă ceilalţi deţinuţi – domnul Partridge cu valiza soţiei lui, de parcă voia să-şi ia amintirea ei într-o lungă călătorie, Paul şi David, olandeza şi tatăl ei şi câţiva dintre bătrânii misionari. Basie stătea în spatele lor, cu obrajii albi ascunşi sub gulerul hainei de marinar, atât de şters încât să pară aproape invizibil. El se eliminase din mica lume a centrului de detenţie, pe care o manipulase timp de câteva săptămâni şi avea să reapară, ca un parazit marin din scoica lui, de îndată ce va ajunge pe terenul mai fertil al lagărelor de detenţie.

Apărură nou-veniţii: un grup de englezi şi belgieni mai vârstnici; cei bolnavi şi mai bătrâni erau duşi pe târgi de oameni de serviciu chinezi. Numărând ochii lor galbeni, Jim înţelese că

în curând vor fi gamele suplimentare.

Cu masca de bumbac pe faţă, sergentul Uchida începu să selecţioneze deţinuţii care să fie transportaţi în lagăre. Clătină din cap la domnul Partridge şi lovi exasperat cu piciorul în valiză. Arătă spre olandeză şi tatăl ei, spre Paul şi David şi spre două perechi mai în vârstă de misionari.

Jim îşi linse degetele şi îşi şterse funinginea de pe obraji. Sergentul îi făcu semn lui Basie spre camion. Fără să arunce o privire spre Jim, stewardul de cabine trecu între paznici, punându-şi braţele în jurul umerilor celor doi băieţi.

Sergentul Uchida îşi apăsă degetele pe fruntea murdară a lui Jim. Cu permanentele lui înclinări şi zâmbete, cu dorinţa, lui de a face servicii, Jim reprezentase o continuă neplăcere pentru sergent care, în mod clar, era bucuros să scape de el. Apoi se uită la grupul de nou-veniţi, care priveau neliniştiţi la soba rece şi la urmele de orez fiert de pe marginea vasului.

Sergentul îşi strânse mâna în jurul gâtului lui Jim. Cu un ordin înăbuşit de masca lui de bumbac, îl proiectă spre sobă. În timp ce Jim se ridică din genunchi, sergentul lovi sacii de cărbuni, împrăştiind brichete pe podeaua de piatră.

Jim scormoni zgura din sertăraşul sobei. Nou-veniţii se răspândiră printre bănci şi se aşezară cu faţa spre ecranul gol al cinematografului, de parcă s-ar fi aşteptat să înceapă să ruleze un film. Basie şi perechea de olandezi, Paul şi David, ca şi bătrânii misionari, stăteau pe stradă, lângă camionul militar deschis, urmăriţi de la distanţă de o mulţime de culi cu ricşe şi de ţărănci.

— Basie…! îl strigă Jim. Tot am să mai lucrez pentru tine.

Dar stewardul îşi pierduse interesul faţă de el. Deja se arătase prietenos faţă de Paul şi David, introducându-i în anturajul său. Ei îl ajutară pe Basie să se caţere, cu genunchii lui loviţi, peste parapetul înalt al camionului.

— Basie… Jim scormonea furios. Se uită încruntat spre ecranul de cinematograf, pe care apăreau primele umbre ale hotelurilor din Shanghai. Un soldat japonez cu o mască pe faţă numără o grămadă de gamele. În timp ce deţinuţii răniţi treceau pe tărgile lor, Jim înţelese că majoritatea celor din centrul de detenţie fuseseră trimişi acolo pentru că erau foarte bătrâni, sau era de aşteptat să moară de dizenterie sau de febră tifoidă, sau de orice fel de febră, pe care el şi soldatul Blake o luaseră din

apa murdară. El era sigur că majoritatea deţinuţilor vor muri în curând şi că, dacă va rămâne în centrul de detenţie, va muri şi el. Femeile anamite luaseră deja gamelele de la soldaţi. Ei arătau spre sobă şi spre sacii de brichete. Când ele se vor ocupa de fierberea orezului şi a cartofilor dulci, nu-i vor mai da lui Jim raţii corecte. El va vedea din nou avionul american şi va muri.

— Basie...! Jim aruncă jos cleştele. Ultimii deţinuţi care plecau îşi luaseră locurile în camion. Soldatul japonez de la coada camionului o lăsă pe olandeză pe podeaua de lemn. Basie şedea între cei doi băieţi englezi, făcând o jucărie dintr-o bucată de sârmă din mâna lui. Camionul porni, înaintă puţin şi se opri. Şoferul japonez strigă de la fereastră. Flutura un porthart de pânză şi bătea cu pumnul în portiera de metal. Paznicii de pe trotuar îi răspunseră strigând, dornici să închidă porţile centrului de detenţie şi să stea cu picioarele ridicate în camera de serviciu. Atunci, motorul se opri şi se auzi imediat o învălmăşeală de voci furioase, soldaţii şi şoferul certându-se în legătură cu destinaţia camionului.

— Woosung...

Sergentul Uchida îşi lăsă în jos masca de bumbac. Faţa i se înroşea şi picături de salivă se formau pe buzele lui, ca puroiul care iese dintr-o rană. Deja enervat pe şofer, el ieşi pe poarta deschisă. Şoferul coborâse din cabină, fără să-şi dea seama de vârtejul ce avea să-l cuprindă. El scutură de praf harta şi o închise pe capota camionului, ridicând neajutorat din umeri la reţeaua de străzi din apropiere.

Jim îl urmă pe sergentul Uchida la poartă. El vedea că nici sergentul şi nici şoferul japonez nu aveau idee pe unde era Woosung, un district agricol la gurile râului Yangtze, care se întindea dincolo de suburbiile Shanghai-ului. Şoferul făcu un gest spre Bund şi Nantao şi se urcă în cabină. Şedea pasiv, când sergentul Uchida se împinse printre paznicii plictisiţi şi începu să-l înjure urlând.

Stând în spatele paznicilor, Jim aşteptă ca sergentul Uchida să ajungă la apogeul tiradei sale, când va trebui să ia o decizie. Bineînţeles, sergentul studie linia aglomerată a orizontului de clădiri cu apartamente şi depozite, apoi arătă la întâmplare spre o stradă cu piatră cubică, având o linie de tramvai abandonată. Neimpresionat, şoferul îşi curăţă gâtul. Obosit, porni motorul şi scuipă un ghem de flegmă, care ateriză

la picioarele lui Jim.

— Drept înainte…! strigă Jim la el. Woosung – e într-acolo…! Arătă spre strada cu şinele ruginite.

Sergentul Uchida îl pocni pe Jim în cap, rănindu-i ambele urechi. Îl mai pocni o dată, dându-i sânge pe gură. În acel moment, un nor de fum trecu prin poartă. Femeile anamite aprinseseră focul în sobă cu surcelele ude de ploaie, iar fumul umpluse cinematograful în aer liber, răspândindu-se peste bănci, de parcă ecranul ar fi luat foc.

Bucuros să scape de Jim, sergentul Uchida îl apucă în mâinile lui puternice. Îl ridică peste parapetul din spate al camionului, strigând la gardianul japonez care şedea cu deţinuţii. Soldatul îl trase pe Jim peste poala olandezei şi a tatălui ei. În timp ce camionul se îndepărta de centrul de detenţie, cu roţile deja prinse în şinele de tramvai, Jim se târî înainte, spre cabina camuflată a şoferului. Se ţinu de acoperişul ţuguiat şi ignoră şuvoiul de blesteme pe care i le adresa şoferul. Îşi ridică în vânt gura. Însângerată, lăsând mirosurile împuţite ale Shanghai-ului să-i umple plămânii, bucuros că era din nou în drum spre părinţii săi.

16
Raţia de apă

Oare se rătăciseră? Timp de o oră, pe când rulau prin suburbiile industriale din nordul Shanghai-ului, Jim se ţinu de bara de lemn din spatele cabinei şoferului, cu mintea plină de zeci de planuri. Zâmbi în sinea lui, uitând de boală şi de săptămânile disperate din cinematograful în aer liber. Îl dureau genunchii din cauza clătinării continue, iar uneori trebuia să se ţină de cureaua de piele a soldatului japonez de lângă el. Dar, la urma urmelor, se afla în drum spre câmpul deschis şi spre lumea lagărelor de concentrare, care îl aştepta.

Trecură nesfârşitele străzi din Chapei, o regiune de apartamente şi bumbăcării distruse, de barăci de poliţie şi orăşele de cocioabe ridicate pe malurile unor canale negre. Trecură pe sub benzile transportoare aeriene ale unei oţelării, împodobite cu panouri de la festivalul dragonului. Prăvălii de amanet stăteau închise în faţa fabricilor abandonate de aparate de radio şi de ţigări; plutoane de trupe chinezeşti, ale regimului marionetă, patrulau în jurul fabricii de bere *Del Monte* şi al depoului de camioane Dodge. Jim nu fusese la Chapei niciodată. Înainte de război, un băieţel englez ar fi fost ucis în câteva minute, doar pentru pantofii lui. Acum, era în siguranţă, păzit de soldaţii japonezi; râse de asta atât de mult, încât olandeza întinse o mână ca să-l calmeze.

Dar Jim se bucura de aerul puturos, de mirosul fecalelor omeneşti din vasele deschise de scurgere, folosite pentru fertilizare, şi care semnalau apropierea satului. Chiar şi ostilitatea şoferului nu-l mai îngrijora. De câte ori se opreau la un punct de control militar, şoferul scotea capul din cabină şi îi făcea ameninţător semn cu degetul lui Jim, de parcă micul deţinut de unsprezece ani era răspunzător de această expediţie absurdă.

Urmărind unghiul soarelui, aşa cum făcuse ore în şir la centrul de detenţie, Jim se asigură că mergeau spre nord. Trecură de ruinele fabricii de ceramică de la Chapei, ale cărei cuptoare aveau forma forturilor germane de la Tsingtao. Marca fabricii stătea lângă poartă: un ceainic chinezesc înalt de câteva etaje, făcut în întregime din cărămizi verzi. În timpul războiului chino-japonez din 1937, fusese lovit de ghiulele, iar acum

semăna cu un glob pământesc găurit. Mii de cărămizi fuseseră luate peste câmpurile înconjurătoare, spre satele de lângă canalul fabricii, fiind încorporate în colibe şi locuinţe, o viziune a unei magice Chine rurale.

Aceste dislocări stranii îl atrăgeau pe Jim. Pentru prima oară, se simţi în stare să se bucure de război. Se uită fericit la tramvaiele arse şi la blocurile de locuinţe, la miile de ferestre deschise spre nori, un oraş părăsit, invadat de cer. Îl nemulţumea doar faptul că tovarăşii săi de detenţie nu-i împărtăşeau emoţia. Ei şedeau morocănoşi pe bănci, uitându-se la picioare. Una dintre misionare zăcea pe podea, îngrijită de un alt deţinut, un britanic cu păr blond cenuşiu şi un obraz învineţit, care îi ţinea încheietura mâinii într-o mână a sa, iar cu cealaltă o apăsa pe diafragmă. Cei doi băieţi englezi, încă nerealizând moartea mamei lor, şedeau între Basie şi perechea de olandezi.

Jim aşteptă până când Basie se uită în sus, dar stewardul de cabine părea să nu-l recunoască. Atenţia lui se îndreptase spre cei doi băieţi şi intrase cu abilitate în golul din viaţa lor. Din paginile unui ziar chinezesc, el confecţionă o serie de animale de hârtie, chicotind când băieţii scoaseră un râs slab. Ca un complotist depravat, el îşi strecură mâinile în buzunarele pantalonilor lor de şcoală şi în haine, căutând ceva folositor.

Jim îl urmări, fără resentimente. El şi cu Basie colaboraseră la centrul de detenţie ca să se menţină în viaţă, dar Basie, pe bună dreptate, se dispensase de Jim, de îndată ce putuse să plece spre lagăre.

Camionul lovi o groapă adâncă în pavaj, alunecă peste şosea şi se opri în malul cu iarbă. Părăsiseră marginea de nord a Shanghai-ului şi intrau într-o regiune de câmpuri şi orezării nelucrate. Dincolo de un şir de movile funerare, la vreo două sute de metri depărtare, un canal curgea spre un sat pustiu. Şoferul japonez sări din cabină şi se aplecă peste roţile din faţă ale camionului. Începu să-i vorbească motorului care fierbea, incluzându-l din când în când şi pe Jim în mormăielile sale, Avea doar douăzeci de ani, dar era clar că dusese o viaţă plină de greutăţi. Jim îşi ţinea capul în jos, dar şoferul veni lângă marginea laterală, ridică un deget spre el şi-i ţinu o lungă cuvântare, care suna ca o declaraţie de război.

Şoferul se întoarse la cabina lui, mormăind deasupra hărţii, şi Basie comentă:

— Poţi să spui ce vrei, dar tot ne-am rătăcit.

Deja îşi îndreptase atenţia de la băieţi la avantajele ce ar putea fi obţinute din situaţia în care se aflau.

— Jim, tu ştii unde ne duci?

— Woosung. Am fost acolo la un *Country Club*, Basie.

Basie se juca, ţinând animalele de hârtie.

— Mergem la *Country Club*, le spuse el băieţilor. Dacă Jim va fi în stare să-l găsească.

— Dacă putem ajunge la râu, Basie. Atunci e fie la est, fie la vest.

Englezul cu părul blond-cenuşiu, de lângă misionară, se ridică din genunchi. Avea o rană mare, umedă, pe frunte şi pe obrazul stâng, de parcă fusese lovit de curând cu patul puştii. Cu oarecare durere, se aşeză pe bancă. Picioarele lungi pistruiate, îi ieşeau din şortul lui kaki şi se terminau într-o pereche de sandale din curele. Arăta de peste douăzeci şi cinci de ani, şi nu avea niciun bagaj sau alte obiecte, dar avea manierele pline de siguranţă ale unui ofiţer din Marina Regală, care făcea furori la petrecerile în aer liber din Shanghai, emoţionându-le pe mamele prietenilor lui Jim. El îl ignoră pe gardianul japonez, vorbind peste el, de parcă ar fi fost un băiat de la popotă, care curând va fi trimis la locul lui. Jim presupuse că era unul dintre acei englezi încăpăţânaţi care refuzau să înţeleagă că fuseseră învinşi.

Bărbatul îşi atinse rana de pe faţă şi se întoarse spre Jim, al cărui aspect zdrenţuit îl cântări, fără comentarii.

— Japonezii au capturat atâta teritoriu, încât nu mai au hărţi, remarcă el cu amabilitate. Asta înseamnă, oare, că s-au rătăcit?

Jim se gândi la lucrul ăsta.

— Nu chiar. Pur şi simplu n-au capturat hărţi.

— Buun – să nu confunzi niciodată harta cu teritoriul. O să ne duci la Woosung.

— N-am putea să ne întoarcem la centrul de detenţie, doctore Ransome? întrebă unul dintre misionari. Suntem foarte obosiţi.

Medicul se uită la orezăriile abandonate şi la femeia bătrână întinsă la Picioarele lui.

— Ar putea fi cel mai bun lucru. Sărmana, nu mai poate suporta mult.

Camionul se mişcă din nou înainte, hurducăindu-se nu prea repede, pe drumul pustiu. Jim se întorsese la postul său lângă cabina şoferului şi privea câmpurile, urmărind ceva ce putea semăna cât de cât cu Woosung. Vorbele doctorului îl descumpăniseră. Chiar dacă se rătăciseră, cum de voia să se întoarcă la centrul de detenţie?

Jim ştia că furia sergentului Uchida făcea improbabil ca şoferul să îndrăznească să se întoarcă. Dar el îl urmărea cu atenţie pe doctorul Ransome, încercând să ghicească dacă vorbea destul de bine japoneza, ca să-l demoralizeze pe şofer. Părea că are dificultăţi cu vederea, mai cu seamă când se uita la Jim, la care privea saşiu, într-un mod curios. Jim hotărî că acesta intrase în război mai târziu decât Basie şi el însuşi. Probabil că venise dintr-una din aşezările de misionari din interior şi nu avea idee de ce se întâmpla la un centru de detenţie.

Dar se rătăciseră oare sau erau pe drumul cel bun? Direcţia umbrelor aruncate de stâlpii de telegraf de pe marginea drumului nu se schimbase mult – pe Jim îl interesaseră întotdeauna umbrele, încă de când tatăl lui îi arătase cum să calculeze înălţimea, chiar şi a celei mai înalte clădiri, măsurând cu pasul umbra ei pe pământ. Încă se mai îndreptau spre nord-vest şi vor ajunge curând la linia ferată Shanghai – Woosung. Din radiatorul camionului ieşeau aburi. Stropii îi răcoriră faţa lui Jim, dar pumnul şoferului bătu toba ameninţător în uşă, iar Jim înţelese că el are de gând să se oprească şi să se întoarcă la Shanghai.

Resemnându-se cu această călătorie inutilă şi cu întoarcerea lor la centrul de detenţie, Jim studie puşca acţionată de trăgător a gardianului, purtând însemnul crizantemei imperiale. Olandeza îl trase de haina murdară de cenuşă.

— Acolo, James. Nu-i…?

Un avion ars zăcea pe marginea unui canal nefolosit. Ierburi sălbatice şi urzici creşteau prin aripile lui, aproape invadând cabina, dar însemnele escadrilei erau încă lizibile.

— E un *Nakajima*, îi spuse el doamnei Hug, bucuros de acest interes împărtăşit în descoperirea avioanelor. Are doar două mitraliere.

— Doar două? Dar asta e foarte mult…

Olandeza părea impresionată, dar Jim îşi abătu atenţia de la avion. În capătul îndepărtat al orezăriei, ascuns de urzici, era

taluzul unei linii ferate. Un pluton de soldaţi japonezi se odihneau pe platforma de ciment a unei staţii, la margine de drum, gătindu-şi mâncarea la un foc de beţe. Un camion camuflat era parcat lângă şine. Era încărcat cu colaci de sârmă, pe care aceşti ingineri de transmisiuni o reaşezau între stâlpii de telegraf.

— Doamnă Hug... asta-i calea ferată spre Woosung!

În timp ce aburii scăldau cabina şoferului, camionul se opri. Lângă Jim, paznicul japonez aprindea o ţigară pentru drumul de întoarcere. Jim îl trase de curea şi îi arătă dincolo de câmpul de orez. Soldatul urmări cu privirea braţul lui întins, apoi îl împinse jos la podea. El strigă la şofer, care aruncă porthartul pe scaunul de lângă el. Cu motorul înfierbântat, camionul se încordă la curbă, făcu o jumătate de cerc şi o porni pe drumul de pământ spre staţia de cale ferată.

Doctorul Ransome îi opri pe băieţii englezi care alunecaseră din strânsoarea lui Basie şi se aplecau spre misionară. El îl ajută pe Jim să se ridice de pe podea.

— Bună treabă, Jim. Au să aibă apă pentru noi – trebuie să-ţi fie sete.

— Puţin. Am băut la centrul de detenţie.

— Ai făcut bine. De cât timp stăteai acolo?

Jim uitase.

— Destul de mult.

— Îmi închipui. Doctorul Ransome scutură murdăria de pe haina lui Jim. Era un cinematograf odată acolo?

— Dar nu prezentau filme.

— Am constatat asta.

Jim se sprijini cu spatele şi îi zâmbi doamnei Hug. Deţinuţii şedeau slăbiţi pe băncile aşezate faţă-n faţă, aruncaţi înainte şi înapoi ca nişte marionete în mărime naturală care şi-au pierdut umplutura. Departe de a-i înviora, călătoria de la Shanghai îi făcuse să arate palizi şi nervoşi. Dar Jim zâmbi la avionul ruginit de pe malul canalului. Acum nu mai exista pericolul să se reîntoarcă la centrul de detenţie. Soldatul japonez îşi aruncase ţigara şi îşi ţinea puşca regulamentar. Un caporal de la transmisiuni sări de pe platforma căii ferate şi traversă liniile.

— Doamnă Hag, nu cred că ne vom întoarce la Shanghai.

— Nu, James, se pare că ai ochi foarte buni. Când ai să te faci mare, ar trebui să devii pilot.

— Probabil că am să fiu. Am fost într-un avion, doamnă Hug. Pe aerodromul de la Hungjao.

— Zbura?

— Păi, într-un fel.

Confidenţele făcute unor adulţi mergeau adesea mai departe decât intenţiona Jim. Doctorul şedea lângă tatăl doamnei Hug, care respira greu, încercând să-l ajute. Dar ochii lui erau fixaţi asupra lui Jim, remarcându-i picioarele ca nişte beţe şi hainele zdrenţuite, faţa mică, emoţionată. Când ajunseră la linia ferată, îi zâmbi încurajator lui Jim, dar acesta nu-i răspunse. Ştia că, din anumite raţiuni, doctorul Ransome îl dezaproba. Dar doctorul Ransome nu fusese la centrul de detenţie.

Se opriră lângă şinele de cale ferată. Şoferul îl salută pe caporal şi îl urmă în staţie, unde îşi întinse harta pe cabina telefonului de câmp. Deţinuţii şedeau în soarele cald, în timp ce caporalul arăta spre orezăriile secate. O ceaţă de prai se ridica din pământul nearat, un văl alb care ascundea privirilor zgârie-norii îndepărtaţi ai Shanghai-ului. Un convoi de camioane japoneze trecu pe drum, cu un zgomot care se îmbină cu bâzâitul îndepărtat al unui avion de transport.

Jim schimbă băncile şi se aşeză lângă doamna Hug, care îl sprijinea pe tatăl ei bătrân. Două dintre misionare erau culcate pe podeaua, camionului, iar ceilalţi deţinuţi moţăiau şi se chinuiau. Basie îşi pierduse interesul faţă de băieţii englezi şi îl urmărea pe Jim, pe deasupra gulerului pătat de sânge al hainei lui.

Mii de muşte se adunară în jurul camionului, atrase de transpiraţie şi de urina care curgea printre scândurile de lemn. Jim aştepta ca şoferul să vină înapoi cu harta, dar el şedea pe un colac de fir de telefon, discutând cu doi soldaţi care găteau masa de amiază. Vocile lor şi zgomotul lemnului care ardea erau duse peste şinele de fier, amplificate de cupola de lumină care îi închidea în ea.

Jim se foia pe locul lui, pentru că soarele îi înţepa pielea. Putea vedea şi cele mai mici lucruri din jurul lui, petele de rugină de pe şinele de cale ferată, dinţii de fierăstrău ai urzicilor de lângă camion, pământul alb care purta amprenta cauciucurilor vechi ale acestuia. Jim numără firele de păr albăstrii din jurul buzelor soldatului japonez care îi păzea şi

bulele de mucus pe care această santinelă plictisită le trăgea şi le scotea pe nări. Urmări pata umedă care se întindea în jurul coapselor misionarelor întinse pe podea şi flăcările care înconjurau oala de pe platforma staţiei, reflectate în paturile lustruite ale puştilor stivuite.

Doar o dată mai văzuse Jim lumea atât de viu ca acum. Oare avioanele americane aveau să vină iar? Ou o exagerată încrucişare a ochilor, menită să-l indispună pe doctorul Ransome, el cercetă cerul. Voia să vadă totul, fiecare piatră de pavaj de pe străzile din Ghapei, grădinile sălbăticite din Amherst Avenue, pe tatăl şi pe mama sa, împreună, în lumina argintie a avionului american.

Fără să se gândească, Jim se ridică în picioare şi strigă. Dar paznicul japonez îl împinse dur pe bancă. Soldaţii de pe platforma căii ferate. Şedeau printre echipamentele de transmisiuni, îndesându-şi gurile cu orez şi peşte. Caporalul strigă spre camion şi paznicul păşi peste misionare şi sări peste parapetul din spate. El îşi aşeză puşca pe linia ferată şi tăie cu baioneta beţele uscate ale trestiei de zahăr sălbatice. Când adună suficiente asemenea surcele pentru foc, el li se alătură soldaţilor de pe platformă.

Timp de o oră fumul se înălţă în lumina soarelui. Jim şedea pe bancă şi-şi gonea muştele de pe faţă, bucuros să exploreze staţia de cale ferată şi avionul doborât de lângă canal. De câte ori cineva se mişca, japonezii strigau de pe platformă şi făceau semne cu ţigările în mod ameninţător. Deţinuţii nu luaseră nici raţii şi nici apă cu ei, dar erau două canistre în maşina transmisioniştilor, din care soldaţii îşi umpleau bidoanele.

Când tatăl doamnei Hug fu obligat să se întindă pe podea, doctorul Ransome protestă către japonezi. El stătu nesigur în picioare la parapetul din spate, ignorând ocările lor şi arătând spre pasagerii osteniţi de la picioarele lui. Rana de pe obrazul lui se inflamase de la soare şi de la muşte şi aproape că-i închisese ochiul. Stând acolo, stoic, îi amintea lui Jim de cerşetorii care îşi arătau rănile pe străzile Shanghai-ului. Caporalul japonez rămase neimpresionat dar, după un ocol dat încet camionului, el le permise deţinuţilor să coboare. Ajutaţi de soţii lor, Basie şi doctorul Ransome le-au dat jos pe femeile bătrâne, aşezându-le la umbră între roţile din spate.

Jim se aşează pe vine pe pământul alb, urmărind cu un băţ

modelele cauciucurilor. De câte ori oare ar trebui să se învârtească fiecare cauciuc ca să se roadă complet, până la pânză? Problema, una dintr-o mulţime, care îl preocupa tot timpul, era de fapt destul de uşor de rezolvat. Jim netezi praful alb şi începu să socotească. Se bucură când prima fracţie se reduse, apoi observă că era singur în lumina soarelui, între camion şi terasamentul căii ferate.

Îngrijiţi de obositul doctor Ransome, prizonierii se îngrămădeau în mica umbră de sub parapetul din spate. Basie şedea scufundat în haina lui de marinar, iar el şi bătrânii arătau la fel de morţi ca manechinele aruncate, pe care Jim le văzuse adesea pe aleea din spatele magazinului universal al *Companiei Sincere*.

Aveau nevoie de apă, altfel vreunul dintre ei putea muri şi vor trebui să se întoarcă la Shanghai. Jim îi privi pe japonezii de pe platformă. Masa se terminase şi doi dintre soldaţi desfăşurau un colac de cablu telefonic. Lovind o piatră din faţa lui, Jim se îndreptă spre terasamentul căii ferate. Traversă şinele şi, fără să se oprească, se urcă pe platforma de ciment.

Savurându-şi încă masa, japonezii stăteau în jurul cenuşii unde fusese făcut focul. Ei îl urmăriră pe Jim, care se înclină şi stătu apoi drepţi, în hainele lui zdrenţuite. Niciunul dintre ei nu-i făcu semn să plece, dar Jim ştia că acesta nu era momentul să-i trateze cu zâmbetul lui ce! mai luminos. Îşi dădu seama că doctorul Ransome nu se putea apropia de japonezi atât de curând după masa lor, fără să fie trântit jos, sau chiar omorât.

El aşteptă, în timp ce şoferul vorbea cu caporalul de transmisiuni. Arătând de mai multe ori la Jim, el ţinea ceea ce se părea a fi un discurs lung despre uriaşele neplăceri provocate armatei japoneze de acest băieţaş. Caporalul râse, bine dispus după ce mâncase peşte. Luă o sticlă de Coca-Cola din rucsac şi o umplu pe jumătate cu apă din plosca lui. Ţinând-o în sus, îi făcu semn lui Jim să se apropie.

Jim luă sticla, se înclină adânc, şi făcu trei paşi înapoi. Ascunzându-şi zâmbetele, japonezii îl urmăreau în tăcere. Lângă camion, Basie şi doctorul Ransome se aplecau înainte, din umbră; cu ochii aţintiţi la fluidul luminat de soare din sticlă. Era clar că presupuneau că el le va duce apa şi va împărţi această raţie neaşteptată.

Cu grijă, Jim şterse sticla de mâneca hainei. O ridică la

buze, bău încet, încercând să nu se înece, făcu o pauză şi termină ultimele picături.

Japonezii izbucniră în râs, hohotind unul spre celălalt foarte amuzaţi. Jim râse cu ei, conştient că doar el, dintre deţinuţii britanici, apreciase gluma. Basie încercă un zâmbet silit, dar doctorul Ransome părea uluit. Caporalul luă sticla de Coca-Cola de la Jim şi o umplu până la gât. Încă râzând în sinea lor, soldaţii se ridicară în picioare şi se întoarseră la sarcina de a întinde firele de telefon.

Urmat de şofer şi de paznicul înarmat, Jim duse sticla peste şine. El i-o dădu doctorului Ransome care se uită fix la el, fără să comenteze. Bău puţin şi trecu lichidul călduţ celorlalţi, ajutându-l pe şofer să reumple sticla din canistră. Uneia dintre misionare i se făcu greaţă şi vomită apa în praf, la picioarele lui.

Jim îşi reluă locul în spatele cabinei şoferului. Ştia că făcuse bine că băuse el însuşi prima apă. Ceilalţi, inclusiv Basie şi doctorul Ransome, erau însetaţi, dar numai el fusese gata să rişte totul pentru cele câteva picături de apă. Japonezii l-ar fi putut arunca pe şine şi să-i rupă piciorul de liniile de cale ferată, aşa cum au făcut cu soldaţii chinezi pe care i-au omorât în staţia Siccawei. Jim se simţea deja deosebit de ceilalţi, care se comportaseră la fel de pasiv ca şi ţăranii chinezi. Jim îşi dădu seama că era mai aproape de japonezi, care cuceriseră Shanghai-ul şi scufundaseră flota americană la Pearl Harbor. El ascultă zgomotul unui avion de transport, ascuns în spatele ceţii de praf alb, şi gândul îi zbură iar la portavioanele din Pacific, la bărbaţii mărunţi în costume umflate, de zbor, stând lângă avionul lor neblindat, gata să rişte totul, doar din propria lor voinţă.

17
Un peisaj de aeroporturi

În timp ce şoferul umplea cu apă radiatorul camionului, doctorul Ransome o instală pe doamna Hug pe locul de lângă băieţii englezi. Lui Jim i se păru că misionarele de pe podea abia mai trăiau, având buzele albite şi ochii ca aceia ai şoarecilor otrăviţi. Muştele le zburau peste feţe, intrându-le şi ieşindu-le din nări. După ce le ridicase în camion, doctorul Ransome era prea extenuat ca să le ajute şi îşi odihnea braţele pe genunchii săi grei. Soţii lor şedeau alături unul de celălalt şi se uitau la ele cu resemnare, de parcă gustul de a sta culcate pe podea era o excentricitate oarecare a soţiilor lor.

Jim se sprijini de acoperişul cabinei şoferului. Dându-şi seama de prăpastia care îl despărţea acum pe Jim de ceilalţi deţinuţi, doctorul Ransome înaintă şi se aşeză pe bancă, aproape de el. Lumina prăfuită a soarelui şi lunga călătorie de la Shanghai şterseseră pigmentul de pe pistruii lui. În ciuda pieptului şi a picioarelor puternice, era mult mai obosit decât îşi dăduse seama Jim. Din rana inflamată de pe faţa lui ieşea sânge şi puroiul începea să i se adune în jurul ochiului. El se înclină şi îi făcu loc soldatului japonez, care se opri lângă Jim.

— Ne simţim toţi mai bine datorită apei. Ai fost curajos, Jim. De unde eşti?

— Din Shanghai.

— Eşti mândru de asta?

— Desigur... Jim pufni la această întrebare, clătfnând din cap, de parcă doctorul Ransome ar fi fost un vraci din provincie. Shanghai este cel mai mare oraş din lume. Tatăl meu spune că e mai mare chiar şi decât Londra.

— Să sperăm că poate rămâne mai mare – s-ar putea să fie o iarnă sau două de foamete. Unde sunt părinţii tăi?

— Au plecat.

Jim căută un răspuns, gândindu-se dacă să inventeze vreo minciună pentru doctorul Ransome. Acest tânăr medic avea un aer sigur de sine, în care el nu avea încredere, aceeaşi atitudine pe care o aveau oamenii proaspăt veniţi din Anglia. Jim se întreba cum explicau filmele britanice de actualităţi predarea oraşului Singapore. Şi-l putea închipui uşor pe doctorul Ransome antrenându-se într-o bătaie cu gărzile japoneze şi provocându-le

necazuri tuturor. Totuşi, cu toată demonstraţia de spirit colectiv, doctorul Ransome băuse mai mult decât porţia de apă ce i se cuvenea. Jim observase de asemenea că doctorul Ransome era mai puţin interesat de bătrânii muribunzi, decât pretindea.

— Sunt în lagărul de la Woosung, adăugă Jim. Sunt în viaţă, să ştii.

— Mă bucur. Lagărul Woosung? S-ar putea deci să-i vezi în curând?

— Foarte curând...

Jim se uită peste orezăriile tăcute. Gândul de a o vedea pe mama sa îl făcea să zâmbească, un act care îi încorda muşchii feţei. Habar n-o să aibă de toate aventurile lui din ultimele patru luni. Chiar dacă i-ar spune totul, s-ar simţi ca într-una din acele după-amieze secrete de dinainte de război, când circulase cu bicicleta prin tot Shanghai-ul şi se întorsese cu poveşti care îţi făceau părul măciucă şi pe care nu i le putea spune niciodată.

— Da, am să-i văd în curând, adăugă el. Vreau să-l cunoască şi pe Basie.

Faţa cenuşie a lui Basie îi apăru de sub gulerul hainei. Se uită la japonezii de lângă şinele de cale ferată, de parcă se temea de ce îi aştepta în aceste câmpuri pustii.

— Am să-i cunosc pe Părinţii tăi, Jim. Adăugă apoi către doctorul Ransome, fără niciun entuziasm: Am avut grijă de băiat.

Ai avut grijă de mine. Basie a încercat să mă vândă la Shanghai.

— Zău? Pare o idee bună.

— Negustorilor dia Hongkew. Dar nu valoram nimic. Totuşi, a avut grijă de mine.

— A făcut o treabă bună, zise doctorul Ransome, bătându-l pe umăr pe Jim.

Îşi alunecă o mână în jurul taliei lui Jim şi îi pipăi ficatul umflat, apoi îi ridică buza de sus şi se uită la dinţii lui.

— E-n regulă, Jim. Încercam să ghicesc ce anume ai mâncat. Toţi o să trebuiască să ne apucăm de grădinărit la Woosung. Poate că japonezii au să ne vândă o capră.

— O capră? Jim nu văzuse niciodată o capră, un animal exotic de mare temperament, cu spirit de independenţă, calităţi pe care el le admira.

— Te interesează animalele, Jim?

— Da... nu prea. Ce mă interesează cu adevărat este aviaţia.

— Aviaţia? Avioanele, vrei să spui.

— Nu chiar, adăugă Jim într-o doară. Am stat în cabina unui avion de luptă japonez.

— Îi admiri pe piloţii japonezi?

— Sunt curajoşi...

— Şi asta-i important?

— E un lucru bun, dacă vrei să câştigi un război.

Jim ascultă zumzetul unui avion îndepărtat. Era bănuitor faţă de medic, faţă de picioarele lui lungi şi comportarea lui englezească şi faţă de interesul lui cu privire la dinţi. Oare el şi cu Basie vor face echipă ca hoţi de cadavre? Jim se gândi la capra pe care doctorul Ransome voia să o cumpere de la japonezi. Tot ceea ce citise el despre capre confirma faptul că erau creaturi dificile şi năbădăioase, iar acest lucru sugera că doctorul Ransome era cam nepractic. Puţini europeni aveau dinţi de aur şi singurii morţi, pe care avea să-i folosească mult timp doctorul, vor fi europenii.

* * *

Jim hotărî să-l ignore pe doctorul Ransome. Stătu în picioare lângă paznicul japonez, încălzindu-şi mâinile de acoperişul camuflat al cabinei şoferului. Când porniră spre şosea, soldaţii mergeau de-a lungul şinelor de cale ferată, desfăşurând lungimi de cablu telefonic. Oare erau gata să lanseze un zmeu care să poarte un om? Soldatul cel mai depărtat se pierdea deja în norul de praf alb şi silueta lui neclară părea că se ridică de pe sol. Jim râse în sinea lui, gândindu-se că soldatul s-ar putea ridica brusc la cer, pe deasupra capetelor lor. Ajutat de tatăl său, Jim înălţase zeci de zmeie din grădina de pe Amherst Avenue. Era fascinat de zmeiele dragon, care pluteau după festivităţile chinezeşti de nuntă şi de înmormântare şi de zmeiele de luptă înălţate de pe cheiurile de la Pootung, repezindu-se unele asupra celorlalte, cu linii ascuţite ca lama şi acoperite cu sticlă pisată. Dar cele mai bune erau zmeiele care purtau oameni, pe care tatăl lui le văzuse în nordul Chinei, cu o duzină de funii ţinute de sute de bărbaţi. Într-o bună zi, Jim va zbura cu un zmeu din acelea şi va fi purtat pe aripile vântului.

Când camionul prinse viteză pe şoseaua deschisă, curentul de aer îi pătrunse în ochii umezi. Încrezător în posibilităţile lui, şoferul era dornic să-i predea pe deţinuţi la Woosung şi să se întoarcă la Shanghai înainte de lăsarea nopţii. Jim se ţinea bine de acoperişul cabinei, în timp ce deţinuţii se clătinau pe locurile lor, în spatele lui. Cei doi soţi ai misionarelor şedeau deja pe podea, iar doctorul Ransome o ajută pe doamna Hug să se întindă sub bancă.

Dar Jim îşi pierduse interesul faţă de ei. Intrau acum în regiunea aeroporturilor militare. Aceste foste baze chineze, care cândva păzeau estuarul râului Yangtze, erau ocupate de Armata japoneză şi de Forţele Navale Aeriene. Trecură de o bază de luptă bombardată, unde ingineri japonezi sudau un acoperiş nou pe scheletul de oţel al unui hangar. Pe câmpul acoperit cu iarbă, se înşirau avioane de urmărire *Zero*, iar un pilot în costum complet de zbor umbla printre aripi. Fără să se gândească, Jim îi făcu semne cu mâna, dar pilotul se pierdu printre elice.

Vreo doi kilometri mai încolo, lângă un sat părăsit şi lângă pagoda lui arsă, pierdură mult timp datorită unui convoi de camioane ce cărau aripile şi fuselajele unor bombardiere bimotoare. O escadrilă din acestea stătea în faţa soarelui de după-amiază, gata să decoleze şi să atace armatele chineze din vest. Toată această activitate îl excita pe Jim. Când se opriră la punctul de control de pe Soochow Road, el era nerăbdător să plece mai departe. Şedea alături de Basie, ciocnindu-şi călcâiele, în timp ce un sergent controla lista prizonierilor, iar doctorul Ransome se plâns. E de situaţia misionarelor.

Curând după aceea, părăsiră şoseaua principală şi intrară pe un drum secundar, nepavat, care mergea alături de un canal industrial. Pe lângă ei treceau tancuri japoneze, legate de platformele unor motorizate, în timp ce tunarii lor dormeau sub corturi. De obicei, imaginaţia lui Jim ar fi făcut un festin cu aceste vehicule de luptă, dar acum îl interesau doar avioanele. Dorea să fi zburat cu piloţii japonezi când au atacat Pearl Harbor şi au distrus flota americană a Pacificului sau să fi călătorit în bombardierele cu torpilă care au scufundat vasele *Repulse* şi *Prince of Wales*. Poate că, după terminarea războiului, se va alătura *Forţelor Aeriene Japoneze* şi va purta Soarele-Răsare brodat pe umeri, ca piloţii americani care zburaseră cu *Tigrii Zburători* şi purtaseră pe hainele de piele steagul Chinei

Naţionaliste.

Deşi picioarele îi erau obosite, Jim continua să stea în spatele cabinei şoferului, în timp ce goneau spre forţele lagărului de internare de la Woosung. În mintea lui, identificarea avionului japonez din câmpia Yangtze îi întărea încrederea că îi va revedea în curând pe părinţii săi. Un avion de luptă cu un singur motor îi depăşi şi se înălţă pe cerul după-amiezei târzii, purtat de luciul auriu al aripilor lui. Jim îşi ridică braţele şi lăsă ca razele soarelui să cadă pe vopseaua de camuflaj care îi păta mâinile şi încheieturile, închipuindu-şi că şi el este un avion. În spatele lui, olandeza se prăbuşise pe podeaua camionului. Zăcea la picioarele tatălui ei bătrân, în timp ce doctorul Ransome şi soldatul japonez încercau să o ridice pe locul ei.

Traversară un pod de lemn peste braţul unui lac artificial şi trecură de urmele arse ale *Country Club*-ului, din care rămăseseră doar falsele coloane de lemn în stil Tudor, din ciment vopsit. Carcasa unei şalupe cu motor zăcea în apa puţin adâncă, cu puntea străpunsă de buruieni care înaintau pe plajă, până la cenuşa hotelului.

Înaintea lor, un camion militar întorcea prin poarta unui obor de vite nefolosit, ruinat recent de un incendiu şi mai mare. Soldaţi japonezi plictisiţi trândăveau lângă ghereta de pază şi priveau la un grup de muncitori chinezi care prindeau în cuie sârmă ghimpată, pe un şir de stâlpi de pin. În spatele gheretei de pază, era magazia antreprenorului de construcţii, înconjurată de grămezi de scânduri şi lemn pentru gard şi un adăpost de bambus, unde un al doilea grup de culi moţăiau pe saltelele lor, lângă un foc de cărbuni.

Camionul se oprilângă ghereta de pază, unde şoferul şi deţinuţii săi laolaltă se uitară la acest loc singuratic. Fosta curte a oborului de vite se transformase într-un lagăr de civili, dar aici luni de zile nu vor putea fi internaţi deţinuţii. Jim şedea între Basie şi doctorul Ransome, supărat pe el însuşi că presupusese că mama şi tatăl său vor fi în primul lagăr pe care îl vor vizita.

Începu o discuţie prelungită între şoferul japonez şi sergentul însărcinat cu construcţia lagărului. Era clar că sergentul decisese deja că acest camion şi grupul de deţinuţi aliaţi nici nu exista. El ignoră protestele şoferului şi făcu semn cu ţigara, fără să se gândească, în timp ce trecea prin uşa de lemn a gheretei. De pază. În cele din urmă, arătă spre o bucată

de teren acoperită cu urzici, pe care o socotise, se pare, a fi un pământ al nimănui, între lagăr şi lumea exterioară.

Doctorul Ransome se uită la acei acri de boxe arse, un labirint prin care trecuseră vitele.

— Ăsta nu poate fi un lagăr. Doar dacă vor ca noi să-l construim.

Urechile palide ale lui Basie ieşiră de sub gulerul lui de marinar. Abia dacă mai avea putere să şadă drept, dar putea totuşi să prindă cea mai slabă urmă de oportunitate.

— Woosung? Ar putea exista avantaje, doctore... dacă am fi primii aici...

Doctorul Ransome începu să o ajute pe doamna Hug să se ridice de pe podea, dar soldatul japonez ridică patul puştii şi îi făcu semn să se ducă înapoi la locul lui. Sergentul stătea în urzici, uitându-se, peste parapetul din spate, la deţinuţii epuizaţi. Femeile bătrâne zăceau în bălţile de urină de la picioarele soţilor lor. Fraţii englezi se înghesuiau în Basie, în timp ce doamna Hug se sprijinea de genunchii tatălui ei.

În mod deliberat, Jim se gândi la mama sa şi la orele fericite pe care le petrecuse în dormitorul ei, jucând bridge. Când îi veniră lacrimile, el şi le înghiţi pe gâtul uscat. Ar putea oare doctorul Ransome să-l înveţe cum să plângă? Se uită la capătul strălucitor al ţigării sergentului şi la cenuşa caldă a sobei cu cărbuni, în lumina înserării. Grupul de muncitori de lângă gardul de sârmă ghimpată se întorceau la adăpostul lor din bambus.

— Oboseşti pe toată lumea, Jim, îi atrase atenţia doctorul Ransome. Şezi liniştit sau am să-i cer lui Basie să te vândă japonezilor.

— N-or să mă vrea.

Jim alunecă din strânsoarea doctorului. Se aşeză în genunchi pe banca de lângă cabina şoferului. Legănându-se înainte şi înapoi, îl urmări pe sergent conducându-i pe cei doi japonezi la ghereta de pază, unde soldaţii îşi luau cina. Pe masa de lemn, luminată de o lampă cu petrol, erau sticle de bere şi vin de orez. Un culi chinez stătea pe vine lângă focul de cărbuni, suflând în el, până ieşiră flăcări şi mirosul de grăsime caldă se împrăştie în aer.

Cumva, Jim trebuia să prindă privirea soldaţilor din ghereta de pază. El ştia că, departe de a fi preocupaţi de

deţinuţii lor nedoriţi, japonezii îi vor lăsa acolo toată noaptea. Dimineaţa vor fi prea bolnavi ca să plece la alt lagăr, aşa că vor fi nevoiţi să se întoarcă la centrul de detenţie din Shanghai.

Aerul serii se instală deasupra boxelor de vite, acum pârjolite. Culii chinezi îşi terminaseră masa şi şedeau sub adăpostul de bambus, bând vin de orez şi jucând cărţi. Japonezii beau bere în ghereta de pază. Sute de stele sclipeau deasupra râului Yangtze şi, odată cu ele, luminile de navigaţie ale avioanelor militare. Vreo doi kilometri spre nord, dincolo de linia movilelor-funerare, Jim văzu luminile de pe velatura unui cargou japonez care se îndrepta spre mare, suprastructura lui albă plutind ca un castel peste câmpurile fantomatice.

Un miros putred se ridică de la una dintre misionare. Soţul ei şedea lângă ea pe podea, sprijinindu-se de picioarele doctorului Ransome. Dornic să zărească acel cargou, Jim se ridică pe acoperişul cabinei şoferului. Şezând acolo, urmări cargoul alunecând mai departe în noapte, apoi îşi întoarse privirea spre stelele de deasupra capului. Din vara trecută, învăţase singur principalele constelaţii.

— Basie…

Jim se simţi ameţit; cerul nopţii aluneca spre el. Pierzându-şi echilibrul, se rostogoli pe acoperişul cabinei, apoi şezu în fund şi-i văzu pe şoferul şi pe soldatul japonez venind cu paşi mari din ghereta de pază. Aveau în mâini beţe de lemn şi Jim presupuse că veneau să-l bată, pentru că şedea pe cabină. Repede, alunecă în jos spre podea şi se culcă lângă olandeză.

Şoferul deschise parapetul din spate. Când acesta căzu cu zgomot, el băgă beţele în lanţurile care se clătinau. Strigă la prizonieri şi le făcu semn să coboare din camion. Ajutaţi de doctorul Ransome, doamna Hug şi bărbaţii bătrâni se lăsară să alunece în urzici. Împreună cu Basie şi cu băieţii englezi îl urmară pe soldat spre; curtea cu lemne. Cele două misionare zăceau pe podeaua murdară. Mai erau încă în viaţă, dar şoferul îi făcu semn cu băţul doctorului Ransome să se îndepărteze de ele.

Jim păşi pe podeaua umedă şi sări jos. Era gata să alerge după doctorul Ransome, când şoferul Îl reţinu de umăr şi arătă spre sergentul din uşa gheretei de pază. El stătea în lumina lămpii de gaz, cu un sac mic, ca o măciucă grea, în mână.

Cu grijă, Jim merse spre sergent, care aruncă sacul pe

pământ, la picioarele lui. Jim îngenunche în şanţurile adânci lăsate de cauciucurile camionului şi îl tratã pe sergent cu cel mai frumos zâmbet ai lui. În sac erau nouă cartofi dulci.

În următoarea oră, Jim se agită, ocupat, prin curte, în timp ce deţinuţii se odihneau în magazia de cherestea, el reaprinse soba cu cărbuni. Sub privirile plictisite ale chinezilor, le făcu vânt cărbunilor până scoaseră flacără, apoi întreţinu focul cu bucăţele de lemn aruncate. Doctorul Ransome şi băieţii englezi îi aduseră un vas cu apă din butoiul din spatele gheretei de pază. Deşi doamna Hug băuse din vas, Jim decise să aştepte până când se va răci apa de la cartofi. Doctorul Ransome încercă să-l ajute cu oala mare de fiert, dar Jim îl împinse la o parte. Femeile eurasiatice de la centrul de detenţie îl învăţaseră că fiertul cartofilor se face mai repede în apă puţină, cu capac.

Mai târziu, înainte să care cartofii la magazia de cherestea, Jim şi-l păstră pe cel mai mare pentru el. Şezu lângă doctorul Ransome pe scândurile de pin, în timp ce soţii misionarelor zăceau pe rumeguş, incapabili să mănânce. Jim regretă că li se dăduseră chiar şi cei mai mici cartofi. În acelaşi timp, avea nevoie ca aceşti oameni bătrâni să supravieţuiască, dacă voia să se plece spre un alt lagăr. Olandeza părea că se simţea bine, deşi le dăduse cartoful ei băieţilor englezi. Dar Basie se uita deja prin magazia de cherestea, făcând în minte un inventar al posibilităţilor acesteia. Se gândea că dacă vor rămâne în lagărul Woosung, nu-şi va mai găsi mama şi tatăl.

— Uite, Jim. Doctorul Ransome îi dădu lui Jim cartoful lui. Muşcase doar puţin, dar cea mai mare parte a miezului lui dulce era intact. E bun, o să-ţi placă.

— Zău, mulţumesc… Devoră repede cel de-al doilea cartof. Gestul doctorului Ransome îl uimi. Japonezii erau buni cu copiii, iar cei doi marinari americani se împrieteniseră cu el într-un fel, dar Jim ştia că pe englezi nu-i interesau cu adevărat copiii.

Aduse vasul cu apă caldă pentru el şi Basie şi le oferi şi celorlalţi din lichidul plin de sevă. Îngenunche în faţa bătrânilor misionari sperând că vederea însemnului Şcolii Catedralei va aprinde în minţile lor o scânteie religioasă şi îi va înviora.

— Nu arată prea bine, îi mărturisi el doctorului Ransome. Dar probabil că au să-şi mănânce cartoful dimineaţa.

— Probabil că da. Odihneşte-te, Jim, o să te osteneşti

având grijă de toţi. Mâine o să fim pe drum.

— Ei… s-ar putea să fie un drum lung.

Al doilea cartof îl întărise pe Jim şi, pentru prima oară, îi păru rău de rănile infectate de pe faţa doctorului Ransome. Întorcându-i favoarea, el îi spuse:

— Dacă te duci vreodată la debarcaderele funerare de la Nantao, să nu bei apa de acolo.

Jim se întinse pe rumeguşul moale, cu mirosul lui odihnitor de pin. Prin uşile deschise ale depozitului de cherestea, urmări luminile de navigaţie ale avioanelor japoneze, traversând prin noapte. După câteva minute, trebui să admită faptul că nu putea recunoaşte niciuna din constelaţii. Ca toate celelalte lucruri, de la începutul războiului, cerul era într-o stare de schimbare. Cu toată mişcarea lor, avioanele japoneze erau singurele lui puncte de reper, un al doilea zodiac deasupra pământului distrus.

18
Rătăcitori

— La dreapta… dreapta… nu… vreau să spun stânga!

Jim se aplecă prin geamul pasagerului cabinei şi strigă la şofer, în timp ce camionul înainta spre puntea de lemn a podului de pontoane. Trupele de pionieri construiseră această trecere temporară peste golful Soochow, în săptămânile de după atacul de la Pearl Harbor, dar deja podul se distrugea din cauza traficului intens. Când camionul se îndreptă spre primul ponton de fier, podeaua de lemne ude începu să se crape în chiar chinga frânghiilor roase.

Desemnat ca îndrumător de şoferul japonez, Jim văzu cum roata din faţă împinge scândurile în apă. Lui îi plăcuse întotdeauna să vadă apa ridicându-se printre grile sau urcând pe treptele unui chei. Apa maronie spălă praful de pe cauciucul uzat şi dezvălui numele fabricantului, imprimat pe o latură. Era fabricat de o companie britanică, *Dunlop*. Camionul se aplecă într-o parte, sprijinindu-se pe arcurile lui slabe. Undeva, în spatele lui, un trup se rostogoli pe podeaua camionului, dar Jim era fascinat de apa care şiroia peste capacul butucului, forfotind pe lângă roată ca jeturile unei fântâni secrete.

— La stânga… stânga…! ţipă Jim, dar soldatul de la parapetul din spate urla deja alarmat. Cu un oftat obosit, şoferul japonez trase frâna de mână, îi ordonă lui Jim să iasă din cabină şi coborî pe scândurile spălate de apă.

Jim se strecură, prin geamul din spate, sus, pe acoperişul cabinei. Trecu peste picioarele întinse ale doctorului Ransome şi se aşeză în genunchi, pe bancă, gata să fie foarte interesat de cearta dintre şofer şi paznicul japonez.

La vreo două sute de metri mai în aval, unitatea de pionieri refăcea partea centrală a vechiului pod de cale ferată. Jim era bucuros să-i vadă la lucru. Aproape toată dimineaţa se simţise ameţit, iar curgerea continuă a apei prin pontoane îi liniştea ochii. Îşi măsură pulsul, întrebându-se dacă s-a îmbolnăvit de beri-beri sau de malarie sau de vreo altă boală, despre care îl auzise pe doctorul Ransome discutând cu doamna Hug. Era curios să încerce o boală nouă, dar apoi îşi aminti de centrul de detenţie şi de avioanele americane pe care le văzuse deasupra Shanghai-ului. Noaptea trecută, când făcuseră

camping lângă o fermă de porci condusă de jandarmeria japoneză, Jim bănuise că şi doctorul Ransome văzuse avioanele.

Cu siguranţă, doctorul Ransome nu arăta prea bine. De când plecaseră de la Woosung, rana de pe obrazul lui îi infectase tot maxilarul şi nasul. El zăcea acum pe podeaua camionului, cu picioarele lui pistruiate înfiorător de albe în lumina puternică a soarelui. Dormea, dar părea că se gândeşte foarte serios la ceva, cu o jumătate de cap. Ultima dată când vorbise cu Jim, fusese înainte de masa de seară, când se asigură ca Jim să primească întreaga raţie a deţinuţilor de la paznicul japonez. Cu un enorm efort de voinţă, îi spusese lui Jim să se dezbrace şi îi spălase hainele în troaca cu apă a porcilor, folosind o bucată de săpun parfumat pe care o împrumutase de la doamna Hug.

Basie şedea pe podea, lângă el, cu cei doi băieţi englezi adormiţi cu capetele în poala lui. Stewardul de cabine era conştient încă, dar se retrăsese în sine, cu faţa lui moale ca pulpa unui fruct uscat. Adesea îi era greaţă şi podeaua camionului era acoperită de vomă şi urină, el obligându-l pe Jim să le cureţe.

Doamna Hug şi tatăl ei zăceau, de asemenea, pe podea, vorbind rar unul cu celălalt şi concentrându-se la fiecare hop de pe şosea. Din fericire, cele două perechi de misionari rămăseseră la Woosung. Locurile lor fuseseră luate de un englez de vârstă mijlocie şi de soţia lui înfumurată, de la *Consulatul britanic* din Nanking. Ei şedeau alături de paznicul japonez, la coada camionului, cu chipurile lipsite de expresie, din cauza vreunei tragedii care îi copleşise, între ei era un geamantan de nuiele cu haine, pe care şoferul şi paznicul îl cercetau în fiecare seară, luându-şi din el pantofi şi papuci. Perechea se uita, fără să vorbească, la peisajul de orezării şi canale, iar Jim presupuse că şi-au pierdut interesul faţă de război.

De două ori pe zi, când japonezii se opreau să-şi pregătească o masă la margine de drum, paznicul îi ordona lui Jim să le dea deţinuţilor un vas de ceramică plin cu apă. Restul timpului era lăsat în pace, liber să se concentreze asupra sarcinii de a ghida acest camion învechit spre acel lagăr de internare unde erau mama şi tatăl lui.

De zile întregi, ei fuseseră pe drum, făcând un circuit straniu al satelor, la zece kilometri nord-vest de Shanghai. Jim

pierduse socoteala numărului exact de zile, dar cel puţin mergeau înainte şi, din fericire, japonezii nu erau defel descurajaţi de înrăutăţirea situaţiei prizonierilor lor.

În prima zi, după ce au plecat din Woosung, un drum de trei ore prin câmp deschis i-a dus la fostul seminar *Sf. Francisc Xavier* de pe Soochow Road, unul dintre primele lagăre de prizonieri create de japonezi în săptămânile de după Pearl Harbor. Seminarul era deja plin de personal militar. Toată după-amiaza au aşteptat la o coadă de autobuze rechiziţionate ale companiei *Shanghai Transit*, care transportau laolaltă câteva sute de civili olandezi şi belgieni. Jim se uită cu interes, prin gardul dublu de sârmă ghimpată. Grupuri de soldaţi britanici stăteau culcaţi lângă colibele lor sau şedeau afară pe terenul de adunare, pe băncile lustruite luate din capela seminarului, de parcă erau congregaţia unei catedrale în aer liber. Dar nu existau civili, bărbaţi, femei sau copii. Gărzile japoneze erau ocupate cu nesfârşitele apeluri şi nu aveau timp pentru nou-veniţii care sperau să fie primiţi. Jim stătea în picioare pe bancă, făcând semne peste sârmă, astfel încât fiecare om din lagăr îl putea vedea.

Totuşi, pe sutele de soldaţi plictisiţi nu-i interesau aceşti civili şi autobuzele lor din Shanghai. Jim s-a simţit uşurat când au fost respinşi. Când au pornit spre Soochow, şoferul i-a permis să stea în cabina din faţă. Într-un fel, acest băiat englez neastâmpărat, care îl enervase atât de mult, îi oferea acum o mică măsură de siguranţă. Jim nu era capabil să urmărească harta, tipărită cu caractere japoneze, sau să înţeleagă un cuvânt din lungile monoloage adresate parbrizului murdărit cu insecte. Dar el stătea în genunchi, clănţănind din dinţi şi aplecându-se pe fereastră să vadă orice avion care trecea. Întreaga forţă aeriană japoneză părea să fie pe cale să atace armata chineză în vest.

Câmpia joasă din drumul Shanghai – Soochow fusese un teren de război, iar kilometrii de tranşee în ruină şi de cazemate pătate de rugină îi aminteau lui Jim ilustraţiile din enciclopedie despre Ypres şi Somme, un uriaş muzeu de luptă pe care nimeni nu-l vizitase de ani de zile. Urmele războiului şi zborurile avioanelor de bombardament şi de luptă îl înviorau. Voia să se ridice ca un zmeu peste parapetele sinuoase şi să aterizeze pe unul din forturile masive, construite din mii de saci de nisip

printre movilele funerare. Jim era dezamăgit că niciunul dintre tovarăşii lui de detenţie nu era interesat de război, l-ar fi ajutat să-şi ridice moralul, sarcină pe care Jim o găsea tot mai dificilă.

În multe feluri, lui Jim îi plăcea să-şi imagineze că el era adevăratul conducător al acestei trupe de prizonieri în bejenie. Uneori, când ducea vasul greu cu apă şi aprindea focul în sobă, seara, ştia că nu era mai mult decât ajutorul lor de bucătar. Dar fără Jim, care să adune surcelele şi să fiarbă cartofii dulci, chiar doctorul Ransome şi Basie ar fi trebuit să se ducă după misionare. El observă că, după ce au părăsit jandarmeria şi ferma lor de porci, toţi şi-au permis să se îmbolnăvească. În cursul nopţii, japonezii bătuseră un hoţ chinez; vocea bărbatului urla deasupra orezăriilor pline cu apă, făcând ca suprafaţa acestora să se onduleze. A doua zi, toată lumea zăcea pe podeaua camionului, Basie din cauza plămânilor, iar doctorul Ransome pentru că nu putea să vadă cu ochiul lui infectat.

Jim simţea că are febră, dar urmărea avioanele japoneze de deasupra capului. Sunetul motoarelor lor îi limpezea mintea. De câte ori starea de spirit i se prăbuşea sau i se făcea milă de el, se gândea la avionul argintiu pe care-l văzuse la centrul de detenţie.

Camionul se mişca peste podul de pontoane, mânuit de o echipă de pionieri japonezi. Incapabil să se astâmpere, Jim alunecă de pe bancă. Doctorul Ransome întinse cu slăbiciune mâna, să-l ţină.

— Ţine-te bine, Jim. Stai în faţă cu şoferul – ai grijă să continue să meargă…

Zeci de muşte se înfruptau pe faţa doctorului Ransome, hrănindu-se din rana din jurul ochiului. Lângă el, zăceau Basie cu Paul şi David, doamna Hug şi tatăl ei. Doar perechea de englezi, cu valiza lor de nuiele plină de pantofi, şedeau lângă soldat în partea din spate a camionului.

Jim îşi îndreptă haina, când un caporal japonez se căţără peste parapetul din spate. Un bărbat furios, cu ghete ude, urlă comenzi soldaţilor care împingeau camionul pe pod. Când ajunseră la malul opus, soldaţii merseră pe marginea apei, până la locul lor de lucru la podul de cale ferată. Caporalul începu să-l blesteme pe şofer, dezgustat în mod clar de situaţia deţinuţilor. El îşi scoase revolverul Mauser şi făcu gesturi spre un şanţ antitanc, de pe malul pe care îl lăsaseră în urmă.

Jim se simţi uşurat, când caporalul plecă înapoi la podul lui. Oricât erau de bolnavi, n-ar fi dorit ca ei să se odihnească în şanţul pentru tancuri. Era un efort să şadă pe bancă şi ar fi fost tentat să se culce pe podea, alături de doctorul Ransome, ca să poată privi direct în sus, la cer. Peisajul de orezării, golfuleţe şi sate părăsite se succeda ieşind dintr-o ceaţă albă, ca oasele măcinate ale tuturor morţilor Chinei. Praful acoperea cabina şi capota camionului, camuflându-l pentru tărâmul în care avea să intre. De cât timp se aflau oare pe drum? Liniile movilelor mortuare încercau să păcălească ochii lui Jim, mişcându-se în valuri spre vehiculul în mers, ca o mare de cadavre. Sicriele deschise zăceau goale, aşteptându-i parcă pe aviatorii americani, care în curând vor cădea din aer. Erau mii de sicrie, destule ca să-i ia pe doctorul Ransome şi pe Basie, pe mama şi pe tatăl lui, şi pe Vera, pe ajutorul de bucătar şi pe el însuşi…

Camionul se apropie, cabina lovindu-l în cap pe Jim. Un grup de colibe cu acoperişuri de carton asfaltat erau lângă drum, dincolo de un gard de sârmă ghimpată, care le despărţea de malul unui canal. Leneş, Jim se uită la acest mic lagăr de internare construit în complexul unei fabrici de ceramică. Două şlepuri de fier se scufundaseră ancorate, iar nişte vagonete în miniatură, încă pline cu plăci de ceramică, se aflau în curte lângă cuptoare. Două dintre depozitele de cărămidă fuseseră încorporate în lagăr, datorită gardului de sârmă. Ghimpată care împărţise amplasamentul fabricii. Bărbaţi şi femei stăteau la soare pe treptele barăcilor de lemn, iar funii cu rufe fluturau între ferestre, ca un semnalizator vesel al primăverii.

Jim îşi sprijini obrazul de panoul lateral al camionului. Sub el, doctorul Ransome încerca să se ridice. Paznicul sări jos de pe parapetul din spate şi porni spre intrare, unde un autobuz de la *Universitatea* din Shanghai era înconjurat de soldaţi japonezi. Pasagerii se uitau prin ferestrele murdare de praf. În el erau două călugărite în văluri negre, mai mulţi copii de vârsta lui Jim şi vreo douăzeci de bărbaţi şi femei. Deja, o mulţime de prizonieri se adunaseră la sârme. Cu mâinile în buzunarele sorturilor zdrenţuite, se uitau tăcuţi, în timp ce un sergent japonez se urcă în autobuz ca să-i inspecteze pe prizonieri.

Doctorul Ransome stătea în genunchi, în partea din spate a camionului, cu rana de pe faţă ascunsă în dosul mâinii. Jim se uită fix la englezoaica într-o rochie de bumbac uzată, care

stătea lângă gard, cu mâinile prinse de sârmă. Se uita la el cu aceeaşi expresie pe care o văzuse pe faţa mamei germane din Columbia Road.

Autobuzul intră în lagăr prin poarta deschisă. Sergentul japonez stătea în uşa pasagerilor, cu pistolul în mână, făcând semn mulţimii de deţinuţi să se îndepărteze. După feţele lor supărate, era clar că-i salutau pe nou-veniţi cu prea puţin entuziasm; erau mai multe guri de hrănit, din raţiile lor şi aşa reduse. Jim se aşează mai drept, când camionul se îndreptă spre poartă. Doctorul Ransome căzu pe podea şi fu ajutat de perechea de englezi cu valiza de nuiele să se aşeze pe o bancă.

Jim îi zâmbi femeii care mergea pe lângă sârmă. Când ea întinse o mână spre el, se întrebă dacă nu era cumva o prietenă a mamei lui. Lagărul era plin de familii, iar undeva, printre perechile care se plimbau, puteau fi şi părinţii săi. Se uită la chipurile de englezi, la grupurile de băieţi care râdeau în spatele santinelelor japoneze. Spre surprinderea sa, avu un moment de regret, de tristeţe, că această căutare a mamei şi a tatălui său se va termina în curând. Atâta timp cât îi căuta, era dispus să sufere de foame şi de boală, dar acum, când căutarea se terminase, se simţea întristat de amintirea celor prin care trecuse şi de cât de mult se schimbase. Acum era mai aproape de câmpurile de luptă ruinate, de acest camion infectat de muşte, de cei nouă cartofi dulci din sacul de sub scaunul şoferului şi, într-un anumit sens, chiar şi de centrul de detenţie, decât va mai fi vreodată de casa lui din Amherst Avenue.

Camionul se opri la poartă. Sergentul japonez se uită peste parapetul din spate, la prizonierii întinşi pe podea. El îl împinse înapoi pe doctorul Ransome, cu Mauser-ul, dar medicul rănit se lăsă la pământ, unde îngenunche la picioarele sergentului, ţinându-şi respiraţia. Deja, mulţimea internaţilor începuse să se disperseze. Cu mâinile în buzunare, bărbaţii se înapoiară la barăcile lor şi se aşezară cu femeile pe trepte.

Muştele năvăliră asupra camionului şi se aşezară pe bălţile umede care acopereau podeaua. Se învârtiră în jurul gurii lui JHn, hrănindu-se din rănile din gingia lui. Timp de zece minute, soldaţii japonezi discutară între ei în contradictoriu, în timp ce şoferul aşteptă împreună cu doctorul. Doi prizonieri britanici mai importanţi ieşiră pe poartă şi intrară în discuţie:

— Lagărul Woosung?

— Nu, nu, nu…

— Cine i-a trimis? în situaţia asta?

Ocolindu-l pe doctorul Ransome, ei se apropiară de camion şi se uitară la deţinuţi prin norul de muşte.

În timp ce Jim pocni din călcâie şi fluieră pentru sine însuşi, ei îl priviră fără expresie. Santinelele japoneze deschiseră poarta de sârmă ghimpată, dar deţinuţii britanici o închiseră imediat şi începură să ţipe la sergentul japonez. Când doctorul Ransome înaintă un pas ca să protesteze, britanicii îi făcură semn să plece.

— Du-te înapoi, omule…

— Nu vă putem primi, doctore. Sunt copii aici.

Doctorul Ransome se urcă în camion şi se aşeză pe podea, lângă Jim. Efortul de a sta în picioare îl epuizase şi se lăsă pe spate, cu mâna la rană, în timp ce muştele se luptau printre degetele lui.

Doamna Hug şi perechea de englezi cu valiza de nuiele aşteptaseră, tăcuţi, în timpul discuţiei. Când soldaţii japonezi se întoarseră în lagăr şi închiseră poarta, doamna Hug zise:

— Nu vor să ne primească. Conducătorii britanici ai lagărului…

Jim îi privi pe deţinuţii care se învârteau prin complex. Grupuri de băieţi jucau fotbal în curtea de cărămizi a fabricii de ceramică. Oare mama şi tatăl lui se ascundeau printre cuptoare? Poate că, la fel ca şi şefii englezi ai lagărului, voiau ca Jim să plece, fiind speriaţi de muştele şi de boala pe care le adusese cu el de la Shanghai.

Jim îi ajută pe Basie şi pe doctorul Ransome să bea şi apoi se aşeză pe banca opusă. Se întoarse cu spatele la lagăr, la prizonierii britanici şi la copiii lor. Toate speranţele sale se bazau pe peisajul din jur, pe războaiele trecute şi viitoare din el. Simţi o ameţeală stranie în cap, nu pentru că părinţii lui îl respinseseră, ci tocmai pentru că se aşteptase ca ei să procedeze astfel şi nu-i mai păsa.

19
Poteca

În ora dinaintea înserării, intrară într-o regiune de câmpuri de luptă abandonate, la vreo nouă mile la sud de Shanghai. Lumina după-amiezei se ridica în aer, de parcă ar fi restituit soarelui o mică parte a energiei pe care o răspândise pe câmpiile indiferente. În imaginaţia lui Jim, terenul de tranşee şi cazemate părea complet înarmat. Un tanc stătea, ca o baracă pe roate, la încrucişarea drumurilor de la Shanghai şi Hangehow, pete de soare strălucind prin gurile deschise. Tranşeele se strecurau printre movilele funerare, ca un labirint fără capăt.

Dincolo de încrucişarea drumurilor, un pod de lemn trecea peste un canal. Stâlpii lui albi, din care ploile spălaseră orice urmă de răşini, erau la fel de moi ca şi piaţra ponce. Şoferul îşi împături harta şi îşi făcu vânt cu porthartul de pânză, nevoind să-şi rişte roţile pe scândurile vechi. Doamna Hug şi perechea de englezi şedeau în partea din spate a camionului, umbrele lor ajungând până la paturile albe ale orezăriilor secate. Jim alungă muştele de pe faţa doctorului Ransome şi îi mângâie pe cap. Îşi imagină că era una dintre umbre, un covor negru întins peste pământul obosit. La circa un kilometru spre sud, printre movilele mortuare, putea vedea stabilizatoarele unui şir de avioane parcate, ca nişte pene de oase, pe fundalul cerului care se întuneca. Jim studie avionul, recunoscând fuselajul plinuţ şi motoarele radiale. Erau nişte *Brewster Buffalo*, un tip de avion american care nu putuse face faţă celor japoneze.

Oare aici, printre movilele funerare, aşteptau avioanele americane înainte de a decola în imaginaţia lui? Totuşi, şoferul japonez văzuse şi el stabilizatoarele. El aruncă jos ţigara şi strigă la paznic, care sărise din camion şi încerca scândurile putrede ale podului.

— Lunghua... Lunghua...!

Motorul porni şi şoferul o luă spre est de încrucişarea de drumuri, îndreptându-se spre aeroportul îndepărtat.

— Mergem la aeroportul Lunghua, doctore Ransome, îi strigă Jim printre genunchi. Medicul zăcea pe podea lângă Basie şi tatăl olandezei, urmărindu-l pe Jim cu un singur ochi. Sunt avioane *Brewster Buffalo* acolo – probabil că americanii au câştigat războiul.

Jim lăsă aerul cald să-i vină pe faţă. Se apropiau de aeroportul militar, cel mai mare aerodrom pe iarbă pe care-l văzuse lângă Shanghai. Acolo erau trei hangare de metal şi un atelier de genişti, făcut din lemn, construit în fostul parcaj de maşini ai Pagodei Lunghua. Zeci de avioane erau trase pe pista de lângă hangare, avioane de luptă de înaltă performanţă şi cu design modern. Cele trei *Brewster Buffalo*, cu însemnele americane vopsite pe ele, şedeau la marginea câmpului. O echipă de genişti cu o macara puternică ridicau un tun antiaerian pe platformele superioare ale pagodei de piatră.

Şoferul se opri la un punct de control „unde soldaţi japonezi se aflau într-o fortificaţie. În timp ce santinelele îşi făceau rondul în înserare, caporalul lor vorbea la un telefon de teren. Li se făcu semn spre drumul de margine. Suprafaţa acestuia, brăzdată de făgaşe, fusese întărită cu paie, transformată într-o adevărată pastă de un convoi de vehicule încărcate cu piatră de construcţii. Un camion trecu pe lângă ei, cu o încărcătură de ţigle de acoperiş, smulse de pe locuinţele din Oraşul Vechi.

Perechi de gărzi înarmate patrulau pe şoseaua de perimetru, tăind aerul sumbru cu baionetele lor. Două avioane de transport cu un singur motor erau parcate la marginea câmpului. Însoţit de echipa lui, de la sol, un pilot japonez vorbea cu doi camarazi, ofiţeri în uniformă. Pilotul arăta spre camion, în timp ce acesta hurducăia în trecere, iar Jim se gândi că probabil, el şi Basie şi doctorul Ransome erau gata să fie duşi cu avionul din Shanghai şi că în curând se va alătura părinţilor săi în Hong Kong sau în Japonia.

Jim aştepta ca ei să se oprească lângă avioane, dar şoferul continuă spre perimetrul de sud al aeroportului. Iarba moale se termină şi urmă un teren desfundat, cu trestie de zahăr sălbatică şi pământ nelucrat. Traversară patul secat al unui şanţ de irigaţii şi urmară camionul cu ţigle spre o vale îngustă, ascunsă între o grămadă de urzici. În aerul serii, se ridicară nori de praf alb-cenuşiu, când camioanele militare din faţa lor îşi lăsară pe pământ încărcătura de piatră şi pietriş. Soldaţi înarmaţi şi poliţişti de la aviaţie, cu uniformele albite de praf, păzeau valea cu puştile în mână.

Urmăriţi de santinelele japoneze, sute de soldaţi chinezi capturaţi, cu tunici zdrenţuite, cărau ţiglele şi pietrele de pavaj

din locul de descărcare şi puneau bazele unei piste de beton. Chiar în lumina înserării şi în ciuda privaţiunilor din ultimele luni, Jim putu vedea condiţia nefericită a acestor prizonieri chinezi. Mulţi erau slăbiţi până în pragul morţii. Şedeau goi în urzicile călcate în picioare, cu o singură ţiglă în mână, ca fragmentul unui vas de cerşit. Alţii urcau uşoara pantă spre marginea aeroportului, cu coşuri de nuiele încărcate cu pietre, ţinute la piept.

Camionul se opri lângă basculantă. Parapetul din spate căzu cu zgomot de lanţuri. Conduşi de soldatul japonez, doamna Hug şi perechea de englezi se lăsară jos pe pământ. Doctorul Ransome îngenunche lângă bănci, abia putând să-şi controleze trupul greoi.

— Bine, Jim, hai să ducem pe toată lumea la locurile lor. Ajut-o pe doamna Hug. Basie, băieţi…

Stătea nesigur pe picioare, dar reuşi să-l ridice pe Basie. Faţa stewardului de cabine era deja acoperită cu un strat de talc, ca o piele delicată de femeie, aşa cum văzuse Jim prima oară, lângă debarcaderul funerar de la Nantao. Ţinându-se de umărul lui Jim, el se târî pe podeaua umedă a camionului.

Coborâră şi stătură împreună în norul de praf alb, lângă basculantă. Doamna Hug şedea cu tatăl ei pe o grămadă de pietre de pavaj, ţinându-i de mână pe băieţii englezi. Soldaţii chinezi îşi umpleau coşurile şi scuipau pe pietre. Aşa cum se căţărau pe pământul neregulat spre pistă, chipurile lor ca de cretă păreau că iluminează aerul serii.

În jurul lor, santinelele japoneze priveau fără să se mişte. La vreo cincisprezece metri mai departe, în partea de sud a văii, doi sergenţi stăteau pe scaune de bambus, la marginea unui loc de descărcare, recent amenajat printre urzici. Bocancii şi pământul de la picioarele lor erau acoperite de var.

Jim ridică o bucată de ceramică cenuşie. Nici unui paznic japonez nu-i păsa dacă lucrau la pistă, dar Basie ţinea deja în mâini o piatră de pavaj. Jim îl urmă pe un soldat chinez dezbrăcat, pe pistă. Urcă panta şi merse pe pământul cu şanţuri. Chinezii îşi aruncau jos coşurile şi se întorceau la locul de depozitare. Jim puse ceramica în tranşeea puţin adâncă, plină cu pietre şi cărămizi sparte, care traversa aeroportul şi se pierdea în noapte. Basie trecu pe lângă el şi scăpă piatra la picioarele sale. El se întoarse în praf, încercând să-şi scuture

pudra cretoasă de pe mâini.

În spatele lor, doctorul Ransome stătea la locul de descărcare, cu doamna Hug şi cu perechea de englezi. El discuta în contradictoriu cu un soldat japonez, care îi făcea semne spre pistă. Ţinând puşca într-o mână, soldatul luă o ţiglă de acoperiş de pe locul de descărcare şi i-o dădu doctorului Ransome.

Jim aşteptă lângă pietrele sfărâmate. Se uită fix în întuneric, de-a lungul suprafeţei albe a pistei. Îşi aminti de iarba unduitoare de la *Aerodromul Hungjao* şi încercă să-şi închipuie benzile de alunecare ale avioanelor *Brewster Buffalo*. Se întoarse spre avionul de transport parcat lângă şoseaua de perimetru. Pilotul japonez şi ofiţerii în uniformă mergeau prin iarbă, spre pistă. Se opriră la marginea ei noroioasă, râzând unul către celălalt, în timp ce inspectau lucrările. Cataramele şi insignele lor lustruite străluceau ca bijuteriile europenelor care vizitaseră înainte de război câmpurile de luptă de la Hungjao.

Jim păşi în iarbă, lăsând în urmă norii de praf şi rândurile de soldaţi chinezi. Voia să vadă pentru ultima dată avioanele parcate şi să stea sub întinderea întunecată a aripilor lor. Ştia că soldaţii chinezi erau munciţi de moarte, că aceşti bărbaţi făceau din propriile lor oase un fel de covor pe care să aterizeze bombardierele japonezilor. Apoi se vor duce la locul de descărcare, unde aşteptau sergenţii japonezi, în bocanci plini de var, cu pistoalele lor Mauser. Iar după ce vor depune pietrele lor, el cu Basie şi cu doctorul Ransome se vor duce şi ei la locul de descărcare.

Ultimele lumini dispăruseră de pe fuselajele avioanelor, dar Jim putea simţi mirosul motoarelor lor în aerul nopţii. El inhală mirosul de ulei şi de lichid de răcire a motoarelor. Deja începuse să se izoleze de vocile din jurul său; de trupurile albe ale soldaţilor chinezi şi de pista de oase. Nu se sinchisi de pilotul în costum de zbor, care arăta spre el şi striga la sergenţii de lângă locul de descărcare. Jim spera că părinţii lui erau în siguranţă sau morţi. Scuturându-şi praful de pe haină, el alergă spre adăpostul avioanelor, dornic să se simtă în largul lui, lângă aripile acestora.

PARTEA a II-a

20
Lagărul Lunghua

Vocile vibrau de-a lungul sârmei, ca notele pe coardele unei harpe. La vreo cincisprezece metri de gardul împrejmuitor, Jim stătea culcat în iarba înaltă lângă cursa de fazani. Asculta paznicii certându-se, în timp ce îşi făceau rondul de fiecare oră în jurul lagărului. Acum, când atacurile aeriene americane deveniseră un eveniment cotidian, soldaţii japonezi nu-şi mai atârnau puştile pe umăr. Ei ţineau cu ambele mâini armele cu ţeavă lungă şi erau atât de nervoşi încât, dacă l-ar fi văzut pe Jim în afara perimetrului lagărului, ar fi tras în el fără să se gândească măcar.

Jim îi urmărea prin împletitura cursei de fazani. Doar cu o zi mai înainte, împuşcaseră un culi chinez care încercase să se strecoare în lagăr. El îl recunoscu pe unul dintre paznici ca fiind soldatul Kimura, fiul unui fermier, cu oase mari, care crescuse aproape tot atât cât şi Jim în anii lui de lagăr. Spatele puternic al soldatului făcuse să-i plesnească tunica decolorată şi doar cureaua pentru muniţij îi ţinea întreagă haina ruptă.

Înainte ca războiul să se întoarcă în cele din urmă împotriva japonezilor, soldatul Kimura îl invita adesea pe Jim în bungalow-ul pe care-l împărţea cu alţi trei paznici şi îi permitea sa poarte armura lui, kendo. Jim îşi putea aminti ceremonia complicată, în timp ce soldaţii japonezi îl îmbrăcau în armura de metal şi de piele, precum şi mirosul puternic al trupului soldatului Kimura, care umplea coiful şi apărătorile de umeri. Îşi aminti izbucnirea de violenţă, când soldatul Kimura l-a atacat cu sabia cu două mânere, vârtejul de lovituri care îi izbi cpiful, înainte ca el să poată răspunde. Capul îi zbârnâise zile întregi. Dându-i ordine, Basie fusese nevoit să strige, până îi trezise pe bărbaţii din dormitorul Blocului E, şi doctorul Ransome îl chemase la spitalul lagărului şi îi examinase urechile.

Amintindu-şi de acele arme puternice şi de iuţeala ochilor soldatului Kimura, Jim stătea culcat în iarba mare de lângă cursă. De data asta, era bucuros că nu prinsese în plasă nicio pasăre. Cei doi japonezi se opriseră lângă gardul de sârmă şi se uitau la clădirile abandonate care se întindeau în afara

perimetrului lagărului Lunghua, spre nord-vest. Lângă ei, în interiorul lagărului, se afla scheletul dărâmat al sălii de întrunire. Lagărul ocupa aşezarea unui colegiu de pregătire a profesorilor, care fusese bombardat şi invadat în timpul luptelor din jurul Aerodromului Lunghua, în 1937. Clădirile distruse, cele mai apropiate de aeroport, nu fuseseră incluse în lagăr, şi tocmai aici, în pătratele cu iarbă înaltă, dintre clădirile de reşedinţă dărâmate, îşi întindea Jim cursele de fazani, în dimineaţa aceea, după apel, se strecurase prin gard acolo unde se afla o cazemată uitată din perimetrul aeroportului, înconjurată de urzici. Lăsându-şi pantofii pe treptele cazematei, se bălăci printr-un canal puţin adânc, apoi se târî prin iarba înaltă, printre clădirile ruinate.

Prima dintre curse era doar la câţiva metri de gardul înconjurător, distanţă ce i se păruse uriaşă lui Jim când se strecurase prima dată prin sârma ghimpată. Se uitase înapoi la lumea din lagăr, aflată în siguranţă, la barăci şi la turnul de apă, la casa paznicilor şi la blocurile de dormitoare, aproape speriat că fusese exilat din ele pentru totdeauna. Doctorul Ransome îl numea adesea pe Jim „un spirit liber” când acesta se învârtea prin lagăr, cu vreo nouă idee în minte. Dar aici, în iarba înaltă dintre clădirile în ruină, el se simţea apăsat de o povară nefamiliară.

Pentru prima oară, apreciindu-şi inerţia, Jim stătea culcat lângă cursă. Un avion se ridica de pe Aeroportul Lunghua, decupându-se clar o siluetă pe faţadele galbene ale apartamentelor din Concesiunea Franceză, dar el ignoră avionul. Soldatul de lângă Kimura striga la copiii care se jucau în balconul sălii de întrunire. Kimura se întorcea din nou la sârme. El privi suprafaţa canalului şi grupurile de trestie de zahăr sălbatică. Raţiile slabe din anul trecut, paznicii japonezi fiind aproape la fel de prost hrăniţi ca şi deţinuţii lor britanici şi americani, topiseră ultimele urme de grăsime adolescentină din braţele lui Kimura. După o recentă criză de tuberculoză, faţa lui puternică era umflată, de parcă ar fi fost un culi. Doctorul Ransome îi atrăsese atenţia lui Jim să nu mai poarte armura kendo a soldatului Kimura. O luptă între ei ar fi mai puţin unilaterală acum, deşi Jim avea doar paisprezece ani. Dacă nu ar fi fost puşca, i-ar fi plăcut să-l provoace pe Kimura…

De parcă şi-ar fi dat seama de ameninţarea din iarbă,

soldatul Kimura îl chemă pe camaradul său. Îşi sprijini puşca de stâlpul de pin al gardului, trecu printre sârme şi rămase între urzicile înalte. Muştele se ridicau din canalul puţin adânc şi se aşezau pe buzele lui, dar Kimura le ignora şi se uita fix la fâşia de apă care îl despărţea de Jim şi de cursele lui de fazani.

Oare putea vedea urmele picioarelor lui Jim în noroiul moale? Jim se târî mai departe de cursă, dar forma trupului său era întinsă în iarba zdrobită. Kimura îşi suflecă mânecile zdrenţuite, gata să boxeze cu prada sa. Jim îl urmări cum păşeşte printre urzici. Era sigur că-l putea învinge pe Kimura, dar nu şi glontele din puşca celui de-al doilea soldat. Cum putea oare să-i explice lui Kimura că aceste curse de fazani fuseseră ideea lui Basie? Basie fusese cel care insistase asupra camuflajului complicat din frunze şi rămurele şi care îl făcea să se strecoare de două ori pe zi prin gard, deşi nu văzuseră niciodată vreo pasăre, şi nici vorbă să fi prins vreuna. Era important să se ţină aproape de Basie, acesta având surse mici, dar demne de încredere în privinţa mâncării. Îi putea spune lui Kimura că Basie ştia despre aparatul secret de radio din lagăr, dar atunci surplusul de alimente se va termina.

Ce îl îngrijora mai mult pe Jim era gândul că, dacă Kimura îl lovea, el îi va răspunde. Puţini băieţi de vârsta lui îndrăzneau să-l atingă pe Jim, iar în ultimul an, de când raţiile lipsiseră, chiar şi bărbaţii care ar fi îndrăznit s-o facă erau puţini. În plus, dacă răspundea şi-l lovea pe Kimura, era mort.

Se calmă, calculând care era cel mai bun moment să se ridice în picioare şi să se predea. Se va înclina în faţa lui Kimura, nu va arăta nicio emoţie şi va spera că sutele de ore pe care le petrecuse stând în jurul casei paznicilor – deşi la instigările lui Basie – vor conta în favoarea sa. Cândva, îi dăduse lecţii de engleză, dar, deşi era evident că ei pierdeau deja războiul, japonezii nu fuseseră interesaţi să înveţe limba asta.

Jim aştepta ca soldatul Kimura să urce malul spre el. Soldatul se opri în mijlocul canalului, cu un obiect negru, luminos, strălucindu-i în mână. Golfurile, locurile şi sursele de apă nefolosite din cadrul lagărului de la Lunghua aveau un arsenal de arme şi muniţii ruginite, abandonate în timpul ostilităţilor din 1937. Jim se uită printre ierburi la cilindrul ascuţit, presupunând că apa de flux din canal descoperise un vechi obuz de artilerie sau un proiectil de aruncător de mină.

Kimura strigă ia al doilea soldat care aştepta lângă sârma ghimpată. Îşi goni muştele de pe faţă şi vorbi către obiect, de parcă i-ar fi şoptit unui copilaş. Îl ridică deasupra capului, în poziţia luată de soldaţii japonezi când aruncă o grenadă. Jim aşteptă explozia, apoi îşi dădu seama că soldatul Kimura ţinea o broască ţestoasă mare, de apă dulce. Capul creaturii ieşi din carapace, iar Kimura începu să râdă excitat. Faţa lui de tuberculos semăna cu cea a unui băieţel, amintindu-i că soldatul Kimura fusese cândva copil, aşa cum fusese şi el înainte de război.

* * *

După ce traversară terenul de adunare, soldaţii japonezi dispărură printre sforile cu rufe zdrenţăroase întinse între barăci. Jim ieşi din caverna umedă a cazematei. Purtând pantofii de piele pentru golf pe care i-i dăduse doctorul Ransome, el se strecură printre sârme. În mână ţinea broasca ţestoasă a lui Kimura. Bătrâna creatură conţinea cel puţin o jumătate de kilogram de carne şi era aproape sigur că Basie ştia o reţetă specială pentru a o prepara. Jim şi-l putea imagina pe Basie tentând-o să iasă din scoica ei, cu o omidă vie, tăindu-i apoi capul cu briceagul...

În faţa lui Jim era lagărul Lunghua, căminul şi universul lui din ultimii trei ani şi închisoarea sufocantă a aproape două mii de persoane din Naţiunile Aliate. Barăcile urâte şi blocurile-dormitoare din ciment, terenul de adunare bătătorit şi casa paznicilor cu turnul de pază înclinat stăteau laolaltă sub soarele de iunie, loc de întâlnire al tuturor muştelor şi ţânţarilor din bazinul Yangtze. Dar, de îndată ce intră prin gardul de sârmă, Jim simţi aerul apăsându-l. Alergă pe pista de zgură, cămaşa zdrenţuită fâlfâindu-i pe umerii osoşi, ca rufele spălate de pe sforile dintre barăci.

În drumurile lui neîncetate prin lagăr, Jim învăţase să recunoască fiecare piatră şi buruiană. Un semn decolorat de soare, vopsit barbar cu vorbele *Regent Street* era bătut în cuie de un stâlp de bambus, lângă potecă. Jim îl ignoră, aşa cum făcea cu semnele asemănătoare pe care era scris *Piccadilly*, *Knightsbridge* şi *Petticoat Lane*, care marcau principalele poteci din lagăr. Aceste relicve ale unei Londre imaginare – pe care

mulţi dintre deţinuţii britanici născuţi la Shanghai nu o văzuseră niciodată – îl intrigau pe Jim, dar într-un fel îl plictiseau. Cu permanenta discuţie despre Londra antebelică, familiile britanice mai vârstnice din lagăr pretindeau o exclusivitate specială. Îşi aminti un vers dintr-una din poeziile pe care doctorul Ransome îl făcuse să o memoreze: „*un câmp străin ce-mi este Anglia pe veci*...”. Dar aici era Lunghua, nu era Anglia. Denumirea unor cărări murdare de scursori, între nişte barăci putrezite, după numele unor străzi dintr-o Londră vagă, din memorie, le permitea prea multor prizonieri britanici să se ţină departe de realitatea lagărului, o altă scuză de a sta în expectativă, în loc să-l ajute pe doctorul Ransome să cureţe rezervoarele septice. Spre meritul lor, după părerea lui Jim, nici americanii, nici olandezii şi nici belgienii din lagăr nu-şi pierdeau timpul cu nostalgii.

Şi, totuşi, tăbliţele cu străzile Londrei îl fascinau, ca parte a numelor magice pe care le descoperise în lagăr. Ce puteau însemna oare nume ca *La Lord*, *Serpentine* sau *Trocadero*? Erau atât de puţine cărţi şi reviste, că un nume de marcă necunoscut avea tot misterul unui mesaj din stele. După Basie, care avea întotdeauna dreptate, avioanele americane de luptă, cu radiatoarele ventrale, care ţineau sub foc Aeroportul Lunghua, se numeau *Mustang*, numele unui poney sălbatic. Jim savura numele; faptul de a şti că avioanele erau *Mustang* era mai important pentru el decât confirmarea că Basie apleca urechea la aparatul secret de radio din lagăr. Era flămând de nume noi.

Jim se împiedică pe cărarea bătătorită, incapabil să-şi controleze pantofii de golf. Prea des, în ultima vreme, ameţea. Doctorul Ransome îl atenţionase să nu alerge, dar atacurile aeriene americane şi perspectiva iminentă a terminării războiului îl făceau prea nerăbdător ca să meargă încet. Încercând să protejeze broasca ţestoasă, îşi juli genunchiul, stâng. Şchiopătă, trecând peste pista de zgură, şi se aşeză pe treptele staţiei de apă potabilă, acum distrusă. Aici, apa sălcie din bălţile din lagăr fusese cândva fiartă de deţinuţi. Mai exista încă o mică rezervă de cărbuni în magazia lagărului, dar grupul de lucru format din şase englezi, care aprovizionau focul, îşi pierduse interesul. Deşi doctorul Ransome se certase cu ei, au preferat să sufere de dizenterie cronică, decât să facă efortul de a fierbe apa.

În timp ce Jim îşi îngrijea genunchiul, membrii grupului şedeau lângă baraca din apropiere, uitându-se la cer de parcă ar fi aşteptat ca războiul să se termine în următoarele zece minute. Jim îl recunoscu pe domnul Mulvaney, contabil la *Compania de Energie* din Shanghai, care adesea înotase în piscina din Amherst Avenue. Alături de el, era reverendul Pearce, un misionar metodist, a cărui soţie ce vorbea limba japoneză colabora în mod deschis cu gardienii, raportându-le în fiecare zi despre activităţile prizonierilor.

Nimeni nu o critica pe doamna Pearce pentru asta şi, de fapt, majoritatea deţinuţilor din Lunghua erau foarte dornici să colaboreze. Jim dezaproba vag lucrul ăsta, dar putea fi de acord că, probabil, era înţelept să faci orice ca să supravieţuieşti. După trei ani în lagăr, noţiunea de patriotism nu însemna nimic. Cei mai curajoşi deţinuţi – iar colaborarea era o chestiune riscantă – erau cei care-îşi cumpărau drumul spre favorurile japonezilor şi astfel îi ajutau pe camarazii lor cu câteva alimente şi pansamente. În plus, erau puţine activităţile ilicite care să fie trădate. Nimeni în Lunghua nu visa măcar să încerce să scape şi toată lumea îl împiedica, pe bună dreptate, pe orice nebun care ar fi fost gata să treacă firele de sârmă, de teama unor viitoare represalii.

Lucrătorii de la apă îşi curăţau saboţii pe trepte şi se uitau în soare, mişcându-se doar atât cât să-şi ia căpuşele dintre coaste. Deşi slabi, procesul de înfometare se oprise cumva la piele şi os. Jim îi invidia pe domnul Mulvaney şi pe reverendul Pearce, căci el mai creştea încă. Aritmetica pe care i-o predase doctorul Ransome făcea prea clar faptul că aprovizionarea lagărului cu alimente se micşora în ritm mai rapid decât cel în care mureau deţinuţii.

În centrul terenului de adunare, un grup de băieţi de unsprezece ani jucau, bile pe pământul uscat. Văzând broasca ţestoasă, alergară spre Jim. Fiecare dintre ei avea câte o libelulă legată cu un fir de aţă. Flăcările albăstrii treceau încolo şi încoace peste capetele lor.

— Jim! Putem să punem mâna pe ea?

— Ce-i asta?

— Ţi-a dat-o soldatul Kimura?

Jim zâmbi cu blândeţe.

— E o bombă.

El ţinu mai departe broasca ţestoasă şi le permise în mod generos tuturor să o analizeze. În ciuda diferenţei de vârstă, mai mulţi băieţi îi deveniseră prieteni ap ropiaţi în zilele de după sosirea lui la Lunghua, când avusese nevoie de fiecare aliat pe care-l putea găsi. Dar crescuse mai mare decât ei şi îşi făcuse alţi prieteni – pe doctorul Ransome, pe Basie şi pe marinarii americani din Blocul E, cu vechile lor exemplare dinainte de război din *Reader's Digest* şi *Popular Mechanics*, pe care le devora. Din când în când, de parcă îşi regăsea copilăria pierdută, Jim reintra în lumea jocurilor băieţeşti şi participa la titireze, bile şi şotron.

— E moartă? Se mişcă?

— Sângerează!

O pată de sânge de la genunchiul lui Jim dădea capului broaştei ţestoase o podoabă de pirat.

— Jim, ai omorât-o!

Cel mai mare dintre băieţi, Richard Pearce, întinse mâna s-o atingă, dar Jim o ascunse sub braţ. Nu-i plăcea şi se temea puţin de Richard Pearce, care era aproape tot atât de mare ca el. Invidia la Richard Pearce raţiile japoneze suplimentare cu care îl hrănea mama lui. În afară de mâncare, familia Pearce avea o mică bibliotecă de cărţi confiscate, pe care o păzeau cu egoism.

— E o legătură de sânge, explică Jim, plin de importanţă. De drept, broaştele ţestoase aparţin mării, râului deschis vizibil la un kilometru la vest de lagăr, acel afluent mare al râului Yangtze, pe care el visase cândva să navigheze cu părinţii săi spre siguranţa unei lumi fără război.

— Fii atent... zise Jim, făcându-i semn lui Richard să se îndepărteze. Am antrenat-o să atace!

Băieţii se dădură înapoi de lângă el. Rău momente când umorul lui Jim îi făcea să se simtă stânjeniţi. Deşi încerca să se stăpânească, Jim le invidia hainele – vechituri cusute de mamele lor, dar mult superioare propriilor sale zdrenţe. Mai mult decât atât, îi invidia că aveau mame şi taţi. În anul care trecuse, Jim îşi dăduse treptat seama că nu-şi mai amintea cum arătau părinţii săi. Umbrele lor încă mai pătrundeau în visele sale, dar le uitase chipurile.

21
Cămăruţa

— Tinere Jim…!

Un bărbat aproape gol, purtând saboţi şi un şort zdrenţăros, îl strigă de pe treptele Blocului G. În mâini ţinea mânerele unui cărucior de lemn cu roţi de fier. Deşi căruciorul nu era încărcat, mânerele aproape că-i scoseseră bărbatului braţele din încheieturi. El le vorbi femeilor englezoaice care şedeau pe treptele de beton în rochiile lor de bumbac decolorate. În timp ce gesticula spre ele, omoplaţii lui păreau că se eliberează de spate, gata să zboare peste sârmele ghimpate.

— Sunt aici, domnule Maxted!

Jim îl împinse deoparte pe Richard Pearce şi alergă pe cărarea cu zgură, până la blocul-dormitor. Văzând gol căruciorul de mâncare, se gândi că a pierdut masa zilei, Teama de a fi lipsit de mâncare, măcar şi o singură zi, era atât de intensă, încât fu gata să-l atace pe domnul Maxted.

— Haide, Jim. Fără tine, nu va avea acelaşi gust.

Domnul Maxted se uită la pantofii de golf ai lui Jim, acele ghete cu ţinte care aveau o viaţă proprie şi purtau trupul lui de sperietoare de ciori în rondurile lui neîncetate prin lagăr. Adresându-li-se femeilor, el spuse:

— Jim al nostru îşi petrece tot timpul la gaura numărul nouăsprezece.

— Am promis, domnule Maxted. Sunt întotdeauna gata…

Jim trebui să se oprească, atunci când ajunse la intrarea Blocului G. Respiră adânc, până ce ameţeala îi părăsi capul şi alergă mai departe. Cu broasca ţestoasă în mână, el alergă în sus pe trepte, în hol, şi trecu printre doi bărbaţi bătrâni, opriţi ca nişte năluci în mijlocul unei conversaţii pe care o uitaseră.

De ambele părţi ale coridorului erau o serie de camere mici, fiecare mobilată cu patru priciuri de lemn. După prima iarnă în lagăr, când mulţi dintre copiii din barăcile neizolate au murit, familiile cu copii au fost mutate în sălile de reşedinţe ale fostului colegiu. Deşi neîncălzite, camerele cu pereţii lor de ciment rămâneau la o temperatură deasupra punctului de îngheţare a apei.

Jim împărţea camera cu o pereche tânără de englezi, domnul şi doamna Vincent, şi fiul lor de şase ani. Trăise de doi

ani şi jumătate la câţiva centimetri distanţă de familia Vincent, dar existenţa lor nu putea fi mai separată. În ziua sosirii lui Jim, doamna Vincent atârnase un cearceaf vechi în jurul părţii lui de cameră. Ea şi soţul ei – agent de bursă la Bursa din Shanghai – nu suportau prezenţa lui Jim, iar în decursul anilor întăriseră separarea de el, punând laolaltă un şal ros, un combinezon şi capacul unei cutii de carton, aşa încât semăna cu una dintre acele colibe care păreau să se înalţe singure, spontan, în jurul cerşetorilor din Shanghai.

Nemulţumită doar să-l zidească pe Jim în lumea lui măruntă, familia Vincent a încercat, în repetate rânduri, să i-o încalce, mutând cuiele şi sfoara pe care atârnau aşternuturile. Jim se apărase, mai întâi îndoind cuiele până când, spre oroarea familiei Vincent, întreaga structură se prăbuşi într-o noapte, în timp ce ei se dezbrăcau, iar apoi însemnând zidul cu o riglă şi un creion. Familia Vincent recurse la represalii imediat, suprapunând propriile lor semne.

Jim trecu uşor peste toate astea. Dintr-un motiv oarecare, lui tot îi plăcea doamna Vincent, o blondă drăguţă, dar speriată, deşi nervii ei erau întotdeauna încordaţi şi nu făcuse nici cea mai mică încercare să aibă grijă de el. Ştia că, şi dacă ar fi să moară de foame în patul lui, ea ar găsi vreun motiv politicos ca să nu facă nimic pentru a-l ajuta. În primul an, la Lunghua, puţinii copii singuri fuseseră neglijaţi, mai ales dacă nu erau pregătiţi să se lase folosiţi ca servitori. Doar Jim refuzase şi nu îi făcuse servicii domnului Vincent.

Doamna Vincent şedea pe salteaua ei de paie, când el năvăli în cameră, ţinându-şi mâinile palide în poală, ca o pereche de mănuşi uitate. Ea privea peretele văruit de deasupra priciului fiului ei, de parcă ar fi urmărit un film invizibil proiectat pe un ecran. Jim era îngrijorat că doamna Vincent petrecea prea mult timp urmărind aceste filme. Uitându-se la ea prin crăpăturile despărţiturii sale, el încercă să ghicească ce anume vedea ea. Poate un film făcut acasă, în Anglia, înainte de căsătorie, şezând pe una dintre pajiştile, acelea luminate de soare, care păreau să acopere întreaga tară. Jim presupuse că tocmai acele pajişti asiguraseră aeroporturile în caz de urgenţă pentru Bătălia pentru Anglia. După cum îşi dăduse seama din observaţiile lui din Shanghai, germanii nu erau chiar atât de amatori de pajişti luminate de soare. Oare din cauza asta

pierduseră Bătălia pentru Anglia? Multe dintre aceste idei erau confuze, fără speranţă, într-atât, încât chiar şi doctorul Ransome era prea obosit ca să le descurce.

— Ai întârziat, Jim, îi spuse, dezaprobator, doamna Vincent, Cu ochii la pantofii lui de golf. Ca şi toţi ceilalţi, ea nu putea suporta prezenţa lor intimidantă. Jim simţea deja că pantofii îi confereau o autoritate specială. Tot Blocul G era în aşteptarea ta.

— Am fost cu Basie să ascult ultimele ştiri despre război, doamnă Vincent. Ce înseamnă gaura numărul nouăsprezece?

— N-ar trebui să lucrezi pentru Basie. Lucrurile pe care ţi le cer să le faci americanii ăştia... Ţi-am spus că noi suntem primii.

— Blocul G este primul, doamnă Vincent.

Jim vorbea sincer. El se aplecă sub paravan, în cămăruţa lui. Trăgându-şi sufletul, stătu culcat pe priciul lui cu broasca ţestoasă în cămaşă. Reptila prefera propria ei companie şi Jim îşi îndreptă atenţia spre ghetele noi. Cu bombeurile lor lucioase, cu ţintele strălucitoare, erau o piesă intactă a lumii antebelice, la care se putea uita ore în şir, cum se uita doamna Vincent la filmele ei. Râzând în sinea lui, Jim stătu culcat în timp ce lumina fierbinte a soarelui strălucea prin peretele cămăruţei lui, subliniind petele curioase de pe cearceaful vechi. Uitându-se la ele, îşi închipui scene de bătălii aeriene şi armade, scufundarea vasului *Petrel*, ba chiar şi grădina din Amherst Avenue.

— Jim, e ora de mers la bucătărie...! auzi pe cineva strigând de pe treptele de sub fereastră. Dar Jim se odihnea pe priciul lui. Era un drum lung până la bucătărie şi nu avea rost să ajungă devreme. Japonezii sărbătoriseră Ziua Victoriei în felul lor, reducând la jumătate raţiile şi aşa anemice. Adesea, primii sosiţi primeau mai puţin decât ceilalţi, până când bucătarii îşi dădeau seama cât de mulţi deţinuţi muriseră sau erau prea bolnavi ca să vină să-şi ia raţiile.

În plus, Jim nu avea nicio obligaţie să ajute la căruciorul cu mâncare – de altfel nici domnul Maxted. Dar, după cum observase Jim, cei care erau gata să-i ajute pe colegii lor deţinuţi o făceau, iar asta nu-i determina pe cei prea leneşi să lucreze şi să nu se mai plângă tot timpul. Britanicii erau deosebit de pricepuţi la a se plânge, lucru pe care americanii sau olandezii nu-l făceau niciodată. Curând, se gândi Jim cu o

oarecare plăcere tristă, vor fi prea bolnavi chiar şi pentru a se plânge.

Se uită la pantofii săi, imitând în mod conştient zâmbetul copilăresc al buzelor soldatului Kimura. Priciul de lemn umplea cămăruţa, dar Jim era cel mai fericit în acest univers în miniatură. Pe pereţi prinsese câteva foi dintr-o revistă veche *Life* pe care i-o dăduse Basie. Erau fotografii cu piloţi ai Bătăliei pentru Anglia şezând în fotolii lângă avioanele lor *Spitfire*, cu un bombardier *Heinkel* prăbuşit, cu catedrala Sf. Pavel plutind ca un vas de război pe o mare de flăcări. Alături de acestea, era o reclamă color, pe o pagină întreagă, cu o maşină Packard, la fel de frumoasă în ochii lui Jim ca şi avioanele de luptă *Mustang* care loveau Aeroportul Lunghua. Oare americanii scoteau un nou model de *Mustang* în fiecare an sau în fiecare lună? Poate că va fi un raid aerian în după-amiaza aceea şi el va putea sesiza ultimele modificări de design de la *Mustang* şi *Superfortress*.

Lângă poza Packard-ului era o mică secţiune pe care Jim o tăiase dintr-o fotografie mai mare a unei mulţimi în faţa porţilor Palatului Buckingham, în 1940. Imaginile neclare înfăţişau un bărbat şi o femeie stând ţinându-se de braţ, care îi aminteau lui. Jim de părinţii lui. Această pereche de englezi necunoscuţi, poate morţi într-un raid aerian, aproape deveniseră mama şi tatăl lui. Jim ştia că ei erau nişte străini, dar menţinea vie această pretenţie, pentru ca, la rândul lui, să poată menţine vie amintirea pierdută despre părinţii săi. Lumea dinainte de război, copilăria lui în Amherst Avenue, clasa lui de la *Şcoala Catedralei*, aparţineau acestui film invizibil pe care îl privea doamna Vincent de pe priciul ei.

Jim permise broaştei ţestoase să se târască pe salteaua sa de paie. Dacă ar fi purtat-o cu ei, soldatul Kimura sau altul dintre paznici ar fi ghicit faptul că el ieşise din lagăr. Acum, când războiul se terminase, paznicii japonezi erau convinşi că deţinuţii englezi şi americani încercau tot mereu să fugă, cu toate că, de fapt, asta era ultima idee ce le-ar fi trecut prin minte, în 1943, câţiva britanici fugiseră, sperând să fie adăpostiţi de prietenii lor neutri din Shanghai, dar fuseseră curând descoperiţi de armata de informatori. Mai multe grupuri de americani porniseră, în vara lui 1944, spre Chungking, capitala Chinei Naţionaliste, la peste o mie trei sute de kilometri

spre vest. Toţi fuseseră trădaţi de chinezii din sate, îngroziţi de represalii, şi fuseseră predaţi japonezilor şi executaţi. De atunci, încercările de evadare încetaseră cu totul, în iunie 1945, peisajul din jurul lagărului Lunghua era atât de ostil, cutreierat de bandiţi, săteni înfometaţi şi dezertori din armatele regimurilor marionetă, încât lagărul şi paznicii japonezi ofereau unica siguranţă.

Jim mângâie cu degetul capul bătrân al broaştei ţestoase. I se părea că era păcat să o gătească – Jim invidia masiva carapace, a reptilei, o fortăreaţă aparte împotriva lumii. De sub priciul lui, scoase o cutie de lemn, pe care, cu ajutorul doctorului Ransome, o bătuse în cuie. În ea era toată averea lui: o insignă japoneză de şapcă pe care i-o dăduse soldatul Kimura; un joc de şah şi un exemplar din cartea lui Kennedy, *Manual de latină pentru începători*, împrumutată de doctorul Ransome pe termen nelimitat; haina lui de uniformă de la *Şcoala Catedralei*, o amintire împăturită cu grijă despre tinereţea lui; şi o pereche de saboţi de lemn, pe care îi purtase în ultimii trei ani.

Jim aşeză broasca ţestoasă în cutie şi o acoperi cu haina. Când ridică paravanul cămăruţei lui, doamna Vincent îi urmări fiecare mişcare. Ea îl trata ca pe un ajutor de servitor şi el accepta faptul acesta din motive pe care nici măcar nu le înţelegea. Ga toţi bărbaţii şi băieţii mai mari din Blocul G, Jim se simţea atras de doamna Vincent, dar adevăratul motiv al acestei atracţii era altul din punctul lui de vedere, îndelungatele ore în care ea se uita fix la peretele văruit, detaşarea ei chiar şi faţă de fiul ei bolnav de dizenterie, pe care îl hrănea şi îi schimba hainele, fără însă să-l privească minute în şir, îi sugerau lui Jim că ea se situa tot timpul undeva deasupra lagărului, dincolo de lumea paznicilor, a foamei şi a raidurilor aeriene americane, de care el însuşi era atras cu pasiune. Voia să o atingă, mai puţin din atracţie adolescentină, cât din curiozitate.

— Poţi folosi priciul meu, dacă vrei să dormi, doamnă Vincent.

Când Jim întinse mâna spre umărul ei, ea i-o împinse deoparte. Ochii ei distraţi se puteau concentra în mod remarcabil.

— Domnul Maxted tot te mai aşteaptă, Jim. Poate ar fi timpul să te duci înapoi la barăci…

— Nu la barăci, doamnă Vincent, zise el gemând. Nu la

barăci, îşi repetă pentru sine, când ieşi din cameră. Barăcile erau reci şi dacă războiul mai dura peste iarna lui 1945, vor muri şi mai mulţi oameni în acele barăci îngheţate. Totuşi, pentru doamna Vincent, poate s-ar întoarce şi la barăci...

22
Universitatea vieţii

În tot lagărul răsuna scârţâitul roţilor de fier. În ferestrele barăcilor, pe treptele blocurilor-dormitoare, şedeau deţinuţii, treziţi pentru câteva minute de amintirea hranei.

Jim părăsi holul Blocului G şi îl găsi pe domnul Maxted ţinând încă mânerele de lemn ale căruciorului de mâncare. După ce făcuse cu douăzeci de minute mai devreme efortul de a ridica mânerele, îşi epuizase puterea de a acţiona Fostul arhitect şi antreprenor, care reprezentase atât de mult din ceea ce admira Jim în special la Shanghai, fusese sleit în mod trist de anii cât a stat la Lunghua. După ce ajunsese în lagăr, Jim fusese bucuros găsindu-l acolo, dar acum îşi dădea seama cât de mult se schimbase domnul Maxted. Ochii lui căutau mereu chiştoacele de ţigară aruncate de paznicii japonezi, dar numai Jim era destul de iute ca să le culeagă. Jim îl lua în râs din cauza asta, dar îl ajuta pe domnul Maxted, din nostalgie pentru visul lui din copilărie de a ajunge să fie şi el, într-o bună zi, ca Maxted.

Autoturismul Studebaker şi fetele de după-amiază din cazinouri îl pregătiseră prost pe domnul Maxted pentru lumea lagărului. Când Jim apucă mânerele de lemn, se întrebă cât timp o fi rămas arhitectul pe cărarea pătată de scursori. Poate că toată ziua, până când ar fi căzut jos, urmărit de acelaşi grup de prizonieri britanici care şedeau pe trepte, fără să se ofere vreodată să ajute. Pe jumătate goi, în hainele lor zdrenţuite, se uitau fix la terenul de adunare, fără să-i intereseze nici măcar un avion de luptă japonez care zbura pe deasupra capetelor. Mai multe perechi de căsătoriţi îşi ţineau blidele de tablă, formând deja coada, ca răspuns reflex la sosirea lui Jim.

— În sfârşit…

— … băiatul ăsta…

— … se sălbăticeşte.

Aceste mormăieli îl făcură pe domnul Maxted să zâmbească amabil.

— Jim, o să primeşti o bilă neagră la *Country Club*. N-are importanţă.

— Nu-mi pasă.

Când domnul Maxted se clătină, Jim îl apucă de braţ.

— Vă simţiţi bine, domnule Maxted?

Jim făcu semn cu mâna către bărbaţii care şedeau pe trepte, dar niciunul nu se mişcă. Domnul Maxted se linişti.

— Hai să mergem, Jim. Unii muncesc şi alţii se uită, asta-i tot.

În anul trecut mai fusese un al treilea membru al echipei, domnul Carey, proprietarul agenţiei *Buick* din strada Nanking. Dar, în urmă cu şase săptămâni, murise de malarie, iar de atunci japonezii reduseseră raţia de alimente într-atât, încât doi oameni erau de ajuns ca să împingă căruciorul.

Ajutat de noii săi pantofi, Jim se Grăbi pe cărarea de zgură. Roţile de fier scoteau scântei, când se loveau de pietricelele de cremene. Domnul Maxted îl ţinea de umăr, gâfâind, ca să ţină pasul cu el.

— Mai încet, Jim. O să ajungi acolo înainte de sfârşitul războiului.

— Când o să se termine războiul, domnule Maxted?

— Jim… oare o să se termine? Poate prin 1946. Spune-mi tu, că doar tu asculţi la aparatul de radio al lui Basie.

— N-am ascultat la radio, domnule Maxted, răspunse Jim cu sinceritate, căci Basie era prea şiret ca să primească un englez în cercul secret al ascultătorilor. Ştiu că japonezii s-au predat la Okinawa. Sper ca războiul să se termine curând.

— Nu prea curând, Jim. Dar atunci ar putea începe problemele noastre. Îi mai dai lecţii de engleză soldatului Kimura?

— Nu-l interesează să înveţe engleza, trebui să recunoască Jim. Cred că războiul s-a încheiat cu adevărat pentru soldatul Kimura.

— Pentru tine o să se termine oare războiul, Jim? O să-i vezi din nou pe mama şi pe tatăl tău?

— Păi…

Jim prefera să nu vorbească despre părinţii lui, nici chiar cu domnul Maxted. Ei doi formaseră un parteneriat îndelungat, deşi domnul Maxted făcuse prea puţin ca să-l ajute pe Jim şi rareori făcea referiri la fiul său, Patrick, şi la vizitele lor la cluburile şi barurile din Shanghai. Domnul Maxted nu mai era bărbatul spilcuit care se arunca în piscine. Dar ce îl îngrijora pe Jim era posibilitatea ca şi mama şi tatăl lui să se fi schimbat. Curând după ce sosise la Lunghua, auzise că părinţii săi erau

internaţi într-un lagăr lângă Soochow, dar japonezii refuzaseră să ia în considerare ideea unui transfer.

Ei traversară terenul de adunare şi se apropiară de bucătăria lagărului din spatele casei paznicilor. Vreo douăzeci de cărucioare pentru mâncare, cu echipele lor, erau trase lângă locul de servire, înghesuindu-se ca o mulţime de ricşe cu culii lor. După cum apreciase Jim, el şi domnul Maxted îşi vor lua locul cam la mijlocul cozii. Ultimii veniţi troncăneau pe cărarea de zgură, urmăriţi de sute de prizonieri slabi. Într-o zi din săptămâna trecută nu se dăduse mâncare, ca represalii pentru un raid al unui *Superfortress* care devastase oraşul Tokyo, iar prizonierii continuaseră să privească spre bucătărie până după-amiază târziu. Tăcerea îl descumpănise pe Jim, amintindu-i de cerşetorii de lângă casele din Amherst Avenue. Fără să se gândească, el îşi scosese pantofii şi îi ascunsese printre morminte, în cimitirul spitalului.

Jim şi domnul Maxted îşi ocupară locul la coadă. Lângă casa gărzii, o echipă de lucru formată din prizonieri englezi şi belgieni întăreau gardul. Doi dintre prizonieri desfăşurau un colac de sârmă ghimpată pe care ceilalţi o tăiau şi o băteau în cuie de stâlpii gardului. Câţiva dintre soldaţii japonezi lucrau umăr la umăr cu prizonierii lor, uniformele lor zdrenţuite fiind greu de deosebit de kakiul decolorat al deţinuţilor.

Mobilul acestei activităţi îl constituia un grup de treizeci de chinezi care făceau camping în afara porţilor. Ţărani şi orăşeni sărăciţi, soldaţi din armatele marionetă şi copii abandonaţi şedeau pe drum, uitându-se fix la porţile de sârmă ghimpată care se întăreau împotriva lor. Primii dintre aceşti oameni sărăciţi apăruseră în urmă cu trei luni. Noaptea, unii dintre cei mai disperaţi se strecurau printre sârme, fiind prinşi de patrulele deţinuţilor. Cei care supravieţuiau în casa paznicilor până în zori erau duşi la râu de către japonezi şi bătuţi pe mal cu beţele până mureau.

În timp ce înaintau spre locul de servire, Jim se uită la chinezi. Deşi era vară, ţăranii mai purtau încă hainele lor de iarnă vătuite. Niciunul dintre chinezi nu fusese primit vreodată în lagărul Lunghua, cu atât mai puţin nu fusese hrănit. Totuşi, continuau să vină, atraşi de acest unic loc printre cele părăsite, unde se mai găsea hrană. Îngrijorător pentru Jim era faptul că stăteau acolo până mureau. Domnul Maxted avea dreptate când

spunea că, odată cu terminarea războiului, problemele reale ale deţinuţilor nu se vor termina, ci abia vor începe.

Jim se îngrijora pentru doctorul Ransome şi pentru doamna Vincent, ca şi pentru restul deţinuţilor. Cum vor supravieţui oare fără japonezi care să aibă grijă de ei? Se îngrijora în special pentru domnul Maxted, al cărui repertoriu obosit de glume despre *Country Club* nu însemna nimic în lumea reală. Dar măcar domnul Maxted încerca să menţină lagărul în funcţiune, iar ei depindeau de integritatea lagărului.

În 1943, când mersul războiului era încă favorabil Japoniei, prizonierii lucraseră împreună. Comitetul de distracţii, al cărui preşedinte fusese domnul Maxted, organiza în fiecare seară un program de conferinţe şi de concerte. Acesta a fost anul cel mai fericit din viaţa lui Jim. Obosit de cămăruţa lui şi de detaşarea cu care doamna Vincent bătea cuie, îşi petrecea fiecare seară ascultând conferinţe pe o nesfârşită varietate de teme: construirea piramidelor, istoria recordului mondial de viteză, viaţa unui împuternicit de district în Uganda (conferenţiarul, un ofiţer în retragere din Armata Indiană, pretindea că a dat numele său unui lac de mărimea Ţării Galilor, ceea ce l-a uimit pe Jim), armele de infanterie ale Războiului celui mare, conducerea *Companiei de Tramvaie* din Shanghai şi încă multe altele.

Şezând în primul rând ai sălii de întrunire, Jim devora aceste conferinţe, multe dintre ele ascultându-le de două-trei ori. Ajutase la copierea rolurilor pentru prezentarea de către actorii din Lunghua a pieselor *Macbeth* şi *A douăsprezecea noapte*, mută decorurile la *Piraţii din Penzance* şi la *Proces cu juraţi*. Aproape tot timpul anului 1944 a existat o şcoală a lagărului condusă de misionari, pe care Jim o găsea plictisitoare în comparaţie cu conferinţele de seară. Dar le făcu o concesie, lui Basie şi doctorului Ransome. Amândoi fuseseră de acord că el nu trebuia să lipsească de la nicio, oră, fie şi numai ca să-i scape de energia lui neastâmpărată, după cum bănuia Jim.

Dar, în iarna lui 1944, toate astea luaseră sfârşit. După atacul avioanelor americane asupra aeroportului de la Lunghua şi după primele raiduri de bombardament asupra docurilor din Shanghai, japonezii impuseseră ora de stingere. Curentul electric pentru lagăr era oprit complet şi deţinuţii se retrăgeau în paturile lor. Raţia de alimente, şi aşa modestă, a fost redusă

la o singură masă pe zi. Submarine americane blocau estuarul râului Yangtze şi uriaşele armate japoneze începură să se retragă spre coastă, abia capabile să se hrănească pe ele însele.

Perspectiva înfrângerii acestora şi asaltul iminent asupra căminului lor, insula japoneză, îl tăceau pe Jim tot mai agitat. Mânca orice fărâmă de aliment pe care o găsea, dându-şi seama de numărul tot mai mare de morţi din cauza bolii beri-beri şi a malariei. Jim admira avioanele *Mustang* şi *Superfortress*, dar uneori dorea ca americanii să se întoarcă în Hawai şi să se mulţumească să-şi ridice vapoarele de luptă de la Pearl Harbor. Atunci lagărul Lunghua va fi din nou acel loc fericit pe care îl cunoscuse în 1943.

* * *

Când Jim şi domnul Maxted se întoarseră cu raţiile la Blocul G, deţinuţii aşteptau, tăcuţi, cu farfuriile şi gamelele lor. Stăteau pe trepte, bărbaţii cu piepturile goale, cu umeri noduroşi şi coaste ca o colivie de păsări, iar soţiile lor şterse, cu rochii vechi, uitându-se fără expresie, de parcă se aşteptau să li se prezinte un cadavru. În capătul cozii erau doamna Pearce şi fiul ei, urmaţi de perechile de misionari care îşi petreceau toată ziua vânând alimente.

Sute de muşte se învârteau în aburii ce ieşeau din vasele de metal cu grâu sfărâmat şi cartofi dulci. Împingând mânerele de lemn, Jim se strâmbă de durere, nu din cauza oboselii împingerii căruciorului, ci de fierbinţeala cartofului dulce, furat, din cămaşa lui. Atâta timp cât va rămâne îndoit, nimeni nu va vedea cartoful, aşa că jucă o pantomimă de strâmbături şi gemete.

— Ah, ah… ah, Doamne…

— Eşti demn de actorii din Lunghua, Jim.

Domnul Maxted îl văzuse scoţând din vas cartoful, când au părăsit bucătăria, dar nu obiecta niciodată. Aplecat înainte, Jim abandonă căruciorul misionarilor. Alergă pe trepte, pe lângă familia Vincent, care stăteau, cu farfuriile în mână – lor nu le trecuse prin gând, cum nu-i trecuse nici lui Jim, că ei ar trebui să-i aducă farfuria. Se lansă prin draperie în cămăruţa lui şi aruncă sub saltea cartoful fierbinte, sperând că paiele umede vor absorbi aburul. Îşi înhăţă farfuria şi alergă înapoi în hol, ca

să-şi ocupe locul în fruntea cozii. Domnul Maxted îi servise deja pe reverend şi pe doamna Pearce, dar Jim îl împinse într-o parte pe fiul lor. El întinse farfuria şi primi o lingură de grâu fiert şi un al doilea cartof dulce pe care i-l arătase domnului Maxted la câteva momente după ce părăsiseră bucătăria.

Întorcându-se la priciul lui, Jim se relaxă pentru prima oară. Trase perdeaua şi se întinse, cu farfuria caldă ca un soare pe pieptul lui. Se simţea somnoros, dar, în acelaşi timp, ameţit de foame. Se reînsufleţi la gândul că ar putea avea loc un raid aerian american în după-amiaza aceea – cine voia el, oare, să câştige? întrebarea era importantă.

Jim luă în mâini cartoful dulce. Era mult prea flămând ca să se bucure de miezul cenuşiu, dar privi fotografia bărbatului şi a femeii de lângă Palatul Buckingham, sperând că părinţii săi, oriunde se aflau, aveau şi ei un cartof în plus.

Când membrii familiei Vincent s-au întors cu raţiile lor, Jim se ridică şi trase perdeaua ca să le poată examina farfuriile, îi plăcea să o vadă pe doamna Vincent mâncând. Uitându-se atent la ea, Jim studie grâul sfărâmat. Boabele făinoase erau albe şi umflate, de nedeosebit de gărgăriţele care infestau aceste gunoaie din depozit. În primii ani de lagăr, toată lumea dădea deoparte gărgăriţele sau le aruncau pe cea mai apropiată fereastră, dar acum Jim le consuma cu socoteală. Adesea erau peste o sută de insecte, aşezate pe trei rânduri, în jurul marginii farfuriei lui Jim, deşi în ultima vreme chiar şi numărul lor era în scădere.

— Mănâncă gărgăriţele, îi spusese doctorul Ransome, şi el aşa făcea, deşi toţi ceilalţi le dădeau deoparte. Dar conţineau proteină în ele, un fapt pe care domnul Maxted părea să-l găsească deprimant, când Jim îl informă asupra lui.

După ce numără cele optzeci şi şapte de gărgăriţe – Jim calculă că numărul lor scădea mai puţin brusc decât raţiile – le amestecă în grâul sfărâmat, o cereală pentru hrana animalelor, cultivată în nordul Chinei, şi înghiţi cele şase linguri. Dându-şi timp să mai răsufle, aşteptă ca doamna Vincent să înceapă cartoful dulce.

— Chiar trebuie s-o faci, Jim? întrebă domnul Vincent.

Nu mai înalt decât Jim, agentul de bursă şi fost jocheu amator şedea pe prici lângă fiul său bolnav. Cu părul lui negru şi faţa galbenă ridată, ca o lămâie stoarsă, el îi amintea lui Jim de

Basie, dar domnul Vincent nu se împăcase niciodată cu Lunghua.

— O să-ţi lipsească lagărul când o să se termine războiul, adăugă el. Mă întreb cum o să te împaci cu şcoala în Anglia.

— Ar putea fi puţin cam straniu, recunoscu Jim, terminând ultima gărgăriţă.

Era sensibil în privinţa hainelor lui zdrenţuite şi a eforturilor sale hotărâte de a rămâne în viaţă. Şterse o farfuria curăţând-o cu degetul şi îşi aminti o expresie favorită a lui Basie.

— Oricum, domnule Vincent, cel mai bun profesor este universitatea vieţii.

Doamna Vincent lăsă în jos lingura.

— Jim, putem să ne terminăm masa? Am auzit părerile tale despre universitatea vieţii.

— Aşa-i. Dar trebuie să mâncăm gărgăriţele, doamnă Vincent.

— Ştiu, Jim. Doctorul Ransome ţi-a spus asta.

— A zis că avem nevoie de proteine.

— Doctorul Ransome are dreptate. Ar trebui să mâncăm gărgăriţele.

Sperând să lumineze conversaţia, Jim întrebă:

— Doamnă Vincent, credeţi în vitamine?

Doamna Vincent se uită în farfuria ei. Vorbi cu disperare reală:

— Straniu copil…

Respingerea nu-l deranjă pe Jim. Tot ce era în legătură cu această femeie, cu părul ei blond care se rărea, îl intriga, deşi în multe privinţe nu avea încredere în ea. Cu şase luni în urmă, când doctorul Ransome crezuse că Jim contractase pneumonie, ea nu făcuse nimic ca să-l îngrijească, iar doctorul Ransome fusese obligat să vină în fiecare zi să-l spele el însuşi pe Jim. Totuşi, cu o seară înainte, îl ajutase la temele de latină, ca din întâmplare, subliniindu-i deosebirea dintre gerunziu şi gerundiv.

Jim aşteptă până ce ea începu cartoful dulce. După ce i se confirmă că propriul lui cartof era cel mai mare dintre cei patru din cameră şi hotărând să nu păstreze nimic pentru broasca ţestoasă de sub pat, rupse coaja şi devoră rapid conţinutul cald. Când dispăru ultima îmbucătură, se lăsă pe spate şi trase perdeaua. Era sigur acum. Familia Vincent, deşi doar la vreo doi metri depărtare de el, putea la fel de bine să fie şi pe altă

planetă. Jim analiză sarcinile ce-i stăteau în faţă în ziua aceea. Mai întâi, al doilea cartof trebuia scos din cameră pe furiş. Mai era de pregătit tema la latină pentru doctorul Ransome, serviciile ce trebuiau făcute pentru Basie şi pentru soldatul Kimura şi, apoi, raidul aerian de după-amiază – în ansamblu, un program încărcat până la stingerea de seară, când, probabil, va umbla prin coridoarele Blocului G cu şahul, gata să primească pe oricine.

Cu cartea de latină de Kennedy în mână, Jim ieşi din cămăruţa lui. Al doilea cartof îi umfla buzunarul pantalonului, dar, de mai multe luni, prezenţa doamnei Vincent îi producea uneori o erecţie neaşteptată şi se baza pe această confuzie pentru a masca realitatea.

Cu lingura la jumătatea drumului spre gură, domnul Vincent se uită fix la umflătură, cu o expresie de adâncă tristeţe. Soţia lui se uită de sus la Jim, ca de obicei, iar el ieşi repede din cameră. Bucuros ca întotdeauna că a scăpat de familia Vincent, o întinse pe coridor până la uşa exterioară de sub scara de incendiu şi sări peste copiii care stăteau pe vine, pe o treaptă. Când aerul cald îi flutură bucăţile zdrenţuite ale cămăşii, intră în lumea liniştitoare a lagărului.

23
Raidul aerian

În drum spre spital, Jim se opri să-şi facă temele în sala de întrunire ruinată. De la ultimul rând de balcoane, el putea nu numai să observe cursele de fazani de dincolo de sârma ghimpată, ci şi să se pună la curent cu orice nouă activitate de pe aeroportul Lunghua. Scara ce ducea la balcoane era parţial blocată de bucăţi de zidărie căzute din acoperiş, dar Jim se strecură printr-o crăpătură îngustă, netezită de copiii din lagăr. Urcă pe scară şi se aşeză pe treapta de ciment care forma primul rând de balcoane.

Cu manualul sprijinit de genunchi, Jim luă o masă plăcută cu cel de al doilea cartof. Sub el, arcada avanscenei sălii fusese bombardată şi transformată într-o grămadă de moloz şi grinzi de fier, dar peisajul expus acum vederii semăna cu o panoramă pe un ecran de cinema. Spre nord erau casele din Concesiunea Franceză, faţadele lor reflectându-se în câmpurile de orez inundate. În dreapta lui Jim, râul Whangpoo ieşea din districtul Nantao al Shanghai-ului şi îşi cotea imensa albie peste pământul abandonat. În faţa lui era Aeroportul Lunghua. Pista de ciment era situată în diagonală peste masa de iarbă, întinzându-se până la picioarele pagodei. Jim putea vedea corpurile tunurilor antiaeriene montate pe anticele ei trepte de piatră şi puternicele reflectoare de aterizare şi antenele de radio fixate de acoperişul ei de ţiglă. Mai jos de pagodă erau hangarele şi atelierele de reparaţii, fiecare păzite cu saci de nisip. Câteva avioane de recunoaştere mai vechi şi bombardiere modificate stăteau pe terasa de ciment, fiind tot ce mai rămăsese din fosta armată aeriană invincibilă ce se înălţa din Lunghua.

În jurul marginilor aeroportului, în iarba înaltă de lângă şoseaua de perimetru, zăceau rămăşiţele a ceea ce lui Jim îi părea a fi întreaga Forţă Aeriană Japoneză. Zeci de avioane ruginite stăteau printre copaci pe terenul de aterizare distrus sau trântite între urzici, acolo unde căzuseră aterizând forţat, cu echipajele rănite. Luni de zile, avioane japoneze lovite căzuseră din cer spre cimitirul din aeroportul Lunghua, de parcă o luptă aeriană titanică se desfăşura deasupra norilor.

Deja grupuri de negustori chinezi de fier vechi lucrau printre avioanele distruse. Cu abilitatea neobosită a chinezilor

de a transforma un fel de deşeuri în altul, scoteau învelişul de metal de pe aripi şi recuperau cauciucurile şi rezervoarele de benzină. În câteva zile, acestea aveau să fie vândute la Shanghai sub formă de panouri pentru acoperiş, cisterne şi sandale cu tălpi de cauciuc. Jim nu se putea decide dacă această despuiere avea loc cu permisiunea comandantului japonez al bazei. La fiecare câteva ore, un grup de soldaţi ieşeau cu un camion şi îi dădeau afară pe câţiva chinezi. Jim îi urmărea cum fugeau peste orezăriile inundate, spre vestul aeroportului în timp e, e japonezii aruncau din cărucioarele lor cauciucurile şi plăcile de metal. Dar chinezii reveneau mereu la munca lor, ignoraţi de echipele de la tunurile antiaeriene din amplasamentele lor cu saci de nisip, postate de-a lungul şoselei din jur.

Jim îşi supse degetele, savurând ultimul gust al cartofului dulce de sub unghiile lui roase. Căldura cartofului îi potolea durerea sâcâitoare de dinţi. Îi urmări la lucru pe gunoierii chinezi, tentat fiind să se strecoare printre sârme şi să îi se alăture. Erau atâtea mărci noi de avioane japoneze! Doar la vreo patru sute de metri depărtare de cursele de fazani, era trupul prăbuşit al unui *Hayate*, unul dintre puternicele avioane de luptă de mare altitudine pe care japonezii le trimiteau în înălţimi să distrugă bombardierele *Superfortress* care făceau raiduri deasupra oraşului Tokyo. Locul cu iarbă înaltă dintre lagăr şi capătul de sud al aeroportului era rareori patrulat. Ochii exersaţi ai lui Jim cercetară înclinările şi făgaşele din malurile cu urzici şi trestie de zahăr sălbatică ce urmăreau un canal părăsit.

Un al doilea grup de culi chinezi lucrau în centrul aeroportului, reparând pista de ciment. Oamenii cărau coşuri cu pietre, din camioanele parcate printre cratere de bombe. Un cilindru compresor cu aburi se mişca încolo şi încoace, manevrat de un soldat japonez.

Fluieratul ascuţit al mecanismului de supape îl ţinu locului pe Jim. Grupul de culi îi aminti că şi el lucrase cândva la acea pistă. În ultimii trei ani, de câte ori se uita la avioanele japoneze ridicându-se de pe Lunghua, Jim simţea o mândrie neplăcută când roţile lor părăseau suprafaţa de ciment. El cu Basie şi cu doctorul Ransome, împreună cu acei prizonieri chinezi munciţi de moarte, ajutaseră la construirea pistei care ducea aparatele *Zero* şi *Hayate* în războiul aerian împotriva americanilor. Jim era

foarte conştient de faptul că ataşamentul lui faţă de Forţa Aeriană Japoneză provenea din faptul încă înspăimântător că aproape îşi dăduse sufletul la construirea pistei, ca şi soldaţii chinezi îngropaţi în groapa de var fără semn, de sub trestia de zahăr mişcătoare. Dacă ar fi murit, oasele lui şi cele ale lui Basie şi ale doctorului Ransome i-ar fi purtat pe piloţii japonezi, care decolau de pe Lunghua ca să se arunce asupra vaselor americane de pază de Lângă Iwo Jima şi Okinawa. Dacă japonezii triumfau, acea mică parte a minţii lui care era legată pentru totdeauna de acea pistă, va fi neliniştită. Dar dacă vor fi învinşi, toate temerile lui nu vor mai avea nicio valoare.

Jim îşi amintea de acei piloţi ai înserării care îl scoseseră din grupul de lucru. De câte ori îi urmărea pe japonezi mişcându-se în jurul avioanelor, se gândea la cei trei tineri piloţi şi la echipa lor de la sol, care veniseră, prin lumina înserării, să inspecteze pista. Dacă n-ar fi fost băiatul acela englez care să se plimbe spre avionul parcat, japonezii nici n-ar fi remarcat vreodată echipa de lucru.

Zburătorii îl fascinau pe Jim cu mult mai mult decât armura kendo a soldatului Kimura. În fiecare *zi*, când stătea în balconul sălii de întrunire sau îl ajuta pe doctorul Ransome la grădina de zarzavat a spitalului, îi urmărea pe piloţi în costumele lor largi de zbor, controlând avionul pe dinafară, înainte de a se urca în cabină. Mai presus de toate, Jim îi admira pe aviatorii kamikaze. În ultima lună, peste o duzină de unităţi speciale de atac sosiseră la Aeroportul Lunghua, pe care îl foloseau drept bază a misiunilor lor de sinucidere împotriva portavioanelor americane din Marea Chinei de Est. Nici soldatul Kimura şi nici ceilalţi paznici ai lagărului nu le dădeau nicio atenţie piloţilor sinucigaşi, iar Basie şi marinarii americani din Blocul E se refereau la ei numindu-i „poc-trosc” sau „tirbuşon”.

Dar Jim se asemăna cu aceşti piloţi kamikaze şi era mişcat întotdeauna de ceremoniile banale care aveau loc lângă pistă. Cu o dimineaţă în urmă, pe când lucra în grădina spitalului, îşi lăsase vasul cu apă de canalizare şi alergase la gardul de sârmă ghimpată ca să-i vadă plecând. Cei trei piloţi, cu benzile albe pe frunte, erau cu puţin mai în vârstă decât Jim, cu feţe copilăreşti şi nas fără oase. Ei stăteau lângă avioanele lor în lumina fierbinte a soarelui, gonindu-şi nervoşi muştele de la gură, cu chipurile încordate, când şeful escadrilei îi salută. Chiar şi atunci

când îl ovaţionară pe împărat, zbierând răguşiţi la auditoriul de muşte, niciunul dintre tunarii de la antiaeriană nu-i remarcase, iar soldatul Kimura, traversând peste straturile de roşii ca să-l cheme pe Jim de la gard, părea uimit de preocuparea lui.

Jim deschise manualul de latină şi începu tema pe care i-o dăduse doctorul Ransome: toate timpurile trecute ale verbului *amo*. Îi plăcea limba latină; în multe privinţe, formalismul ei strict şi familiile de substantive şi verbe semănau cu ştiinţa chimiei, tema favorită a tatălui său. Japonezii închiseseră şcoala lagărului ca represiune împotriva părinţilor, care erau prinşi toată ziua cu progeniturile lor, dar doctorul Ransome continua să-i dea lecţii lui Jim. Avea de memorat poezii, ecuaţii simultane de rezolvat, probleme de ştiinţe în general (unde, datorită tatălui său, Jim avea adesea surprize pentru doctorul Ransome) şi franceza, pe care o ura. Pare o cantitate remarcabilă de teme şcolare, se gândi Jim, ţinând seama că războiul era gata să se sfârşească. Dar poate că acesta era modul doctorului Ransome de a-l ţine liniştit câte o oră în fiecare zi. Într-un fel, temele îl ajutau şi pe doctor să-şi susţină iluzia că, şi în lagărul Lunghua, valorile unei Anglii dispărute supravieţuiau. Oricât de neadevărat era acest lucru, Jim era bucuros să-l ajute pe doctorul Ransome în orice mod.

— Amatus sum, amatus es, amatus est…

În timp ce recita perfectul simplu, Jim observă că gunoierii chinezi fugeau de lângă avionul distrus. Grupul de lucru format din culi se răspândise, aruncându-şi coşurile cu pietre. Soldatul japonez sări din compresor şi alergă, cu pieptul gol, spre amplasamentele antiaeriene ale căror tunuri cercetau cerul. Deja o linie luminoasă se ivi dinspre Pagoda Lunghua, de parcă japonezii porniseră un joc de artificii religios. Zgomotul făcut de acest singuratic tun traversă aeroportul, curând acoperit de zumzetul plângător al unei sirene de alarmă aeriană. Claxonul de deasupra casei paznicilor din lagărul Lunghua reluă mesajul, cu un duduit aspru care îi găuri capul lui Jim.

Emoţionat de perspectiva unui raid aerian, Jim se uită spre cer prin acoperişul deschis al sălii de întrunire. În tot lagărul, deţinuţii alergau pe cărările de zgură. Bărbaţii şi femeile, care moţăiau ca nişte pensionari de azil pe treptele barăcilor, se împingeau pe uşi, mamele se aplecau peste ferestrele de la parter şi îşi ridicau copiii în siguranţă. Într-un minut, lagărul fu

pustiu, lăsându-l pe Jim să conducă singur raidul aerian din balconul sălii de întrunire.

Ascultă atent, suspectând deja o alarmă falsă. Raidul aerian venea mai devreme cu fiecare zi, pe măsură ce americanii îşi mutau bazele mai aproape peste Pacific şi peste teritoriul Chinei. Japonezii erau acum atât de nervoşi, încât săreau în sus la fiecare nor de pe cer. Un avion de transport bimotor zbura peste orezarii, fără ca piloţii acestuia să remarce panica de jos.

Jim se întoarse la manualul lui de latină. În acel moment, o umbră uriaşă trecu peste sala de întrunire şi alergă pe pământ spre gardul de perimetru. Un vârtej de zgomot umplu aerul, din care ieşi un avion de luptă cu un singur motor, cu fuselaj argintiu şi însemnul cu stele şi dungi al Forţelor Aeriene Americane. Zburând doar la vreo zece metri deasupra capului lui Jim, aripile avionului *Mustang* erau mai mari decât sala de întrunire. Fuselajul era pătat de rugină şi de ulei, dar motorul puternic mergea lin ca şi Packard-ul tatălui său. Avionul *Mustang* traversă gardul de perimetru şi se repezi de-a lungul pistei, la înălţimea unui stat de om deasupra întinderii. În urma lui, un vârtej de frunze şi de prai se vânzolea din pământ.

În jurul aeroportului, tunurile antiaeriene se întoarseră în direcţia lagărului. Din etajele Pagodei Lunghua răsăreau lumini ca din pomul de Crăciun expus în faţa magazinului universal al *Companiei Sincere* din Shanghai. Netulburat, avionul *Mustang* zbură direct spre turnul antiaerian, zgomotul tunurilor lui fiind înecat în urletele unui alt avion *Mustang* care trecu peste orezării, spre partea de vest a lagărului. Un al treilea avion veni în spatele acestuia, atât de coborât, încât Jim se uită în jos la cabină. Putu să-i vadă pe piloţi şi însemnele de pe fuselaj, înnegrite de uleiul ce stropea de la eşapamentul motorului. Încă două avioane *Mustang* zburară peste lagăr, iar curentul de la motoarele lor smulse plăcile de tablă ondulată de pe acoperişul barăcii de lângă Blocul G. La vreun kilometru spre est, între lagărul Lunghua şi râu, un al doilea grup de avioane de luptă americane veni dinspre mare, atât de aproape de umbra lor proprie pe orezăriile goale, încât erau ascunse în spatele liniilor movilelor funerare. Se ridicară când traversară perimetrul aeroportului, apoi coborâră din nou ca să tragă în avioanele japoneze parcate lângă hangare.

Ghiulelele antiaeriene explodară deasupra lagărului, umbrele lor pulsând ca bătăile unei inimi pe pământul alb. O ghiulea explodă cu o lumină palidă deasupra sălii de întrunire, Zguduind aerul. Praful căzu în cascade din acoperişul de ciment şi se revărsă pe umerii lui Jim. Fluturând manualul de latină, Jim numără zecile de explozii ale ghiulelelor. Oare piloţii avioanelor *Mustang* ştiau că Basie şi marinarii americani din marina comercială erau deţinuţi în lagărul de la Lunghua? Ori de câte ori atacau Aeroportul Lunghua, piloţii de pe avioanele de luptă se ascundeau până în ultimul moment în spatele blocurilor dormitoare, înalţe de trei etaje, deşi acest lucru atrăgea focul japonez în direcţia lagărului şi fuseseră omorâţi mai mulţi prizonieri.

Dar Jim era bucuros că avioanele *Mustang* erau atât de aproape. Ochii lui se bucurau de fiecare nit din fuselajul lor, de orificiile pentru tunuri din aripi, de uriaşele radiatoare ventrale despre care Jim era sigur că fuseseră puse acolo doar din motive stilistice. Jim admira avioanele japoneze *Hayate* şi *Zero*, dar avioanele de luptă *Mustang* erau Cadillac-urile luptelor aeriene. Era prea lipsit de suflu ca să strige la piloţi, dar îşi flutură cartea spre ei, când treceau pe sub baldachinul de ghiulele antiaeriene.

Primele escadrile de avioane de luptă trecuseră peste aeroport. Chiar vizibile pe fundalul blocurilor de apartamente din Concesiunea Franceză, ele zburau spre Shanghai, gata să lovească docurile şi baza de hidroavioane din Nantao. Dar bateriile antiaeriene din jurul pistei mai trăgeau încă în aer. Trasoarele brodau cerul, fire de fosfor se împleteau şi se deznodau. În centrul lor era marea Pagodă de la Lunghua, ce se ridica prin fumul înălţat din hangarele în flăcări, tunurile antiaeriene aruncând un baraj neîntrerupt.

Jim nu mai văzuse un atac aerian de asemenea dimensiuni. Un al doilea val de avioane *Mustang* traversă orezăriile dintre lagărul Lunghua şi râu, urmat de o escadrilă de bombardiere de luptă bimotoare. La vreo trei sute de metri vest de lagăr, unul dintre avioanele *Mustang* veni cu aripa din dreapta spre pământ. Nemaiputând fi controlat, alunecă prin aer, vârful aripii atingând malul unui canal nefolosit. Avionul viră peste orezării şi se dezmembră în aer. Explodă într-o perdea da benzină aprinsă, prin care Jim putu vedea chipul arzând al pilotului american, încă prins în scaunul lui. Printre sfărâmăturile

incandescente ale avionului, un fragment din soarele a cărui lumină continua să strălucească peste câmpurile înconjurătoare, trecu printre copacii aflaţi dincolo de perimetrul lagărului.

Un al doilea *Mustang* lovit se desprinse de celelalte în zbor. Târând o dâră de fum uleios, se ridică printre exploziile antiaeriene şi urcă spre cer. Pilotul încerca să scape de aeroport, dar cum avionul său *Mustang* începu să piardă din înălţime, el răsuci avionul pe spate şi se desprinse în siguranţă din cabină. Paraşuta i se deschise şi cădea repede spre pământ. Avionul în flăcări se îndreptă singur, târând după el coada neagră de fum ca un arc nesigur peste câmpurile goale şi apoi se scufundă în râu.

Pilotul atârna acum singur pe cerul pustiu. Camarazii săi se grăbeau spre Shanghai, cu fuselajele lor argintii pierdute în ferestrele pline de soare ale Concesiunii Franceze. Zgomotul bubuitor al motoarelor dispăruse şi tirul antiaerienelor încetase. Un al doilea paraşutist cobora printre canale, la vest de aeroport. Un miros puturos de ulei ars şi de lichid de răcire a motoarelor umplea aerul tulburat. Peste tot lagărul pluteau vârtejuri în miniatură de frunze şi de insecte moarte care apoi se învârteau iar pe cărări, mânate de curentul făcut de avioanele *Mustang* dispărute.

Cele două paraşute cădeau spre movilele funerare. Deja, un pluton de soldaţi japonezi într-un camion cu radiatorul aburind, se grăbeau de-a lungul şoselei de perimetru, ca să-i omoare pe aviatori. Jim şterse praful de pe manualul de latină şi aşteptă împuşcăturile. Aura de lumină ce apăruse din avionul *Mustang* care ardea încă mai dăinuia peste golfuleţe şi orezării. Pentru câteva minute, soarele se apropiase mai mult de pământ, de parcă ar fi vrut să ardă moartea de pe câmpurile acestuia.

Jim era îndurerat pentru acei piloţi americani care muriseră legaţi în curelele paraşutelor lori fiind ţinta vreunui caporal japonez cu un revolver Mauser şi zăriţi de un singur băiat englez, ascuns în balconul acestei clădiri în ruină. Totuşi, sfârşitul lor îi amintea lui Jim de sfârşitul lui propriu, la care se gândise în secret încă de la sosirea lui la Lunghua. El saluta raidurile aeriene, zgomotul avioanelor *Mustang* când treceau peste lagăr, mirosul de ulei şi de cordită, moartea piloţilor şi chiar posibilitatea morţii lui. În ciuda tuturor lucrurilor, ştia că el

nu valorează nimic. Răsuci manualul de latină, tremurând de o foame secretă pe care ştia că războiul o va satisface din plin.

24
Spitalul

— Jim...! Eşti acolo sus...? Ai fost rănit...?

Doctorul Ransome stătea în mijlocul dărâmăturilor, pe podeaua sălii de întrunire, strigând spre balcon. Era epuizat de efortul de a fugi de la Blocul D, iar plămânii îi hârâiau în piept. Anii de la Lunghua îl făcuseră să pară mai înalt, dar oasele lui mari erau ţinute laolaltă doar de o ţesătură de tendoane. Deasupra bărbii roşcate, singurul lui ochi sănătos văzuse creştetul capului lui Jim, alb de praf, de parcă raidul aerian l-ar fi îmbătrânit.

— Jim, am nevoie de tine la spital. Sergentul Nagata zice că poţi rămâne cu mine în timpul apelului.

Jim se trezi din visare. În mod straniu, aura aruncată de trupul pilotului american care ardea încă, mai persista peste câmpurile goale, dar hotărî să nu-i vorbească doctorului Ransome despre această iluzie optică. Sirena de încetare a alarmei urla din pagodă, semnal reluat de claxonul de la casa paznicilor. Jim părăsi balconul şi se strecură în jos pe scară.

— Sunt aici, doctore Ransome. Cred că era să fiu omorât. A murit cineva?

— Să sperăm că nu. Doctorul Ransome se aplecă peste balustradă şi îşi scutură praful din barbă cu pălăria de culi, făcută din pai. Deşi descumpănit de raidul aerian, îl urmări pe Jim obosit, dar răbdător. După raiduri, când paznicii japonezi începeau să se poarte rău cu deţinuţii, adesea era nervos cu Jim, de parcă el ar fi fost răspunzător. Îşi trecu mâna prin părul lui Jim, scuturându-i pudra de ciment şi îi examină scalpul, în căutare de semne de sânge.

— Jim, căzusem de acord că nu te vei duce acolo sus în timpul raidurilor. Japonezii au destule probleme – pot să creadă că încerci să le semnalizezi piloţilor americani.

— Asta făceam, dar nu m-au văzut. Avioanele *Mustang* sunt atât de rapide. Lui Jim îi plăcea doctorul Ransome şi voia să-l liniştească, să-i arate că totul e în regulă. Mi-am făcut tema la latină, doctore.

Surprinzător, pe doctorul Ransome nu-l interesa dacă Jim memorase verbele. El porni spre spital, cu un mănunchi de resturi de bambus pe care prizonierii, într-o estimare realistă a

resurselor medicale ale spitalului, le stocaseră lângă cimitir. Apelul începuse deja şi cărările erau pustii. Paznicii japonezi se năpusteau în barăci, spărgând ultimele bucăţi de geam de la ferestre cu patul puştii. Domnul Sekura, comandantul lagărului, insistase la această măsură de precauţie, pe motivul de a-i feri pe prizonieri de suflul bombelor. De fapt, era o pedeapsă pentru raidul aerian, după cum vor simţi prizonierii pe pielea lor, chiar în acea seară, când mii de ţânţari anofeli aveau să se ridice din bălţile stătute din jurul lagărului, la vremea mesei.

Pe treptele Blocului E, unul dintre dormitoarele exclusiv pentru bărbaţi, sergentul Nagata urla în faţa şefului Blocului, domnul Ralston, organistul de la cinematograful *Metropole* din Shanghai. În spatele sergentului stăteau trei paznici, cu baionete la armă, de parcă s-ar fi aşteptat ca un pluton de marinari americani să dea buzna din clădire. Sutele de deţinuţi în zdrenţe aşteptau răbdători. Pe măsură ce războiul înainta, în ultimul lui an, japonezii deveniseră descumpăniţi şi periculoşi.

— Doctore Ransome, ce se va întâmpla dacă americanii debarcă la Woosung?

Acest port la gura râului Yangtze controla intrarea în Shanghai pe calea apei. Toată lumea din lagăr vorbea despre Woosung.

— Probabil că americanii vor debarca chiar la Woosung, Jim. Am gândit întotdeauna că tu ar trebui să fii la cartierul general ai lui Mac Arthur. Doctorul Ransome se opri să-şi tragă sufletul. Forţă aerul să-i intre în pieptul osos, uitându-se la reflectarea lui în bombeurile pantofilor lui Jim. Încearcă să nu te gândeşti la asta. Ai atâtea lucruri care înoată în mintea ta. S-ar putea ca americanii să nu debarce acolo.

— Dacă au să debarce, japonezii au să se lupte.

— Jim, au să se lupte. După cum ai susţinut cu credinţă, japonezii sunt soldaţii cei mai curajoşi din lume.

— Păi…

Discuţiile despre curaj îl puneau în încurcătură pe Jim. Războiul n-avea nicio legătură cu vitejia. Cu doi ani mai înainte, când fusese mai tânăr, i se păruse important să evalueze care erau soldaţii cei mai viteji, ca parte a încercării lui de a digera perturbările din viaţa sa. Bineînţeles că japonezii erau în frunte, chinezii la coadă, iar englezii oscilau pe la mijloc. Dar Jim se gândi la avioanele americane care măturaseră cerul. Oricât de

viteji ar fi, japonezii nu puteau face nimic ca să oprească aceste maşini frumoase şi neobosite.

— Japonezii sunt viteji, conchise Jim. Dar acum, vitejia nu mai contează.

— Nu sunt chiar atât de sigur. Tu eşti viteaz, Jim?

— Nu… bineînţeles că nu. Dar aş putea să fiu, afirmă Jim.

— Eu cred că eşti.

Deşi nepregătit, comentariul doctorului Ransome avea un ascuţiş neplăcut. Era clar că era supărat pe Jim, de parcă l-ar fi învinuit pentru avioanele *Mustang* care făcuseră raidul. Asta era oare pentru că el învăţase să se bucure de război? Jim se gândea la asta când ajunseră la spital. Pe jos, lângă treptele de bambus tocite, era conul intact al unei ghiulele antiaeriene. El o ridică, fiind curios să vadă dacă mai era caldă încă, dar doctorul Ransome i-o luă din mână şi o aruncă dincolo de gardul de sârmă ghimpată.

Jim stătu pe treptele putrezite, îndoindu-şi pantofii de beţele de bambus. Fusese tentat să smulgă corpul ghiulelei de la doctorul Ransome. Era acum aproape tot atât de înalt ca Şi medicul şi, în multe privinţe, mai puternic; în ultimii ani, în timp ce Jim crescuse, trupul mare al doctorului Ransome se strânsese şi slăbise. Lui Jim nu i se păreau reale amintirile despre acest bărbat greoi, cu părul roşu, cu braţe şi coapse solide, de două ori mai mare decât un soldat japonez. Dar în cursul primilor doi ani de lagăr, doctorul Ransome îi dăduse lui Jim prea mult din propria lui hrană.

Intrară în spital, iar Jim îşi luă locul în afara dispensarului, cu doctorul Bowen – un specialist în boli de nas, gât şi urechi de la *Spitalul General* din Shanghai – şi cu cele patru văduve misionare care formau personalul de infirmiere. În timp ce aşteptau ca sergentul Nagata să facă apelul, el se uită pe furiş în salonul alăturat, unde cei treizeci de pacienţi stăteau culcaţi pe priciurile lor. După fiecare raid aerian, erau câţiva morţi din cauza şocului şi a epuizării. Ideea că războiul era aproape terminat, părea să-i încurajeze pe unii să dea ortul popii. Totuşi, pentru cei încă dornici să rămână în viaţă, o moarte era o veste bună. Pentru Jim însemna o curea veche sau o pereche de bretele, un stilou, iar odată, în mod miraculos, un ceas de mână pe care îl purtase trei zile, înainte de a i-l preda, cu toate celelalte, lui Basie. Japonezii confiscaseră toate ceasurile de

mână şi deşteptătoarele – după cum spunea doctorul Ransome, voiau ca prizonierii lor să nu aibă noţiunea timpului. În cele trei zile, Jim măsurase timpul necesar pentru toate treburile.

Majoritatea pacienţilor sufereau de malarie, dizenterie şi infecţii la inimă din cauza malnutritiei. Pacienţii bolnavi de beriberi îl descumpăneau cel mai mult pe Jim, cu picioarele lor umflate şi plămânii plini de apă, cu minţile atât de rătăcite, încât credeau că mureau în Anglia. În ultima lor oră, li se acorda un privilegiu special, singura plasă de ţânţari a spitalului, şi zăceau în acea imitaţie de mormânt înainte de a fi duşi ia cimitirul de lângă grădina de zarzavat.

În timp ce sergentul Nagata se apropie de spital însoţit de doi soldaţi, Jim se uită în salonul bărbaţilor. De zile în şir, domnul Barraclough, secretarul *Country Club*-ului din Shanghai, era pe moarte, iar Jim remarcă inelul lui de aur cu sigiliu. S-ar putea să nu fie de aur – nimic din ce îi oferise lui Basie nu fusese de aur – dar avea o oarecare valoare. Jim nu avea remuşcări să fure de la morţi. Singurii pacienţi destul de nebuni ca să vină la spital erau cei fără rude sau prieteni care să vrea să-i îngrijească în barăci sau în dormitoarele din blocuri. În afară de faptul că nu avea medicamente – neînsemnata cantitate alocată de japonezi fusese folosită în primul an – spitalul rareori vindeca pe cineva. Japonezii, presupunând în mod corect că aceia care intrau în spital aveau să moară în curând, le înjumătăţeau imediat raţia de alimente. Chiar şi aşa, se gândi Jim, putea trece destul timp înainte ca doctorul Ransome şi doctorul Bowen să-i declare morţi în mod oficial. Jim ştia că un mare număr din cartofii suplimentari pe care îi mâncase ei erau raţiile unor morţi. Doctorul Ransome muncea din greu pentru bolnavi şi lui Jim îi părea rău că, în ultima vreme, părea că îşi pierduse speranţa.

— Sunt aici, strigă doctorul Ransome. Jim, stai drepţi. Nu te certa azi cu sergentul Nagata. Şi nu-i vorbi despre raidul aerian.

Observând că ochii lui Jim erau fixaţi pe inelul cu sigiliu, întoarse capul ca să se uite spre sergentul Nagata care bocănea urcând treptele de bambus. Doctorul Ransome dezaproba hoţia de cadavre, deşi ştia că Jim schimba curelele şi bretelele pe mâncare. Totuşi, se gândi Jim liniştit, doctorul Ransome avea propriile lui surse de aprovizionare. Spre deosebire de majoritatea deţinuţilor din Lunghua, cărora li se permisese să-şi

împacheteze o valiză înainte de a fi internaţi, doctorul Ransome intrase în lagăr doar cu o cămaşă, cu şortul şi cu sandalele de piele, fără nimic altceva. Totuşi, cămăruţa lui din Blocul D conţinea un impresionant inventar de lucruri – un schimb complet de haine, un gramofon portabil şi câteva discuri, o rachetă de tenis, o minge de rugby şi raftul de cărţi care îi oferiseră lui Jim posibilitatea de a învăţa. Toate acestea, precum şi toate hainele pe care le purtase Jim în lagăr, ca şi minunaţii pantofi de golf care au atras imediat atenţia privirilor sergentului Nagata, doctorul Ransome le obţinuse de la şuvoiul de pacienţi care vizitau în fiecare seară cămăruţa lui din Blocul D. Mulţi nu aveau nimic de dat, dar nevestele mai tinere aduceau întotdeauna un modest bacşiş, pentru orice serviciu misterios făcut de doctorul Ransome. Richard Pearce recunoscuse chiar că Jim purta una dintre cămăşile lui vechi, dar era prea târziu.

Sergentul Nagata se opri în faţa deţinuţilor. Amploarea raidului aerian american îl zguduise în mod clar. Maxilarele i se strânseră, în timp ce câteva picături de salivă îi apărură pe buze. Firele de păr din jurul gurii tremurau ca nişte antene în miniatură care dădeau un avertisment în legătură cu furia ce avea să vină. Trebuia să se excite până la furie, dar bombeurile strălucitoare ale pantofilor lui Jim îi abătură atenţia. Ca toţi soldaţii japonezi, sergentul purta bocanci putrezi, prin care îi ieşeau degetele mari ca nişte uriaşe degete mari de la mână.

— Băiete...

Făcu o pauză. În faţa lui Jim şi îi dădu în cap cu lista pentru apel, scoţând un nor de praf alb. El ştia de la soldatul Kimura că Jim era implicat în fiecare activitate ilicită din lagăr, dar nu fusese niciodată capabil să-l prindă. Împrăştie praful cu mâna şi, cu un efort, rosti singurele două vorbe consecutive în engleză pe care anii la Lunghua îl învăţaseră.

— Băiat dificil...

Jim aşteptă ca el să continue, fascinat de saliva de pe buzele lui. Poate că sergentul Nagata ar aprecia o relatare de la faţa locului despre raidul aerian.

Dar sergentul intră în salonul bărbaţilor, strigând în japoneză la cer doi doctori. Se uită în jos la bărbaţii aflaţi pe moarte, pentru care nu arătase niciodată nici cel mai mic interes, iar Jim avu ideea brusc înveselitoare că doctorul

Ransome ascundea un pilot american rănit. El voia să-l atingă pe pilot înainte ca japonezii să-l omoare, să-i pipăie casca şi costumul de zbor, să-şi treacă degetele pe praful şi pe uleiul de pe ochelarii lui.

— Jim…! Nu te mai gândi…!

Doamna Philips, una dintre văduvele misionare, îl prinse când se aplecă înainte, aproape leşinând, în faţa imaginii acesteia de arhanghel căzut printre orezării. Jim stătu drepţi, prefăcându-se slăbit de foame şi încercând să evite privirea suspicioasă a santinelei japoneze de la uşa dispensarului. Aşteptă să se termine apelul, reflectând la prada posibilă, legată de un pilot american mort. Curând, unul dintre americani va fi dus mort în lagărul Lunghua. Jim încercă să decidă care dintre clădirile ruinate ar putea ascunde mai bine cadavrul lui. Scoase cu grijă, trusa personală şi echipamentul acestuia ar putea fi negociate cu Basie pe cartofi dulci, pentru luni de zile de acum încolo, şi poate chiar pe o haină călduroasă pentru la iarnă. Va obţine cartofi dulci şi pentru doctorul Ransome, pe care Jim era hotărât să-l ţină în viaţă.

Se clătină pe călcâie şi auzi o femeie bătrână plângând în salonul de alături. Prin fereastră, se vedea pagoda de pe aeroportul Lunghua. Deja turnul de antiaeriană apărea într-o nouă lumină.

Încă o oră, Jim stătu în rând cu văduvele misionare, urmăriţi de santinele. Doctorul Ransome şi doctorul Bowen plecaseră cu sergentul Nagata la biroul comandantului, poate ca să fie interogaţi. Paznicii se învârteau prin lagărul tăcut cu cataloagele lor, făcând apeluri repetate. Războiul era gata să se termine şi totuşi japonezii erau obsedaţi să ştie exact câţi deţinuţi r… A aveau.

Jim închise ochii ca să-şi calmeze mintea, dar santinela lătra la el, suspectându-l pe Jim că era gata să joace vreun joc anume pe care sergentul Nagata nu l-ar aproba. Amintirea raidului aerian îl excita pe Jim. Avioanele *Mustang* încă mai traversau lagărul, în drumul lor pentru a ataca turnul de antiaeriană. Îşi imagina că el însuşi conducea unul dintre acele aparate de luptă, căzând la pământ când avionul lui exploda, ridicându-se din nou ca unul dintre acei piloţi kamikaze copilăroşi care îl salutau pe împărat înainte de a-şi arunca avioanele *Zero* în portavioanele americane la Okinawa. Într-o zi,

Jim va deveni un pilot rănit, căzut printre movilele funerare şi pagodele înarmate. Bucăţi din costumul lui de zbor şi din paraşută, poate chiar şi propriul său trup, se vor răspândi pe orezării, hrănindu-i pe deţinuţii din spatele sârmelor şi pe chinezii care mureau de foame la poartă…

— Jim…! şopti doamna Philips. Repetă la latină!

Forţându-se să nu clipească, spre iritarea santinelei japoneze, Jim se uită în lumina soarelui de afară, dincolo de fereastra dispensarului. Peisajul tăcut părea că fierbe cu flăcări; era acea aură născută din trupul pilotului american care ardea. Lumina atinse sârma ruginită a gardului şi frunzele prăfuite ale trestiilor de zahăr sălbatice, înălbi aripile avionului abandonat şi oasele ţăranilor din movila funerară. Jim visa la următorul raid aerian, la lumina aceea violentă, abia fiind în stare să răsufle din cauza foamei, pe care doctorul Ransome o recunoscuse, dar nu o putuse astâmpăra niciodată.

25
Grădina cimitirului

Când se termină apelul, Jim se odihni pe treptele spitalului. Doctorul Ransome şi doctorul Bowen se întoarseră din biroul comandantului şi imediat se închiseră în dispensar cu cele patru văduve misionare. Doctorul Ransome părea la fel de nervos ca şi japonezii. Vechea cicatrice de sub ochiul lui era roşie sângerie. Oare sergentul Nagata îl lovise pentru că protestase împotriva unei noi reduceri a raţiei de alimente?

Cu mâinile în buzunare, Jim ţopăi pe aleea cu zgură din spatele spitalului. Trecu în revistă şirurile de roşii, fasole şi pepeni din grădina bucătăriei. Recolta modestă era menită să suplimenteze dieta slabă a pacienţilor, deşi multe legume luau drumul spre marinarii americani din Blocul E. Lui Jim îi plăcea munca sa cu plantele. Le cunoştea personal pe fiecare şi putea spune dintr-o privire dacă ar fi furat cineva o singură roşie. Din fericire, lungile şiruri de morminte din cimitirul alăturat îi ţineau departe. În afara beneficiilor nutritive, botanica era o materie care intriga. În dispensar, doctorul Ransome tăia şi colora felioare de tulpini şi rădăcini de plante, le monta sub microscopul doctorului Bowen şi îl punea pe Jim să deseneze sutele de celule şi vase hrănitoare. Clasificarea plantelor era un întreg univers de cuvinte; fiecare buruiană din lagăr avea un nume. Denumirile abundau; enciclopedii invizibile zăceau în fiecare boschet sau şanţ.

În după-amiaza anterioară, Jim săpase două şanţuri de fertilizare pentru o nouă cultură de tomate, între grădină şi cimitir era un şir de bidoane de vreo două sute de litri cu apă de scurgere din rezervoarele septice prea pline din Blocul G. Un grup de prizonieri decantase cea mai mare parte a apei de scurgere într-un bazin gol, dar Jim şi doctorul Ransome căraseră apa din lagăre. După cum spunea doctorul Ransome, nu avea rost să irosească nimic din ceea ce îi putea menţine pe oameni în viaţă, fie şi numai câteva zile în plus. Roşiile strălucitoare şi pepenii umflaţi dovedeau că avea dreptate.

Jim scoase capacul de lemn de pe unul dintre bidoane. Aşteptă ca miile de muşte să se înfrupte primele, apoi luă linguroiul din bambus şi cupa din lemn şi începu, să toarne îngrăşământul în şanţurile puţin adânci. Lucră în ritmul lent dar

măsurat al ţăranilor chinezi pe care îi urmărise înainte de război cum îşi fertilizau culturile.

O oră mai târziu, după ce acoperise îngrăşământul cu un strat de pământ, Jim se odihni pe unul dintre mormintele din cimitirul alăturat. Diverşi oameni vizitau spitalul, şefii de blocuri şi adjuncţii lor, un grup de americani din Blocul E, personalităţi olandeze şi belgiene. Dar Jim era prea obosit ca să-i plictisească cerându-le ştiri. Era linişte în grădina de zarzavat, cu pereţii ei verzi de fasole şi tomate. Adesea se gândea să rămână acolo pentru totdeauna, chiar şi după terminarea războiului.

Împinse fantezia aceasta rustică în fundul minţii şi ascultă zumzetul avioanelor de luptă *Zero*, încălzindu-se la capătul pistei. Un singur avion kamikaze avea să decoleze, asta era tot ce puteau face japonezii ca represalii pentru raidul aerian american. Tânărul pilot, puţin mai în vârstă decât Jim, purta eşarfele de ceremonie, dar garda de onoare era formată doar dintr-un caporal şi un tânăr soldat. Amândoi plecară, înainte ca aviatorul să se fi urcat în cabină şi se îndreptară spre munca lor de reparaţii la hangarele avariate.

Jim urmări avionul ridicându-se nesigur de pe pistă. Urcă peste lagăr, motorul forţând serios din cauza greutăţii bombei, coti spre râu şi se îndreptă spre Marea Chinei. El îşi puse palmele streaşină deasupra ochilor şi urmări avionul până dispăru printre nori. Niciunul dintre japonezii de la Aeroportul Lunghua n-a aruncat nici măcar o privire spre avion, în hangare, lângă pagodă, încă mai ardea focul şi din adăposturile de reparaţii bombardate ieşeau aburi. Totuşi, craterele erau deja umplute de echipa de lucru a unor culi chinezi, iar negustorii de fier vechi scormoneau carcasele avioanelor distruse.

— Tot te mai interesează avioanele, Jim? întrebă doamna Philips, când ea şi doamna Gilmour ieşiră din curtea spitalului. O să trebuiască să intri în *Forţele Aeriene Regale*.

— O să intru în Forţele Aeriene Japoneze.

— O! Japoneze...? Văduvele misionare chicotiră, încă nesigure pe simţul umorului lui Jim, şi împinseră căruciorul lor de lemn. Roţile de fier răsunară pe aleea cu pietre, clătinând cadavrul pe care cele două femei urmau să-l îngroape.

Jim lustrui cele trei roşii pe care le culesese de pe plante. Niciuna nu era mai mare decât o bilă, dar Basie le va aprecia. Le piti în buzunarul cămăşii, urmărindu-le pe doamna Philips şi pe

doamna Gilmour cum sapă groapa. Curând obosite, cele două femei se aşezară pe cărucior şi se odihniră lângă cadavru.

El se îndreptă spre ele şi luă sapa din mâinile muncite ale doamnei Philips. Trupul era al domnului Radik, fostul bucătar-şef la hotelul *Catay*. Jim se bucurase de conferinţa lui documentată despre transatlanticul Berengaria şi era bucuros să-l recompenseze. Săpă în pământul moale. În unul dintre puţinele lor acte de prevedere, când mai erau încă destul de puternici să facă aşa ceva, prizonierii excavaseră parţial mormintele înguste. Dar efortul de a mai scoate încă o adâncime de o sapă de pământ umed era acum prea mult pentru văduvele misionare. Morţii erau îngropaţi deasupra, pământul scos fiind adunat în jurul lor. Ploile grele din lunile musonice muiau mormanele, aşa încât formau siluete ale trupurilor de sub ele, de parcă micul cimitir de lângă aeroportul militar făcea tot posibilul să-i reînvie pe câţiva dintre milioanele de morţi din timpul războiului. Ici-colo, un braţ sau un picior ieşeau din morminte, membrele unor adormiţi nelinişтiţi luptându-se pe sub păturile lor cafenii. Şobolanii săpaseră adânc în mormântul doamnei Hug, olandeza care sosise la Lunghua cu Basie şi cu doctorul Ransome, iar tunelurile îi aminteau lui Jim de Linia Maginot pe care el o construise în spatele grădinii cu pietre din Amherst Avenue pentru armata lui de soldaţi de plumb.

El săpă în continuare, hotărând să-l coboare pe domnul Radik mult sub nivelul pământului, pentru ca bucătarul să nu fie imediat hrană pentru şobolani. Doamna Gilmour şi doamna Philips şedeau pe cărucior alături de cadavru şi se uitau fără comentarii. De câte ori se oprea să se odihnească, ele îl tratau cu zâmbete identice, la fel de spălăcite ca şi florile din desenele rochiilor lor de bumbac zdrenţăroase.

— Jim! Lasă asta şi vino încoace! Am nevoie de tine aici. Doctorul Ransome striga de la fereastra dispensarului. Nu-i plăcuse niciodată ca Jim să sape gropi.

Sute de muşte bâzâiau în jurul căruciorului şi se aşezau pe fata domnului Radik. Cu *Berengaria* în gând, Jim continuă să sape pământul.

— Jim, te strigă doctorul…

— În regulă, e gata.

Femeile îl traseră pe domnul Radik din cărucior. Deşi obosite de acest efort, îl manevrară cu aceeaşi grijă pe care i-o

arătaseră când era în viaţă. Oare el era încă viu pentru aceste două văduve creştine? Jim fusese întotdeauna impresionat de credinţele religioase puternice. Mama şi tatăl lui erau atei, iar el îi respecta pe credincioşii creştini în acelaşi mod în care îi respecta pe cei care erau membri ai clubului *Graf Zeppelin* sau care făceau cumpărături la magazinul universal chinez pentru cunoaşterea unui ritual străin, exotic. În plus, cei care munceau cel mai mult pentru alţii, ca doamna Philips şi doamna Gilmour şi doctorul Ransome, adesea aveau credinţe care se dovedeau a fi corecte.

— Doamnă Philips! zise el când îl aşezară pe domnul Radik în groapă. Când părăseşte sufletul trupul? înainte de a fi îngropat?

— Da, Jim. Doamna Philips îngenunche pe jos şi începu să adune pământul peste faţa domnului Radik. Sufletul domnului Radik a plecat deja. Doctorul te cheamă iar. Sper că ţi-ai făcut tema la latină.

— Desigur.

Jim reflectă la toate astea în timp ce se îndreptă spre spital. El urmărea adesea ochii pacienţilor când mureau, încercând să descopere o izbucnire de lumină când îi părăsea sufletul. Odată, îl ajutase pe doctorul Ransome când făcuse masaj pe pieptul gol al unei tinere belgiene care murea de dizenterie. Doctorul Bowen spusese că era moartă, dar doctorul Ransome îi apăsă inima pe sub coaste şi brusc ea deschise ochii şi se uită la Jim. La început, Jim crezuse că sufletul acesteia revenise, dar ea tot moartă era. Doamna Philips şi doamna Gilmour au luat-o de acolo şi au îngropat-o după o oră. Doctorul Ransome i-a explicat că, pentru câteva secunde, îi pompase sângele din nou în creier.

Jim intră în dispensar şi rămase lângă masa de metal, în faţa doctorului Ransome. Ar fi dorit să reia problema despre sufletul domnului Radik, dar, în mod curios, doctorul nu voia să discute pe teme de religie cu Jim, deşi el personal mergea duminica dimineaţa la slujbele de la biserică. Cicatricea de pe faţa lui mai era încă roşie şi era înfricoşător de ocupat cu tava lui de ceară topită. De câte ori era obosit sau supărat pe Jim, doctorul Ransome topea câteva lumânări şi băga pătrate de pânză veche în lichidul fierbinte, apoi le atârna să se răcească. În iarna anterioară, făcuse sute de asemenea panouri cerate pe

care deţinuţii le folosiseră ca să înlocuiască geamurile sparte. Deşi orele lui de muncă ajutaseră la oprirea vânturilor reci care suflau dinspre China de Nord, prea puţini dintre deţinuţi îi erau recunoscători doctorului Ransome. Totuşi, după cum observase Jim, pe doctorul Ransome nu-l interesa recunoştinţa lor.

Jim băgă un deget în ceara fierbinte, dar doctorul Ransome îl îndepărtă brusc. Era clar că discuţia sa la comandantul lagărului îl supărase – se pregătea de iarnă de parcă încerca să se convingă că vor fi cu toţii acolo la sosirea ei.

Scoţându-şi pantofii, Jim începu să le lustruiască bombeurile. După trei ani cât umblase în saboţi de lemn şi jerpelituri, îi plăcea să impresioneze pe toată lumea cu acei pantofi de sport scumpi.

— Jim, e grozav din partea ta să arăţi atât de elegant, dar încearcă să nu-ţi mai lustruieşti pantofii chiar tot timpul. Doctorul Ransome se uita fix la pătratul cerat. Asta îl descumpăneşte pe sergentul Nagata, adăugă el.

— Îmi place să fie strălucitori.

— Sunt foarte strălucitori. Chiar şi piloţii americani trebuie să-i fi văzut. Ei cred, probabil, că avem un teren de golf aici şi îşi fixează compasele după bombeurile tale.

— Asta înseamnă că ajut la efortul de război?

— Într-un fel…

Înainte ca Jim să-şi poată încălţa pantofii, doctorul Ransome îl apucă de încheietura mâinii. Majoritatea rănilor de pe picioarele lui Jim erau infectate şi, dată fiind alimentaţia săracă, nu se vor vindeca niciodată ca lumea, dar deasupra încheieturii mâinii drepte era o ulceraţie de mărimea unui bănuţ, plină de puroi. Doctorul Ransome mută tava cu ceară topită de pe lampa cu lumânare. Puse să fiarbă o lingură de apă într-un vas de metal, apoi stoarse şi curăţă ulceraţia cu o bucăţică de vată.

Jim se supuse fără să protesteze. Îşi formase singura lui legătură strânsă la Lunghua cu doctorul Ransome, cu toate că ştia că, în multe privinţe, doctorul nu-l aproba. El era nemulţumit de Jim pentru că dezvăluia un adevăr clar în legătură cu războiul, şi anume că oamenii erau prea capabili să i se adapteze. Uneori chiar îl suspecta pe Jim că îi plăcea latina din motive greşite. Frate al unui profesor de sport de la un internat englez (unul dintre acele instituţii de reprimare, atât de

asemănător cu Lunghua, cărora se pare că le era destinat şi Jim), lucrase în afara ţării cu misionari protestanţi. Doctorul Ransome era mai curând un fel de diriginte de şcoală sau de înaintaş la rugby, deşi Jim nu era prea sigur în ce măsură aceste comparaţii ale lui erau justificate. El remarcase că doctorul putea fi deosebit de viclean când îi convenea.

— Ei, Jim, sunt sigur că ţi-ai făcut lecţia de latină…

Doctorul Ransome deschise manualul. Deşi sustras de prizonierii care se adunau în afara barăcilor şi a blocurilor de dormitoare, el se uită la text. Sute de bărbaţi şi soţiile lor, mulţi împreună cu copiii, traversau terenul de adunare. El începu să-i pună întrebări lui Jim, care continua să-şi lustruiască pantofii pe sub masă.

— Ei erau iubiţi…?

— Amabantur.

— Eu voi fi iubit…?

— Amabor.

— Tu vei fi fost iubit…?

— Amatus eris.

— Bine. Am să-ţi dau o lecţie necitită. Doamna Vincent o să te ajute. La vocabular. N-o deranjează dacă o întrebi?

Acuma nu!

Jim îl informă despre schimbarea ei de atitudine, ca de o chestiune obişnuită. Bănuia că doctorul Ransome îi fusese de folos în vreo problemă specială femeiască.

— Bine. Oamenii trebuie să fie încurajaţi. Cu trigonometria, nu-ţi poate fi de folos.

— N-am nevoie să mă ajute.

Lui Jim îi plăcea trigonometria. Spre deosebire de latină sau de algebră, această ramură a geometriei era direct implicată într-o temă aproape de sufletul lui - războiul aerian.

— Doctore Ransome, bombardierele americane care au zburat împreună cu *Mustang*-urile mergeau cu şase sute douăzeci de kilometri pe oră – am calculat cu ajutorul umbrei lor peste lagăr şi cu pulsul meu. Dacă vor să lovească aeroportul Lunghua, trebuie să-şi arunce bombele cu vreo sută de metri mai înainte.

— Jim, tu eşti un copil al războiului. Îmi închipui că japonezii de la tunuri ştiu şi ei asta.

Jim se sprijini pe spate, gândindu-se.

— S-ar putea să nu ştie.

— Ei bine, nu le putem spune – sau putem? Asta ar fi necinstit faţă de aviatorii americani. Şi aşa, japonezii împuşcă prea mulţi dintre ei.

— Dar îi împuşcă deasupra aeroportului, explică Jim. Atunci, ei şi-au aruncat deja bombele. Dacă vor să-i oprească să mai lovească pista, ar trebui să tragă în ei la mai mult de o mie de metri mai încolo.

Perspectiva îl excita pe Jim – aplicată la toate bazele japoneze din toată regiunea Pacificului, această nouă tactică ar putea întoarce războiul împotriva americanilor şi în felul acesta lagărul Lunghua ar fi salvat. El bătu cu degetele pe masă, imitând modul în care cântase la pianul cel alb din casa goală de pe Amherst Avenue.

— Da… Doctorul Ransome se întinse şi apăsă cu blândeţe mâinile lui Jim pe masă, încercând să-l calmeze. El scufundă un nou pătrat de pânză în ceara din tavă. Poate o să lăsăm trigonometria şi o să-ţi însemn ceva la algebră. Vrem ca războiul să se termine, Jim.

— Bineînţeles, doctore Ransome.

— Tu vrei ca războiul să se sfârşească, Jim? Doctorul Ransome părea adesea să se îndoiască de lucrul acesta. Mulţi dintre oamenii de aici nu vor mai rezista mult. Eşti dornic să-i vezi pe mama şi pe tatăl tău din nou?

— Da, sunt. Mă gândesc la ei în fiecare zi.

— Bun. Îţi aminteşti cum arată?

— Îmi amintesc… Lui Jim nu-i plăcea să-l mintă pe doctorul Ransome, dar, într-un fel, se gândea la fotografia bărbatului şi a femeii necunoscute pe care o prinsese pe perete în odăiţa lui. Nu-i divulgase niciodată medicului că aceia erau înlocuitorii părinţilor săi. Jim ştia că era important să menţină vie amintirea mamei şi a tatălui lui, pentru a-şi susţine încrederea în viitor, dar chipurile lor deveniseră neclare. Doctorul Ransome putea să nu aprobe modul în care se păcălea singur.

— Mă bucur că-ţi aminteşti de ei, Jim. Se poate ca ei să se fi schimbat.

— Ştiu – vor fi flămânzi.

— Mai mult decât flămânzi, Jim. Când se va termina războiul, totul va fi foarte nesigur.

— Deci ar trebui să rămânem în lagăr? Lui Jim îi plăcu să

audă asta. Prea mulţi dintre prizonieri vorbeau despre plecarea din lagăr fără să aibă vreo idee reală despre ce li se va întâmpla. Atâta timp cât stăm în Lunghua, japonezii vor avea grijă de noi.

— Nu sunt prea sigur că vor avea. Am devenit o povară pentru ei. Nu ne mai pot hrăni, Jim…

Deci aici voise să ajungă doctorul Ransome. Jim simţi că îl cuprinde o oboseală liniştită. Numeroasele ore cât cărase vasele cu apa reziduală, plantase şi udase culturile din grădina spitalului, trăsese căruciorul cu roţi cu domnul Maxted, îndepliniseră o parte din încercarea sa de a menţine lagărul în funcţiune. Totuşi, aşa cum ştiuse tot timpul, aprovizionarea cu alimente depindea de bunul plac al japonezilor. Propriile lui sentimente, hotărârea lui de a supravieţui nu contau în final. Activitatea nu însemna nimic mai mult decât mişcarea ochilor belgienei care păruseră să se întoarcă o clipă dintre morţi.

— O să mai fie ceva mâncare, doctore Ransome?

— Sperăm că o să mai căpătăm ceva. Dar japonezii nu se mai pot hrăni nici pe ei înşişi. Submarinele americane…

Jim se uită fix la bombeurile lustruite ale pantofilor lui. Dorea ca mama şi tatăl său să-i vadă, înainte de a muri. Se îmbărbătă, încercând să-şi adune vechea lui voinţă de a supravieţui. În mod deliberat, se gândi la plăcerea curioasă pe care i-o dădeau cadavrele din cimitirul spitalului, emoţia vinovată de a fi viu. Ştia de ce doctorului Ransome nu-i plăcea ca el să sape gropile.

Doctorul Ransome însemnă exerciţiul în manualul de algebră şi îi dădu două fâşii de bandaj din hârtie de orez, pe care să rezolve ecuaţiile simultane. Când se ridică în picioare, doctorul Ransome scoase cele trei roşii din buzunarul, lui Jim. Le puse pe masă lângă tava cu ceară.

— Provin din grădina spitalului?

— Da. Jim se uită cu sinceritate la doctorul Ransome. Recent, începuse să-i vadă cu un ochi mai matur. Lungii ani de detenţie, disputele continue cu japonezii îl făcuseră pe acest medic tânăr să pară de vârstă mijlocie. Doctorul Ransome era deseori nesigur de el însuşi, la fel cum era de furtul lui Jim.

— Trebuie să-i dau câte ceva lui Basie, de câte ori îl văd.

— Ştiu. E un lucru bun că eşti prieten cu Basie. E un supravieţuitor, deşi supravieţuitorii pot fi periculoşi. Războaiele

există pentru oameni ca Basie. Doctorul puse roşiile în mâna lui Jim. Vreau să le mănânci tu, Jim. Am să-ţi dau eu altceva pentru Basie.

— Doctore Ransome... Jim căuta o cale ca să-l liniştească. Dacă i-am spune sergentului Nagata despre distanţa de o mie de metri... japonezii n-ar mai doborî avioanele, dar s-ar putea să ne dea nişte alimente...?

Doctorul Ransome zâmbi pentru prima oară. Descuie dulapul de medicamente şi scoase dintr-o cutie de metal două prezervative de cauciuc.

— Jim, tu eşti un pragmatic. Dă-i astea lui Basie, o să aibă el ceva pentru tine. Acum, mănâncă roşiile şi du-te.

26
Studenţi în anul doi la Lunghua

Suntem studenţi la Lunghua, studenţi în anul doi
Şi fete-atrăgătoare avem aici cu noi.
De lagăr nu ne pasă, căci ştie fiecare
Că marţea, pe-nserate, noi mergem la plimbare.

* * *

În timp ce traversa terenul de adunare spre Blocul E, Jim se opri să-i privească pe actorii din Lunghua repetând următorul lor spectacol concert, pe treptele Barăcii 6. Conducătorul trupei era domnul Wentworth, directorul *Băncii Cathay*. Îi plăceau spectacolele de amatori, când fiecare dintre cei implicaţi era în centrul atenţiei publice. Jim jucase o pagină din *Henric al V-lea*, un rol pe care îl savurase. Costumul pe care doamna Wentworth îl confecţionase pentru el din catifea roşie era singura haină decentă pe care o purtase în ultimii trei ani. Se oferise să o poarte în următoarea producţie a actorilor din Lunghua, *Ce înseamnă să fii onest*, dar domnul Wentworth refuzase să-l distribuie.

... Avem aici programe, distracţii, conferinţe
Şi muzică şi dansuri avem, după dorinţe...

Repetiţia nu era reuşită. Cele patru fete din cor, îmbrăcate în costume de Pierrot, stăteau pe aşa-zisa scenă din lăzi de ambalaj, încercând să memoreze cântecul. Supărate din cauza raidului aerian, femeile îl ignorau pe domnul Wentworth şi erau atente la cer. În ciuda luminii fierbinţi a soarelui, ele îşi frecau braţele ca să se încălzească.

Auditoriul de deţinuţi plictisiţi se risipi şi Jim decise să-i lase pe actori la ale lor. Actorii din Lunghua îşi recrutau membrii dintre familiile engleze cele mai snoabe şi era ceva absurd în vocile lor piţigăiate – la fel de afectate ca şi meciul de rugby pe care, într-o rară absenţă a bunului simţ, doctorul Ransome îl aranjase în iarna precedentă. Echipele de prizonieri flămânziţi (sute de studenţi în anul doi la Lunghua) se împleticiseră pe terenul de adunare, într-o parodie grotescă a jocului de rugby, prea extenuaţi să paseze mingea şi luaţi în râs de o mulţime de prizonieri, excluşi din joc pentru că nu învăţaseră niciodată

regulile lui.

Jim trecu de casa paznicilor făcând o trecere în revistă rapidă a lagărului. Un grup de prizonieri se adunaseră la porţi, aşteptând camionul militar de la Shanghai. Nu se dăduse niciun comunicat oficial că raţiile vor fi reduse, dar ştirea se răspândise deja prin lagăr.

În mod semnificativ, în afara porţilor erau deja mai puţini cerşetori chinezi. O ţărancă moartă zăcea pe iarbă, dar soldaţii regimului marionetă dezertaţi precum şi culi cu ricşe fără ocupaţie dispăruseră, lăsând în urmă un cerc de bătrâni stând pe vine şi câţiva copii cu feţe trase.

Jim intră în Blocul E, clădirea dormitorului pentru bărbaţi, şi urcă scara la etajul al treilea. Fără să ţină seama de anotimp, deţinuţii britanici din Blocul E îşi petreceau aproape tot timpul pe priciurile lor. Câţiva erau prea bolnavi de malarie ca să se mişte şi stăteau întinşi pe saltele de paie ude de transpiraţie şi urină. Dar alţii, încă destul de puternici ca să umble, leneveau pe lângă ei, examinându-şi mâinile ore în şir sau uitându-se pe pereţi.

Vederea atâtor bărbaţi adulţi care nu voiau să facă faţă realităţii lagărului îl uimise întotdeauna pe Jim, dar îşi revenea de îndată ce ajungea în dormitorul americanilor. Îi plăceau americanii şi îi aproba în toate privinţele. De câte ori intra în acea enclavă de ironie şi de voie bună, starea lui de spirit se îmbunătăţea.

Două dintre fostele săli de clasă erau ocupate de americanii din Marina Comercială. Uşile despărţitoare fuseseră scoase şi camera cu tavanul înalt era plină cu vreo şaizeci de bărbaţi. Jim trecu în revistă aglomerarea de cămăruţe. Englezii din Blocul E trăiau în dormitoare deschise, dar fiecare dintre marinarii americani îşi construise o micuţă cămăruţă din orice fel de materiale putuse scormoni – cearceafuri roase, scânduri de lemn, ţesături din pai sau bambus. Din când în când, un grup de americani ieşeau. Din Blocul E şi jucau un joc cu mingea, dar de obicei rămâneau în cămăruţele lor. Acolo stăteau culcaţi pe priciuri şi primeau un şir permanent de adolescente, femei englezoaice singure şi chiar câteva soţii, atrase de ei din motive nu prea diferite de ale lui Jim.

Printr-un mecanism oarecare, pe care Jim nu-l înţelesese niciodată, activitatea sexuală părea să genereze o cantitate

nesfârşită din acele obiecte care îi fascinau cel mai mult pe Jim. Această comoară fusese adusă în lagăr de marinarii americani, iar acum circula ca o a doua monedă – cărţi cu benzi desenate, exemplare din *Life*, *Reader's Digest* şi *Saturday Evenning Post*, pixuri, rujuri de buze şi pudră compactă, ace de cravată elegante, brichete şi cordoane de celuloid, butoni de la bâlci şi catarame din vestul sălbatic – o colecţie de nimicuri care, în ochii lui Jim, aveau stilul şi magia avioanelor de luptă *Mustang*.

— Hei, ăsta-i Jim din Shanghai…

— Copile, Basie e nebun de furios pe tine…

— Vrei să jucăm şah, băiete?

— Jim, am nevoie de apă caldă şi de un bărbierit.

— Jim, adu-mi o şurubelniţă pentru mâna stângă şi un lighean cu apă fierbinte.

— De ce e furios Basie pe Jim?

Jim schimbă saluturi cu americanii: Cohen, un maestru la jocul cu mingea şi fanatic al şahului; Tiptree, maşinistul solid, blând, care era regele cărţilor cu benzi desenate; Hinton, alt steward de cabine şi filosof; Dainty, telegrafist şi cel mai viril bărbat din Lunghua – bărbaţi amabili care îşi jucau rolurile în beneficiul lui Jim şi se veseleau tot timpul. Când îl vedeau, majoritatea îl plăceau pe Jim, iar acesta, în schimb, din respect pentru America, le făcea nesfârşite servicii. Mai multe cămăruţe erau închise întrucât marinarii îşi primeau vizitatorii, dar celelalte aveau perdelele trase, ca marinarii să poată sta culcaţi şi să vadă lumea care trecea. Doi dintre marinarii mai vârstnici erau scuturaţi de malarie, dar nu făceau mare caz de faptul că erau bolnavi. Una peste alta, Jim simţea că americanii erau cea mai bună companie, nu erau atât de stranii şi de provocatori ca japonezii, dar cu mult superiori britanicilor încruntaţi şi complicaţi.

De ce oare era furios Basie pe el? Jim merse pe coridorul îngust între cearceafurile suspendate. Putea auzi o englezoaică din Baraca 5 plângându-se de soţul ei şi două fete belgiene, care trăiau împreună cu tatăl lor văduv în Blocul G, chicotind în legătură cu un obiect ce le era arătat.

Cămăruţa lui Basie era în colţul de nord-vest al camerei, cu două ferestre care îi dădeau o vedere clară a întregului lagăr. Ca de obicei, şedea pe priciul lui, supraveghindu-i pe soldaţii japonezi din afara casei paznicilor, în timp ce primea ultimul

raport de la Demarest, vecinul lui de cămăruţă şi principalul lui acolit. Cămaşa lui cu mâneci lungi era decolorată, dar frumos netezită. După ce Jim spăla şi usca cămăşile, Basie le împăturea într-un pachet complex şi le punea sub salteaua pe care dormea, de unde ieşeau cu o dungă, ca de la magazinul universal. Deoarece Basie se mişca rareori de pe priciul lui, el îi părea lui Jim chiar mai proaspăt şi mai bine decât domnul Sekura şi, în mai multe privinţe, anii de la Lunghua fuseseră o încercare mai mică pentru Basie decât pentru comandantul japonez. Mâinile şi faţa lui erau în continuare moi şi neistovite, deşi cu o paloare asemănătoare cu a unei femei bolnave. Învârtindu-se în cămăruţa lui, ca în cea de pe vaporul *Aurora*, el privea lagărul de la Lunghua în acelaşi mod cum privise lumea aceea, un şir de cabine ce trebuiau pregătite pentru o succesiune de pasageri.

— Intră, copile. Nu mai răsufla aşa mult, i se face cald lui Basie…

Demarest, fost steward de bar, vorbea fără să-şi mişte buzele. După cum bănuia Jim, fie că avusese anterior o carieră de ventriloc, fie, după cum susţinea domnul Maxted, petrecuse mult timp în închisoare.

— Băiatul nu face niciun rău… Basie îi făcu semn lui Jim să se aşeze şi Demarest se întoarse în cămăruţa lui. Pentru el nu e destul aer în toată Lunghua. Nu-i aşa, Jim?

Jim încercă să-şi controleze gâfâiala – nu avea destule globule roşii, după cum susţinea doctorul Ransome.

— Ai dreptate, Basie. Avioanele *Mustang* l-au luat pe tot cu ele. Ai văzut raidul aerian?

— L-am auzit, Jim… Basie se uită încruntat la Jim, de parcă îl considera responsabil de acel zgomot. Piloţii aceia filipinezi or fi urmat şcoala de zbor în Insula Coney.

— Filipinezi? Jim îşi stăpâni în cele din urmă plămânii. Au fost cu adevărat piloţi filipinezi?

— Unii dintre ei, Jim. Sunt câteva aripi care operează împreună cu Mac Arthur. Restul sunt vechi Tigri zburători cu baza la Chungking.

Basie dădu din cap înţelept, uitându-se la Jim ca să se asigure că acesta aprecia cunoştinţele sale superioare.

— Chungking… Jim era uluit. Aceasta era genul de informaţie de care se bucura mintea sa, deşi ştia că Basie broda

rapoartele în beneficiul lui. Pe undeva, în lagăr, era un aparat de radio ascuns, care nu fusese descoperit niciodată, nu pentru că era bine ascuns, ci pentru că japonezii erau zăpăciţi de falsele informaţii pe care le ofereau deţinuţii dornici să colaboreze. În ciuda tuturor eforturilor sale, Jim nu fusese capabil să descopere aparatul de radio, care era inactiv perioade îndelungate. Apoi, Basie îi furniza buletine proprii ce descriau un război paralel. Jim pretindea întotdeauna că era impresionat, deşi rareori putea deosebi un zvon de o ficţiune. Era un mod important de a-i ţine uniţi laolaltă.

Apoi, mai era interesul lui Basie faţă de extinderea vocabularului lui Jim.

— Ţi-ai făcut lecţiile azi, Jim? Ai învăţat toate cuvintele?

— Le-am învăţat, Basie. O grămadă de cuvinte latineşti.

Pe Basie îl intrigau cunoştinţele de limbă latină ale lui Jim, dar era uşor plictisit, aşa încât hotărî să nu recite tot timpul trecut al lui *amo*.

— Am învăţat şi câteva cuvinte noi englezeşti: „Pragmatic”, de pildă; dar Basie îl privi cu tristeţe; Şi „supravieţuitor”, adăugă.

— Supravieţuitor? Basie chicoti la asta. E un cuvânt folositor. Tu eşti un supravieţuitor, Jim?

— Păi…

Doctorul Ransome nu înţelesese cuvântul ca un compliment. Jim încercă să-şi amintească alt cuvânt interesant. Basie nu folosea niciodată aceste cuvinte, dar părea că le pune la păstrare, ţinându-le în rezervă pentru zile mai bune, de parcă s-ar fi pregătit pentru o viaţă de formalism complicat.

— Mai sunt alte noutăţi, Basie? Când au să debarce americanii la Woosung?

Dar Basie era preocupat. Îşi sprijini capul de pernă şi se uită la conţinutul cămăruţei, de parcă ar fi fost împovărat de toate posesiunile lui. La prima vedere, cămăruţa părea plină de cârpe vechi şi de coşuri de nuiele, dar de fapt conţinea un magazin universal complet. Erau oale şi tigăi de aluminiu, un sortiment de pantaloni şi bluze de damă, un set de mah-jong, mai multe rachete de tenis, o jumătate de duzină de pantofi desperecheaţi şi o cantitate fabuloasă de exemplare vechi din *Reader’s Digest* şi *Popular Mechanic*. Toate acestea fuseseră obţinute prin schimb în natură, deşi Jim nu înţelesese niciodată

ce anume dădea Basie în schimb, căci, la fel ca şi doctorul Ransome, venise în lagăr fără nimic.

Pe de altă parte, lui Jim îi veni în minte că o mare parte din acest echipament era nefolositor. Nimeni nu era destul de puternic ca să joace tenis, pantofii erau plini de găuri, iar în tigăi nu aveai ce să găteşti. Stewardul de cabine era, cu toată lăudăroşenia lui, acelaşi bărbat limitat pe care Jim îl întâlnise pentru prima dată în docurile de la Nantao, cu aceeaşi perspectivă despre lume, clară, dar îngustă. Talentele lui Basie se extinseseră ca să umple doar cele mai modeste posibilităţi de mici furtişaguri din jurul lui. Jim era îngrijorat de ce se va întâmpla cu Basie când se va termina războiul.

— Cum stai cu sarcinile, Jim? întrebă Basie. Ai pus cursele, Jim? Cât de departe ai mers? Dincolo de golfuleţ?

— Exact dincolo de golfuleţ, Basie. Am mers până la vechea sală de exerciţii.

— Bun…

— N-am văzut niciun fazan, Basie. Nu cred că există vreun fazan. E prea aproape de aeroport.

— Există fazani, Jim. Dar trebuie să mutăm cursele pe şoseaua spre Shanghai. Se uită şmechereşte la Jim. Atunci o să trebuiască să punem o momeală.

— Am putea pune o momeală, Basie.

Jim bănui că există deja o momeală – el însuşi. Toată acţiunea de a pune curse nu avea nimic de-a face cu prinderea fazanilor. Poate vreunul dintre americani plănuia să viziteze Shanghai-ul, iar Jim era folosit ca să testeze calea de fugă. Ca o alternativă, aceşti marinari plictisiţi puteau să joace un joc, să parieze unul contra celuilalt în legătură cu cât de departe putea pune cursele, înainte de a fi împuşcat de santinela japoneză din turnul de pază. Deşi Jim le plăcea, ei erau cu siguranţă capabili să-i pună în joc viaţa. Acesta era umorul american de tipul cel mai special.

El se clătină de oboseală, dorind să poată sta culcat de-a latul, la picioarele patului. Basie îl urmărea în expectativă. De la fereastra lui, îl văzuse pe Jim lucrând în grădina spitalului şi aştepta câteva păstăi de fasole sau roşii. Basie cerea întotdeauna asemenea nimicuri, deşi şi el era generos, în felul lui. Când Jim era mai mic, Basie îşi cheltuia ore în şir făcându-i jucării din sârmă de cupru şi gheme de bumbac, realizând

superbe muşte de pescuit care atârnau din geamandurile care pluteau libere. De ziua lui, doar Basie îi dădea un dar.

— Basie, ţi-am adus ceva, pentru tine…

Jim scoase cele două prezervative din buzunar. Basie scoase de sub priciul lui o cutie de biscuiţi ruginită. Când o deschise, Jim văzu cutia plină cu sute de asemenea profilactice, cum le ziceau americanii. De îndată ce se terminase stocul de ţigări originale, aceste cauciucuri murdare formau principala unitate monetară din lagărul Lunghua. Numărul lor în circulaţie aproape că nu scăzuse în cei trei ani, nu pentru că la Lunghua ar fi fost o slabă activitate sexuală, ci din cauză că anticoncepţionalele erau prea valoroase ca unităţi de schimb ca să fie folosite în scopuri neproductive. Când jucau poker, marinarii americani foloseau mormane de prezervative în chip de fise. Era o ironie dublă, după cum îl auzise Jim remarcând pe doctorul Ransome, că valoarea lor continua să crească, deşi aproape toţi deţinuţii din lagăr erau fie impotenţi, fie sterili.

Basie inspectă prezervativele, având suspiciuni în privinţa condiţiei lor foarte vechi.

— De unde ai astea, Jim?

— Sunt bune, Basie. E cel mai bun tip.

— Zău aşa? Basie accepta adesea cunoştinţele lui Jim în domenii în care nu se pricepea. Poate te-ai uitat în dulapul medical al doctorului Ransome?

— N-au fost niciun fel de roşii, Basie. Raidul aerian le-a distrus.

— Piloţii ăia filipinezi… N-are importanţă. Spune-mi despre dulapul doctorului Ransome. Erau şi medicamente acolo, îmi închipui.

— Basie, erau o grămadă de medicamente. Iod, mercuricrom…

De fapt, dulapul era gol. Jim încercă să-şi amintească dulăpiorul cu doctorii din baia tatălui său şi denumirile stranii care însumau lumea misterioasă a trupului de adult.

— Erau… unguente… supozitoare.

— Supozitoare? Culcă-te, Jim. Ai obosit. Basie puse un braţ în jurul umerilor lui Jim. Amândoi priviră pe fereastră la mulţimea de prizonieri care aşteptau camionul cu raţia întârziată de la Shanghai. Nu te îngrijora, Jim, o să fie în curând suficientă mâncare.

Uită toate discuţiile că japonezii au să ne reducă raţiile.

— Ar putea s-o facă, Basie. Suntem o povară pentru ei.

— O povară? Doctorul Ransome te îngrijorează cu toate vorbele astea. Crede-mă, Jim, e nevoie de mult mai mult decât noi ca să-i împovăreze pe japonezi. Băgă mâna sub pernă şi scoase un cartof dulce, mic. Tu mănâncă asta până mă gândesc ce treburi avem de făcut. Când termini, o să-ţi dau un *Reader*'s *Digest* să-l iei cu tine la Blocul G.

— Ei, mulţumesc, Basie!

Jim devoră cartoful. Îi plăcea cămăruţa lui Basie. Abundenţa de obiecte, deşi erau nefolositoare, erau liniştitoare, ca şi abundenţa de cuvinte ale doctorului Ransome. Vocabularul latin şi termenii algebrici erau tot nefolositori, dar ajutau la crearea unei alte lumi. Încrederea lui Basie în viitor îl încuraja.

Când linse urmele de miez de pe degete, păstrând coaja pentru seară, camionul militar sosi de la Shanghai cu raţia de alimente a deţinuţilor.

27
Execuţia

Doi soldaţi japonezi stăteau în spatele cabinei şoferului camionului, cu baionetele la armă, cu coapsele pierdute printre sacii de cartofi şi cereale. Totuşi, aplecându-se peste fereastra lui Basie, Jim putu observa că raţia fusese înjumătăţită. Era bucuros că veniseră ceva alimente, dar în acelaşi timp se simţea oarecum dezamăgit. O mulţime de câteva sute de deţinuţi urmară camionul spre bucătărie, cu mâinile în buzunarele şorturilor zdrenţuite, bocănind cu saboţii lor de lemn. Cum s-ar fi comportat oare dacă ar fi fost camionul gol? Niciunul dintre deţinuţi, nici măcar doctorul Ransome, nu părea în stare să-şi recapete forţele pentru ultimele etape ale războiului. Jim aproape că ar fi acceptat cu bucurie foamea, dacă ar fi văzut din nou lumina aceea curioasă pe care au adus-o cu ele avioanele *Mustang*.

În jurul lui, americanii îşi părăseau cămăruţele şi se înghesuiau la ferestre. Demarest arătă spre coloanele de fum care ieşeau din districtul docurilor în nordul Shanghai-ului. Deşi erau la peste şaisprezece kilometri depărtare, Jim putea auzi un huruit puternic peste orezăriile pustii, un tunet uitat care făcea ecou mult timp după ce explodaseră bombele. Sunetele bubuiau în geamuri, un vag ultimatum dat prizonierilor pasivi din Lunghua.

Jim cercetă cu privirea norii de fum, în căutarea unor urme de avioane americane. Niciunul dintre cele douăsprezece avioane *Zero* de pe Aeroportul Lunghua nu decolase ca să le intercepteze.

— Basie, să fie *B-29*?

— Asta-i, Jim. Bombardiere *Superfortress*, ceea ce noi numim arma de apărare a emisferei. Vin tocmai de la Guam.

— De la Guam, Basie…

Jim era impresionat de gândul că aceste bombardiere cu patru motoare fac lungul drum peste Pacific, pentru a ataca docurile din Shanghai, unde el îşi petrecuse atâtea. Ore fericite jucându-se de-a v-aţi ascunselea. Avioanele *B-29* inspirau veneraţie. Uriaşele bombardiere, cu linie aerodinamică, însumau toată puterea şi graţia Americii. De obicei, bombardierele *B-29* zburau deasupra focului antiaerienei japoneze, dar, cu două zile

mai înainte, Jim văzuse un singur *Superfortress* traversând orezăriile spre vestul lagărului, doar la vreo mie cinci sute de metri deasupra solului. Două dintre motoarele lui erau în flăcări, dar vederea acestui uriaş bombardier cu coada înaltă, curbată, îl convinsese pe Jim că japonezii au pierdut războiul. El văzuse echipaje americane capturate, care erau reţinute câteva ore în casa paznicilor de la Lunghua. Ceea ce îl impresionase atât de mult era faptul că aceste maşini complexe erau manevrate de bărbaţi ca Tiptree, Cohen şi Dainty. Asta era America.

Jim se gândi intens la bombardierele *B-29*. Voia să le îmbrăţişeze fuselajele argintii, să mângâie carlinga motoarelor lor. Avionul *Mustang* era frumos, dar *Superfortress* aparţinea altei categorii de frumuseţe.

— Ia-o uşor, copile... Basie puse un braţ în jurul pieptului lui, care vibra. Ei sunt departe de Lunghua. O să te îmbolnăveşti.

— Mă simt bine, Basie. Războiul e aproape terminat, nu-i aşa?

— Aşa-i. Nu prea devreme pentru tine, Jim. Spune-mi, i-ai văzut vreodată la Shanghai pe Şoferii Diavolului?

— Sigur că da, Basie. L-am văzut trecând printr-un zid de flăcări.

— Bine. Atunci, să ne calmăm şi să continuăm cu treburile noastre.

Timp de o oră, Jim fu ocupat cu sarcinile pe care i le dădu Basie. Mai întâi, trebuia să aducă apă din bazinul dip spatele casei paznicilor. Când aduse vasul înapoi la Blocul E, Jim porni în căutarea combustibilului pentru sobă. Basie continua să insiste să-şi fiarbă apa de băut, dar lipsa de combustibil făcea lucrul acesta dificil. După ce adună câteva beţe şi bucăţele de împletituri de paie, Jim cercetă cărările din jurul Blocului E, căutând bucăţele de cocs înfipte în drumurile cu zgură. Chiar şi zgura dădea o căldură surprinzătoare.

După ce aprinse soba, Jim suflă peste flăcările leneşe. Puse bucăţelele de cocs în gura tubului de aeraj unde, după cum îi explicase doctorul Ransome, aerul se mişca mai repede. De îndată ce apa de băut începu să fiarbă, el decantă puţin lichid cenuşiu în gamela pe care o duse sus şi o lăsă să se răcească pe marginea ferestrei lui Basie. Adună hainele lui Basie şi spălă cămăşile murdare în apa rămasă. Acestea puteau fi lăsate o oră,

în timp ce se ducea să stea la coadă pentru raţia lui Basie. Deţinuţii din Blocul E erau ultimii hrăniţi, în fiecare zi, iar bărbaţii stăteau la coadă la bucătărie. Jim se bucura întotdeauna de lunga aşteptare pentru raţia de cereale şi cartofi dulci a lui Basie şi se simţea şi el, în compania bărbaţilor, un bărbat în creştere. Şirurile de prizonieri transpiraţi, acoperiţi de ulceraţii şi de muşcături de ţânţari, emanau un miros ameţitor de agresiune, iar Jim îi putea înţelege pe paznicii japonezi care se temeau de ei. Cea mai mare parte a limbajului lor obscen îl depăşea, conversaţiile lor brutal de crude despre trupurile femeilor şi despre părţile lor ascunse dădeau impresia că aceşti masculi slăbiţi se provocau singuri, descriind ceea ce nu mai puteau face. Dar întotdeauna erau fraze de catalogat şi de savurat, când stătea culcat în cămăruţa lui.

Când Jim se întoarse te Blocul E ducând cămăşile lui Basie şi raţia lui de alimente, se simţi îndreptăţit să treacă de Demarest şi să şadă la picioarele priciului. Îl urmări pe Basie mâncând cerealele şi mişcând gărgăriţele încolo şi încoace, cum mişcă un negustor chinez bilele abacului.

— Am muncit din greu azi, Jim. Tatăl tău ar fi mândru de noi. În ce lagăr ziceai că este?

— La Soochow. Şi mama mea. O să-i cunoşti în curând.

Jim dorea ca Basie să fie prezent la reîntâlnirea lor, astfel încât stewardul de cabine să-l poată identifica, dacă părinţii lui nu l-ar recunoaşte.

— Mi-ar plăcea să mă întâlnesc cu ei, Jim. Dacă nu au plecat în altă parte…

Jim remarcă inflexiunea curioasă din vocea lui Basie.

— În altă parte?

— Păi, e posibil, Jim. Poate că japonezii îi vor muta pe oamenii din lagăre lângă Shanghai.

— O să fim după război, atunci?

— Da, tu o să fii după război, aşa-i…

Basie ascunse cartoful dulce printre tigăile de sub prici. El scotoci printre pantofi şi rachetele de tenis, apoi scoase un exemplar din *Reader's Digest*. Răsfoi prin paginile murdare, care fuseseră citite de o duzină de ori" de fiecare rezident din Blocul E. Straturi de benzi gumate grase, pătate cu sânge uscat şi puroi, ţineau coperta de cotorul ros.

— Jim, mai citeşti încă *Digest*-ul? Cel din august 1941 are

câteva lucruri bune...

Basie se bucura de fiecare moment al emoţiei lui Jim. Această aţâţare complicată făcea parte din ritual. Jim aştepta răbdător, dându-şi bine seama că Basie îl exploata, punându-l să muncească în fiecare zi, în schimbul vechilor reviste. Aceşti marinari comerciali plictisiţi vedeau că el era obsedat de tot ce era american şi, în modul lor amabil, îl ţineau în şah, raţionalizându-i vechile exemplare din *Life* şi *Collier's*, de care Jim avea nevoie tot atât de mult ca şi de cartofi dulci suplimentari. Revistele hrăneau o imaginaţie disperată.

Acest schimb inegal, muncă pentru reviste, făcea parte tot din încercarea conştientă a lui Jim de a face lagărul să funcţioneze, cu orice preţ. Activitatea îi ferea mintea de anumite temeri pe care încercase să şi le reprime, şi anume că anii de la Lunghua se vor încheia şi se va trezi construind din nou pista de aterizare. Lumina ce izbucnise din trupul arzând al pilotului de pe *Mustang* fusese un avertisment pentru el. Atâta timp cât le făcea servicii lui Basie şi lui Demarest şi lui Cohen, mergând la bucătărie, cărând apă şi jucând şah, Jim îşi putea păstra iluzia că războiul va dura la infinit.

* * *

Cu revista *Reader's Digest* în mână, Jim se aşează pe treptele de la intrarea Blocului E. Se uită cu ochii întredeschişi la soare, forţându-se să nu se uite prin pagini. Grupuri de deţinuţi stăteau pe balcoane, după masă. Umbra dintre stâlpi era rezervată celor bolnavi, care stăteau pe vine, ca familiile de cerşetori la intrările blocurilor de birouri din spatele Bund-ului la Shanghai.

Alături de Jim era un tânăr care fusese şef de etaj la magazinul universal al *Companiei Sincere*, iar acum era în ultimele stadii ale malariei. Cu trupul zguduit de febră, el şedea gol pe treptele de ciment şi urmărea cum actorii din Lunghua repetau programul concertului lor. Buzele lui albe, din care se scursese tot fierul, repetau o frază neauzibilă.

Jim se întrebă cum să ajute această figură scheletică. Îi oferi revista *Reader's Digest*, gest pe care îl regretă pe loc. Bărbatul apucă revista în mâini şi îi mototoli paginile, de parcă vorbele tipărite îi înflăcărau amintirile. Începu să cânte, cu voce

aspră, care abia se auzea:

... Şi fete-atrăgătoare avem aici cu noi
De lagăr nu ne pasă...

Un şuvoi de urină incoloră curse între picioarele lui şi se prelinse în jos, pe trepte. Scăpă revista, pe care Jim o recuperă repede, înainte ca filele să se ude. Când Jim se îndreptă, auzi sirena de la casa paznicilor anunţând raidul aerian. După câteva secunde, înainte ca deţinuţii să alerge să se adăpostească, sirena se opri brusc. Fiecare se uită la cerul gol, aşteptându-se ca avioanele *Mustang* să vină bâzâind dinspre orezării.

Totuşi, sunetul sirenei semnală un spectacol cu totul diferit. Patru soldaţi japonezi, printre care şi Kimura, ieşiră din casa paznicilor. Ei înconjurau un culi chinez care trăgea o ricşă şi care îl adusese pe unul dintre ofiţerii lor de la Shanghai. Înc. A epuizat de alergătura îndelungată, omul lipăia cu sandalele lui de pai pe pământul gol de pe terenul de adunare. Ţinea capul în jos, în timp ce trăgea de mânere şi se legăna în modul încordat al chinezilor înspăimântaţi.

Soldaţii japonezi se aşezară repede de o parte şi de alta. Niciunul dintre ei nu era înarmat, dar aveau beţe groase de lemn cu care loveau roţile ricşei şi umerii chinezului. Soldatul Kimura se duse în spatele ricşei şi dădu cu piciorul în scaunul de lemn, împingând vehiculul peste picioarele acelui culi. În centrul terenului de adunare, Kimura şi un alt soldat apucară ricşa şi o împinseră înainte, trântindu-l pe culi la pământ.

Soldaţii începură să ţopăie în jurul ricşei sfărâmate. Soldatul Kimura dădu cu piciorul în roţi, împrăştiind spiţele. Ceilalţi călcară în picioare mânerele de lemn şi le rupseră. Împreună, răsturnară vehiculul pe spate, împrăştiindu-i pernele.

Culi-ul îngenunche pe pământ, râzând către sine însuşi. În tăcere, Jim putea auzi straniile sunete pe care le scoteau chinezii când ştiau că vor fi omorâţi în curând. În jurul terenului de adunare, sutele de deţinuţi priveau fără să se mişte. Bărbaţi şi femei şedeau în aşa-zise fotolii de punte, în faţa barăcilor, sau stăteau pe treptele blocurilor-dormitoare. Actorii din Lunghua se opriră din repetiţie. Nimeni nu vorbea în timp ce soldaţii japonezi se învârteau în jurul ricşei, lovind cu picioarele în scaune şi în carcasă, transformându-le în bete de chibrituri. Din cutia de sub scaun, căzură o boccea cu cârpe, un vas de cositor, un săculeţ plin cu orez şi un ziar chinezesc, toate posesiunile

lumeşti ale culi-ului analfabet. El şedea între boabele de orez răspândite pe jos şi începu să cânte mai tare, ridicându-şi faţa spre cer.

Jim netezi paginile revistei *Reader's Digest*, întrebându-se dacă să citească un articol despre Winston Churchill. Ar fi dorit să plece, dar, în jurul lui, deţinuţii stăteau nemişcaţi şi urmăreau terenul de adunare. Japonezii îşi îndreptară atenţia spre culi. Ridicându-şi beţele, îi dădu fiecare câte o lovitură în cap, apoi plecară de parcă erau adânciţi în gânduri. Acum, lipsit de suflu, chinezul îşi cânta sieşi, în timp ce sângele îi curgea din spate şi forma o baltă în jurul genunchilor lui.

Jim ştia că soldaţilor japonezi le trebuiau zece minute ca să-l omoare pe chinez. Deşi fuseseră zăpăciţi de bombardament şi de perspectiva sfârşitului iminent al războiului, acum erau calmi. Întregul spectacol, precum şi lipsa armelor, intenţiona să le arate deţinuţilor britanici că japonezii îi dispreţuiesc, în primul rând pentru că sunt prizonieri şi apoi pentru că nu îndrăznesc să se mişte niciun centimetru ca să-l salveze pe chinez.

Jim îşi dădu seama că japonezii aveau dreptate. Niciunul dintre deţinuţii britanici nu ar ridica un deget, nici măcar dacă toţi culii din China ar fi fost bătuţi de moarte în faţa lor. Jim asculta loviturile bâtelor şi strigătele înfundate când chinezul se îneca în sângele lui. Doctorul Ransome ar fi încercat, probabil, să-i oprească pe japonezi. Dar medicul avea grijă să nu se apropie niciodată de terenul de adunări.

Jim se gândi la tema lui de algebră, pe care parţial o rezolvase în minte. Zece minute mai târziu, când japonezii se întoarseră la casa paznicilor, sutele de prizonieri se îndepărtară de terenul de adunare. Actorii din Lunghua îşi continuară repetiţia. Băgând sub cămaşă revista *Reader's Digest*, Jim se întoarse la Blocul G pe alt drum.

Mai târziu, în seara aceea, când terminase coaja cartofului de la Basie, Jim stătea culcat pe priciul lui şi în cele din urmă deschise revista. În *Reader's Digest* nu erau reclame, ceea ce era o ruşine, dar Jim privi fotografia liniştitoare cu limuzina Packard prinsă de zidul cămăruţei sale. Ascultă convorbirea familiei Vincent cu vocea scăzută şi sughiţurile slabe ale tusei fiului lor. La întoarcerea sa de la Blocul E, Jim îl găsise pe băiat jucându-se pe podea cu broasca ţestoasă. Avusese loc o scurtă confruntare între Jim şi doamna Vincent, care încercase să-l

oprească să pună din nou broasca ţestoasă în cutia de lemn de sub prici. Dar Jim a rămas pe poziţii, fiind sigur că doamna Vincent nu va încerca să se lupte cu el. Doamna Vincent urmări fără expresie cum soţul ei şedea pe pat, uitându-se fix, în modul lui disperat, la pumnii ridicaţi ai lui Jim.

28
O evadare

— S-o fi terminat războiul, domnule Maxted? în jurul lui Jim, în timp ce aştepta la uşa bucătăriei, prizonierii dădeau deoparte cărucioarele de alimente şi strigau şi arătau spre porţi. Sirena de încetare a alarmei răsuna peste lagăr ca plânsul unei păsări sfărâmate care încerca să se ascundă de bombardamentul american. Cu braţele pe umerii celorlalţi, prizonierii îi urmăreau pe soldaţii japonezi părăsind casa paznicilor. Fiecare dintre cei treizeci de bărbaţi îşi purta puşca având baioneta fixată şi un sac de pânză cu obiectele personale. Printre saltelele din pai împletit şi armuri kendo, erau două bâte de baseball, perechi de pantofi de sport atârnau de şireturi şi un gramofon portabil, toate obţinute de la deţinuţi în schimbul ţigărilor, alimentelor şi informaţiilor în legătură cu alte lagăre.

— Se pare că micii tăi prieteni pleacă, Jim. Domnul Maxted îşi trecu degetele murdare peste coaste căutând şuviţe desprinse de piele. Se uita la ele cu ochii întredeschişi în soarele de august, de parcă rătăcea bucăţi din el însuşi prin tot lagărul. Am să-ţi ţin locul, dacă vrei să-l saluţi pe soldatul Kimura.

— Îmi ştie adresa, domnule Maxted. Mie nu-mi place să-mi iau rămas bun. Probabil că vor veni înapoi după-amiază, când vor constata că nu au unde să se ducă.

Nevrând să-şi piardă locul în fruntea cozii de la bucătărie, unde el şi domnul Maxted aşteptaseră din zori, Jim se căţără pe căruciorul de mâncare. Pe deasupra capetelor bărbaţilor din faţa sa, îi urmări pe japonezi trecând în şir prin porţile lagărului. Se aliniară pe şosea, cu spatele la fuselajul ars al unui avion japonez care zăcea în orezării la circa o sută de metri mai încolo. Avionul bimotor fusese doborât cu două zile mai înainte, când decola de pe Aeroportul Lunghua, fiind rupt în două de mitralierele avioanelor de luptă *Lightning* care se ridicaseră fără avertizare din întinderile pustii.

Cum se balansa pe cărucior, Jim îl putu vedea pe soldatul Kimura uitându-se neliniştit spre orizontul de la răsărit de unde apăreau avioanele americane neînfricate ca nişte bucăţele din soare. Chiar şi în lumina caldă de august, fata lui Kimura avea consistenţa ştearsă de ceară rece. El îşi linse degetele şi îşi şterse obrajii cu scuipat, nervos că părăsea lumea sigură a

lagărului Lunghua. Înaintea lui, grupul de ţărani chinezi şedea pe iarbă. Ei se uitau fix la porţile care îi respinseseră atâtea luni, iar acum erau nepăzite. Jim era sigur că aceşti chinezi flămânzi, în universul lor de moarte, nu puteau înţelege rostul unei porţi deschise.

Jim se uita la spaţiul nepăzit dintre stâlpi. Şi lui îi venea greu să accepte că va fi în curând capabil să treacă pe poartă, spre libertate. Soldatul din turnul de pază coborî pe scară, până la acoperişul casei paznicilor, cu mitraliera prinsă de curelele de pe umeri. Sergentul Nagata ieşi din casa paznicilor şi se alătură oamenilor săi în afara lagărului. De la dispariţia comandantului, în confuzia de săptămâna trecută, sergentul fusese ofiţerul japonez cel mai mare în grad din lagăr.

— Domnule Maxted, sergentul Nagata pleacă – războiul chiar s-a terminat!

— S-a terminat într-adevăr, Jim? Nu cred că putem suporta asta…

Săptămâna trecută, când zvonurile despre sfârşitul războiului străbătuseră în fiecare oră lagărul, domnul Maxted găsise buna dispoziţie a lui Jim tot mai obositoare. Când îşi făcea treburile alergând pe cărări, Jim striga fiecărui trecător şi le făcea semne deţinuţilor care se odihneau în faţa barăcilor, sărea excitat printre morminte în cimitirul spitalului, când avioanele americane treceau peste lagăr, toate astea ca parte a încercărilor sale de a-şi ascunde neliniştile faţă de lumea ce avea să fie dincolo de lagăr. Doctorul Ransome îl pălmuise de două ori.

Totuşi, acum, când războiul se terminase, se simţea surprinzător de calm. Curând îi va vedea pe mama şi pe tatăl lui, se va întoarce în casa din Amherst Avenue, la acel univers uitat al servitorilor şi al maşinilor Packard şi la parchetul lustruit. În acelaşi timp, Jim se gândi că prizonierii *ar trebui* să sărbătorească, să-şi arunce în aer saboţii de lemn, să pună mâna pe sirena de alarmă aeriană şi să o facă să sune la avioanele americane care vor veni. Dar prea mulţi dintre ei erau ca domnul Maxted, se uitau tăcuţi la japonezi. Păreau trişti şi prudenţi, bărbaţii aproape goi în şorturile lor zdrenţăroase, femeile în rochii de plajă spălăcite şi rochii de bumbac peticite, cu ochii lor de bolnavi de malarie, incapabili să privească lumina libertăţii.

Expuşi luminii care parcă pătrundea în lagăr prin porţile deschise, aveau trupurile încă şi mai întunecate şi mai subţiate, iar pentru prima dată arătau de parcă erau vinovaţi de o crimă.

Zvonurile şi confuzia epuizaseră pe toată lumea din Lunghua, în luna iulie, atacurile aeriene ale americanilor deveniseră aproape continue. Valuri de avioane *Mustang* şi *Lightning* zburau venind de la bazele aeriene din Okinawa, lovind aeroporturile din jurul Shanghai-ului, atacând forţele japoneze concentrate la gurile râului Yanghtze. Din balconul ruinat al sălii de întrunire, Jim fu martorul distrugerii maşinii de război japoneze, de parcă ar fi urmărit un film de război din cercul *Teatrului Cathay*. Casele cu apartamente din Concesiunea Franceză erau ascunse de sute de coloane de fum care se ridicau din camioanele şi maşinile cu muniţii în flăcări. Temându-se de avioanele *Mustang*, convoaiele japoneze se mişcau doar când se întuneca, iar zgomotul motoarelor îi ţinea pe toţi treji, noapte de noapte. Sergentul Nagata şi paznicii abandonaseră orice încercare de a patrula în perimetrul lagărului, de teama de a nu fi împuşcaţi de poliţia militară care supraveghea convoaiele.

Spre sfârşitul lui iulie, aproape orice rezistenţă a japonezilor faţă de bombardierele americane încetase. Un singur tun antiaerian, urcat pe terasa superioară a Pagodei Lunghua, continua să tragă spre avioanele care se apropiau, dar bateriile din jurul pistei fuseseră retrase ca să apere docurile din Shanghai. În aceste ultime zile ale războiului, Jim îşi petrecuse ore în şir în sala de întrunire, aşteptând bombardierele *Superfortress* care zburau sus şi în ale căror aripi şi fuselaje argintii investise atât de mult din imaginaţia sa. Spre deosebire de avioanele *Mustang* şi *Lightning*, care treceau ca nişte maşini de curse peste orezării, bombardierele *B-29* apăreau fără avertizare pe cerul de deasupra capului său, de parcă ar fi fost chemate de mintea flămândă a lui Jim. Tunetul lor tot mai puternic înainta peste pământ dinspre docurile de ia Nantao. Un vas japonez de trupe era aplecat pe bancurile de nisip, bombardat din nou şi din nou, până când Jim putu vedea lumina zilei prin suprastructura lui.

Cu toate astea, pista de ciment de la Aeroportul Lunghua rămânea intactă. Printr-un efort eroic, inginerii japonezi continuau să astupe craterele după fiecare raid, de parcă s-ar fi

aşteptat ca o flotilă de salvare să sosească din Insulele de Acasă. Albeaţa pistei îl emoţiona pe Jim, suprafaţa ei albită de soare amestecată cu oasele calcinate ale chinezilor morţi şi, poate, chiar cu propriile sale oase într-o moarte care ar fi putut avea loc. Nerăbdător, el aştepta ca japonezii să-şi facă ultimul act de rezistenţă.

Această confuzie de loialităţi, teama de ce se va întâmpla cu ei odată ce japonezii vor fi învinşi, afecta pe fiecare om din lagăr. Adesea, deţinuţii ameţiţi care stăteau pe vine în afara barăcilor, scoteau urale când un avion *B-29* era lovit şi cădea în afara formaţiei sale. Doctorul Ransome a avut dreptate când a prezis că aprovizionarea cu alimente a lagărului Lunghua va înceta curând. O dată pe săptămână, un singur camion sosea de la Shanghai cu câţiva saci de cartofi stricaţi şi cereale pentru hrana animalelor, adunate din hambare, pline de gărgăriţe şi murdărie de şobolani, între prizonierii care stăteau la coadă pentru micile lor raţii, izbucniră bătăi. Iritaţi, văzându-l pe Jim aşteptând toată ziua la uşile bucătăriei, un grup de englezi din Blocul E îl împinseră la o parte şi îi răsturnară căruciorul de fier. De atunci, ceruse ajutorul domnului Maxted, cicălindu-l pe arhitect până când îl scotea de pe priciul lui.

În ultima săptămână din iulie, ei urmăriră împreună şoseaua spre Shanghai, sperând că nu fusese atacat camionul cu alimente de *Mustang-urile* care zburau la mică altitudine. În acele zile de foame, Jim descoperi că majoritatea deţinuţilor din Blocul G adunaseră tacit mici rezerve de cartofi şi că el şi domnul Maxted, care se oferiseră ca voluntari să ridice raţiile zilnice, erau printre puţinii care nu plănuiseră nimic pentru viitor.

Jim şedea pe priciul său, cu farfuria goală în mână, şi se uita la familia Vincent care împărţeau un cartof rânced. Ei ronţăiau miezul cu dinţii lor îngălbeniţi. În cele din urmă, doamna Vincent îi dădu o bucăţică mică de coajă. Îi era oare teamă că Jim îl va ataca pe soţul ei? Din fericire, Jim era hrănit din modestele rezerve pe care doctorul Ransome le acumulase de la pacienţii muribunzi.

Dar, pe la 1 august, chiar şi aceste rezerve se terminaseră. Jim şi domnul Maxted cutreierau lagărul cu căruciorul lor, de parcă sperau că o cantitate de orez sau de cereale s-ar putea materializa sub picioarele turnului de apă sau

printre mormintele cimitirului. Odată, domnul Maxted îl surprinse pe Jim uitându-se la oasele de la încheietura mâinii doamnei Hug, care ieşiseră din mormânt, la fel de albe ca şi pista de aterizare de pe Aeroportul Lunghua.

Pentru Jim, un vid curios înconjura lagărul. Timpul încetase să mai existe la Lunghua, iar mulţi dintre prizonieri erau convinşi că războiul se terminase deja. La 2 august, după zvonul că ruşii intraseră în război împotriva Japoniei, sergentul Nagata şi soldaţii lui se retraseră în casa paznicilor şi nu mai patrulară î. N jurul gardului, abandonând lagărul deţinuţilor. Grupuri de prizonieri britanici trecură printre sârme şi umblară prin jurul orezăriilor din apropiere. Părinţii stătură cu copiii lor pe movilele funerare, arătând cu mâna spre turnul de pază şi spre dormitoare, de parcă ar fi văzut lagărul pentru prima dată. Un grup de bărbaţi, condus de domnul Tulloch, mecanic la *Agenţia Packard* din Shanghai, o porni peste câmpuri, având intenţia să meargă pe jos până în oraş. Alţii se adunară în jurul casei paznicilor, râzând de soldaţii japonezi care se uitau la ei pe fereastră.

În cursul zilei, Jim fu confuz în legătură cu vizibila prăbuşire a ordinii în lagăr. Nu voia să creadă că războiul se terminase. El se strecură prin gard şi stătu câteva minute la cursele pentru fazani, apoi se întoarse în lagăr şi şezu singur în balconul sălii de întrunire. În cele din urmă, ironizându-se, se duse să-l caute pe Basie. Dar marinarii americani nu le mai primeau pe vizitatoarele lor şi baricadaseră uşile dormitoarelor. Basie îl strigă pe Jim, atrăgându-i atenţia să nu părăsească lagărul.

Din păcate, speranţa în sfârşitul războiului avu viaţă scurtă. Pe înserat, o coloană motorizată de trupe japoneze trecu pe lângă lagăr în drum spre Hangehow. Poliţia militară aduse înapoi la casa paznicilor grupul de şase englezi care încercaseră să meargă pe jos la Shanghai. Rău bătuţi, au zăcut inconştienţi pe treptele casei paznicilor. Când sergentul Nagata a permis să fie duşi pe priciurile lor, ei au descris terenul confuz de la sud şi vest de Shanghai, miile de ţărani disperaţi, mânaţi înapoi la oraş de japonezii în retragere, şi bande de jefuitori şi de soldaţi flămânzi din armatele regimului marionetă, lăsaţi să se hrănească singuri.

În ciuda acestor pericole, chiar a doua zi, Basie, Cohen şi

Demarest au evadat din Lunghua.

* * *

Deţinuţii înaintară spre casa goală a paznicilor, cu saboţii bocănind pe aleea de zgură. Împins de bărbaţii aproape goi, Jim se ţinea strâns de mânerele căruciorului de fier. Ceilalţi deţinuţi îşi abandonaseră cărucioarele, dar Jim era hotărât să nu fie prins afară din rând, când aveau să sosească raţiile de alimente cu camionul. Nu mâncase din după-amiaza precedentă. Deşi deţinuţii erau gata să ocupe casa paznicilor, el nu se putea gândi la nimic altceva decât la mâncare.

Un grup de britanice şi de belgiene stăteau la porţi, strigând prin sârme la şirul de soldaţi japonezi de pe drum. Împovăraţi de puşti şi de sulurile cu saltelele de dormit, tremurau în soarele de august. Soldatul Kimura privea cu regret la orezăriile pustii, de parcă ar fi dorit să se întoarcă în lumea sigură a lagărului.

Pete de scuipat luminau praful din jurul ghetelor rupte ale soldaţilor. Răcorindu-şi furia de ani de zile faţă de foştii paznici, femeile scuipau printre sârme, strigând şi râzând. O belgiană începu să urle în japoneză, rupând bucăţi de pânză decolorată din mânecile rochiei ei de stambă şi aruncându-le la picioarele soldaţilor.

Jim se agăţă de cărucior, trăgând de mânere, când domnul Maxted, obosit, încercă să se aşeze pe barele de lemn. El se simţea detaşat de femeile care scuipau şi de bărbaţii lor excitaţi. Unde oare era Basie? De ce oare evadase el? în ciuda zvonurilor că războiul se terminase, pe Jim îl surprinsese că Basie a părăsit Lunghua şi se expune tuturor nesiguranţelor. Stewardul de cabine era prea precaut, nu era niciodată primul care să încerce un lucru nou sau să-şi pună în joc modesta sa securitate. Jim bănui că auzise vreun mesaj de avertizare la aparatul secret de radio. Îşi abandonase cămăruţa plină de comori adunate cu greu ani de zile, pantofii, rachetele de tenis şi sutele de prezervative.

Jim îşi aminti că Basie vorbise despre deţinuţii unor lagăre de lângă Shanghai care fuseseră mutaţi în altă parte. Oare îl avertiza că era momentul să plece înainte ca japonezii să înnebunească, aşa cum se întâmplase la Nanking în 1937?

Japonezii îşi ucid întotdeauna prizonierii, înainte de ultima împotrivire. Dar Basie greşise; în acest moment probabil că zăcea mort într-un şanţ, ucis de bandiţi.

Faruri străluciră de-a lungul şoselei spre Shanghai. Ştergându-şi bărbiile, femeile se retraseră de la sârma ghimpată. Mărgele de scuipat le stăteau pe sâni. O maşină oficială japoneză se apropia, urmată de un convoi de camioane militare, fiecare încărcat cu soldaţi înarmaţi. Unul dintre camioane se oprise deja şi un pluton de soldaţi săriră jos pe şosea, apoi alergară peste orezăriile secate de lângă perimetrul vestic al lagărului. Cu baionetele la armă, luară poziţia cu faţa spre sârme.

Tăcuţi acum, sutele de prizonieri se întoarseră să se uite la ei. Un al doilea pluton de poliţie al forţelor aeriene traversa canalul care separa Aeroportul Lunghua de lagăr. Spre est, cotitura lungă a râului Whangpoo completa cercul cu nenumăratele lui golfuleţe şi şanţuri de irigaţii.

Convoiul ajunse la lagăr, farurile reflectându-se în scuipatul prăfuit. Soldaţi înarmaţi săriră jos, cu baionetele fixate la puşti. După uniformele şi echipamentele noi, Jim putea vedea că aceste trupe de securitate erau o unitate specială de câmp a jandarmeriei japoneze. Ei se mişcară repede prin porţi, luând poziţie în afara casei paznicilor.

Prizonierii se retraseră, înghesuindu-se unii în alţii ca oile. Prins de retragere, Jim fu dat jos de pe cărucior de valul de trupuri. Un caporal japonez, un bărbat mărunt dar puternic, al cărui revolver Mauser se mişca din talie ca o măciucă, apucă mânerele căruciorului şi îl împinse spre porţi. Jim era gata să fugă înainte şi să smulgă mânerele de la japonez, dar domnul Maxted îl prinse de braţe.

— Jim, pentru Dumnezeu… Lasă-l!

— Dar – e căruciorul Blocului G! Au să ne omoare, domnule Maxted?

— Jim… o să-l găsim pe doctorul Ransome.

— Oare vine camionul cu raţia?

Jim îl împinse la o parte pe domnul Maxted, obosit să trebuiască să sprijine această figură bolnavă.

— Mai târziu, Jim. Poate o să vină mai târziu.

— Nu cred că o să vină camionul cu raţia.

În timp ce soldaţii japonezi îi împingeau pe deţinuţi spre

terenul de adunare, Jim urmări gărzile patrulând pe lângă sârmele ghimpate. Văzându-i din nou pe japonezi, îi reveni încrederea. Perspectiva de a fi ucis îl excită; după nesiguranţele din săptămâna trecută, el salută orice sfârşit. În ultimele câteva momente, ca şi acel culi cu ricşa care îşi cântase sieşi, ei îşi vor da pe deplin seama de situaţia lor. Orice s-ar întâmpla, el va supravieţui. Se gândi la doamna Philips şi la doamna Gilmour şi la discuţia lor despre momentul exact în care sufletul părăseşte trupul celor ce mor... Sufletul lui Jim îi părăsise deja trupul şi nu mai avea nevoie de oasele lui firave şi de bubele deschise. El era de fapt mort, la fel ca şi domnul Maxted şi ca doctorul Ransome. Toţi cei din Lunghua erau morţi. Era absurd că nu înţeleseseră lucrul ăsta.

Ei stăteau pe marginea cu iarbă, în spatele gloatei de prizonieri care umpleau acum terenul de adunare. Jim începu să se clatine, uşurat că înţelesese adevăratul sens al războiului.

— Nu-i nevoie să ne omoare, domnule Maxted...

— Bineînţeles că nu, Jim.

— Domnule Maxted, nu au nevoie, pentru că...

— Jim! Domnul Maxted îl înghionti pe Jim, apoi apăsă capul băiatului la pieptul lui uscat. Aminteşte-ţi că eşti englez.

Circumspect, Jim îşi şterse zâmbetul de pe faţă. Se calmă, apoi îşi scoase umerii din îmbrăţişarea domnului Maxted. Momentul umorului trecuse, dar înţelegerea adevăratei lor situaţii şi sentimentul lui de a fi departe de el însuşi, rămaseră. Preocupat de domnul Maxted, care lăsa să picure o flegmă uleioasă pe pământ în faţa picioarelor sale goale, Jim puse un braţ în jurul şoldurilor lui osoase, li părea rău pentru fostul arhitect, amintindu-şi tururile lor cu maşina Studebaker pe la cluburile de noapte ale Shanghaiului şi era trist că acesta putea fi atât de demoralizat, încât tot ce putuse face ca să-l îmbărbăteze pe Jim era să-i amintească faptul că era englez.

* * *

În afara casei paznicilor, unde se instalase comandantul unităţii de jandarmerie, şefii de blocuri vorbeau cu un sergent japonez. Doctorul Ransome, cu faţa trasă, cu pălăria de culi în mână, cu umerii lăsaţi şi cămaşă de bumbac, stătea lângă ei. Doamna Pearce intră în casa paznicilor, netezindu-şi părul şi

faţa, dând deja ordine unui soldat în japoneza ei rapidă.

Prizonierii din fruntea mulţimii se întoarseră alergând spre terenul de adunare, strigând către ceilalţi.

— Un singur bagaj! Toată lumea aici, peste o oră!

— Plecăm la Nantao!

— Toată lumea afară! înşiraţi-vă lângă poartă!

— Raţiile voastre sunt la Nantao!

— Un singur bagaj!

Deja perechile de misionari stăteau pe treptele Blocului G, cu bagajul în mână, de parcă ar fi simţit cumva mişcarea următoare. Uitându-se la ei, Jim se linişti singur la gândul că lagărul era doar mutat, nu închis.

— Haide, domnul e Maxted, ne întoarcem la Shanghai!

Îl ajută pe bărbatul slăbit să se ridice în picioare şi îl conduse printre sutele de prizonieri care alergau. Când Jim ajunse în camera lui, constată că doamna Vincent împachetase deja. Cum fiul ei dormea pe priciul lui, ea stătea la fereastră, urmărindu-l pe soţul ei care se întorcea de pe terenul de adunare. Jim vedea că ea începuse să lepede toate amintirile despre lagăr.

— Plecăm, doamnă Vincent. Mergem la Nantao.

— Atunci o să trebuiască să-ţi faci bagajul. Ea aştepta ca el să plece înainte ca ea să poată rămâne singură în cameră ultimele câteva minute.

— Aşa-i. Eu am fost la Nantao, doamnă Vincent.

— Şi eu am fost. Nu pot să-mi imaginez de ce ar vrea japonezii să ne ducem acolo din nou.

— Raţiile noastre sunt acolo, într-o magazie.

Jim se gândea deja dacă să-i ducă valiza doamnei Vincent. Trebuiau făurite noi alianţe, iar trupul subţire dar cu şolduri mari, al doamnei Vincent ar putea avea mai multă vitalitate decât al domnului Maxted. Cât îl privea pe doctorul Ransome, el avea să fie ocupat cu pacienţii lui, dintre care cei mai mulţi aveau să înceapă în curând să moară.

— Am să-mi văd părinţii în curând, doamnă Vincent.

— Mă bucur. Cu cea mai blândă ironie ea întrebă: Crezi că au să-mi dea o recompensă?

Încurcat, Jim lăsă capul în jos. În timpul bolii, el încercase în mod greşit să o mituiască pe doamna Vincent cu promisiunea unei recompense, dar îl intriga faptul că ea putea vedea umor în

refuzul de a ridica măcar un deget ca să-l ajute. Jim ezită, înainte de a părăsi camera. Locuise cu doamna Vincent aproape trei ani şi încă îşi dădea seama că o place. Ea era una dintre puţinele persoane din lagărul Lunghua care aprecia umorul întregii situaţii.

Încercând să facă la fel ca ea, el zise:

— O recompensă? Doamnă Vincent, nu uitaţi că sunteţi englezoaică.

29
Marşul spre Nantao

Asemănător cu migrarea unui carnaval zdrenţăros de ţară, marşul de la lagărul Lunghua spre docurile din Nantao începu două ore mai târziu. De la locul lui din fruntea coloanei, Jim urmări adunarea deţinuţilor. Sub privirea plictisită a jandarmilor japonezi, deţinuţii păşiră cu precauţie prin porţi, bărbaţii încărcaţi cu geamantane şi pături rulate, femeile cu boccele de haine zdrenţuite adunate în coşuri de paie. Toţi cărau în spinare copii bolnavi, în timp ce mamele îi ţineau pe cei mai mici de mână. Cum stătea în spatele maşinii oficiale japoneze, care avea să conducă marşul, Jim fu surprins să vadă multe lucruri personale care rămăseseră pe sub priciuri atâţia ani la Lunghua.

Se părea că, înainte de a fi fost internaţi, recreerea fusese pentru prizonieri, în mod clar, printre priorităţile lor, când îşi făcuseră bagajele. Dat fiind că îşi petrecuseră anii de pace din Extremul Orient pe terenurile de tenis şi de cricket, se aşteptaseră încrezători că anii de război vor trece în acelaşi mod. Zeci de rachete de tenis atârnau de mânerele valizelor, mai erau bastoane de cricket şi undiţe de pescuit, ba chiar şi un set de crose de golf legate de costumele de Pierrot, cărate de domnul şi doamna Wentworth, în zdrenţe şi subnutriţi, prizonierii se târau pe şosea cu saboţii lor de lemn şi se încadrau într-o procesiune de vreo trei sute de metri lungime. Efortul de a-şi căra bagajele începuse deja să se resimtă, iar una dintre tărăncile chineze din afara porţilor strângea acum în mâini o rachetă de tenis.

Sprijinindu-se de vehiculele lor, soldaţii şi ofiţerii de jandarmi priveau fără comentarii. Bine hrăniţi şi bine echipaţi, aceşti militari de securitate, atât de temuţi de chinezi, erau cei mai puternici bărbaţi pe care îi văzuse Jim în timpul războiului. Totuşi, de data asta, păreau, în mod curios, că nu sunt grăbiţi. Îşi fumau ţigările în lumina fierbinte a soarelui, se uitau la puţinele avioane americane de recunoaştere şi nu făceau nicio încercare să-i maltrateze pe deţinuţi sau să-i grăbească. Două camioane intrară pe poartă şi dădură un ocol lagărului, adunând bolnavii din spital şi pe acei deţinuţi din blocurile-dormitoare care erau prea bolnavi ca să se mişte.

Jim şedea pe cutia lui de lemn, încercând să-şi adapteze

ochii şi mintea la perspectiva lumii din afara lagărului. Actul de a trece prin poartă fără a fi oprit fusese o experienţă ameţitoare, iar Jim fu suficient de descumpănit pentru a se strecura înapoi în lagăr, sub pretextul că îşi leagă şireturile de la pantofi. Liniştindu-se, bătu cu palma în cutia de lemn ce conţinea averea sa – manualul de latină, haina de şcoală, reclama pentru maşinile Packard şi mica fotografie din ziar. Acum, când avea să-i vadă pe mama şi pe tatăl lui, cei adevăraţi, sş gândise să rupă fotografia cu perechea necunoscută din faţa Palatului Buckingham, care îi ţinuse loc de părinţi atât de mulţi ani. În ultimul moment, ca o măsură de precauţie, strecurase totuşi fotografia în cutie.

Ascultă plânsul copiilor obosiţi. Deja, unii oameni şedeau pe drum, încercând să-şi apere feţele de roiul muştelor care evacuaseră lagărul şi se mutaseră spre trupurile transpirate de pe cealaltă parte a gardului de sârmă. Jim se uită înapoi spre Lunghua. Terenul cu orezării şi canale din jurul lagărului şi drumul de întoarcere la Shanghai, care fuseseră atât de reale văzute prin gard, păreau acum fantomatice şi prea luminoase, parte a unui peisaj de halucinaţie.

Jim strânse din dinţi, ceea ce îi provoca durere, hotărând să întoarcă spatele lagărului. Îşi aminti de rezervele de alimente din magaziile din Nantao. Era important să rămână în fruntea convoiului şi, dacă va fi posibil, să se facă plăcut celor doi soldaţi japonezi de lângă maşina oficială. Jim se gândea la toate astea, când o siluetă aproape goală, în şort zdrenţăros şi cu o pereche de saboţi de lemn, îl ajunse.

— Jim... m-am gândit că am să te găsesc aici. Domnul Maxted îşi ridică faţa palidă spre soare. O transpiraţie fină de malarie îi acoperea pieptul şi fruntea. Îşi frecă murdăria din spaţiul dintre coaste, de parcă voia să-şi expună pielea ca de ceară la lumina vindecătoare. Deci asta am tot aşteptat noi...

— Nu ţi-ai adus bagajul, domnule Maxted.

— Nu, Jim. Nu cred că am să mai am nevoie de bagaj. Cred că trebuie să găseşti că e straniu aici afară.

— Acum nu mai găsesc că e straniu.

Jim se uită cu precauţie la câmpul deschis, perspectiva sa nesfârşită fiind întreruptă doar de movilele funerare şi canalele ascunse. Se părea că aceşti soldaţi japonezi ar fi oprit timpul în loc.

— Domnule Maxted, crezi că Shanghai-ul s-a schimbat?

Un zâmbet şters, aprins de amintirea unor zile mai fericite, trecu scurt peste chipul domnului Maxted.

— Jim, Shanghai-ul nu se va schimba niciodată. Nu te îngrijora, o să-ţi aminteşti de mama şi de tatăl tău.

— Mă gândeam la asta, recunoscu Jim.

Cealaltă problemă era domnul Maxted. Jim venise în fruntea coloanei, în parte ca să fie primul la coada pentru raţie, când aveau să ajungă la Nantao, dar şi ca să se elibereze de toate datoriile pe care lagărul i le impusese. Pentru că era singur, fusese obligat să facă prea multe servicii, în schimbul unor favoruri care rareori se materializaseră. Era clar că domnul Maxted avea nevoie de ajutor şi că spera că se va putea sprijini de Jim.

Refuzând cu încăpăţânare să coopereze, Jim şedea pe cutia lui de lemn, gândindu-se la domnul Maxted, în timp ce arhitectul se clătina lângă el. Mâinile lui palide, aproape roase de tot de luni de zile de împins la cărucior, atârnau în lături ca două steaguri albe. Oasele lui erau ţinute laolaltă mai mult de amintirile sale despre barurile şi piscinele din perioada când era mai tânăr. Domnul Maxted murea de inaniţie ca şi mulţi dintre bărbaţii şi femeile din procesiune. Dar îi amintea lui Jim de soldatul britanic muribund din cinematograful în aer liber.

În şanţ, lângă marginea cu iarbă, zăcea cilindru! cenuşiu al unui rezervor de *Mustang*. Căutând o cale oarecare de a-l părăsi pe domnul Maxted, Jim era gata să traverseze şoseaua, când o izbucnire de fum fierbinte ieşi din ţeava de eşapament a maşinii japoneze. Sergentul japonez se ridică în picioare pe scaunul din faţă, făcându-le semne tuturor să meargă mai departe. Soldaţi înarmaţi înaintau pe şosea de ambele părţi ale coloanei, strigând la prizonieri.

Se auzea un bocănit de saboţi, de parcă sute de pachete de cărţi de lemn erau amestecate şi împărţite. Jim făcu un pas înainte, ţinând cutia de lemn în mână, iar pantofii îi străluceau în soarele fierbinte de pe Yangtze. Făcu semn cu mâna către sergentul japonez şi o porni hotărât pe şoseaua de pământ, cu ochii fixaţi spre faţadele galbene ale clădirilor cu apartamente din Concesiunea Franceză, care se ridicau ca un miraj din canale şi orezării.

Ghidându-se după roiul de muşte care dansa deasupra

capetelor lor, prizonierii se mişcau de-a lungul şoselei de ţară, spre Nantao. Peste movilele funerare şi vechile tranşee, se auzea zgomotul avioanelor americane care bombardau docurile şi staţiile de triaj din nordul Shanghai-ului. Tunetul bubuia la suprafaţa orezăriilor inundate. Focul antiaerienei lumina ferestrele clădirilor de birouri de-a lungul Bundului şi aprindea firmele de neon moarte - *Shell*, *Caltex*, *Soccony Vacuum*, *Philco* – fantome trezite ale marilor companii internaţionale care dormiseră în timpul războiului. La vreo cinci sute de metri mai spre vest, era principala şosea spre Shanghai, încă aglomerată de camioane japoneze şi artilerie de câmp care se îndreptau spre oraş. Zgomotul motoarelor lor zumzăia ca o durere prin pământul stoic.

Jim mergea în fruntea convoiului încercând să-i asculte pe bărbaţii şi pe femeile din spatele lui. Tot ce putea auzi era răsuflarea lor, de parcă experienţa libertăţii îi lăsase muţi. Jim îşi ignoră propria respiraţie zgomotoasă. În ciuda activităţii necontenite la Lunghua, el nu avusese o sarcină asemănătoare acestui drum, împovărat de cutia lui de lemn. În prima oră, era prea preocupat de epuizarea domnului Maxted, ca să o observe pe a sa proprie. Dar, îndată ce ajunseră la linia de cale ferată Shanghai – Hangehow, domnul Maxted fu obligat să se oprească, învins de mica pantă care ducea, la trecerea de nivel.

— Jim, urcăm… parcă ar fi dealurile din Shanghai.

— Ar trebui să mergem mai departe, domnule Maxted.

— Da, Jim… eşti ca şi tatăl tău.

Jim rămase cu domnul Maxted, supărat pe el, dar nu-l putea ajuta. Domnul Maxted stătea în mijlocul drumului cu mâinile în şolduri, ca nişte toarte de vas, dând din cap spre oamenii care treceau pe lângă el. Îl bătu pe Jim pe umăr şi îi făcu semn să meargă înainte.

— Du-te, Jim. Du-te în fruntea şirului.

— Am să-ţi ţin locul, domnule Maxted.

Deja, câteva sute de oameni îl depăşiseră pe Jim şi îi trebui o jumătate de oră ca să ajungă din nou în fruntea coloanei. După câteva minute, rămase în urmă, iar plămânii îl dureau când trăgea în piept aerul umed. Doar balta prelungită la un punct de control al canalului îl salvă să nu trebuiască să i se alăture domnului Maxted.

Ajunseseră la un canal industrial, care mergea spre vest,

de la râu până la Soochow. Doi tineri soldaţi japonezi, uitaţi de război, păzeau amplasamentul cu saci de nisip lângă podul de lemn. Feţele lor erau la fel de trase ca şi cele ale prizonierelor, ai căror saboţi se târau peste scândurile ghintuite. În timp ce camioanele se strecurau peste lemnele putrede, cei o mie opt sute de prizonieri se aşezară pe mal, ocupând iarba, înaltă pe o distanţă de vreo două sute cincizeci de metri. În jurul lor îşi puseseră bagajele, valizele, rachetele de tenis şi bastoanele de cricket. Ca nişte spectatori somnoroşi la o regată de canotaj, ei se uitau la apa plină de alge. Curentul trecea pe lângă o carcasă arsă a unui vas blindat căzut în apă la malul celălalt.

Jim era bucuros să stea culcat. Se simţea somnoros într-un mod febril, mintea îi era iritată de soarele fierbinte şi de lumina puternică reflectată de iarba galbenă. Îl putea vedea pe doctorul Ransome în picioare, în ultimul dintre cele trei camioane, clătinându-se nesigur între pacienţii ce zăceau pe tărgile lor. Jim se gândi la lecţiile de latină, întârziate deja cu o săptămână, dar doctorul Ransome era la depărtare de o sută de metri.

Urmăriţi de soldaţii japonezi de pe şoseaua situată mai la înălţime, mulţi bărbaţi coborâră la marginea apei. Îşi umpluseră gamelele, se opriseră şi beau împreună din apa puţin adâncă. Jim era precaut cu apa, amintindu-şi de apele negre din Nantao şi de sutele de litri de apă pe care îi fiersese pentru Basie. Oare în carcasa vasului blindat era un echipaj de cadavre? în turela de fier, acum spălată de apa verzuie a canalului, zăcea poate căpitanul acestui vas naval al regimului marionetă chinez. Jim aproape că putea vedea sângele morţilor curgând în canal, stingând setea acestor prizonieri britanici, iar apoi hrănind rădăcinile culturilor de orez destinate unei noi generaţii de renegaţi chinezi.

Jim deschise cutia de lemn şi îşi scoase gamela. Coborî pe mal printre femeile care se odihneau şi printre copiii lor epuizaţi. Stând pe vine pe plaja îngustă, umplu cu grijă gamela cu apa de la suprafaţă, sperând că algele ar putea să-l ajute. Bău din apa călâie, urmărind cum urmele pantofilor lui de golf dispar în nisipul fin.

Umplând gamela, Jim urcă malul la cutia sa. În dreapta era soţia unui inginer de la *Shell* din Blocul D. Stătea culcată, slăbită, în iarba înaltă, ale cărei fire trecuseră deja prin rupturile rochiei ei de bumbac. Soţul ei şedea lângă ea, băgându-şi

degetele în gamelă şi umezindu-i dinţii mari, cariaţi, cu apă verde. În stânga lui Jim stătea culcată doamna Philips. Pe Jim îl jena faptul că îl văzuse bând pe mal şi hotărâse să se odihnească. Fără îndoială că ea avea în gând vreo treabă şi o să-l cicălească în legătură cu temele la latină. Deşi plecase din Lunghua, Jim se simţea încarcerat ca în lagăr. Fiecare persoană pe care o ajutase vreodată se ţinea încă scai de el. Aproape că se aştepta ca Basie să apară din turela vasului blindat şi să strige:

— Ai de lucru, Jim…

Dar doamna Philips nu arăta că ar fi fost gata să-i dea vreo treabă. Drumul pe jos de la Lunghua o extenuase. Zăcea în iarba luminată cu valiza ei de nuiele, tot ce îi rămăsese din deceniile pe care le petrecuse în hinterlandul chinez. Faţa ei era acum de cea mai pală nuanţă a sidefului, de parcă s-ar fi înecat şi apoi ar fi fost scoasă din apă şi adusă pe acest mal liniştit. Ochii ei erau fixaţi într-un punct îndepărtat de pe cer. Jim îi atinse obrajii, întrebându-se dacă era moartă.

— Doamnă Philips, ţi-am adus nişte apă.

Ea îi zâmbi şi bău apă, cu pumnii mici strânşi de mânerele valizei ca o pereche de şoricei albi.

— Mulţumesc, Jim. Ţi-e tare foame?

— Mi-era, azi dimineaţă. Jim încercă să se gândească la o glumă care să o înveselească pe doamna Philips. După toată plimbarea asta, îmi lipseşte aerul, nu mâncarea.

— Da, Jim… Doamna Philips deschise valiza. Pipăi înăuntru şi scoase un cartof mic. Uite. Ţine minte, să te rogi pentru noi toţi.

— Ah, aşa am să fac! Jim muşcă din cartof, înainte ca ea să aibă timp să se răzgândească. Am să ţi-l dau înapoi când ajungem la Nantao. Toate raţiile noastre sunt acolo.

— Mi l-ai dat deja înapoi, Jim. De multe ori. Doamna Philips privi din nou, gânditoare, la cer. Ai mâncat cartoful?

— A fost foarte bun.

În timp ce Jim termina cartoful, observă că ochii femeii bătrâne se mişcau agitaţi.

— Doamnă Philips, îl cauţi pe Dumnezeu?

— Da, Jim.

— Zău…

Jim era impresionat. Era bucuros să o răsplătească pe

doamna Philips pentru generozitate, fie chiar şi cu o modestă discuţie teologică. El urmări unghiul privirii bătrânei femei.

— Vrei să spui că Dumnezeu e chiar aici deasupra noastră?

— Desigur, Jim.

— Deasupra paralelei 31? Doamnă Philips, Dumnezeu n-ar trebui să fie deasupra polului magnetic? Ar trebui să te uiţi spre. Pământ, sub Shanghai…

Ameţit de fermentarea cartofului, Jim chicoti la gândul divinităţii prinse în măruntaiele pământului sub Shanghai, poate în subsolul magazinului universal al *Companiei Sincere*.

Doamna Philips îi ţinu mâna încercând să-l îmbărbăteze. Încă privind spre cer, ea zise:

— Acum mergem la Nantao, apoi ne vor duce în altă parte…

— Nu… raţiile noastre…

Jim se întoarse spre paznicii japonezi. Cele trei camioane trecuseră podul, iar el îl putea vedea pe doctorul Ransome mişcându-se printre pacienţi cu un copil mic în braţe. Plânsetele acestuia răsunau în lumina prea puternică a soarelui. Sutele de prizonieri şedeau în lumina febrilă, ca figurile din tablourile fantomatice care făceau reclamă spectacolelor chineze de film. Japonezii stăteau pe vine lângă camioane, mâncând o pastă de orez fiert pe care o scoseseră din raniţele lor. Nu făcură nicio încercare să-şi împartă mâncarea cu tinerii soldaţi care apărau podul.

— În altă parte…?

La Nantao erau docuri, dar de ce să vrea japonezii să-i mute din Shanghai? Jim o urmări pe doamna Vincent la marginea apei, la cincizeci de metri mai departe. Găsind o porţiune a curentului care o satisfăcea, ea umplu o gamelă pentru soţul şi pentru copilul ei. Doctorul Ransome recrutase un lanţ uman din oamenii care şedeau pe mal lângă camioane şi treceau din mână în mână vase cu apă pentru pacienţi.

Jim clătină din cap, uimit de tot acest efort. Era clar că erau duşi în altă parte, aşa fel ca japonezii să-i poată omorî fără să fie văzuţi de piloţii americani.

Ascultă cum soţia celui de la *Shell* plângea în iarba îngălbenită. Lumina soarelui schimbă aerul de deasupra canalului. O intensă senzaţie de foame îi înţepă retina şi îi

aminti de acea aureolă formată în urma exploziei avionului *Mustang*. Trupul arzând al pilotului american înviorase pământul mort. Ar fi cel mai bine dacă ar muri cu toţii; vieţile lor s-ar sfârşi, lucru ce devenise inevitabil de, când *Idzumo* scufundase vasul *Petrel* şi britanicii se predaseră la Singapore fără luptă.

Nu cumva erau deja morţi? Jim se întinsese şi încerca să numere razele de lumină. Odată ce deţinuţii britanici vor accepta acest adevăr, nu se vor mai teme de drumul lor spre locul execuţiei…

— Doamnă Philips… M-am gândit la război.

Jim se rostogoli în iarbă. Voia să-i explice doamnei Philips că ea era de fapt moartă, dar bătrâna misionară adormise. Jim îi studie ochii spălăciţi şi gura deschisă ce dezvăluia o placă dentară crăpată.

— Doamnă Philips, nu trebuie să ne mai îngrijorăm.

Faruri străluciră în praf. Maşina jandarmeriei venea pe drum. Soldaţii japonezi coborâră pe mal, făcând semne cu puştile şi cerându-le prizonierilor să se ridice. Camioanele de la coada coloanei porniseră motoarele. Bărbaţii şi femeile se căţăraseră pe mal, cu copiii şi valizele de mână. Alţii rămaseră în iarba călcată în picioare, nevrând să părăsească acest canal liniştit.

Jim stătea culcat pe o parte, făcându-şi pernă cu braţul. Se simţea somnolent, după cartoful doamnei Philips, iar zgomotul bombelor şi vocile femeilor britanice păreau foarte departe. Se uita fix la firele de iarbă, încercând să calculeze viteza cu care creşteau – vreo trei milimetri pe zi, o milionime de metru pe oră…?

Atunci, văzu un soldat japonez stând în iarbă lângă el. Toţi, în afară de circa o sută de deţinuţi, se ridicaseră de pe mal şi formau un convoi în urma maşinii oficiale. În jurul lui Jim, câţiva oameni zăceau liniştiţi. Doamna Philips îşi apucă valiza de nuiele, iar femeia din Blocul D gemu când. Soţul ei o apăsă cu mâinile pe umeri.

Boabe de orez erau prinse de firele de păr din jurul buzelor soldatului japonez. Expresia lui era una pe care Jim o mai văzuse la centrul de detenţie din Shanghai, dar, pentru prima oară, Jim nu se simţi preocupat. Va rămâne aici lângă apa liniştită şi o va ajuta pe doamna Philips să-l caute pe Dumnezeu.

— Haide, Jim! Te aşteptăm. O figură uscată se clătină în

jos, pe mal. Domnul Maxted se înclină şi zâmbi către soldatul japonez, de parcă ar fi fost bucuros că-l recunoaşte. El se prăbuşi pe iarbă şi îl trase pe Jim de umăr.

— Băiat bun, Jim. Mergem la Nantao.

— Ne duc în altă parte, domnule Maxted. S-ar putea să rămân aici cu doamna Philips.

— Cred că doamna Philips vrea să se odihnească. Ne reţin raţiile la Nantao, Jim. Avem nevoie de tine ca să ne arăţi drumul.

Trăgându-şi pantalonii scurţi, domnul Maxted se înclină din nou spre soldatul japonez şi îl ajută pe Jim să se ridice în picioare.

Coloana se târî înainte, urmând maşina oficială. Jim se uită înapoi la cei circa o sută de prizonieri lăsaţi acolo pe mal. În timp ce soldatul îşi lingea boabele de orez de pe bărbie, doamna Philips zăcea la picioarele lui, în iarba îngălbenită, alături de femeia de la Blocul D şi de soţul ei îngenuncheat. Alţi soldaţi se mişcau de-a lungul malului, cu puştile pe umăr, în timp ce păşeau printre prizonierii care se odihneau. Oare, mai târziu îi vor ajuta, pe doamna Philips şi pe ceilalţi, să ajungă la Nantao?

Jim se îndoia de asta. Scoţându-şi-o pe doamna Philips din minte, apucă lădiţa lui de lemn şi îşi mişcă picioarele pe urmele prăfoase lăsate de bărbatul care şchiopăta înaintea lui. Domnul Maxted rămăsese deja în urmă. Scurta odihnă pe mal obosise pe toată lumea. La vreo opt sute de metri după pod, lângă un camion de muniţii ars, drumul spre Nantao făcea o cotitură în unghi drept faţă de canal şi mergea de-a lungul unui drum pietruit, între două orezării. Procesiunea se opri. Urmăriţi de japonezi, care nu făceau nicio încercare să-i grăbească, prizonierii aşteptau, toropiţi, în soare. Jim asculta respiraţia lor obosită. Apoi se auzi un târşâit de saboţi şi convoiul se mişcă din nou înainte.

El se uită înapoi la camionul de muniţii. Fu uimit, văzând că sute de Valize zăceau pe drumul pustiu. Epuizaţi de efortul de a-şi căra lucrurile, prizonierii le abandonaseră deja fără să rostească o vorbă. Valizele şi coşurile de nuiele, rachetele de tenis, bastoanele de cricket şi costumele de Pierrot zăceau în lumina soarelui, că bagajele unui grup de oameni în vacanţă care dispăruseră în cer.

Ţinându-şi bine cutia sa de lemn, Jim mări pasul. După atâţia ani fără niciun lucru al lui, nu avea intenţia să le arunce

acum. Se gândi la doamna Philips şi la conversaţia lor de lângă canalul însorit, un loc mult mai plăcut decât cimitirul lagărului, unde el o întreba de obicei despre problemele de viaţă şi de moarte. Fusese drăguţ din partea doamnei Philips că îi dăduse ultimul ei cartof şi îşi aminti de visele lui în care se părea că murise. Dar el nu murise. Jim îşi imprima pantofii în praf, surprins de propria lui slăbiciune. Moartea, cu pielea ei de sidef, aproape că îl sedusese cu un cartof dulce.

30
Stadionul olimpic

Toată după-amiaza se mişcară spre nord, peste câmpia râului Whangpoo, prin ţesătura de golfuleţe şi canale ce separau orezăriile. Aeroportul Lunghua rămăsese în spatele lor, iar clădirile de apartamente din Concesiunea Franceză se ridicau la fel ca nişte panouri de reclame în lumina soarelui de august. Râul se afla la câteva sute de metri spre dreapta lor, suprafaţa lui maronie fiind întreruptă de rămăşiţe de bărci de patrulare şi de jonci cu motor care stăteau la apă puţin adâncă.

Aici, în apropiere de districtul Nantao, devastările provocate de bombardamentele americane se vedeau peste tot. Cratere, ca nişte piscine circulare, acopereau orezăriile în care pluteau carcase de bivoli. Trecură pe lângă rămăşiţele unui convoi care fusese atacat de avioane de luptă *Mustang* şi *Lightning*. Un şir de camioane militare şi maşini de stat major zăceau sub copaci, de parcă erau demontate într-un atelier în aer liber. Roţi, uşi şi axe erau împrăştiate în jurul vehiculelor, ale căror capote şi panouri de carcasă fuseseră smulse de tirul artileriei.

Roiuri de muşte se ridicau de pe parbrizele pătate de sânge, când deţinuţii se opriră să se uşureze. Câţiva paşi în spatele lui Jim, domnul Maxted părăsi procesiunea şi se aşeză pe marginea unui vehjcu! de muniţie. Purtându-şi cutia, Jim se întoarse după el.

— Aproape am ajuns, domnule Maxted. Simt mirosul docurilor.

— Nu te îngrijora, Jim, sunt cu ochii pe noi.

— Raţiile noastre…

Domnul Maxted întinse mâna şi îl apucă pe Jim de încheietura mâinii. Uscat de malarie şi malnutriţie, trupul lui aproape că se unea cu vehiculul distrus din spatele lui. Cele trei camioane trecură mai departe, cauciucurile lor sfărâmând sticla spartă care acoperea terenul. Pacienţii spitalului zăceau unul peste altul ca nişte covoare rulate. Doctorul Ransome stătea în ultimul camion, cu picioarele ascunse printre trupurile înghesuite. Văzându-l pe Jim, apucă bara laterală a camionului.

— Maxted…! Hai, Jim! Lasă lada!

— Războiul s-a terminat, doctore Ransome.

Jim îi urmări pe cei treizeci de soldaţi japonezi care veneau în urma convoiului. Cu puştile aruncate peste umăr, mergeau într-un ritm lent. Îi aminteau lui Jim de prietenii tatălui său care se întorceau de la o vânătoare în Hungjao înainte de război. Nori de praf alb se ridicau în urma camioanelor, ascunzându-l pe doctorul Ransome. Primii soldaţi trecură de Jim, nişte bărbaţi masivi care ţineau ochii în pământ. Nările lor fremătară la mirosul urinei. Cum mergeau prin praf, un strat fin le acoperea uniformele şi curelele şi îi aminteau de pista de pe Aeroportul Lunghua.

— Bine, Jim... Domnul Maxted se ridică, iar Jim îşi dădu seama de mirosul de excremente care venea din şortul lui. Hai să te ducem la Nantao.

Ţinându-i umărul lui Jim, bocăni înainte, saboţii sfărâmând sticla spartă. Neputând să treacă înaintea camioanelor, se mişcară prin norii de praf, alăturându-se puţinilor stingheri din coada coloanei. Un număr de prizonieri abandonaseră convoiul şi şedeau cu copiii lor pe marginea maşinilor bombardate, ca nişte ţigani gata să-şi facă o viaţă nouă printre aceste vehicule în parte dezmembrate. Dar Jim se uită în jos la praful fin care îi acoperea picioarele şi pantofii, asemenea tâlcului pe care cei de la pompe funebre îl suflă pe oasele unui schelet de chinez, înainte de a-l reînhuma. Înţelese că era timpul să meargă înainte.

După-amiază târziu, acest strat de praf de pe picioarele şi braţele lui Jim începu să strălucească de lumină. Soarele se lăsa spre dealurile Shanghai-ului, iar orezăriile inundate deveniră o tablă de şah lichidă de pătrate iluminate, o masă de război pe care erau aşezate avioane prăbuşite şi tancuri abandonate. Luminaţi de apusul de soare, prizonierii stăteau pe taluzul liniei ferate care ducea la depozitele din Nantao, ca un grup de figuranţi sub lumina reflectoarelor studioului. În jurul lor, golfuleţele şi lagunele erau pline de apă de şofran, conducte ale unei fabrici de parfum blocate de catâri şi bivoli înecaţi în aromele ei.

Camioanele se clătinau înainte, peste traversele de lemn. Jim se balansă pe şina de fier şi se uită prin înserare la depozitele de cărămidă de lângă chei. Un dig de ciment traversa râul până la un far distrus. Prin binoclurile lor, un grup de soldaţi japonezi examinau carcasa fumegândă a unui vas carbonifer,

care fusese lovit de bombardierele americane şi stătea pe un banc de nisip în centrul curentului. Ars de explozie, avea puntea la fel de neagră ca şi catargele şi depozitele de cărbuni.

Un kilometru în aval de vasul carbonifer, era baza din Nantao a hidroavioanelor şi debarcaderelor funerare unde Jim îşi găsise refugiu cu Basie. Întrebându-se dacă stewardul de cabine se întorsese la vechea lui ascunzătoare, Jim îl îndrumă pe domnul Maxted între şine, în timp ce prizonierii urmau taluzul căii ferate, spre râu. La vest de docuri, în apa unei lagune puţin adânci, zăcea carcasa arsă a unui avion B-29, coada lui ridicându-se în înserare ca un panou argintiu care face reclamă însemnelor escadrilei sale.

Jim se uită fix la uriaşul avion distrus şi se aşeză lângă domnul Maxted, în presiunea trupurilor sub lumina înserării. Foamea îl amorţea. Îşi sugea încheieturile degetelor, mulţumit chiar şi de gustul puroiului lui, apoi rupse cotoare de iarbă de pe marginea drumului şi mestecă frunzele acide. Un caporal japonez îi escorta pe doctorul Ransome şi pe doamna Pearce, spre docuri. Debarcaderele şi depozitele, care de la distanţă păruseră intacte, fuseseră bombardate şi erau aproape moloz. Fluxul clătina carcasele ruginite a doua torpiloare trase lângă digul de ciment şi mişca nişte cadavre ale marinarilor japonezi ce zăceau printre trestii, la cincizeci de metri de locul unde se ghemuise Jim. Plini de hotărâre, mai mulţi prizonieri britanici coborâră malul şi băură la marginea apei. O femeie extenuată îşi ţinea copilul ca o mamă chineză, apucându-l din dosul genunchilor, în timp ce se uşura pe noroiul pătat de ulei, apoi se aşeză pe vine şi îi urmă exemplul. Altele i se alăturară, iar când Jim se duse să bea la marginea apei, aerul serii era plin de putoarea femeilor care defecaseră. Jim stătu lângă râu cu lada de lemn la picioare. Fluxul spălă praful alb de pe pantofii lui. În gamela lui, apa strălucea de ulei adus din vasele scufundate în portul Shanghai. Pete de murdărie, care se uneau, acopereau suprafaţa râului Whangpoo, de parcă încercau să distrugă orice viaţă din râu.

Bău cu atenţie, apoi văzu cum apa ajunse în jurul cutiei lui. Cărase cutia de lemn tot drumul, de la Lunghua, ţinându-şi bine puţinele lucruri pe care le adunase cu atâta efort. Încercase să menţină vie siguranţa pe care o, cunoscuse în lagăr. Acum era timpul să se elibereze de Lunghua şi să facă faţă

prezentului, oricât de nesigur ar fi fost. Fusese unica regulă care îl susţinuse în toţi anii războiuluj.

Împinse cutia spre suprafaţa grasă. În ultimele momente ale înserării, apa moartă se învioră cu trandafiri de culori irizate. În timp ce cutia plutea mai departe, ca şi coşciugul unui copil chinez, cercurile de ulei alergau să o îmbrăţişeze şi trimiteau o lumină tremurătoare peste râu.

Jim se urcă printre deţinuţii care se odihneau şi se aşează jos lângă domnul Maxted. Îi întinse gamela cu apă, apoi îşi curăţă nisipul din pantofi.

— E-n regulă, Jim?

— Războiul trebuie să se termine, domnule Maxted.

— O să se termine, Jim. Domnul Maxted se învioră, în noaptea asta, ne întoarcem la Shanghai.

— La Shanghai? Jim nu era sigur dacă domnul Maxted delira şi visa despre Shanghai, aşa cum deţinuţii muribunzi din spitalul lagărului bolborosiseră despre întoarcerea în Anglia. Nu cumva ne duc în altă parte?

— Nu acum...

Domnul Maxted arătă prin întuneric spre vasul carbonifer care ardea dincolo de dig.

Jim urmări fumul care se ridica din suprastructura vasului, de peste tot, în afară de coş. Focul la camera motoarelor se înteţise şi vasul strălucea, ca şi cărbunii dintr-un furnal. Acesta era vaporul care i-ar fi luat în altă parte, spre terenurile de execuţie de dincolo de Soochow. Cu toată uşurarea, Jim se simţea o dezamăgit.

— Ce-i cu raţiile noastre, domnule Maxted?

— Ne aşteaptă la Shanghai. Exact ca în vremurile vechi, Jim.

Jim se uită la domnul Maxted, lăsându-se jos printre deţinuţii epuizaţi. Făcuse un ultim efort să stea drept, încercând să-l convingă pe Jim că totul era în regulă, că norocul şi îndemânarea unor necunoscuţi americani, bombardieri pricepuţi, îi salvaseră de a fi urcaţi la bordul vasului carbonifer şi că aceştia vor continua să vegheze asupra lor.

— Domnule Maxted, vrei ca războiul să se termine? Trebuie să se termine în curând.

— Aproape că s-a terminat. Gândeşte-te la mama şi la tatăl tău, Jim. Războiul s-a terminat.

— Dar, domnule Maxted, când va începe următorul…?

Soldaţii japonezi mergeau de-a lungul căii ferate, urmaţi de doctorul Ransome şi de doamna Pearce. Caporalii strigau unul la altul, vocile lor bubuind de-a lungul şinelor. Cădea o ploaie slabă şi paznicii care aşteptau lângă camioane îşi puseră pelerinele. Ieşeau aburi din şinele calde, în timp ce prizonierii se ridicară în picioare şi îşi apucară copiii mici. Voci şopteau prin întuneric şi soţiile apucau mâinile soţilor lor.

— Digby… Digby…

— Scotty…

— Jare…

— Bunty…

O femeie cu un copil adormit pe umăr îl apucă pe Jim de braţ, dar el o împinse deoparte şi încercă să-l ţină drept pe domnul. Maxted. Întunericul şi râul vâscos îi ameţise pe amândoi şi, în orice moment, puteau cădea peste şine. Conduşi de cele trei camioane, prizonierii părăsiră calea ferată şi se adunară pe chei, lângă magazinele în ruină. O sută dintre prizonieri rămăseseră în urmă, în spatele drumeagului, prea obosiţi să continue şi resemnaţi pentru orice viitor le pregătiseră japonezii. Ei şedeau în ploaie, sub taluzul căii ferate, urmăriţi de soldaţi cu pelerinele şiroind.

Când coloana deţinuţilor porni, Jim îşi dădu seama că un sfert din deţinuţii care plecaseră din Lunghua în acea dimineaţă rămăseseră pe drum. Chiar înainte de a ajunge la porţile docurilor, câţiva prizonieri se întoarseră. Un scoţian mai în vârstă din Blocul E, un contabil pensionar de la *Compania de Energie* din Shanghai, cu care Jim jucase adesea şah, ieşi brusc din coloană. De parcă ar fi uitat unde fusese în toţi anii de război, se învârti prin curtea pietruită, apoi merse prin ploaie spre taluzul căii ferate.

* * *

La o oră după căderea nopţii, ajunseră la un stadion de fotbal, în marginea de vest a lui Nantao. Această arenă de ciment fusese construită la ordinul doamnei Chiang Kai-Shek, în speranţa că, eventual, China ar putea fi gazda Jocurilor Olimpice din 1940. Capturat de japonezi după invazia lor din 1937, stadionul a devenit cartierul general militar al zonei de la sud de

Shanghai.

Coloana de prizonieri traversă parcarea tăcută. Zeci de cratere de bombe distruseseră suprafaţa pistei, dar liniile albe de marcaj încă se întindeau în întuneric. Vehicule avariate ale armatei erau parcate în şiruri corecte – camioane găurite de şrapnele şi cisterne de combustibil, tancuri fără şenile, autoblindate ce trăgeau fiecare câte două tunuri de artilerie. Jim se uită fix la faţada cu găurele ca de vărsat a stadionului. Fragmente de bombe dislocaseră bucăţi de ipsos alb, iar caracterele chinezeşti originale, care proclamau puterea Kuomintangului, reapăruseră, ca nişte lozinci ameninţătoare, care atârnau ca reclamele deasupra cinematografelor chineze în Shanghai înainte de război.

Intrară într-un tunel de beton care ducea în arena întunecată. Cu gradenele curbate, acesta îi amintea lui Jim de centrul de detenţie din Shanghai, toate pericolele acestuia fiind amplificate de o sută de ori de război. Soldaţii japonezi formară un cordon în jurul pistei de alergări. Ploaia picura de pe glugile lor. Deja primii prizonieri şedeau pe iarba udă. Domnul Maxted se prăbuşise la picioarele lui Jim de parcă ar fi fost eliberat dintr-un harnaşament. Jim se aşeză pe vine lângă el, alungând ţânţarii care îi urmaseră pe stadion.

Cele trei camioane ieşiră din tunel şi se opriră pe pista de zgură. Doctorul Ransome păşi peste pacienţii săi şi coborî prin spate. Doamna Pearce se dădu jos din cabina celui de-al doilea camion, lăsându-i pe soţul şi pe fiul ei lângă şoferul japonez. Prin ploaie, Jim îl putu auzi pe doctorul Ransome discutând cu japonezii în contradictoriu. Ascuns sub pelerină, sergentul de jandarmi se uita la el fără nicio expresie, apoi aprinse o ţigară şi plecă spre gradene, unde se aşeză în primul rând, de parcă era gata să urmărească o reprezentaţie de acrobaţie la miezul nopţii.

Jim fu bucuros când doamna Pearce se întoarse la cabina camionului ei. Vocea supărată a doctorului Ransome, cu tonul pe care îl folosise adesea când îl certa pe Jim pentru jocurile lui din cimitirul spitalului, era deplasată pe stadionul din Nantao. La câteva minute după sosire, peste cei o mie două sute de deţinuţi se lăsă o tăcere totală. Se îngrămădeau laolaltă pe iarbă, păziţi de gărzile de pe gradene. Doctorul Ransome se mişca printre femei şi copii, încercând încă să-şi constituie

inspecţiile de la Lunghua. Jim aşteptă până când se împiedică în întuneric, dând naştere unor ţipete nervoase într-un grup de bărbaţi.

Ploaia cădea pe stadion, iar Jim se culcă pe spate, a lăsând-o să-i curgă pe faţă, încălzindu-i obrajii reci. În ciuda ploii, mii de muşte se aşezară pe deţinuţi. Jim şterse muştele de pe gura domnului Maxted şi încercă să-i spele faţa cu apă de ploaie, dar acestea se înfruptau din buzele lui, înţepându-i gingiile.

Jim urmări respiraţia slabă din gura domnului Maxted. Se întreba ce-ar putea face pentru el şi regreta că îşi aruncase bagajul. Faptul că împinsese cutia sa de lemn în râu fusese un gest sentimental, dar fără sens, primul lui act de adult. Ar fi putut să schimbe lucrurile, ca să obţină ceva de mâncare pentru domnul Maxted. Puţini dintre soldaţii japonezi erau catolici şi foloseau slujba în latină. Unul dintre paznici, cu pelerina lui muiată de ploaie, poate că ar fi apreciat cartea lui de latină, iar Jim ar fi putut aranja să-i predea lecţii de limba latină.

Dar domnul Maxted dormea liniştit. O respiraţie slabă ieşea printre muştele de pe buzele lui şi ale celorlalţi prizonieri din apropiere. O oră mai târziu, când ploaia stătu, stadionul fu luminat de fulgerele unui raid aerian american, ca perdeaua de lumină a unei furtuni în perioada musonilor. Când era copil, în siguranţă, în dormitorul lui de pe Amherst Avenue, Jim urmărise fulgerele bruşte care scoteau la iveală şobolanii prinşi în centrul terenului de tenis şi la marginile piscinei. Vera era de părere că Dumnezeu face fotografii cu păcatele Shanghai-ului. Strălucirea fără zgomot a raidurilor de noapte, undeva pe la bazele navale japoneze de la gurile râului Yangtze, arunca o sclipire umedă pe braţele şi picioarele lui Jim, ca o amintire a acelui praf fin pe care îl văzuse când ajutase la construirea pistei de aterizare de la Aeroportul Lunghua. Ştia că era treaz şi adormit în acelaşi timp, visând despre război.

Jim îşi sprijini capul de pieptul domnului Maxted. Scăpărările luminoase rapide ale raidului aerian umpleau stadionul şi îi îmbrăcau pe deţinuţii adormiţi în giulgiurile lor. Vor lua oare parte la construirea unei uriaşe piste de aterizare? în mintea lui, zgomotul avioanelor americane declanşa puternice prevestiri de moarte. Conjugând verbele latineşti, părând că rosteşte o rugăciune, adormi lângă domnul Maxted şi visă

despre pistele de aterizare.

31
Imperiul Soarelui

Un soare umed de dimineaţă umplu stadionul, reflectat în bălţile de apă care acopereau pista de atletism şi în radiatoarele cromate ale maşinilor americane parcate în spatele porţilor din partea de nord a terenului de fotbal. Sprijinindu-se de umărul domnului Maxted, Jim trecu în revistă cu privirea sutele de bărbaţi şi femei care zăceau pe iarba caldă. Câţiva deţinuţi stăteau pe vine pe pământ, cu feţele lor arse de soare dar palide, ca o piele decolorată de pe care s-a dus vopseaua. Se uitau la maşini, suspicioşi faţă de măştile lor strălucitoare, cu aceiaşi ochi bănuitori că ai ţăranilor din Hungjao care se uitau de pe orezăriile lor la Packard-ul părinţilor săi.

Jim goni muştele de pe gura şi de pe ochii domnului Maxted. Arhitectul zăcea fără să se mişte, cu coastele albe din jurul inimii relaxate, dar Jim îi auzea respiraţia slabă.

— Te simţi mai bine, domnule Maxted... Am să-ţi aduc nişte apă.

Jim se uită printre gene la şirurile de maşini. Chiar şi micul efort de a-şi concentra privirea îl extenua, încercând să-şi ţină capul drept, simţi terenul din jur mişcându-se, de parcă sutele de prizonieri erau gata să fie răsturnaţi afară din stadion.

Domnul Maxted se întoarse să se uite la Jim, care arăta spre maşini. Erau mai mult de cincizeci – Buick, Lincoln Zephyr, două maşini albe Cadillac, una lângă alta. Oare veniseră să-i ia pe proprietarii lor englezi acum, când războiul se terminase? Jim îi mângâie obrajii domnului Maxted, apoi întinse mâna sub scobitura de sub coastele lui şi încercă să-i maseze inima. Ar fi fost păcat ca domnul Maxted să moară tocmai acum, când Studebaker-ul venise să-l ducă înapoi la cluburile de noapte din Shanghai.

Totuşi, soldaţii japonezi şedeau pe băncile de ciment de lângă tunelul de la intrare, sorbind ceai lângă o sobiţă de cărbuni. Fumul acestuia se risipi între camioanele-spital. Doi tineri soldaţi îi dădeau găleţi cu apă doctorului Ransome, obosit, dar trupele de securitate nu păreau mai interesate de prizonierii de la Lunghua, care ocupau terenul de fotbal, decât fuseseră în timpul marşului din ziua anterioară.

Cu picioarele tremurânde, Jim se ridică şi cercetă maşinile

parcate, în căutarea Packard-ului părinţilor săi. Dar unde erau şoferii? Ar fi trebuit să aştepte lângă maşini, aşa cum făceau întotdeauna în faţa *Country Club*-ului. Apoi un mic nor de ploaie întunecă soarele şi o lumină cenuşie se lăsă peste stadion. Uitându-se la cromurile ruginite, Jim îşi dădu seama că aceste maşini americane fuseseră parcate acolo de ani de zile. Parbrizele lor erau îmbâcsite cu murdăria de iarnă şi şedeau pe cauciucuri dezumflate, fiind o parte a prăzii luate de japonezi de la cei din Naţiunile Aliate.

Jim cercetă cu privirea băncile peluzelor din nordul şi sudul stadionului. Platformele de ciment fuseseră văduvite de scaune, iar părţi ale gradenelor erau folosite ca depozite în aer liber. Zeci de birouri şi mese din mahon, cu luciul încă intact, şi sute de scaune de sufragerie erau toate adunate ca în magazia unui depozit de mobilă. Paturi şi dulapuri, frigidere şi aparate de aer condiţionat erau aşezate unele peste altele, ridicându-se ca un deal spre cer. Uriaşa lojă prezidenţială, de unde Doamna Chiang şi Generalissimul ar fi putut să-i salute cândva pe atleţii lumii, era acum plină de roţi de ruletă, baruri şi o adunătură de nimfe de ipsos care ţineau deasupra capului lămpi stridente. Suluri de covoare persane şi turceşti, înfăşurate în grabă în prelate, zăceau pe treptele de ciment, apa picurând prin ele ca dintr-o grămadă de ţevi ruginite.

Pentru Jim, aceste trofee sărăcăcioase, luate din casele şi cluburile de noapte din Shanghai, păreau să strălucească proaspete, ca într-o vitrină, ca sălile pline de mobile prin care el şi mama să se plimbaseră cândva în magazinul universal al *Companiei Sincere*. Se uita la trepte de parcă s-ar fi aşteptat ca mama lui să apară, într-o rochie de mătase, şi să-şi treacă o mână înmănuşată peste aceste terase cu lac negru.

Se aşeză şi îşi feri ochii de lumină. Îi masă obrajii domnului Maxted cu degetul mare şi cu arătătorul, ciupindu-i buzele şi dând afară muştele prinse în gura lui. În jurul lor, deţinuţii din lagărul Lunghua zăceau pe iarba umedă, uitându-se la această expoziţie a fostelor lor posesiuni, un miraj care devenise tot mai viu în lumina soarelui de august.

Totuşi, curând, mirajul dispăru. Jim îşi şterse mâinile de şortul domnului Maxted. Japonezii folosiseră frecvent stadionul drept lagăr de tranzit, iar iarba tocită era acoperită cu cârpe uleioase şi cenuşa unor mici focuri, bucăţi de pânză de cort şi de

lăzi de lemn. Erau, fără îndoială, rămăşiţe omeneşti, pete de sânge şi bucăţi de excremente, pe care se hrăneau mii de muşte.

Motorul unui camion-spital porni zgomotos. Soldaţii japonezi coborâseră de pe trepte şi se aranjau într-un grup de marş. Perechi de paznici se urcară prin partea din spate a camionului, cu măşti de bumbac pe feţe. Ajutat de trei deţinuţi englezi, doctorul Ransome îi dădea jos pe acei deţinuţi care erau fie morţi, fie prea bolnavi ca să poată continua călătoria zilei. Ei zăceau în gropile lăsate de roţile care brăzdaseră iarba, de parcă încercau să strângă în jurul lor pământul moale.

Jim se aşeză pe vine lângă domnul Maxted, mişcându-i diafragma ca pe nişte foale. Îl văzuse pe doctorul Ransome reanimându-i pe pacienţi şi era important ca domnul Maxted să se simtă destul de bine ca să se alăture marşului. În jurul lor, deţinuţii stăteau în şezut, iar câţiva bărbaţi erau în picioare lângă soţiile şi copiii lor, strânşi grămadă. Mai mulţi dintre deţinuţii mai vârstnici muriseră în cursul nopţii. La vreo trei metri mai departe, doamna Wentworth, care jucase rolul lui Lady Bracknell, zăcea în rochia ei de stambă decolorată, uitându-se la cer. Alţii erau înconjuraţi de mici bălţi de apă formate de apăsarea trupurilor lor în iarba moale.

Pe Jim îl durea braţul din cauza efortului de pompare. Se aştepta ca doctorul Ransome să sară din camionul-spital şi să aibă grijă de domnul Maxted. Totuşi, cele trei camioane părăseau deja stadionul. Capul cenuşiu al doctorului Ransome se lăsă în jos, când camionul hodorogi prin tunel. Jim fu tentat să alerge după el, dar ştia că hotărâse să rămână cu domnul Maxted. Învăţase că, dacă ai pe cineva de care să ai grijă, era acelaşi lucru ca şi când altcineva ar fi avut grijă de tine.

Jim ascultă camioanele traversând parcarea şi cutia de viteze gâfâind când prinseră viteză. În cele din urmă, lagărul Lunghua fu dezmembrat. Un grup de marş se formă lângă tunel. Vreo trei sute de prizonieri britanici, bărbaţii mai tineri cu soţiile şi copiii lor, se înşiraseră pe pista de alergări şi erau inspectaţi de un sergent de jandarmi. Alături de ei, pe terenul de fotbal, erau acei deţinuţi prea obosiţi ca să se aşeze sau să stea în picioare. Ei zăceau pe iarbă, ca răniţii pe un câmp de luptă. Soldaţii japonezi se plimbau printre ei, de parcă ar fi căutat o minge pierdută, neinteresaţi de aceşti cetăţeni britanici care

rămăseseră într-o fundătură fără ieşire a războiului.

O oră mai târziu, coloana o porni, deţinuţii bălăbănindu-se prin tunel fără să mai arunce vreo privire înapoi. Şase soldaţi japonezi îi urmau, iar restul îşi continuară patrularea obişnuită a birourilor şi frigiderelor. Ofiţerii superiori aşteptau lângă tunel şi urmăreau avioanele americane de recunoaştere, care zburau deasupra capului, fără să facă vreo încercare de a-i mobiliza pe deţinuţii de pe stadion. Totuşi, peste vreo cincisprezece minute, un al doilea grup începu să se adune, iar japonezii veniră să-i inspecteze.

Jim îşi şterse mâinile pe iarba umedă şi îşi băgă degetele în gura domnului Maxted. Buzele arhitectului tremurară în jurul lor. Dar soarele de august usca deja umezeala din iarbă. Jim îşi îndreptă atenţia spre o baltă de pe pista de zgură. Aşteptă ca santinela să treacă, apoi traversă peste iarbă şi bău din mâinile făcute căuş. Apa îi alunecă pe gât ca un mercur îngheţat, un curent electric care aproape că îi opri inima în loc. Înainte ca japonezul să-i ordone să plece, Jim îşi adună repede palmele şi duse apa domnului Maxted.

În timp ce turna uşor apă în gura domnului Maxted, muştele ieşiră de pe gingiile lui. Lângă el, era trupul mai vârstnicului maior Griffin, ofiţer în rezervă din Armata Indiană, care ţinuse la Lunghua o conferinţă despre armele de infanterie în Războiul cel mare. Prea slab ca să şadă, el arătă spre mâinile lui Jim.

Jim îi ciupi buzele domnului Maxted şi se simţi uşurat când limba lui se mişcă într-un spasm. Încercând să-l încurajeze, Jim spuse:

— Domnule Maxted, raţiile noastre trebuie să vină curând.

— Eşti băiat bun, Jamie, tu ţine-te bine.

Maiorul Griffin îi făcu semn.

— Jim…

— Vin, maior Griffin…

Jim traversă pista de zgură şi se întoarse cu o mână de apă. Când se lăsă pe vine lângă maior, bătându-l pe obraz, o observă pe doamna Vincent care şedea pe iarbă la câţiva metri mai departe. Îi lăsase pe fiul şi pe soţul ei cu un grup de deţinuţi în centrul terenului de fotbal. Prea epuizată ca să se mai mişte, ea se uită la Jim cu aceeaşi privire disperată cu care îl tratase când el mâncase gărgăriţele. Ploaia de peste noapte spălase şi

ultima culoare din rochia ei de stambă, dându-i paloarea cenuşie a muncitorilor chinezi de la Aeroportul Lunghua. Doamna Vincent ar construi o pistă de aterizare stranie, reflectă Jim.

— Jamie...

Ea îl strigă pe numele lui din copilărie, pe care domnul Maxted, fără să se gândească, îl scosese din vreo amintire, dinainte de război. Ea voia ca el să fie din nou copil, să-i facă nesfârşitele servicii care îl menţinuseră în viaţă la Lunghua.

În timp ce aduna în mâini apa rece de pe pista de zgură, îşi aminti cum doamna Vincent refuzase să-l ajute când fusese bolnav. Totuşi, el fusese întotdeauna intrigat văzând-o mâncând. Aşteptă până când ea bău din mâinile lui.

Când termină, o ajută să se ridice.

— Doamna Vincent, războiul s-a sfârşit acum.

Cu o grimasă, ea îi împinse mâinile deoparte, dar lui Jim nu-i mai păsa. O urmări mergând nesigură printre deţinuţii aşezaţi. Jim se lăsă pe vine lângă domnul Maxted, gonind muştele de pe faţa lui. Mai putea simţi încă limba doamnei Vincent pe degetele sale.

— Jamie.

Altcineva îl chema, ca şi când el ar fi fost un culi chinez care aleargă la comanda stăpânilor săi europeni. Prea ameţit ca să şadă măcar, Jim se culcă lângă domnul Maxted. Era momentul să se oprească de a mai face servicii. Avea mâinile îngheţate de la apa de pe pista de zgură. Războiul durase prea mult. La centrul de detenţie şi la Lunghua, făcuse tot ce putuse ca să rămână în viaţă, dar acum, o parte din el dorea să moară. Era unicul mod de a face ca războiul să se termine.

Jim se uită la sutele de deţinuţi de pe iarbă. Voia ca ei toţi să moară, înconjuraţi de covoarele lor care putrezeau şi de bufetele-bar. Mulţi dintre ei, observă el cu bucurie, îi făcuseră deja pe plac, iar Jim se simţi furios pe acei deţinuţi care mai erau capabili să umble şi care formau un alt grup de mărşăluitori. El bănui că erau plimbaţi prin diverse locuri ca să moară, dar el dorea ca ei să stea pe stadion şi să moară în faţa maşinilor albe Cadillac.

Jim şterse mândru muştele de pe faţa domnului Maxted. Râzând de doamna Vincent, începu să se clatine pe genunchi, cum făcea când era copil, scâncind şi bătând monoton

pământul.

— Jamie… Jamie…

Un soldat japonez patrula pe pista de zgură din apropiere. Trecu pe iarbă şi se uită în jos la Jim. Iritat de zgomot, era gata să-i dea o lovitură cu bocancul uzat. Dar izbucni o lumină care umplu stadionul, trecând peste gradenele din colţul de sud-vest al terenului de fotbal, de parcă o uriaşă bombă americană ar fi explodat pe undeva în nord-estul oraşului Shanghai. Santinela ezită, uitându-se peste umăr, în timp ce lumina din spatele lui crescu în intensitate. În câteva secunde aceasta slăbi, dar strălucirea ei pală acoperea tot ce era în stadion, mobilele furate de pe terase, maşinile din spatele porţii de fotbal, prizonierii de pe iarbă. Ei stăteau parcă pe podeaua unui furnal încălzit de un al doilea soare.

Jim se uită la mâinile şi genunchii săi albi şi la faţa trasă a soldatului japonez, care părea descumpănit de această lumină. Amândoi aşteptau sunetul tunător care urmează după lumina bombei, dar o tăcere neîntreruptă se întindea peste stadion şi peste terenul înconjurător, de parcă soarele ar fi închis ochii pierzându-şi pentru câteva secunde puterea. Jim îi zâmbi japonezului, dorind să-i poată spune că lumina era o prevestire a morţii lui, imaginea micului său suflet care se alătura sufletului mai mare al lumii muribunde.

* * *

Aceste jocuri şi halucinaţii continuară până după-amiază târziu, când un raid aerian la Hongkew lumină din nou stadionul. Jim zăcea între vis şi viaţă, simţind cum pământul saltă sub spinarea lui ca ringul de dans de la *Country Club*-ul din Shanghai. Izbucnirile luminoase se mutau dintr-o secţiune în alta a gradenelor, transformând mobilele într-o serie de tablouri luminate de reflectoare, ilustrând viaţa coloniştilor britanici.

Spre înserat, ultimul grup de marş se adună în dreptul tunelului. Jim şedea lângă domnul Maxted, urmărindu-i pe cei cincizeci de prizonieri cum se aşază singuri într-o coloană. Unde se duceau oare? Mulţi dintre bărbaţi şi femei abia se puteau ţine pe picioare, iar Jim se îndoia că vor putea ajunge măcar până la parcarea din afara stadionului.

Pentru prima oară de când plecaseră de la Lunghua,

japonezii deveniseră nerăbdători. Dornici să scape de ultimii deţinuţi ce mai erau în stare să meargă, soldaţii se mişcau pe terenul de fotbal. Ei îl loveau pe deţinuţi şi îi trăgeau de umeri. Un caporal cu o mască de bumbac pe faţă îşi mişca lanterna pe faţa celor morţi, apoi îi întorcea pe spate.

Un civil eurasiatic, în cămaşă albă, mergea în spatele japonezului, gata să-i ajute pe cei cărora li se ordona să se alăture marşului, ca un curier al unei companii eficiente de turism. La marginea terenului, paznicii japonezi dezbrăcau deja trupurile morţilor, luându-le pantofii şi curelele.

— Domnule Maxted... într-un ultim moment de luciditate, Jim se ridică, ştiind că trebuia să-l părăsească pe arhitectul muribund şi să se alăture grupului de mărşăluitori în noapte. Trebuie să plec acum, domnule Maxted. E timpul ca războiul să (se fi terminat...

Încerca să stea în picioare, când simţi că domnul Maxted îl apucă de încheietura mâinii.

— Nu te duce cu ei... Jim... stai aici.

Jim aşteptă ca domnul Maxted să moară. Dar el îi ţinea încheietura mâinii apăsată pe iarbă, de parcă încerca s-o lege de pământ. Jim văzu grupul de marş târându-se spre tunel. Incapabil să meargă mai mult de trei paşi, un bărbat căzu şi fu lăsat pe pista de zgură. Jim ascultă vocile japonezilor apropiindu-se, înăbuşite de măştile de pe feţele lor, şi îl auzi pe sergent înecându-se şi scuipând.

Un soldat îngenunche lângă el, cu răsuflarea aspră şi obosită pe sub mască. Mâini puternice trecură peste pieptul şi şoldurile lui Jim, pipăindu-i buzunarele. Brusc, îi traseră pantofii din picioare, apoi îi aruncară pe pista de zgură. Jim stătea culcat, fără să se mişte, în timp ce focurile de la depozitele de petrol de la Hongkew jucau pe deasupra gradenelor, luminând uşile frigiderelor furate, grilele radiatoarelor maşinilor albe Cadillac şi lămpile nimfelor de ipsos din loja Generalissimului.

PARTEA a III-a

32
Eurasiaticul

O lumină neliniştită a soarelui încălzi stadionul. Din cerul fără nori, căzu o rafală de grindină, vapori îngheţaţi dislocaţi de pe aripile unui avion american aflat la vreo şase kilometri deasupra râului Yangtze. Luminate de soare, cristalele cădeau pe terenul de fotbal, ca o ploaie de decoraţiuni de Crăciun.

Jim se aşeză şi atinse grăunţele de gheaţă, bucăţele de aur alb răspândite în iarbă. Lângă el, trupul domnului Maxted era îmbrăcat într-un costum de lumini, faţa lui cenuşie fiind presărată de curcubee în miniatură. Dar, în câteva secunde, grindina se topi pe pământ. Jim ascultă să audă avionul, sperând că acesta ar putea lansa o altă cascadă de grindină, dar cerul era gol, dintr-un capăt în celălalt. Câţiva prizonieri din stadion erau îngenuncheaţi pe iarbă, mâncau grindina şi vorbeau unii cu alţii, peste cadavrele tovarăşilor lor.

Japonezii plecaseră. Ofiţerii şi soldaţii de la jandarmerie îşi luaseră echipamentul şi dispăruseră în cursul nopţii. Jim se ridică în picioarele goale pe iarba ca de gheaţă, uitându-se fix la tunelul de ieşire. Lumina slabă a soarelui îşi schimbă direcţia spre pereţii de ciment dinspre parcajul părăsit. Deja, unul dintre prizonierii britanici bocănea prin tunel cu saboţii lui tociţi, urmat de soţie în rochia ei zdrenţuită, cu mâinile lipite de faţă.

Jim aşteptă ca o împuşcătură să-l arunce pe bărbat la picioarele soţiei sale, dar perechea intră în parcaj şi amândoi se uitau la şirurile de vehicule distruse de bombe. Jim îl părăsi pe domnul Maxted şi merse de-a lungul pistei de zgură, având intenţia să-i urmeze, apoi însă decise, precaut, să se urce pe o gradenă.

Treptele de ciment păreau că ajung dincolo de cer. Jim se opri să se odihnească printre terasele cu mobile furate. Se aşeză pe un scaun cu spătar drept de lângă o masă de sufragerie şi bău apa de ploaie crudă de pe lemnul lustruit. Sub ei, cei circa treizeci de deţinuţi de pe terenul de fotbal se ridicau ca de la un picnic nereuşit. Femeile şedeau pe iarbă, aranjându-şi liniştite părul, printre trupurile foştilor lor prieteni, în timp ce câţiva soţi se uitau prin ferestrele prăfuite la bordurile maşinilor parcate.

Peste o sută de deţinuţi erau morţi, răspândiţi pe terenul de fotbal, de parcă ar fi căzut din cer în cursul nopţii. Întorcându-se cu spatele la ei, Jim se urcă printre bălţile de apă, până la ultima treaptă a gradenelor. Acum, când îl părăsise pe domnul Maxted, se mişca vinovat că el murise, o vină legată cumva de lipsa pantofilor lui. Se uită la urmele ude ale picioarelor sale şi îşi spuse că ar fi trebuit să-şi vândă pantofii japonezilor pe un pic de orez sau pe un cartof dulce. De fapt, prefăcându-se că e mort, el îl pierduse atât pe domnul Maxted cât şi pantofii.

Totuşi, morţii îl protejaseră pe Jim şi îl salvaseră de marşul de noapte. Stând culcat alături de trupurile lor, în orele întunecate, adormit şi treaz în acelaşi timp, se simţise mai aproape de ei decât se simţea de cei vii. Mult timp după ce domnul Maxted se răcise, Jim continuase să-i maseze obrajii, ţinând departe muştele, până fu sigur că sufletul acestuia îl părăsise, în următoarele zile, stătu aproape de domnul Maxted, în ciuda muştelor şi a mirosului de la cadavrul arhitectului mort. Deţinuţii care se odihneau în centrul terenului, îi făceau semn lui Jim să plece, de câte ori se apropia. Bând apa de ploaie care picura de pe mobilele de pe trepte, supravieţuise cu un singur cartof pe care îl găsise în buzunarul pantalonilor domnului Wentworth şi cu orezul rânced aruncat spre el de soldaţii japonezi.

Jim se sprijini de balustrada de fier şi se uită în jos la parcare. Perechea de englezi se uita la şirurile de vehicule distruse, singuri într-o lume tăcută. Jim râse de ei, cu o tuse aspră care scuipă un ghem de puroi galben din gura lui. Voia să strige la ei: „Lumea a plecat! Noaptea trecută, toţi au sărit în mormintele lor şi au tras pământul peste ei!”

Călătorie sprâncenată… Jim se uită la pământul muribund, la craterele de bombe pline cu apă din orezării, ia tunurile antiaeriene tăcute de la Pagoda Lunghua, la cargourile eşuate la malul râului. În spatele lui, la un mai mult de vreo şase kilometri, era oraşul tăcut. Clădirile de apartamente din Concesiunea Franceză şi blocurile de birouri de pe Bund păreau o imagine mărită a acelei perspective îndepărtate care îl susţinuse atâţia ani.

Răcit de râu, un vânt rece bătea prin stadion şi, pentru un moment, acea stranie lumină din nord-est, pe care o văzuse

peste gradene, reveni să întunece soarele. Jim îşi privi mâinile palide. Ştia că era în viaţă, dar în acelaşi timp se simţea la fel de mort ca şi domnul Maxted. S-ar putea ca sufletul lui, în loc să-i părăsească trupul, să fi murit doar în mintea lui?

Fiindu-i din nou sete, Jim coborî treptele de ciment, lingând apa de pe mese şi birouri. Dacă războiul se terminase, era timpul să-i caute pe mama şi pe tatăl lui. Totuşi, fără japonezii care să-i protejeze, ar fi periculos ca englezii s-o pornească pe jos, spre Shanghai.

Dincolo de poarta de fotbal, un deţinut britanic reuşise să ridice capota uneia dintre maşinile albe Cadillac. Urmărit de camarazii săi, el se aplecă peste motor şi atinse cilindrii. Jim se ridică şi alergă în jos pe trepte, dornic să fie ajutorul şoferului. El îşi mai putea aminti fiecare stradă şi alee din Shanghai.

Când traversă pistele de atletism, observă că trei bărbaţi intraseră pe stadion. Doi erau culi chinezi, cu pieptul gol şi cu pantaloni negri legaţi de glezne deasupra sandalelor lor de pai. Al treilea era eurasiaticul în cămaşă albă, pe care Jim îl văzuse cu trupele japoneze de securitate. Ei rămaseră lângă tunel, în timp ce eurasiaticul inspecta stadionul. Se uită la deţinuţii care şedeau pe iarbă, dar atenţia lui era clar atrasă de mobilele furate, aflate pe gradene.

Eurasiaticul avea un pistol automat greu, băgat în betelia pantalonilor, dar îi zâmbi lui Jim ca pentru a-i fi pe plac, de parcă ar fi fost prieteni vechi, separaţi de nenorocirile războiului.

— Spune, copile... Te simţi bine?

— Se uită la cămaşa şi la şortul lui Jim, zdrenţuite, la picioarele lui goale, acoperite cu murdărie şi bube. Lagărul Lunghua? Cred că a fost dur.

Jim se uită apatic la eurasiatic. În ciuda zâmbetului, nu se simţea simpatic în ochii bărbatului. Vorbea cu un puternic accent american, dar unul recent căpătat, pe care Jim bănui că-l învăţase în timp ce interoga aviatori americani capturaţi. Purta un ceas cromat şi pistolul Colţ de la brâu era ca acelea pe care paznicii japonezi de la Lunghua le luaseră de la piloţii avioanelor *Superfortress* doborâte. Nările lui mari tremurară la putoarea ce se ridica din terenul de fotbal, distrăgându-l de la studierea gradenelor. Se dădu la o parte, să facă loc la doi deţinuţi britanici care bocăniră prin tunel.

— E o instalaţie aici, reflectă el. Mama şi tatăl tău sunt pe-

aici? Se pare că v-ar folosi câţiva saci de orez. Întreabă prin jur, copile, dacă au brăţări, verighete, medalioane. Putem lucra împreună.

— S-a terminat războiul?

Ochii eurasiaticului se lăsară în jos, eclipsaţi de o umbră trecătoare. Îşi reveni şi zâmbi.

— E sigur. În orice moment, întreaga *Marină Americană* o să acosteze la Bund.

Cum Jim nu părea convins, eurasiaticul îi explică:

— Copile, au aruncat bombe atomice. Unchiul Sam a aruncat o bucăţică de soare la Nagasaki şi Hiroshima, au omorât un milion de oameni. O singură lumină mare…

— Am văzut-o.

— Copile…! A luminat tot cerul! S-ar putea.

Eurasiaticul părea nesigur, dar îşi luă ochii de la prada de pe terase şi începu să-l examineze pe Jim. Cu toată comportarea lui plină de sine, nu părea prea sigur, de parcă îşi dădea seama că Marina *Anjericană*, care avea să vină, ar putea fi mai puţin convinsă de gestul său pro-american. Se uită cu îngrijorare spre cer.

— Bombe atomice… prea rău pentru toţi japonezii ăia, dar un noroc pentru tige, copile. Şi pentru mama şi tatăl tău.

Jim cântări asta, în timp ce eurasiaticul se duse la lada de gunoi făcută din ciment, de la intrarea tunelului, şi începu să scormonească în ea.

— Războiul s-a terminat cu adevărat?

— Da, s-a terminat, s-a sfârşit, suntem toţi prieteni, împăratul tocmai a anunţat capitularea.

— Unde sunt americanii?

— Vin, copile, trebuie să vină aici cu bombele lor atomice.

— O lumină albă?

— Corect, copile. Bomba atomică, super-arma americană. Poate că ai văzut bomba de la Nagasaki.

— Da, am văzut bomba atomică. Ce s-a întâmplat cu doctorul Ransome? Eurasiaticul păru uimit, dar Jim adăugă: Şi ce-i cu oamenii care au plecat în marş?

— E rău, copile. Eurasiaticul clătină din cap, de parcă ar fi regretat că a omis ceva important. Bombardamentul american, nişte boli. Poate prietenul tău o să scape…

Jim era gata să plece, când eurasiaticul se întoarse de la

lada de gunoi. Într-o mână ţinea o pereche de saboţi uzaţi pe care îi aruncă pe pistă. În cealaltă, ţinea pantofii de golf din piele ai lui Jim, legaţi împreună de şireturi. Era gata să le vorbească celor doi culi, când Jim înaintă.

— Ăştia sunt ai mei, doctorul Ransome mi i-a dat.

Vorbi plat şi trase pantofii din mâinile eurasiaticului.

Jim se aşteptă ca el să scoată revolverul, sau să ordone celor doi culi să-l trântească la pământ. Deşi extenuat de foame şi de efortul de a fi urcat treptele, Jim îşi dădea seama că, din nou, afirma ascendenţa europeană.

— E-n regulă, copile. Eurasiaticul era sincer preocupat. Păstram pantofii ăştia pentru cazul când ai fi apărut. Să le spui asta mamei şi tatălui tău.

Jim trecu pe lângă culi şi intră în tunelul plin de lumină. Grupuri de bărbaţi şi femei, englezi, umblau printre tancurile şi camioanele arse în parcare. Ei urmau liniile şterse de marcaj, fără să aibă vreo idee încotro mergeau, de parcă supravieţuiseră tot războiul ca să moară în această îngrămădeală de vechituri. În afara stadionului, lumina soarelui de august devenea şi mai intensă, din cauza tăcerii totale care se întindea deasupra orezăriilor şi a canalelor. O strălucire albă acoperea pământul abandonat. Oare câmpurile fuseseră arse de strălucirea bombei atomice descrise de eurasiatic? Jim îşi aminti de trupul arzând al pilotului de pe Mustang şi de lumina fără sunet care umpluse stadionul şi care păruse că îmbracă morţii şi viii în giulgiurile lor.

33
Pilotul kamikaze

Simţindu-se în siguranţă în pantofii lui, Jim stătu lângă cazemata care păzea vehiculele din parcare. Drumul spre Shanghai trecea pe lângă intrare, îndreptându-se spre suburbiile sudice ale oraşului. Nimic nu mişca pe câmpurile din jur, dar la vreo trei sute de metri mai departe, un pluton de soldaţi chinezi ai regimului marionetă şedeau într-o tranşee antitanc, lângă şosea. Purtând încă uniformele lor spălăcite verde-portocaliu, stăteau pe vine, lângă o sobiţă de cărbuni, ţinându-şi puştile între genunchi. Un ofiţer ieşi din tranşee şi aşteptă, cu mâinile în şold, uitându-se la Jim când acesta păşi pe şosea.

Dacă o să se apropie de ei, or să-l omoare pentru pantofii lui. Jim ştia că era prea slab ca să meargă pe jos până la Shanghai, după cum nu era în stare să le facă faţă tuturor pericolelor drumului deschis. Ascuns în spatele cazematei, o porni spre locul mai sigur al Aeroportului Lunghua. Perimetrul lui dinspre vest era la mai puţin de un kilometru depărtare, un teren de urzici şi trestie de zahăr sălbatică, acoperit cu butoaie de combustibil şi fuselaje de avioane abandonate. Printre cozile ruginite ale avioanelor, putea vedea pista de aterizare de ciment, suprafaţa ei albă aproape evaporându-se de căldură.

Stadionul rămăsese în urma lui. Drumul era un meridian pustiu care înconjura o planetă părăsită de război. Jim urmări marginea de iarbă, călcând printre saboţii rupţi şi hainele zdrenţuite, lăsate de prizonierii britanici pe ultimii metri ai marşului lor spre stadion. Pe ambele părţi erau tranşee bombardate şi cazemate, o lume de noroi. Pe panta unui şanţ antitanc plin de apă, printre cauciucuri şi cutii de muniţii, zăcea trupul unui soldat chinez, cu uniforma portocalie ruptă de pe fundul şi umerii lui umflaţi, strălucind de o lumină uleioasă, ca o cutie de vopsea crăpată. Un cal de povară zăcea lângă şosea, cu pielea luată de pe coaste. Jim se uită în cuşca mare, sperând cumva să găsească un şobolan prins înăuntru.

Părăsi drumul, când acesta o luă spre est, spre docurile din Nantao. Traversă orezăriile inundate, urmând malul de pământ al unui şanţ de irigaţii. Chiar şi aici, la peste un kilometru şi jumătate la vest de râu, combustibilul cargourilor eşuate se strecura prin golfuleţe şi canale, acoperind orezăriile

inundate cu o strălucire sinistră. Jim se odihni pe drumul ce înconjura aeroportul, apoi trecu prin gardul de sârmă şi merse până la cel mai apropiat avion abandonat. Departe peste aeroport, sub turnul masiv de antiaeriană al Pagodei Lunghua, erau hangarele şi atelierele bombardate. Câţiva mecanici japonezi se învârteau în jurul avioanelor distruse, dar negustorii chinezi de fier vechi trebuiau să vină, temându-se evident de această zonă a tăcerii. Jim ascultă să audă zgomotul bomfaierelor sau al altor echipamente de tăiat, dar aerul era tăcut, de parcă furia bombardamentului american gonise orice sunet din regiune pentru mulţi ani de acum încolo.

Jim se opri sub coada unui avion *Zero*. Prin aripile lui creştea trestie de zahăr sălbatică. Loviturile de tun arseseră învelişul de metal al lonjeroanelor fuselajului, dar nacela ruginită mai avea încă toată magia acelor aparate pe care le urmărise de la balconul sălii de întrunire, decolând de pe pista la a cărei construcţie ajutase şi el. Jim atinse giruetele cu aripioare ale motorului radial şi îşi plimbă mâna de-a lungul profilului deformat al elicei. Glycolul se prelinsese din radiatorul uleiului de răcire şi acoperise avionul cu trasee rozalii. El se îndreptă spre rădăcina aripii şi se uită în cabină, la bordul intact cu cadrane şi butoane elegante. Un patetism imens înconjura regulatorul şi pârghia trenului de aterizare, cu niturile bătute în metal de vreo japoneză necunoscută de la linia de asamblare de la *Mitsubishi*.

Jim se învârti printre avioanele doborâte, care păreau că plutesc pe verdeaţa urzicilor, lăsându-le să zboare din nou în mintea lui. Ameţit de frumuseţea lor abandonată, se aşeză să se odihnească pe coada unui avion de luptă *Hayate*. Se uită la cerul de deasupra Shanghai-ului, aşteptând ca americanii să vină la Aeroportul Lunghua. Deşi nu mâncase nimic de două zile, avea mintea clară.

— ... aah... aah...

Sunetul, un oftat adânc de furie şi resemnare, venea de la marginea câmpului de aterizare. Înainte ca Jim să se poată ascunde, se auzi o mişcare în urzicile din spatele avionului *Zero*. Un aviator japonez stătea la vreo şapte metri de el. Purta o salopetă largă de zbor, cu insigna unui grup special de atac cusută pe mâneci. Era neînarmat, dar avea un par de pin scos din gardul de perimetru. Lovea în urzicile din jurul lui şi se uita

nervos la avioanele ruginite, trăgând aer de parcă ar fi încercat să le determine să zboare.

Jim se lăsă în genunchi, sperând că îl va ascunde camuflajul decolorat al avionului *Hayate*. Observă că acest ofiţer-pilot japonez avea sub douăzeci de ani, o faţă neformată, cu nasul şi bărbia fără oase. Pielea lui cenuşie şi încheieturile proeminente ale mâinilor îi spuneau lui Jim că pilotul era elev de şcoală şi era la fel de înfometat ca şi el. Doar oftatul lui gutural era scos de răsuflarea unui bărbat matur, de parcă, alăturându-se unei unităţi kamikaze, i se dăduseră gâtlejul şi plămânii unui pilot mai vârstnic.

— … uf…

Îl văzuse pe Jim şezând pe coada avionului şi, câteva secunde, se uită la el printre urzici. Apoi se răsuci şi continuă patrularea lui nervoasă prin perimetrul aeroportului.

Jim îl urmări cum loveşte în trestia de zahăr, încercând poate să cureţe un spaţiu pentru aterizarea unui elicopter. Oare japonezii pregătiseră o armă secretă ca răspuns la bomba atomică, vreo rachetă de mare performanţă care ar avea nevoie de o pistă de decolare mai mare decât cea de la Lunghua? Jim aştepta ca el să le semnalizeze paznicilor de la picioarele pagodei. Dar japonezul era atent doar la cercetarea avioanelor abandonate. Se opri şi clătină din cap, iar Jim îşi aminti din nou de tinereţea pilotului. De la izbucnirea războiului şi până în urmă cu puţine luni, a fost probabil un elev de şcoală, recrutat direct din clasă la academia de zbor.

Jim se ridică şi merse prin urzici, spre iarba îngălbenită de la marginea aeroportului. Începu să-l urmărească pe japonez, cam de la cincizeci de metri distanţă, şi stătu pe loc când pilotul se opri să acţioneze elevatoarele unui avion *Zero* lovit. Aşteptă până când japonezul se mişcă din nou şi merse după el, nefăcând eforturi să se ascundă şi păşind pe urmele paşilor pilotului.

În următoarea oră, se mişcară amândoi în jurul capătului de sud al aeroportului, tânărul pilot fiind urmat de băiat. Barăcile şi blocurile de dormitoare din lagărul Lunghua se zăreau. Departe, peste aeroport, echipele de sol stăteau la soare, lângă hangarele arse. Deşi îşi dădea seama că Jim îl urmăreşte, pilotul nu făcu nicio încercare să-l cheme. Doar când ajunseră în bătaia puştii a doi soldaţi care păzeau un

amplasament de tun, japonezul se opri şi îi făcu semn lui Jim să vină la el.

Stătură amândoi lângă un avion ruginit, căruia i se scoseseră aripile de către un negustor de fier vechi. Pilotul respira, atras de privirea răbdătoare a lui Jim, ca un elev mai vârstnic, obligat să recunoască un admirator din clasele mici. Cu toată tinereţea, părea că se obligă singur să ajungă la capătul unei disperări de adult. Nori de muşte se ridicau din trupul în descompunere al unui culi chinez care zăcea în trestia de zahăr printre rezervoare de combustibil şi blocuri de motoare. Muştele rătăceau în jurul gurii pilotului, atingându-i buzele ca nişte musafiri nerăbdători la un banchet. Îi aminteau lui Jim de muştele care acopereau faţa domnului Maxted. Ştiau ele, oare, că acest tânăr pilot ar fi trebuit să moară într-un atac asupra portavioanelor americane la Okinawa?

Din nu se ştie ce motiv, japonezul nu făcu nicio mişcare să le alunge. Fără îndoială că ştia că viaţa lui se încheiase, că forţele Kuomintangului erau gata să reocupe Shanghai-ul şi ar fi bucuroase să aibă o răfuială cu el.

Japonezul îşi ridică băţul. Ca un om adormit care se trezeşte dintr-un vis, el îl aruncă în urzici. Când Jim se sperie, el băgă mâna în buzunarul de la pieptul salopetei sale de zbor, şi scoase un mango mic.

Jim luă fructul galben din mâinile bătătorite ale pilotului. Fructul era cald de la trupul lui. Încercând să dea dovadă de aceeaşi autodisciplină, Jim se forţă să nu mănânce. Aşteptă, în timp ce pilotul se uita fix la pista de ciment.

Cu un ultim strigăt de dezgust, pilotul făcu un pas înainte şi îl lovi pe Jim în cap, făcându-i semn spre gardul împrejmuitor, de parcă îl avertiza să plece de pe un teren contaminat.

34
Frigiderul din cer

Mango-ul dulce aluneca prin gura lui Jim, ca limba doamnei Vincent în mâna lui. La vreo trei metri de gardul împrejmuitor, Jim şedea pe rezervorul unui *Mustang* care căzuse în iarbă lângă un câmp de orez inundat. Înghiţi miezul moale şi supse sâmburele, rozând orice urmă de miez. Deja se, gândea la alt mango. Dacă s-ar putea lipi de acest tânăr pilot japonez, să-i facă servicii şi să-i fie folositor, ar putea să mai capete şi alte fructe. După câteva zile, va fi destul de puternic ca să meargă pe jos la Shanghai. Până atunci, vor fi sosit americanii, iar Jim l-ar putea prezenta pe pilotul kamikaze ca fiind prietenul său. Fiind oameni cu o inimă generoasă, americanii nu ar ţine seama de chestiunea măruntă a atacurilor sinucigaşe asupra portavioanelor la Okinawa. Când va veni pacea, japonezul ar putea să-l înveţe să zboare...

Aproape beat de zeama lăptoasă a fructului, Jim alunecă pe pământ, cu spatele lipit de rezervor. Se uită la suprafaţa netedă a orezăriei inundate, hotărându-se să fie serios cu el însuşi. Mai întâi, putea oare fi sigur că războiul se terminase? Eurasiaticul în cămaşă albă fusese bănuitor de degajat, dar era preocupat doar să fure mobila şi maşinile păstrate pe stadion. Iar cât priveşte învăţarea zborului, un pilot kamikaze ar putea să nu fie instructorul ideal...

Un zumzet familiar străbătu cerul de august; era o ameninţare de motoare. Jim se ridică, aproape înecându-se cu sâmburele fructului. Drept în faţă, la vreo trei sute de metri deasupra orezăriilor goale, era un bombardier american. Un avion *Superfortress* cu patru motoare zbura mai încet decât orice avion american pe care îl văzuse Jim în cursul războiului. Oare era gata să aterizeze pe Aeroportul Lunghua? Jim începu să-i facă semne pilotului din cabina cu acoperiş de sticlă. În timp ce bombardierul îi trecu pe deasupra capului, motoarele lui făcură să se zguduie pământul cu zgomotul lor şi avioanele distruse de la marginea câmpului de aterizare începură să tremure.

Uşile lăcaşului bombelor se deschiseră, dezvăluind cilindrii argintii, gata să cadă din stelajele lor. Bombardierul trecu mai departe, sunetul mai înalt al unuia dintre motoarele lui spărgând

aerul. Prea slăbit ca să se mişte, Jim aşteptă ca bombele să explodeze în jurul lui, dar cerul era acoperit de paraşute colorate. Zeci de baldachine pluteau vesele în aer, de parcă se bucurau de soarele de august. Umbrele viu colorate îi aminteau lui Jim de baloanele cu aer cald pe care saltimbancii chinezi le înălţau peste grădinile de pe Amherst Avenue în momentul de apogeu al petrecerilor copiilor. Oare piloţii de pe avioanele *B-29* încercau să-l distreze, să-i menţină ridicată starea de spirit până vor putea ateriza?

Paraşutele trecură, căzând spre lagărul Lunghua. Nesigur pe picioare, Jim încercă să-şi concentreze privirea spre baldachinele colorate. Două paraşute se ciocniseră, încurcându-şi pânzele. Un container argintiu îşi târa paraşuta strânsă şi căzu la pământ, lovind malul unui canal la vreo şaptezeci de metri mai încolo.

Făcând un ultim efort, înainte de a trebui să se culce pentru ultima oară printre avioanele părăsite, Jim merse prin trestia de zahăr la orezăria inundată. Trecu peste apa puţin adâncă spre un crater de bombă din centrul câmpului, apoi urmă marginea ei spre canal. Când urcă taluzul, ultima paraşută căzuse în câmp, la vest de lagărul Lunghua. Zumzetul motoarelor avionului *B-29* dispăruse peste Yangtze. Jim se apropie de paraşuta roşie, destul de mare ca să acopere o casă, care zăcea peste taluz. Se uită la materialul lucios, mai frumos decât orice ţesătură pe care o văzuse vreodată, la cusăturile şi marginile imaculate, la funiile albe care se târau pe lângă podeţul canalului.

Containerul se spărsese din impact. Jim se lăsă în jos pe panta de pământ ars de soare şi se aşeză pe vine lângă deschizătura cilindrului. În jurul lui, pe podeţul canalului, era o bogăţie de conserve de alimente şi ţigări. Containerul era plin de cutii de carton, iar una ieşise din con şi îşi împrăştiase conţinutul pe jos. Jim se târî printre cutii, ştergându-şi ochii ca să poată citi etichetele. *Spam*, *Klim*, *Nescafe*, pachete de ciocolată şi cutii în celofan de ţigări *Lucky Strike* şi *Chesterfield*, legături de reviste *Reader's Digest* şi *Life*, *Time* şi *Saturday Evening Post.*

Vederea unei cantităţi atât de mari de alimente îl zăpăci pe Jim, punându-l într-o situaţie de a alege pe care nu o cunoscuse de ani de zile. Cutiile şi pachetele erau îngheţate, de

parcă acum ar fi ieşit dintr-un frigider american. Începu să umple cutia ruptă cu carne în conservă, lapte praf, ciocolată şi un pachet de *Reader's Digest*. Apoi, gândindu-se la viitor, pentru prima dată de câteva zile, adăugă un cartuş de ţigări *Chesterfield*.

Când se ridică pe mal, paraşuta roşie se umfla uşor în aerul care circula de-a lungul canalului. Ţinând la piept comoara rece, Jim părăsi taluzul şi traversă orezăria. Mergea pe marginea craterului de bombă, spre marginea aeroportului, când auzi zumzetul uşor al motoarelor unui avion, gândindu-se deja cum îi va putea face faţă acestei comori căzute din cer.

Aproape imediat se auzi o împuşcătură. La distanţă de vreo treizeci de metri, separat de Jim doar de orezărie, un soldat japonez alerga de-a lungul taluzului canalului. În picioarele goale, în uniforma lui zdrenţuită, acesta gonea pe lângă pânza paraşutei, sărind apoi jos pe panta acoperită cu ierburi şi alergă peste câmpul de orez. Pierdut sub stropii de apă aruncaţi de călcâiele lui în goană, dispăru printre movilele morminte şi îngrămădeala de trestie de zahăr.

Jim se ghemui lângă marginea craterului bombei, ascunzându-se prin tufele de orez sălbatic. Apăru un al doilea soldat japonez. Era neînarmat, dar mai purta încă harnaşamentele şi pungile de muniţie. Alerga de-a lungul taluzului canalului şi se opri să-şi tragă răsuflarea lângă pânza roşie a paraşutei. Se întoarse să se uite peste umăr, iar Jim recunoscu faţa umflată, de tuberculos, a soldatului Kimura.

Un grup de bărbaţi europeni îl urmăreau de-a lungul taluzului, cu bastoane de bambus în mână. Unul dintre bărbaţi purta o puşcă, dar Kimura îl ignoră şi îşi îndreptă curelele în jurul uniformei rupte. Îşi aruncă în apă unul dintre bocancii săi putreziţi, apoi coborî panta spre orezăria inundată. Făcuse *zece* paşi, când se auzi o a doua împuşcătură.

Soldatul Kimura zăcea cu faţa-n jos, în apa puţin adâncă. Jim aşteptă în orezul sălbatic, în timp ce cei atru europeni se apropiară de pânza paraşutei. Ascultă cearta lor nervoasă. Toţi erau foşti deţinuţi englezi, desculţi şi cu şorturi zdrenţuite, totuşi niciunul nu fusese internat la Lunghua. Şeful lor era un tânăr englez agitat, care avea pumnii înfăşuraţi în bandaje murdare. Jim bănui că fusese închis ani de zile într-o celulă sub pământ. Pielea lui albă se strângea la lumina soarelui precum carnea

unui melc scos din cochilia lui. El îşi mişcă bandajele în aer, flamuri însângerate care semnalau o furie de un tip special faţă de sine însuşi.

Cei patru bărbaţi începură să strângă sul paraşuta, în ciuda foamei din ultimele luni, ei lucrau repede şi curând traseră containerul de metal din canal, împachetară conţinutul, puseră la loc vârful cilindrului greu şi îl târâră de-a lungul taluzului.

Jim îi urmări croindu-şi drum printre movilele funerare, spre lagărul Lunghua. Fu tentat să alerge şi să li se alăture, dar toate măsurile de precauţie învăţate în ultimii ani îl avertizau să nu se expună. Soldatul Kimura zăcea în apă la cincisprezece metri mai încolo, un nor roşu desfăşurându-se din spatele lui, ca pânza unei paraşute înecate.

Cincisprezece minute mai târziu, când fu sigur că nimeni nu-l urmăreşte din orezăriile din apropiere, Jim ieşi din tufele de orez sălbatic şi se întoarse la ascunzătoarea sa, printre avioanele abandonate.

* * *

Repede, fără să se obosească să-şi spele mâinile în orezăria inundată, Jim smulse deschizătorul de la cutia *Spam* şi rulă fâşia de metal. Un miros înţepător se ridică din masa rozalie de carne tocată, care se deschidea în soare ca o rană. Băgă degetele în carne şi luă o bucăţică între buze. O aromă stranie dar puternică îi umplu gura cu gustul grăsimii animale. După ani de orez fiert şi cartofi dulci, gura lui era un ocean de mirodenii exotice. Mestecând cu grijă, cum îl învăţase doctorul Ransome, scoţând şi ultimul dram de putere nutritivă din fiecare îmbucătură, Jim termină carnea.

Însetat după toate sărurile, deschise cutia cu *Klim* ca să găsească doar un praf alb. El băgă în gură boabele grase, întinse mâna prin iarbă spre marginea orezăriei şi duse la buze o mână de apă călduţă. O spumă bogată, cremoasă, aproape că îl făcu să se înece şi vomită torentul alb în orezărie. Jim se uită surprins la această fântână albă ca zăpada, întrebându-se dacă va muri de foame pentru că a uitat cum să mănânce. Mai înţelept, citi instrucţiunile şi prepară o jumătate de litru de lapte, atât de consistent încât grăsimea plutea în soare ca petrolul în golfuleţele şi canalele din împrejurimi.

Ameţit de mâncare, Jim se culcă în iarba fierbinte şi supse mulţumit un baton de ciocolată, tare şi dulce. Luase masa cea mai copioasă din viaţa lui, iar stomacul lui era umflat pe sub coaste, ca o minge de fotbal. Alături de el, pe suprafaţa orezăriei, roiuri de muşte făceau un festin pe norul de vomă albă. Jim şterse de noroi a doua cutie de *Spam* şi aşteptă ca pilotul japonez să apară din nou ca să-l poată răsplăti pentru fructul pe care i-l dăduse.

La vreo cinci kilometri spre vest, lângă lagărele de la Hungjao şi Sicawei, zeci de paraşute colorate cădeau dintr-un avion *B-29* care se plimba pe cerul de august. Înconjurat de această viziune a abundenţei americane ce cădea din aer, Jim râse bucuros în sinea lui. Începu cea de a doua masă, poate mai importantă, devorând cele şase numere din *Reader's Digest*. El întorcea paginile foşnitoare, albe, ale revistelor, atât de deosebite de exemplarele unsuroase pe care le citise la Lunghua. Erau pline de titluri şi fraze celebre, dintr-o lume pe care nu o cunoscuse niciodată şi de o grămadă de nume de neimaginat – Patton, Eisenhower, Himmler, Belsen, jeep, Utah Beach, von Rundstedt şi o mie de alte amănunte în legătură cu războiul european. Laolaltă, acestea descriau o aventură eroică de pe altă planetă, plină de sacrificii şi stoicism, de nenumărate acte de vitejie, un univers departe de războiul pe care îl cunoscuse Jim la estuarul fluviului Yangtze, acest mare fluviu aproape insuficient de lat ca să tragă spre gurile lui toţi morţii Chinei. Bucurându-se de reviste, Jim moţăia printre muşte şi vomă. Încercând să nu se lase copleşit de *Reader's Digest*, îşi aminti de lumina albă a bombei atomice de la Nagasaki, a cărei strălucire o văzuse reflectată în Marea Chinei. Aureola ei pală încă mai plutea peste câmpurile tăcute, dar părea că nu egalează Ziua Debarcării şi Bastoane. Spre deosebire de războiul din China, fiecare om din Europa ştia clar de care parte era, o problemă pe care Jim nu o rezolvase niciodată cu adevărat. În ciuda tuturor numelor noi pe care le-a produs, războiul reîncepea oare aici, la marile râuri ale Asiei răsăritene, pentru a fi continuat la infinit, în această limbă mult mai ambiguă pe care Jim începuse să o înveţe?

35
Locotenentul Price

Pe la începutul după-amiezei, Jim se odihnise suficient ca să nu se mai gândească la această întrebare şi să ia o a doua masă. Carnea caldă din cutia *Spam*, nemaifiind răcită în zborul la înălţime mare în lăcaşul bombelor din avionul *B-29*, îi alunecă printre degete în ţărâna prăfoasă. El recuperă bucata de carne gelatinoasă, şterse muştele şi murdăria şi o făcu să-i alunece pe gât, cu laptele praf rămas.

Sugând un baton de ciocolată şi gândindu-se la ofensiva din Andennes, Jim urmări un *B-129* ridicându-se peste câmpul deschis, la vreo cinci kilometri spre sud-vest. Un avion de luptă *Mustang* însoţea bombardierul, învârtindu-se în cercuri largi la vreo trei sute de metri deasupra superfortăreţei, de parcă pilotul ar fi fost plictisit de sarcina neplăcută de a păzi avionul cu ajutoare. O turmă de paraşute pluteau spre pământ, destinate poate unui grup de deţinuţi epuizaţi de la Lunghua, abandonaţi de japonezi în timpul marşului de la stadionul Nantao.

Jim se întoarse spre orizontul Shanghai-ului. Era oare suficient de puternic ca să meargă pe jos cei câţiva kilometri periculoşi, până la suburbiile vestice? Poate că părinţii săi se întorseseră deja în casa de pe Amherst Avenue? Ar putea să fie flămânzi, după călătoria de la Soochow şi ar fi bucuroşi de ultima cutie de *Spam* şi de cartuşul de *Chesterfield*. Zâmbind în sinea lui, Jim se gândi la mama sa – nu-şi mai amintea chipul ei, dar putea foarte bine să-şi imagineze reacţia ei faţă de cutia *Spam*. Ca o tratаţie suplimentară, va avea suficient material de citit.

Se ridică, dornic să înceapă să meargă spre Shanghai. Îşi mângâie stomacul umflat, întrebându-se dacă nu era o boală nouă americană ce venea din prea multă mâncare. În acel moment, printre ramurile copacilor, văzu chipuri care se întorceau spre el. Şase soldaţi chinezi trecură pe lângă avioanele abandonate, mergând pe drumul de centură. Erau chinezi din nord, înalţi, cu oase grele, purtând raniţe pline şi uniforme albastre, vătuite. Aveau, la bonetele moi, steluţe roşii în cinci colţuri, iar conducătorul lor avea o armă automată de un model străin, cu un butoiaş cu răcire cu aer şi magazie tobă. Purta ochelari şi era mai tânăr şi mai subţire decât oamenii săi,

cu o privire fixă de contabil sau de student.

Cu pas măsurat, de parcă acoperiseră deja o uriaşă distanţă, cei şase soldaţi păşiră între avioane. Trecură la vreo trei metri de Jim, care ascunse la spate cutia *Spam* şi cartuşul cu ţigări *Chesterfield*. Presupuse că aceşti bărbaţi erau comunişti chinezi. Se pare că ei îi urau pe americani. Văzând ţigările, ar putea să-l împuşte înainte de a le putea explica faptul că şi el se gândise cândva foarte serios să devină comunist.

Dar soldaţii se uitară la el fără interes, de pe feţele lor lipsind acel amestec descumpănitor de respect şi dispreţ cu care chinezii îi priviseră întotdeauna pe europeni şi pe americani. Mergeau reped, e şi curând dispărură printre copaci. Jim trecu peste sârmele de la margine, în căutarea pilotului japonez. Voia să-l avertizeze despre acei soldaţi comunişti, care l-ar ucide dacă l-ar vedea.

Deja se hotărâse să nu meargă singur spre Shanghai. Districtele Nantao şi Lunghua erau pline de bărbaţi înarmaţi.

Mai întâi se va întoarce în lagăr şi li se va alătura deţinuţilor britanici, care îl împuşcaseră pe soldatul Kimura. De îndată ce îşi vor recăpăta forţele, ei vor dori să o pornească spre barurile şi cluburile de noapte ale Shanghai-ului. Jim, cu toate cunoştinţele căpătate în automobilul Studebaker al domnului Maxted, le va fi ghid.

* * *

Deşi porţile lagărului Lunghua erau doar la doi kilometri de el, lui Jim i-au trebuit două ore ca să traverseze terenul descoperit. Evitându-l pe soldatul Kimura, Jim trecu prin orezăria inundată, apoi urmă taluzul canalului spre drumul Shanghai-ului. Marginile lui erau acoperite cu rămăşiţele unui raid aerian. Camioane arse şi maşini de aprovizionare zăceau în şanţuri, înconjurate de soldaţi morţi ai regimului marionetă, de carcase de cai şi bivoli de apă. O lumină strălucitoare, aurie, se ridica de la miile de cutii de cartuşe, de parcă aceşti soldaţi morţi ar fi furat o comoară în momentul morţii.

Jim merse pe drumul tăcut, urmărind un avion american de luptă ce venea dinspre vest. Şezând în cabina lui deschisă, pilotul îl înconjură pe Jim, cu motorul încetinit, astfel încât maşina argintie şoptea în aer. Apoi, Jim văzu că armele erau

pregătite, porţile lor de ejectare deschise, iar lui Jim îi veni în gând că pilotul ar putea să-l omoare ca să se distreze. El ridică ţigările *Chesterfield* şi revistele *Reader's Digest*, arătându-i-le pilotului ca pe un set de paşapoarte. Pilotul îi făcu semne cu mâna şi viră avionul, îndreptându-se spre Shanghai.

Prezenţa acestui aviator american îl înveseli pe Jim. El traversă cu încredere ultimii treizeci de metri spre lagăr. Vederea clădirilor familiare, a turnului de pază şi a gardului de sârmă ghimpată, îl încălzi şi îl linişti. Se întorcea la adevăratul lui cămin. Dacă Shanghai-ul era prea periculos, poate mama şi tatăl lui vor pleca de pe Amherst Avenue şi vor locui cu el la Lunghua. Într-un sens, era păcat că soldaţii japonezi nu vor fi aici ca să-i păzească…

Când Jim ajunse la lagăr, fu surprins să constate că ţăranii chinezi şi dezertorii din armată se întorseseră pe locul din faţa porţilor. Ei stăteau pe vine, în soare, uitându-se răbdători la englezul cu pieptul gol, care stătea dincolo de sârme, cu un pistol în teacă, prins de şoldurile lui osoase. Jim îl recunoscu. Era domnul Tulloch, mecanicul şef al *Agenţiei Packard* din Shanghai. El trecuse tot războiul jucând cărţi în Blocul D, oprindu-se o dată ca să se certe cu doctorul Ransome pentru că refuzase să ajute la scurgeri. Ultima dată, Jim îl văzuse zăcând în faţa casei paznicilor, după încercarea nereuşită de a merge pe jos la Shanghai.

Acum se sprijinea de porţi, scormonindu-şi o bubă infectată de pe buză şi urmărind activitatea de pe terenul de adunare. Doi britanici târau o paraşută şi un container prin uşa casei paznicilor. Un al treilea bărbat stătea pe acoperiş, uitându-se spre câmp cu un binoclu japonez.

— Domnule Tulloch… Jim trase de poartă, zgâlţâind închizătoarea şi lanţul greu. Domnule Tulloch, ai încuiat porţile.

Tulloch se uită nemulţumit la Jim, nerecunoscându-l, evident, pe acest băiat de paisprezece ani, în zdrenţe, şi clipi bănuitor la cartuşul de ţigări.

— De unde dracu' ai apărut? Eşti englez, băiete?

— Domnule Tulloch, am fost la Lunghua. Am locuit aici trei ani. Când Tulloch începu să se îndepărteze, Jim strigă: Am lucrat la spital cu doctorul Ransome!

— Doctorul Ransome? Tulloch se întoarse la poartă. Se uită sceptic la Jim. Doctorul scormoneşte-rahat?

— Ăsta-i, domnule Tulloch. Am scormonit rahatul pentru doctorul Ransome. Trebuie să mă duc la Shanghai să-i găsesc pe mama şi pe tata. Am avut un Packard, domnule Tulloch.

— A scormonit ultimul rahat... Tulloch scoase inelul de chei al sergentului Nagata din punga cu muniţii a revolverului. Era încă nedecis dacă să-l primească pe Jim în lagăr.

— Un Packard? Bună maşină...

Descuie poarta şi îi făcu semn lui Jim să intre. Auzind bocănitul, englezul cu mâinile bandajate, care îl împuşcase pe soldatul Kimura, veni de la casa paznicilor. Deşi slab, avea un fizic puternic, nervos şi o paloare care era subliniată de încheieturile însângerate ale degetelor. Jim văzuse aceeaşi piele albă ca de cretă şi aceiaşi ochi bolnavi la prizonierii eliberaţi după luni de întemniţare în celulele de sub pământ de la cartierul general al poliţiei din Bridgehouse. Pieptul şi umerii îi erau acoperiţi de cicatricile a zeci de arsuri de ţigară, de parcă trupul lui ar fi fost scurmat cu un cleşte în încercarea de a-l aprinde.

— Încuie porţile alea! îndreptă o mână însângerată spre Jim. Aruncă-l afară!

— Price, îl ştiu pe băiatul. Ăsta. Ai lui au cumpărat un Packard.

— Scapă de el! O să primim aici pe toţi care au un Packard...?

— În regulă, locotenente. Întinde-o, băiete. Eşti şmecher.

Jim încercă să ţină poarta deschisă cu pantoful de golf, dar locotenentul Price îl lovi în piept cu un pumn bandajat. Fără respiraţie, Jim căzu în şezut, pe jos, în faţa chinezilor care priveau. Ţinu bine cutia *Spam* şi cartuşul de *Chesterfield*, dar cele şase reviste *Reader's Digest* de sub cămaşă căzură pe iarbă şi fură imediat înhăţate de ţărănci. Femeile mărunte, înfometate, în pantaloni negri, se aşezară în jurul lui, fiecare ţinând o revistă, de parcă erau gata să participe la o discuţie în grup despre războiul european.

Price le trânti poarta în nas. Totul în jurul lui, câmpia, orezăriile goale, chiar şi soarele, păreau că-l enervează. El clătină din cap la Jim şi apoi văzu cutia *Spam* din mâna lui.

— De unde ai asta? Ce cade în Lunghua ne aparţine nouă! urlă în chineză la ţărănci, bănuindu-le de complicitate la furt.

— Tulloch... Fură din cutiile *Spam!*

El descuie poarta, intenţionând să-i smulgă cutia lui Jim, când se auzi un strigăt de la turnul de pază. Bărbatul cu binoclu coborî pe scară, arătând spre câmpurile de dincolo de şoseaua spre Shanghai.

Două avioane B-29 apărură dinspre vest, motoarele lor huruind deasupra câmpului pustiu. Văzând lagărul, se despărţiră unul de celălalt. Unul zbură spre Lunghua, cu uşile de la bombe deschise, dezvăluind containerele. Celălalt schimbă direcţia spre districtul Pootung, la est de Shanghai.

În timp ce avionul *Superfortress* tuna deasupra capetelor lor, Jim stătea pe vine lângă tărăncile chineze. Înarmaţi cu puşca şi cu bâte de bambus, Price şi trei dintre englezi ieşiră alergând pe poartă şi o porniră spre câmpul din apropiere. Deja cerul era plin de paraşute, baldachinele albastre şi roşii plutind în jos în orezăriile de la vreo opt sute de metri distanţă de lagăr.

Zgomotul motorului avionului *B-29* slăbi, ajungând ca un huruit înfundat. Jim fu tentat să-l urmeze pe Price şi pe oamenii lui şi să se ofere să-i ajute. Paraşutele aterizaseră în spatele unui vechi sistem de tranşee. Pierzându-şi cumpătul, englezii alergau în toate direcţiile. Price se urcă pe parapetul unei redute de pământ şi făcu semn cu puşca, furios. Unul dintre oameni alunecă într-un canal puţin adânc şi făcu cercuri în ierburile de apă, în timp ce ceilalţi alergau pe zidurile de pământ dintre orezării.

În timp ce Tulloch se uita la ei cu disperare, Jim se ridică şi intră pe poartă pe lângă el. Mecanicul de la Packard scoase pistolul greu din tocul lui. Vederea paraşutelor care cădeau îl excitase, iar muşchii de pe braţele şi umerii lui, ca nişte corzi, tremurau de emoţie.

— Domnule Tulloch, s-a terminat războiul? întrebă Jim. Cu adevărat?

— Războiul…? Tulloch părea că uitase până şi faptul că acesta avusese loc. Ar fi mai bine să se termine, băiete, în orice moment, de acum încolo, o să înceapă următorul.

— Am văzut nişte soldaţi comunişti, domnule Tulloch.

— Sunt peste tot. Aşteaptă până când locotenentul Price o să se ocupe de ei. O să te aşezăm în casa paznicilor, băiete. Ţine-te departe de drumul lui…

Jim îl urmă pe Tulloch prin terenul de adunare şi intrară împreună în casa paznicilor. Podeaua din camera oamenilor de

serviciu, cândva imaculată, lustruită de prizonierii chinezi, între bătăi, era acoperită cu murdărie şi cu gunoaie. Calendare şi documente japoneze zăceau printre cartoane goale de *Lucky Strike*, muniţii folosite şi resturi de ghete de infanterie. Lângă peretele din spate al biroului comandantului, erau stocate zeci de cutii cu raţii. Un englez gol, spre şaizeci de ani, fost barman la *Country Club*-ul din Shanghai, şedea pe un scaun de bambus, separând conservele de carne, de cafea şi ţigări. El îngrămădea batoanele de ciocolată pe biroul comandantului şi, brusc, aruncă deoparte pachetele de *Reader's Digest* şi *Saturday Evening Post* Toată podeaua biroului era acoperită de reviste aruncate.

Lângă el, un tânăr soldat britanic în uniforma zdrenţuită a regimentului *Seaforth Highlanders*, tăia corzile de nylon de la paraşută. El le lega în colaci, apoi împăturea cu îndemânare pânzele albastre şi roşii.

Tulloch se uita la această casă a comorilor, speriat în mod clar de averea pe care o strânseseră el şi camarazii lui. Îl împinse pe Jim din dreptul uşii, la gândul că vederea atâtor batoane de ciocolată l-ar putea zăpăci pe băiat.

— Nu o păstra, băiete. Mănâncă aici cutia de *Spam*.

Dar Jim se uita la revistele îngrămădite pe podea, la picioarele sale. Voia să le netezească şi să le păstreze pentru următorul război.

— Domnule Tulloch, ar trebui să mă întorc la Shanghai, acum.

— La Shanghai? Acolo nu e nimic altceva decât şase milioane de culi care mor de foame. Ţi-ar tăia prepuţul înainte să poţi rosti Bubbling Well Road.

— Domnule Tulloch, mama şi tatăl meu…

— Băiete! Mama şi tatăl nimănui nu se duc la Shanghai. Toţi dolarii Biroului Federal de Rezerve aleargă după o sută de săculeţi de orez? Aici cad din cer.

O împuşcătură se auzi prin orezării, urmată de încă două, în succesiune rapidă. Lăsându-l pe barmanul gol să păzească depozitul comorii, Tulloch şi soldatul de la *Seaforth Highlanders* alergară din casa paznicilor şi urcară pe scara turnului de pază.

Jim începu să îndrepte revistele de pe podeaua biroului comandantului, dar barmanul strigă la el şi îi făcu semn să plece. Lăsat în voia lui, Jim păşi în curtea de celule din spatele camerei oamenilor de serviciu. Cu cutia caldă de *Spam* în mână,

se uită în celulele goale, la sângele negru şi excrementele uscate care pătau pereţii de ciment.

În celula din capătul îndepărtat al curţii, umbrit de o salteluţă de pai atârnată de gratii, era trupul unui soldat japonez mort. El zăcea pe banca de ciment, care era unica mobilă a celulei, cu umerii prinşi de rămăşiţele unui scaun de lemn. Capul lui fusese lovit cu ciomagul, încât semăna cu un pepene sfărâmat, plin cu sute de muşte, ca nişte sâmburi negri.

Jim se uită printre gratii la soldat, şocat că unul dintre japonezii care îl păziseră atâţia ani fusese închis şi bătut până la moarte într-una dintre propriile sale celule. Jim acceptase moartea soldatului Kimura, în anonimitatea orezăriei inundate, dar această răsturnare a tuturor regulilor care le guvernaseră viaţa în lagăr îl convinse, în cele din urmă, că războiul putea să se fi terminat.

Părăsi curtea celulelor şi se întoarse în biroul oamenilor de serviciu. Se aşeză la biroul sergentului Nagata, un lux ce nu-i fusese permis niciodată, şi începu să citească exemplarele aruncate de *Life* şi *Saturday Evening Post*. De data asta, reclamele generoase, titlurile şi lozincile – „*Când se vor construi maşini mai bune*, *Buick le va construi*!” – nu-l mai emoţionară. În ciuda alimentelor mâncate, se simţi amorţit din cauza sarcinii de a găsi o cale spre Shanghai şi a confuziilor păcii arbitrare impuse peisajului aşezat şi sigur al războiului. Venise pacea, dar lucrurile nu erau în regulă.

Prin ferestrele sparte, Jim urmări un *B-29* traversând râul, la vreo trei kilometri mai departe, căutând depozitele de la Pootung, după vreun grup de deţinuţi aliaţi. Ţăranii din afara porţilor de la Lunghua ignorară bombardierul. Jim observase că niciodată chinezii nu se uitau în sus, la avioane. Deşi erau cetăţeni ai unei puteri aliate, în război cu Japonia, ei nu vor primi asemenea ajutoare.

Ascultă vocile furioase ale englezilor care se întorceau din incursiunea lor peste orezării. În ciuda tuturor eforturilor lor, puseseră mâna doar pe două containere de paraşute. În timp ce locotenentul Price stătea de pază la poartă, cu puşca tremurându-i în mână, ceilalţi târau containerele în lagăr. Le curgea sudoarea de pe trupuri, pe mătasea roşie. Paraşutele celelalte dispăruseră, şterpelite de sub nasul lui Price de locuitorii ascunşi ai movilelor funerare.

Mari cât nişte bombe, containerele zăceau pe podea în biroul comandantului. Barmanul gol şedea călare pe ele, transpiraţia de pe fundul lui întunecând culoarea lor argintie, în timp ce soldatul de la *Seaforth Highlanders* scoase conurile din cap, lovindu-le cu patul puştii. Bărbaţii desfăcură cutiile de carton, încărcându-şi braţele uscate de cutii cu carte şi cu cafea, ciocolată şi ţigări. Locotenentul Price se învârtea în jurul lor, oasele umerilor lui clătinându-se ca nişte castaniete. Era excitat şi epuizat în acelaşi timp, dornic să-şi alimenteze din nou iritarea şi să-şi folosească bine toată violenţa pe care o descoperise în sine, bătându-i pe japonezi până mureau.

Îl văzu pe Jim citind liniştit revistele sale în spatele biroului lui Nagata.

— Tulloch! Iar e aici! Băiatul cu maşina Packard…

— Băiatul a fost aici în lagăr, locotenente. A lucrat pentru unul dintre doctori.

— Umblă peste tot! închide-l într-o celulă!

— Nu e tipul vorbăreţ, locotenente. Tulloch îl ţinea pe Jim de braţ, trăgându-l fără voie spre curtea celulelor. A venit pe jos tot drumul de la stadionul Nantao.

— Nantao…? Stadionul cel mare? Price se întoarse cu interes spre Jim, uitându-se la el cu toată naivitatea fanaticului. Cât timp ai stat acolo, băiete?

— Trei zile, răspunse Jim. Sau cred că au fost şase zile. Până s-a terminat războiul.

— Nu ştie să socotească.

— Pare-se că s-a uitat bine.

— Pun pariu că s-a uitat bine. Se învârte în jur tot timpul. Băiete, ce-ai văzut în stadion? Price îi adresă o strâmbătură şmecheră. Puşti? Provizii?

— Mai multe maşini, explică Jim. Cel puţin cinci Buick-uri, două Cadillac-uri şi un Lincoln Zephyr.

— Lasă maşinile! Te-ai născut într-un garaj? Ce altceva ai mai văzut?

— Doar o grămadă de covoare şi mobile.

— Haine de blană? interveni Tulloch. N-a fost nicio dispoziţie în privinţa asta, locotenente. Dar whisky scoţian, fiule?

Price luă exemplarul din *Life* din mâna lui Jim.

— Pentru Dumnezeu, ai să-ţi strici ochii. Ascultă la domnul

Tulloch. Ai văzut whisky scoţian?

Jim se dădu un pas înapoi, punând containerul argintiu între el şi bărbatul nervos. Parcă excitate de prada de pe stadionul Nantao, mâinile locotenentului sângerau prin bandaje. Jim ştia că locotenentul ar fi dorit să-l aibă singur şi să-l bată până îl omora, nu pentru că era crud, ci pentru că doar vederea durerii lui Jim ar fi limpezit toată agonia pe care el însuşi o îndurase.

— Se poate să fi fost whisky, spuse el plin de tact.

Erau o mulţime de baruri.

— Baruri?… Price păşi peste cartuşele de *Chesterfield*, gata să-l plesnească pe Jim. Îţi dau eu baruri…

— Baruri pentru ţinut băuturi – cel puţin douăzeci. S-ar putea să fi fost whisky în ele.

— Sună a hotel. Tulloch, ce fel de război aţi avut voi aici? Bine, băiete, ce altceva ai mai văzut?

— Am văzut căzând bomba atomică la Nagasaki, spuse Jim. Vorbi cu voce clară. Am văzut lumina albă! Acum s-a terminat războiul?

Bărbaţii transpiraţi puseră jos cutiile şi cartuşele de ţigări. Locotenentul Price se uită fix la Jim, surprins de această afirmaţie şi pregătit să o creadă. El aprinse o ţigară, în timp ce un avion american zbură peste lagăr, un avion *Mustang* care se întorcea la baza lui din Okinawa.

Prin zgomot, Jim strigă:

— Am văzut *bomba atomică*…!

— Da… se poate s-o fi văzut.

Locotenentul Price îşi strânse bandajele în jurul pumnilor însângeraţi. Trase tare din ţigară. Uitându-se flămând la Jim, luă exemplarul din *Life* şi ieşi din biroul comandantului. În timp ce avionul *Mustang* dispăru dincolo de orezării, ei putură auzi cum Price umbla încolo şi încoace prin curtea celulelor, lovind uşile acestora cu revista făcută sul.

36
Muştele

Oare locotenentul Price să fi crezut că fusese contaminat de bomba atomică? Jim se plimba pe terenul de adunare, uitându-se în sus la barăcile şi blocurile de dormitoare rămase goale. Ferestrele atârnau deschise în Soare, de parcă locuitorii lor ar fi fugit la apropierea lui. Menţionarea raidului de la Nagasaki şi confuzia lui în legătură cu prada care îl aştepta pe Price la stadionul Nantao, îl calmase pe acest fost ofiţer în poliţia din Nanking. Timp de oră, Jim îi ajutase pe bărbaţi să despacheteze containerele paraşutate, iar Price nu obiectase când Tulloch îi dăduse tânărului lor recrut un baton de ciocolată americană. Imagini ale foamei şi violenţei fuzionau în mintea lui Price, aşa cum se întâmplase în anii cât fusese închis de Kempetai.

Ţinându-şi cutia sa de *Spam* şi un pachet cu reviste *Life*, Jim urcă treptele spre holul Blocului D. Se opri la scândurile avizier cu buletinele decolorate ale lagărului şi cu ordinele comandantului. În dormitoare, se plimbă printre şirurile de priciuri. Dulapurile făcute manual fuseseră golite de japonezi după plecarea prizonierilor, de parcă ar mai fi existat ceva de valoare în aceste gunoaie de saltele pătate cu urină şi mobile confecţionate din lăzi de împachetat.

Totuşi, în ciuda pustietăţii lagărului, acesta părea pregătit să fie ocupat imediat. În afara Blocului G, se uită la pământul copt, la urmele lăsate ani de zile de roţile de fier ale cărucioarelor pentru mâncare, ce arătau direcţia spre bucătărie. Stătu în uşa camerei lui, puţin surprins văzând tăieturile decolorate din reviste, prinse de perete deasupra priciului lui. În ultimul moment, înainte de a se alătura marşului, doamna Vincent rupsese perdeaua cămăruţei sale, satisfăcându-şi o nevoie mai veche de a ocupa întreaga cameră. Frumos împăturită, perdeaua stătea sub priciul lui Jim, iar el fu tentat să o prindă iar la loc.

Un miros accentuat plutea în cameră, miros pe care nu-l sesizase în toţi anii războiului, în acelaşi timp atrăgător şi ambiguu. Îşi dădu seama că era mirosul trupului doamnei Vincent şi, pentru moment, îşi imagină că ea se întorsese în lagăr. Jim se întinse pe priciul doamnei Vincent şi îşi balansă

cutia *Spam* pe frunte. Trecu în revistă camera din acest unghi nefamiliar, un privilegiu care nu i-a fost permis niciodată în timpul războiului. Ascunsă după uşă, cămăruţa lui trebuie să fi semănat cu una din acele cocioabe pe care cerşetorii din Shanghai le ridică în jurul lor, din ziare şi salteluţe de paie. Adesea, el trebuise să-i fi părut doamnei Vincent un fel de animal într-o cuşcă. Nu era de mirare, reflectă Jim în timp ce răsfoia un exemplar din *Life*, că o iritase intens pe doamna Vincent şi că ea voise ca el să nu mai fie acolo, sperând chiar că va muri.

Jim stătea culcat pe salteaua ei, adulmecând mirosul trupului ei, potrivindu-şi şoldurile şi umerii în tiparul pe care îl lăsase în urma ei. Văzuţi din unghiul doamnei Vincent, ultimii trei ani păreau subtil diferiţi; chiar şi câţiva paşi într-o cameră mică generau un război separat, o nenorocire în plus pentru această femeie cu un bărbat plictisit şi un copil bolnav.

Gândindu-se cu afecţiune la doamna Vincent, Jim ar fi dorit să mai fie încă împreună. Îi lipseau doctorul Ransome şi doamna Pearce şi grupul de bărbaţi care şedeau toată ziua pe treptele din faţa holului. Lui Jim îi veni în gând că şi lor s-ar putea să le lipsească Lunghua. Poate că într-o zi se vor întoarce cu toţii în lagăr.

Părăsi camera şi merse pe coridor spre uşa din spate, unde se jucaseră copiii. Urmele jocurilor lor – şotron, bile şi titireze – mai acopereau pământul. Jim lovi cu piciorul o pietricică în şotron şi o mută cu îndemânare prin pătrate. Apoi porni să facă un circuit al lagărului pustiu. Deja simţea că Lunghua se adună din nou în jurul său.

Când se apropie de spital, începu să spere că doctorul Ransome ar fi acolo. La intrarea în Baraca 6, un costum de Pierot udat de ploaie al Studenţilor în anul doi la Lunghua zăcea într-o baltă de noroi. Jim se opri să cureţe cutia *Spam*. Spăla eticheta cu volanul costumului, amintindu-şi lecţiile doctorului Ransome despre igienă.

Jaluzelele de bambus erau lăsate peste ferestrele spitalului, de parcă doctorul Ransome ar fi vrut ca pacienţii să doarmă după-amiază. Jim urcă treptele, conştient de un murmur slab în clădire. Când împinse uşile, un nor de muşte îl învălui. Înnebunite de lumină, ele umpleau holul îngust de la intrare, de parcă ar fi încercat să-şi scuture de pe aripi mirosul putred.

Gonind muştele de la gură, Jim intră în salonul bărbaţilor. Aerul stricat aluneca pe pereţii de placaj, scăldând muştele care se hrăneau pe cadavrele înghesuite pe priciuri. Identificabili după şorturile zdrenţuite şi rochiile înflorate şi după saboţii înfipţi în picioarele lor umflate, zeci de prizonieri din Lunghua zăceau pe priciuri ca bucăţile de carne într-un abator abandonat. Spatele şi umerii lor străluceau de un fel de gelatină, iar gurile lărgite în obrajii umflaţi erau căscate încă, de parcă acele femei şi acei bărbaţi buhăiţi, târâţi de la un banchet, erau cuprinşi de o foame nepotolită.

Merse prin salonul întunecat, ţinând cutia de la *Spam* strânsă la piept, respirând prin revistele ridicate în dreptul gurii. În ciuda feţelor caricaturale, Jim îi recunoscu pe câţiva dintre prizonieri. Îi căută pe doctorul Ransome şi pe doamna Vincent, presupunând că aceste corpuri erau ale deţinuţilor din Lunghua căzuţi în timpul marşului de la stadion. Muştele roiau pe cadavre, conştiente într-un fel că războiul s-a terminat şi hotărâte să stocheze fiecare îmbucătură de carne pentru foametea din timpul păcii.

Jim stătu pe treptele spitalului, uitându-se spre lagărul pustiu şi la câmpurile tăcute de dincolo de gardul de sârmă. Muştele îl părăsiră curând şi se întoarseră în salon. El o porni spre grădina de zarzavat. Se plimbă printre plantele care se uscau, întrebându-se dacă să le ude şi culese ultimele două roşii. Le duse la gură, dar se opri, înainte de a le mânca. Îşi aminti temerile că sufletul lui murise pe stadionul de la Nantao, deşi trupul său supravieţuise. Dacă sufletul lui nu fusese capabil să scape şi murise în el, nu cumva, hrănindu-şi trupul, se va umfla precum cadavrele din spital?

* * *

Gândindu-se la ultima lui noapte pe stadionul Nantao, Jim se aşează pe balconul sălii de întrunire. După-amiază târziu, un negustor chinez sosi la poarta lagărului, însoţit de trei culi. Ei cărau vase de ceramică pline cu vin de orez, atârnate pe juguri de bambus ţinute în spate. Jim urmări schimbul de bunuri desfăşurându-se în faţa casei paznicilor. În mod înţelept, locotenentul Price închisese uşa spre dulapul cu comoara din biroul comandantului. Cartuşe de *Lucky Strike* şi o singură

paraşută fură schimbate pe vasele cu vin. Când negustorul plecă, urmat de culi, cu balotul de mătase roşie, englezii se îmbătară curând. Jim decise să nu se întoarcă în seara aceea în casa paznicilor. Trupul alb al locotenentului Price străluci în înserare, arsurile de ţigară de pe piept fiind inflamate de vin.

De la balcon, Jim privi peste Aeroportul Lunghua. Deschise cu grijă cutia de *Spam*. Era păcat că doctorul Ransome nu o va împărţi cu el. Când duse la gură carnea caldă, se gândi la cadavrele din spital. Nu fusese şocat la vederea prizonierilor morţi. De fapt, ştiuse precis că cei care rămâneau în urmă în timpul marşului de la Lunghua vor fi lăsaţi să moară sau vor fi omorâţi acolo unde se odihneau. Totuşi, asocie şunca tocată cu acele cadavre umflate. Toate erau învelite în aceeaşi gelatină. Cei vii care mănâncă sau beau prea repede, ca Tulloch şi locotenentul de poliţie cu mâinile lui însângerate, se vor alătura curând morţilor suprahrăniţi. Mâncarea hrăneşte moartea, moartea care doreşte şi aşteaptă propriile lor trupuri.

Jim ascultă strigătele de beţie din casa paznicilor şi rafala de gloanţe trase de Price peste capetele chinezilor din faţa porţii. Cu paloarea lui de pivniţă şi mâinile bandajate, această figură de albinos îl speria pe Jim; era primul mort care s-a ridicat din mormânt, dornic să pornească următorul război mondial.

Îşi odihni ochii pe geometria liniştitoare a pistei de aterizare a aeroportului. La patru sute de metri mai departe, tânărul pilot japonez se plimba printre avioanele distruse. Cu băţul de bambus în mână, cerceta urzicile. Costumul umflat, de zbor, luminat de aerul serii, îi aminti lui Jim de un alt pilot al înserării, care îl salvase, cu trei ani în urmă, şi îi deschisese porţile la Lunghua.

37
O cameră rezervată

În zori, Jim fu trezit de primele zboruri de recunoaştere ale avioanelor americane de luptă. Îşi petrecuse noaptea dormind pe priciul doamnei Vincent, iar din ferestrele Blocului G urmărise perechile de avioane *Mustang* fgcând cercuri deasupra Pagodei de pe Aeroportul Lunghua. O oră mai târziu, începură lansările din aer pentru lagărele de prizonieri de război de lângă Shanghai. Escadrilele de *B-29* apăreau din lumina difuză de peste Yangtze şi traversau orezăriile goale, cu uşile pentru bombe deschise.

Acum, când războiul se terminase, bombardierele americane păreau că nu voiau, de parcă erau plictisite, să se mai concentreze asupra ţintelor. Spre marea supărare a lui Tulloch şi a locotenentului Price, îşi aruncau încărcătura în câmp deschis, în jurul lagărului, îşi strângeau uşile şi se îndreptau uşor spre bază, după ce îşi făcuseră datoria cotidiană.

Când aveau oare să vină la Shanghai *Armata* şi *Marina Americană*? De pe acoperişul Blocului G, Jim examină suprafaţa calmă a râului, la şase kilometri spre nord. Fără îndoială că americanii erau circumspecţi să navigheze pe Yangtze, temându-se că unii comandanţi de submarine japoneze puteau să fi hotărât să nu se predea. Dar până la sosirea lor, era prea periculos ca Jim să o pornească în căutarea mamei şi a tatălui său. Întregul Shanghai şi regiunea înconjurătoare erau cuprinse într-o zonă unde nu era nici pace, nici război, un vid care va fi curând ocupat de vreun dictator militar sau un general abandonat din China.

După ce aşteptă ca Price şi oamenii lui să părăsească lagărul în căutarea containerelor cu paraşute, Jim coborî la casa paznicilor. Curentul produs de motoarele avioanelor cu ajutoare gonise putoarea de carne putrezită din spital, un giulgiu care atârna deasupra lagărului ore în şir. Dar Tulloch părea să nu-l observe. De îndată ce locotenentul Price nu mai era prin preajmă, o fantomă care vâna alte fantome printre movilele funerare, Tulloch era dispus să-l primească pe Jim în biroul comandantului. Jim se servi din cutiile de conserve stocate lângă perete. Luă o masă rapidă cu *Spam* şi lapte praf, apoi se aşeză în spatele biroului sergentului Nagata, în camera de

serviciu, mestecând un baton de ciocolată şi sortând revistele americane.

Mai târziu, când Tulloch plecă să gonească mulţimea crescândă a chinezilor înfometaţi din afara porţilor, Jim urcă pe scara turnului de pază. El îi putu vedea pe Price şi grupul lui de căutători, cercetând golfuleţele la vest de lagăr. Îşi uniseră forţele cu un grup de deţinuţi aliaţi din Hungjao, iar bărbaţii înarmaţi alergau pe taluzurile şanţurilor antitanc, trăgând focuri peste orezăriile inundate.

Era deja clar că foştii deţinuţi britanici nu erau unicii scormonitori care umblau pe câmpuri. Ţăranii chinezi se întorceau în satele lor pe care le abandonaseră în săptămânile dinaintea terminării războiului. Bande de culi se învârteau prin regiune scoţând cauciucuri şi panouri de metal din vehiculele japoneze arse. Plutoane de soldaţi renegaţi ai Kuomintangului care dezertaseră de la regimul marionetă chinez băteau drumurile, conştienţi de soarta ce-i aştepta dacă ar fi căzut în mâinile foştilor lor camarazi naţionalişti, dar atraşi spre Shanghai de ajutoarele americane picate din cer. În timp ce Jim stătea în ghereta observatorului din turnul de pază, o companie din aceste trupe demoralizate se târa pe lângă porţile de la Lunghua. Încă înarmaţi până-n dinţi, în uniforme jerpelite de pe care îşi smulseseră însemnele, trecură la trei metri de solitarul mecanic de la *Packard*, care îşi păzea comoara de batoane de ciocolată şi reviste *Sunday Evening Post*.

La prânz, când locotenentul Price apăru, înfăşurat ca un cadavru în pânza roşie a paraşutei containerului târât de oamenii lui, Jim îşi adună pachetul de reviste şi se întoarse în Blocul G. Petrecu o oră ca să le sorteze în ordine corectă, apoi porni să facă un tur al lagărului. Evitând spitalul, trecu printre sârme şi exploră terenul năpădit de ierburi dintre lagăr şi Aeroportul Lunghua, sperând să găsească broasca ţestoasă pe care o eliberase în ultima săptămână a războiului.

Dar canalul de lângă gard conţinea doar trupul unui aviator japonez mort. Secţiuni din Aeroportul Lunghua – pagoda, barăcile şi turnul de control – erau acum ocupate de o brigadă de înaintare a trupelor naţionaliste. Din motive proprii, aviatorii japonezi şi echipele de sol nu făcuseră aici o încercare de a scăpa şi continuau să trăiască în hangarele şi atelierele distruse. În fiecare zi, soldaţii naţionalişti luau câţiva japonezi şi îi omorau

pe terenul de gunoaie din sudul şi vestul aeroportului.

Priveliştea acestor aviatori japonezi morţi, plutind cu faţa-n jos în canal printre rezervoarele de *Mustang* aruncate, îl descumpăni pe Jim la fel de mult ca şi trupurile britanicilor din spitalul lagărului. De atunci încolo, hotărî să rămână în siguranţa lagărului. Noaptea dormea în patul doamnei Vincent şi ziua şi-o petrecea încercând alimentele conservate americane şi ciocolata şi sortându-şi colecţia de reviste. Până acum, adunase o bibliotecă substanţială, pe care o aranja frumos pe priciurile libere din camera lui. Exemplarele din *Time*, *Life* şi *Reader*'s *Digest* acopereau toate aspectele posibile ale războiului, o lume în acelaşi timp familiară şi totuşi total îndepărtată de propria sa experienţă din Shanghai şi Lunghua. În unele momente, în timp ce studia relatarea dramatică a unor bătălii de tancuri şi debarcări pe plajă, se întreba dacă el fusese cu adevărat în război.

Dar continua să adune revistele de pe podeaua biroului comandantului, ascunzând printre ele câteva cutii suplimentare de *Spam* şi lapte praf, ca parte a unei rezerve pe termen lung pe care începuse să o adune în mod înţelept. Deja îi era clar că ajutoarele americane paraşutate deveneau mai puţin frecvente şi, mai devreme sau mai târziu, se vor opri. Acum, când îşi recăpătase puterea, Jim era capabil să scormonească în jurul lagărului şi nu fu niciodată mai bucuros decât atunci când, sub un prici în Blocul D, găsi o rachetă de tenis şi o cutie cu mingi.

* * *

În cea de a treia dimineaţă, când Price şi oamenii lui stăteau cu binoclul pe acoperişul casei paznicilor, aşteptând nerăbdători avioanele americane cu ajutoare, un camion vechi, Opel, sosi la porţile lagărului. Doi britanici cu piepturile goale, cândva prizonieri la Lunghua, şedeau în cabina şoferului în timp ce soţiile chineze şi copiii lor călătoreau în spate cu bunurile lor. Jim îi văzuse ultima dată pe bărbaţi, maiştri la docurile *Liniei Molier*, pe stadionul de la Nantao, ridicând capotele maşinilor albe Cadillac, în dimineaţa în care se terminase războiul. Cumva, îşi făcuseră drum la Shanghai şi îşi luaseră familiile, care nu fuseseră internate de japonezi. Simţindu-se părăsiţi în oraşul ostil, ei hotărâseră să se întoarcă la Lunghua.

Adunaseră deja prima lor pradă. Un container argintiu paraşutat, care zăcea ca o bombă pe podeaua camionului, făcând să pară mai mici copiii cu ochi negri, în tunicile lor chinezeşti. Jim privi de la fereastra lui Basie, din Blocul E, zâmbind mulţumit, când Tulloch şi locotenentul Price coborâră de pe acoperişul casei paznicilor. Porniră spre poartă, dar nu făcură niciun gest ca să o descuie. Urmă o discuţie zgomotoasă între Price şi foştii prizonieri de la Lunghua, care arătau furioşi spre Blocul E, pustiu acum, în afara băiatului de paisprezece ani care râdea în sinea lui la fereastra ultimului etaj.

Jim bătu cu pumnii în pervazul de ciment şi le făcu semne cu mâna bărbaţilor şi soţiilor lor chineze ursuze. După trei ani de încercări de a părăsi lagărul, se întorseseră acum la porţile lui, gata să-şi reia locurile pentru al treilea război mondial. În cele din urmă, ei începeau să înţeleagă adevărul simplu pe care Jim îl ştiuse dintotdeauna, că în interiorul lagărului Lunghua ei erau liberi.

Porţile se deschiseră; fusese făcut un târg. Locotenentului Price îi plăcuse Opel-ul. După un minut, cei doi englezi şi familiile lor se grăbeau prin terenul de adunare spre Blocul D, urmaţi de primele *Mustang-uri* ale dimineţii. Când trecură peste lagăr, vântul de la motoarele lor puse în mişcare un aer puturos prin clădirile goale, o putoare de hoit născută de o invazie de mii de muşte lacome.

Cerşetorii chinezi de la poartă îşi feriră feţele. Dar Jim inhală putoarea ameţitoare, care îi reîmprospăta gândurile despre spital şi aviatorul japonez mort în canalul de dincolo de sârme. Venise timpul să uite morţii. În felul lui, lagărul revenea la viaţă. Zilele cu lapte praf şi batoane de ciocolată îl făcuseră mai voinic, dar încă nu era capabil să facă lungul drum înapoi la Shanghai. Alţi oameni se vor întoarce în lagăr şi poate că mama şi tatăl lui i se vor alătura acolo. Chiar şi cu ajutoarele americane reduse, va exista o aprovizionare constantă cu alimente. Jim se uită în jos la bucătăria tăcută din spatele casei paznicilor şi la colecţia de cărucioare de fier ruginite. Deja se gândea la un cartof dulce.

Pantofii lui răsunau pe coridoarele goale şi în jos, pe treptele de piatră. Când ieşi repede din hol, auzi motorul Opel-ului. Tulloch şi soldatul din *Seaforth Highlanders* încărcau paraşute şi cutii de carton cu conserve peste parapetul din

spate.

— Jim! Stai! îi făcu semn Tulloch. Unde ai de gând să pleci?

— La Blocul G, domnule Tulloch…

Gâfâind, Jim se sprijini de aripa camionului care vibra. În uşa casei paznicilor, locotenentul Price băga cartuşe în lăcaşul de muniţie al puştii, cu ritualul unui bărbat care îşi numără aurul secret.

— Vreau să rezerv o cameră pentru părinţii mei – s-ar putea să vină la Lunghua. Am să rezerv o cameră şi pentru dumneata, domnule Tulloch.

— Jim… Jim… Tulloch îşi puse mâinile pe capul lui Jim, încercând să-l liniştească pe băiatul surescitat. E timpul să-l găseşti pe tatăl tău, băiete. Războiul s-a terminat, Jim.

— Dar războiul următor, domnule Tulloch? Ai spus că o să înceapă în curând.

Mecanicul de la *Packard* îl ajută pe Jim să urce pe podeaua camionului.

— Jim, trebuie să termini ultimul război înainte de a-l începe pe următorul. O să te ducem – o să te întorci la Shanghai!

38
Drumul spre Shanghai

Camionul se clătina dintr-o parte în alta a drumului spre Shanghai, aruncându-l pe Jim pe grămada agitată de mătase de paraşută. Se ţinea de cutiile de raţii stivuite în jurul lui şi îi asculta pe Tulloch şi pe locotenentul Price strigând unul la celălalt peste zgomotul ca un muget al motorului.

Prin camuflajul decolorat al geamului din spate al cabinei, Jim putea vedea mâinile bandajate ale locotenentului, ridicate în mod deliberat de pe volan, în timp ce lăsa camionul în viteză să se bălăbănească şi să se îndepărteze de mijlocul drumului. Cauciucurile ajunseră la margine, stârnind o furtună de praf şi de frunze. Tuiloch şedea pe locul pasagerului, lângă vasul cu vin de orez, ţinând puşca pe geamul deschis. El lovi în capota şifonată, când apărură blocurile de apartamente din Concesiunea Franceză, printre copacii rupţi de bombe.

Cu toate pericolele modului în care conducea locotenentul Price, Jim era bucuros că ambii bărbaţi erau atât de bine dispuşi. În primii doi kilometru locotenentul nu putuse găsi viteza a doua şi se chinuiseră pe drumul spre Shanghai cu o viteză zgomotoasă de mers pe jos, care amenința să facă să fiarbă apa din radiator. Apoi, o aruncare de alimente din avion la Hungjao îi readuse lui Price îndemânarea la condus. Săltară pe drumuri de ţară şi pe taluzuri de canale, urmărind paraşutele spre terenul de aterizare, înveseliţi de perspectiva mai multor mărfuri americane de vândut pe piaţa neagră din Shanghai.

Totuşi, alţii ajunseseră la comori înaintea lor. O jumătate de oră se învârtiră prin orezăriile pustii, fără să poată găsi un singur container paraşutat. Price îşi flutură puşca, amenințând o întreagă lume de canale tăcute.

Din fericire, furia lui Price se potoli repede. După ce reveniră la drumul spre Shanghai, locotenentul îndreptă camionul spre trupul unui curier japonez mort, zăcând lângă motocicleta lui. Capul bărbatului mort explodase cu un jet de bucăţele sângerii şi ţesut de creier, care împroşcară pomii de pe marginea şoselei. Această realizare de manevră îl aduse pe Price într-o stare de spirit bună, care, spera Jim, va ţine suficient de mult timp ca el să ajungă la Shanghai şi să sară din camion la primul semafor.

Jim se uită înapoi la acoperişurile îndepărtate ale lagărului. Era straniu că părăsea Lunghua, dar îşi dădea seama că, din nou, fusese deţinut în lagăr aşa cum fusese în timpul războiului. La un singur cuvânt al lui Tulloch, lumea aparent sigură pe care începuse să şi-o reconstruiască dintr-o cameră mică şi câteva cutii de *Spam*, se prăbuşise la picioarele sale.

Trecură de Pagoda Lunghua, de la capătul de nord al aeroportului, cu tunurile ei antiaeriene încă îndreptate spre cer. Jim cercetă cu privirea hangarele ruinate, căutându-l pe pilotul kamikaze, părându-i rău că nu putuse să se revanşeze pentru mango. La doi kilometri spre răsărit, era stadionul olimpic de la Nantao. Caracterele chineze de pe faţada găurită de gloanţe, celebrând generozitatea Generalissimului Chiang, se ridicau şi mai vii deasupra parcării, de parcă dispăruta Chină feudală s-ar fi întors să-şi ceară drepturile.

Camionul coti, alunecând peste bordură. Dintr-o toană, locotenentul Price se îndreptase pe un drum de pământ care ducea spre stadion. Jim îl auzi pe Tulloch protestând, dar apoi vasul cu vin fu trecut peste volan. Depăşiră în viteză primele cazemate de pământ şi şanţuri pentru puşti care păzeau fostul cartier general japonez. Şiruri de şanţuri antitanc, surpate, traversau câmpurile, pantele lor fiind pline de harnaşamente şi cutii de muniţii.

Jim stătea culcat pe balotul de mătase de paraşută. Ştiuse tot timpul că vederea stadionului olimpic se va dovedi o tentaţie prea mare. De la sosirea lui în lagărul de la Lunghua, grupul de englezi nu încetase să întrebe despre mobilele furate aflate pe gradene. Jim fusese obligat să-şi brodeze amintirile, pentru a-şi asigura aprovizionarea cu carne conservată şi cu reviste din biroul comandantului. Acum, falsele lui afirmaţii aprinseseră imaginaţia lui Price şi era prea târziu să mai dea înapoi.

La o sută de metri de locul de parcare, părăsiră drumul şi se opriră între două taluzuri ale unor tranşee antitanc. Price şi Tulloch, amândoi îmbătaţi de vinul de orez, ieşiră din cabină. Îşi aprinseră ţigări, uitându-se pofticioşi la stadion.

Price lovi marginea camionului cu puşca. Cu o voce batjocoritoare, strigă:

— Shanghai, Jim…

— Doar un ocol, Jim, îl asigură Tulloch, ameţit. O să căutăm o lădiţă de whisky şi câteva haine de blană pentru fetele

din Nanking Road.

— N-am văzut nicio haină de blană, domnule Tulloch, şi nici whisky. Doar o mulţime de scaune şi mese de sufragerie.

Locotenentul Price îl împinse pe Tulloch la o parte.

— Mese de sufragerie? Crezi că am venit aici să luăm masa de prânz?

Se uită la faţada stadionului, de parcă albeaţa* ei răpciugoasă era o provocare la adresa pielii lui palide.

Jim evită ţeava puştii îndreptată spre capul lui.

— Erau bufete şi dulapuri.

— Dulapuri? se băgă Tulloch între ei. Locotenente, asta ar putea fi ceva.

— Bine... Price se calmă singur. Atinse arsurile de ţigară de pe pieptul său, într-un cod secret al durerii şi amintirii. Ţi-am spus că băiatul era cu ochii deschişi.

Cei doi bărbaţi traversară drumul şi intrară în parcare. Price se aplecă peste tancul fără şenile şi scuipă din plămâni, prin uşa deschisă, flegma închisorii. Jim rămase în urmă, printre şirurile de camioane, gândindu-se la domnul Maxted. Oare mai zăcea pe iarba pătată de sânge? Fiindcă mâncase atât de mult, Jim se simţi vinovat şi îşi aminti că şi-ar fi putut vinde pantofii. Cu toate barurile de cocktail furate pe care le cuprindea, stadionul olimpic părea sumbru şi ameninţător, un loc prevestitor de rele. Aici văzuse strălucirea după explozia atomică de la Nagasaki. Lumina aceea albă încă mai atârna peste şoseaua marşului lor de moarte de la Lunghua, aceeaşi lumină pală pe care o putea vedea pe faţada de cretă a stadionului şi pe pielea de groapă de var a locotenentului Price.

Gonind muştele cu un exemplar din *Life*, Jim şedea pe şasiul unui camion. Studia o fotografie a unor marinari americani care ridicau steagul în vârful muntelui Suribachi, după bătălia pentru Iwo Jima. Americanii din aceste reviste au luptat într-un război eroic, mai aproape de cărţile cu benzi desenate pe care Jim le citise în copilărie. Chiar şi morţii erau înfrumuseţaţi, reflectând ideea celor vii despre morţi...

Două avioane de luptă *Mustang* zburară deasupra capului, conducând un *Superfortress* care venea dinspre vest cu uşile de la bombe deschise, gata să reverse cutiile *Spam* şi revistele *Reader's Digest* pe câmpurile pustii. Motorul bubui în pământul de la picioarele lui Jim, zguduind şirul de vehicule distruse.

Jim lăsă în jos revista şi observă că bărbaţi înarmaţi alergau din tunelul de intrare al stadionului, vocile lor fiind acoperite de zgomotul avionului. *Superfortress* se plimba pe cer, dar bărbaţii se răspândiră în panică din tunel, de parcă se aşteptau ca stadionul să fie bombardat. Un european cu barbă, cu o jachetă de piele a unui pilot american, alergă traversând parcajul, urmat de alţi doi bărbaţi cu puşti. Un chinez cu pieptul gol, cu o curea de pistol în talia pantalonilor săi negri, se strecură aplecat, conducând un grup de culi cu bâte de bambus.

Ei erau urmăriţi prin tunel de un pluton de soldaţi naţionalişti, cu puştile ridicate în soarele puternic. Se opriră să tragă spre bărbaţii care fugeau, dând drumul unei sal\e de gloanţe. Jim deschise uşa camionului şi se urcă în cabina şoferului. La douăzeci de metri de la intrarea în tunel, Tulloch zăcea în praful alb care căzuse de pe faţada stadionului. Locotenentul Price alergă pe lângă el spre şirul de camioane, cu faţa ca o lanternă care cerceta pământul. Aruncându-şi bandajele, el sări gardul din jurul parcajului şi se aruncă în orezăria inundată din partea cealaltă a şoselei.

Ofiţerul chinez mai trase un ultim foc de pistol spre silueta lui Price, apoi îngenunche la intrarea stadionului. Cu puştile ridicate, oamenii lui se apropiară de vehiculele ruginite. Ei considerau un gest simbolic în a face să dispară orice membru rănit al grupului de atac. Se întoarseră şi se retraseră în siguranţa stadionului. Tulloch zăcea mort în soare, sângele lui prelingându-se pe praful ca de cretă.

Paraşute albastre şi roşii căzeau peste Hangjao. Jim se strecură peste scaun, deschise uşa din partea opusă a cabinei şi coborî. Acoperit de maşinile de muniţie şi tunuri de câmp, alergă spre zidul împrejmuitor.

Locotenentul Price abandonase Opel-ul şi încărcătura lui de mătăsuri şi raţii. Când Jim ajunse acolo, găsi camionul stând singur între parapetele antitanc. Pe jos, lângă uşa pasagerului, se mai ridica încă un fum slab de la chiştocul ultimei ţigări *Lucky Strike* a lui Tulloch.

Jim se uită pe geam la bord. Ar putea oare să conducă maşina până la Shanghai? Era prea periculos să se predea soldaţilor naţionalişti din stadion, ei l-ar împuşca la vedere, luând drept bun faptul că Jim era un membru al grupului de atac.

Gândindu-se la Tulloch, care murise înainte de a vedea cele două maşini Cadillac de la Nantao, Jim hotărî să meargă pe jos la Shanghai. Se urcă pe parapetul din spate al Opel-ului ca să-şi aleagă câteva cutii de alimente şi exemplare din *Reader*'s *Digest*, când auzi paşi în spatele camionului. Înainte de a se putea întoarce, cineva îl apucă de umeri. Pumni puternici îl loviră în ceafă şi îl trântiră la podea.

Şezând printre cartuşele de ţigări, Jim simţi că-i curge sânge din nas şi din gură, picurând printre mâinile lui pe mătasea paraşutei. Se uită în sus, la chinezul cu pieptul gol, cel cu tocul de pistol, care alergase afară din stadion. El se uita la Jim cu privirea fixă, fără expresie, pe care o văzuse adesea pe faţa bucătarului din Amherst Avenue înainte de a tăia un pui. În spatele lui, nerăbdător să pună mâna pe încărcătura camionului, era un culi chinez cu o bâtă de bambus.

De ambele părţi ale şanţului, oameni înarmaţi coborau parapetul, conduşi de europeanul cu barbă şi cu jacheta de piele a unui aviator. Jumătate din membrii grupului său de bandiţi erau chinezi, unii dintre ei culi cu beţe, alţii în uniforme naţionaliste şi ale regimului marionetă, cu puşti şi harnaşamente. Ceilalţi erau europeni sau americani, purtând tot felul de haine şi curele de muniţii, tocuri de pistoale şi genţi de muniţii ale poliţiei din Shanghai, peste tunici chinezeşti. După trupurile lor uscate, Jim presupuse că majoritatea erau foşti deţinuţi.

Când acel culi ridică băţul de bambus, Jim îşi trase înapoi sângele şi înghiţi flegma fierbinte.

— Mă duc la lagărul Lunghua… Sunt un deţinut englez. Arătă spre sud-vest. Prin nasul umflat, vocea lui suna straniu de joasă, de parcă trupul lui ar fi îmbătrânit în cele câteva momente de viaţă care îi mai rămăseseră. Lagărul Lunghua…

Ignorându-l, oamenii înarmaţi se aşezară pe parapetul de pământ şi îşi fumau ţigările. Europeanul în jacheta de zbor păşi în jurul camionului. Un culi ridică restul ţigării lui Tulluch şi inhală fumul. Toţi se uitau la cer şi la drumul pustiu ce trecea pe lângă stadion. Aduseseră cu ei timpul lent, gol, din lagărul-închisoare. Feţele lor erau trase şi lipsite de culoare şi păreau să fi ieşit dintr-un bârlog adânc de sub pământ.

— Lunghua… repetă Jim.

Acel culi cu bâta mai era încă cu ochii pe el. Jim ştia că, la

cel mai mic semnal, el va face un pas şi îi va zdrobi capul. Chinezul cu pieptul gol, care îl lovise, examina camionul, uitându-se la roti. Sperând cumva să le atragă atenţia europenilor, Jim arătă spre stadion:

— Lincoln Zephyr – la Nantao, Buick-uri, Cadillac-uri albe…

— Ce-i cu povestea asta despre Cadillac-uri?

Un bărbat mărunt, cu păr argintiu şi o voce americană efeminată, veni spre camion, cu puşca atârnată pe umăr. Nimeni nu-l asculta şi el îşi aprinse o ţigară ca să acopere lipsa reacţiei. Flacăra tremură în faţa obrazului lui pudrat, descoperind o pereche de ochi familiari, cu o atenţie ascuţită dar modestă.

— Basie! Jim îşi şterse sângele de la nas. Eu sunt, Basie – Jim! Jim Shanghai!

Stewardul de cabină se uită fix la Jim. După un moment de gândire, clătină din cap aproape într-un mod formal, de parcă îl recunoştea pe băiatul de paisprezece ani, dar nu-l mai interesa. Se uită la cutiile cu raţii şi pipăi mătasea paraşutei. Se dădu într-o parte, ca să-i lase acelui culi mai mult loc ca să-şi balanseze bâta.

— Basie! Jim ridică revistele împrăştiate şi curăţă sângele de pe copertele lor cu degetele. Le ţinu ridicate în faţa privirii furioase a chinezului, cu pieptul gol şi cu pistol. Revista *Life*, Basie, *Reader's Digest!* Am păstrat ultimele exemplare pentru tine… Basie. Am învăţat sute de cuvinte noi – Belsen, von Rundstedt…

39
Bandiţii

Maşina goni de-a lungul malului unei lagune plină de petrol, pe lângă carcasa ruginită a unui torpilor eşuat. Strâns între Basie şi francezul cu barbă, pe banca din spate, Jim urmărea stropii aruncaţi de roţile Buick-ului. Curcubeele lugubre deschise ca nişte cozi de păun, transformau. Îndepărtatele blocuri de birouri ale Shanghai-ului în turnuri ale unui oraş de culori. Aceeaşi lumină ostentativă înfăşură vasul torpilor şi trupurile japonezilor morţi ce zăceau în apa puţin adâncă.

Jim încercă să se uite peste umăr la orizontul Shanghai-ului care se îndepărta, dar durerea din ceafă îl împiedica să-şi întoarcă privirea.

— Ei, băiete... francezul îl lovi pe Jim în braţ cu o carabină pe care o ţinea între genunchi. Stai liniştit. Mai vrei sânge pe nas...?

— Jim, aici nu-i loc să ne foim. O să stăm liniştiţi şi o să învăţăm cuvintele. Basie îl înconjură cu braţul. Ţine ochii pe *Digest*, ca să rămâi treaz.

— Bine, Basie. Am să stau treaz.

Să rămâi treaz era foarte important, după cum ştia Jim. Îşi propti picioarele pe cutiile cu muniţii de pe podeaua maşinii, apoi îşi ciupi buzele până i se luminară ochii. Lângă francez, la uşa din dreapta a pasagerilor, şedea culi-ul cu bâta de bambus, care fusese gata să-l ucidă pe Jim înainte ca Basie să intervină. Pe locul din faţă, lângă şoferul chinez, erau doi australieni din lagărul Siccawei.

Cei şapte erau înghesuiţi în maşina Buick stropită de noroi. Ferestrele erau încă împodobite cu însemnele şi afişele pe hârtie de orez ale generalului din regimul marionetă, care făcuse tot războiul cu maşina lui de stat major. Vomă uscată, sânge de la nasul lui Jim şi de la rănile altor bărbaţi pătau scaunele. În afară de bâte şi arme, maşina era încărcată de cutii cu muniţii, cutii cu ţigări americane, vase de ceramică pline cu vin de orez şi sticle de bere în care bărbaţii urinau continuu, în timp ce goneau pe drumurile de ţară spre sud-vestul Shanghai-ului.

Se opriră şi apa uleioasă a lagunei se strânse în jurul roţilor Buick-ului. În faţa lor se află camionul japonez în care

erau vreo duzină de membri ai grupului de bandiţi. Vehiculul foarte greu coti spre o rampă îngustă de cărămizi cenuşii, care ducea de la plajă la drumul parapetului. Era încărcat de canistre paraşutate, provizii japoneze înhăţate, în acea dimineaţă din depozitele militare din Nantao, şi o colecţie de suluri de saltele, biciclete şi maşini de cusut furate din satele din regiunea deschisă, la sud de Lunghua.

Maşina Buick urcă rampa de cărămizi sfărâmate şi urmă camionul prin norii de praf care se ridicau în urma roţilor acestuia. Drumul mergea spre interior dinspre lagună, pierzându-se curând într-o ţesătură de orezării şi canale. Jim se întrebă dacă acest grup de bandiţi avea vreo idee încotro merge; erau un fel de navetă otrăvitoare care trecea încolo şi încoace peste terenul matlasat. Totuşi, la opt sute de metri mai departe, de-a lungul unui drum paralel, un al doilea camion se grăbea prin orezăriile pustii. Anticul Opel capturat la stadionul olimpic îi purta pe ultimii cinci membri ai bandei. Ei părăsiseră baza de hidroavioane de la Nantao după apariţia zorilor, dar cumva reuşiseră să se întâlnească la câteva minute de următorul lor obiectiv.

Cum drumurile se uneau, Jim putu să vadă figura pistolarului chinez, cu pieptul gol, cu pantalonii negri şi cureaua de revolver. El stătea în spatele cabinei şoferului, strigându-i comenzi unui culi de la volan. Jim se temea de acest, fost ofiţer în armata regimului marionetă chinez, ai cărui pumni de fier încă îi mai simţea în oasele zdrelite din ceafă. Doar prezenta lui Basie îl salvase, dar graţierea putea fi de scurtă durată. Căpitanul Soong îi acorda puţină atenţie lui Basie, sau celorlalţi membri europeni ai grupului de bandiţi, şi îl privea pe Jim doar ca pe un câine care putea fi muncit până la moarte, dacă era necesar. După o oră de la capturarea lui de către bandiţi, Jim se târa printre movilele funerare care dădeau spre un sat aproape de Hungjao, trimis înainte ca un câine de vânătoare să miroasă terenul şi să atragă orice salve surpriză. Încă pe jumătate uluit, sângele din nas picurându-i pe revista *Reader's Digest* din mâna lui, aşteptă printre sicriele putrezite, până ce împuşcăturile încetară şi bandiţii se întoarseră cu bicicletele, saltelele şi sacii de orez furaţi. Recunoscând că adevăratul conducător al acestui grup de bandiţi era căpitanul Soong, el încercase să i se facă folositor chinezului. Dar căpitanul Soong nu voia ca Jim să-i facă

servicii. Războiul îi schimbase pe chinezi – sătenii, culi rătăcitori şi soldaţii pierduţi ai regimului marionetă, se uitau la europeni într-un fel pe care Jim nu-l văzuse niciodată înainte de război, de parcă nici n-ar fi existat, deşi britanicii i-au ajutat pe americani să-i înfrângă pe japonezi.

Camioanele se opriră la o încrucişare. Căpitanul Soong sări din Opel şi veni spre Buick. Fără să se gândească, Basie îl ţinu pe Jim de braţ. Basie fusese gata să-l vadă murind şi doar descrierea bogată a prăzii care îi aştepta pe bandiţi în stadionul de la Nantao i-a menţinut interesul lui Basie pentru el.

O tornadă de prai se învârti în jurul celor trei vehicule, când dădură înapoi şi o porniră pe un canal nefolosit. La cinci sute de metri, se opriră la un pod de piatră deasupra unui sat pustiu. Căpitanul Soong şi doi dintre oamenii lui coborâră din camion, la care li se alăturară francezul din Buick şi un culi cu bâta. Australienii şedeau pe locul din faţă al maşinii şi beau vin dintr-un vas, ignorând locuinţele modeste. De obicei, căpitanul Soong l-ar fi chemat pe Jim şi l-ar fi trimis să cerceteze printre clădiri, dar satul era clar abandonat, jefuit de multe ori de grupuri de bandiţi din regiune.

— Ne întoarcem la Shanghai, Basie? întrebă Jim.

— Curând, Jim. Mai întâi trebuie să luăm nişte echipamente speciale.

— Echipament pe care l-aţi depozitat în sate? Echipament pentru război?

— Asta-i, Jim. Echipamentul pe care Serviciile de Securitate l-au lăsat aici pentru noi, în timp ce eu lucram acoperit pentru Kuomintang. Doar n-ai vrea să pună comuniştii mâna pe ele, nu-i aşa, Jim?

Amândoi continuară să se prefacă. Jim se uită la satul pustiu, singura lui stradă nepavată fiind traversată de o scurgere deschisă.

— Trebuie să fie o grămadă de comunişti aici. S-a terminat războiul, Basie?

— S-a terminat, Jim. Să zicem că s-a terminat efectiv.

— Basie... îi veni un gând familiar. Războiul următor a început efectiv?

— E un fel de a te exprima, Jim. Mă bucur că te-am ajutat la cuvinte.

— Mai sunt încă o grămadă de cuvinte pe care nu le-am

învăţat, Basie, Aş vrea să mă întorc la Shanghai. Dacă am noroc, aş putea să-i văd azi pe mama şi pe tata.

— Shanghai? E un oraş periculos, Jim. Ai nevoie mai mult decât de noroc, la Shanghai. O să aşteptăm până o să vedem *Marina Americană* acostând ia Bund.

— O să fie unchiul Sam curând aici? Şi soldaţii?

— Va fi aici. Fiecare soldat din regiunea Pacificului…

Basie nu părea prea entuziasmat de perspectiva de a se reuni cu conaţionalii lui. Jim îl întrebase despre evadarea lui din Lunghua, dar Basie era prefăcut şi evaziv. Ca de obicei, tot ce se întâmplase după fuga lui, încetase de mult să-l mai intereseze. El rămăsese acelaşi bărbat mărunt, capricios, îngrijorat pentru mâinile sale, ignorând orice, în afara avantajelor pe termen scurt. Singura lui forţă era că nu-şi permitea niciodată să viseze, pentru că nu putuse niciodată să ia ceva ca venit de la sine, pe când doctorul Ransome luase totul ca de la sine înţeles. Totuşi, doctorul Ransome murise probabil în marşul morţii de la Lunghua, în timp ce Basie supravieţuise. Totuşi, acum, pentru prima dată, perspectiva comorii de bunuri din stadionul olimpic deschisese încuietoarea de siguranţă a precauţiei lui Basie. Jim hrănise cu asiduitate viziunea stewardului asupra unei bogăţii suficiente, care să-l facă să se întoarcă în lux în America. El presupuse că Basie auzise la aparatul de radio din lagăr despre iminentul marş spre terenurile de execuţie şi îl mituise pe paznicul de noapte să-l ascundă într-unul din depozitele din Nantao.

Şezând lângă Basie în timp ce acesta îşi lustruia unghiile, Jim înţelese că întreaga experienţă a războiului aproape nu-l atinsese pe american. Toţi morţii şi foametea erau parte a unei drame confuze de pe şosea, văzută prin fereastra pasagerului maşinii Buick, un spectacol crud ca spânzurările publice din Shanghai, pe care marinarii britanici şi americani le urmăreau în timpul liber petrecut pe uscat. El nu a învăţat nimic din război, pentru că nu aştepta nimic, la fel ca şi ţăranii chinezi pe care acum îi jefuia şi îi împuşca. Cum spusese doctorul Ransome, oamenii care nu aşteptau nimic erau periculoşi. Cumva, cinci sute de milioane de chinezi trebuiau să fie învăţaţi să aştepte totul.

Jim îşi ţinu nasul lovit, în timp ce bărbaţii înarmaţi stăteau pe vine, pe pod, cu vasele de vin de orez. În ciuda anilor de

malnutriţie din lagăr, puţini dintre foştii prizonieri se preocupau să mănânce alimentele conservate îngrămădite în camioane. Ei beau singuri în soarele fierbinte, rareori vorbind unul cu altul. Jim aproape că nu le cunoştea numele. Pe înserat, când se întoarseră la baza hidroavioanelor de la Nantao, majoritatea se împrăştiară, cu Partea lor din prada zilei, în ascunzătorile lor din locuinţele din Oraşul Vechi, readunându-se a doua zi dimineaţa ca muncitorii de fabrică. Jim dormi în Buick-ul parcat pe cala de lansare, de ciment, înconjurat de carcasele hidroavioanelor arse, în timp ce Basie şi francezul cu barbă au băut toată noaptea în popota piloţilor.

Francezul venise înapoi din sat şi se aplecase peste geamul lui Basie.

— Nimic, nici măcar o bucată de baligă.

— Asta puteau să ne lase, spuse Basie, dezgustat. De ce oare nu vin chinezii înapoi în satele lor?

— Ei ştiu oare că războiul s-a terminat? întrebă Jim. Ar trebui să le spui, Basie.

— Poate… Nu putem aştepta la infinit, Jim. În Shanghai vin armate mari, vreo şase armate diferite ale Kuomintangului.

— Aşa că ar putea să fie greu să vă luaţi echipamentele, nu?

— Aşa-i. O să mergem acum în satul ăla comunist. Apoi am să te duc înapoi la tatăl tău. Ai să poţi să-i spui cum am avut grijă de tine tot timpul războiului, cum te-am învăţat toate cuvintele.

— Ai avut grijă de mine, Basie.

— Aşa-i… Basie se uită atent la Jim. Tu stai cu noi. Ar fi prea rău, dacă te-ai lăsa răpit.

— Sunt mulţi răpitori pe aici, Basie?

— Răpitori şi comunişti. Oameni care nu vor să ştie că războiul s-a terminat. Ţine minte asta, Jim.

— Bine… Încercând să-l distragă pe stewardul de cabine cu o temă mai veselă, Jim întrebă: Basie, ai văzut explozia bombei atomice? Eu am văzut lumina de la Nagasaki de pe stadionul Nantao.

— Zău, copile?…

Basie se uită printre gene la Jim, uimit de vocea calmă a acestui băiat cu nasul însângerat. El luă o cârpă de curăţat puşca de pe pervazul geamului din spate şi îi şterse nasul lui

Jim.

— Ai văzut bomba atomică…?

— Un minut întreg, Basie. O lumină albă a acoperit Shanghai-ul, mai puternică decât soarele. Presupun că Dumnezeu a vrut să vadă totul.

— Bănuiesc că a văzut. Lumina aia albă, Jim. S-ar putea să-ţi dau poza în revista *Life*.

— Zău, ai putea, Basie?

Gândul de a apărea în *Life* îl însufleţi. Îşi şterse sângele de la gură şi încercă să-şi îndrepte cămaşa zdrenţuită, în cazul în care ar apărea brusc un fotograf la faţa locului. La un semnal al căpitanului Soong, bandiţii se întoarseră la vehiculele lor. În timp ce părăsiră satul şi o porniră spre râu, Jim îşi închipui fotografia lui printre tancuri Tiger şi marinari americani. Stătuse deja patru zile cu grupul de bandiţi ai lui Basie şi îi veni în gând că părinţii lui pot crede că a murit în marşul morţii de la Lunghua. Poate că vor sta lângă piscina de pe Amherst Avenue, frunzărind ultimul număr din *Life*, când vor recunoaşte figura fiului lor printre amirali şi generali…

* * *

Treceau pe lângă perimetrul de răsărit al Aeroportului Lunghua. Jim se aplecă peste Basie şi se uită pe fereastră. El cercetă cu privirea golfuleţele şi orezăriile, căutând trupurile echipei japoneze de aviatori. Unităţile Kuomintangului, care ocupaseră o parte a aeroportului, încă mai omorau japonezi cu grămada.

— Îţi plac avioanele astea, Jim?

— Am să fiu pilot, Basie, într-o bună zi. Am să-i iau pe mama şi pe tata în Jawa. M-am gândit mult la asta.

— E un vis frumos… Basie îl împinse pe Jim la o parte. E un pilot japonez acolo – nu l-a înhăţat încă nimeni.

Basie armă puşca. Jim întinse gâtul spre fereastră, cercetând şirul de copaci. Lângă stabilizatorul unui avion de luptă *Zero*, văzu faţa palidă a tânărului pilot, pierdut printre aripi şi fuselaje.

— E unul din ăla „Cum-poc”, spuse Jim repede. Unul care se duce în şurub. Basie, vrei să-ţi spun despre stadion? S-ar putea să fie haine de blană. Cred că domnul Tulloch le-a văzut,

înainte de a fi împuşcat. Şi sunt sute de lăzi cu whisky scoţian…

Din fericire, Basie ridică geamul. Un praf înţepător umplu maşina Buick. Se ridica de pe suprafaţa ca de cretă a drumului, alăturându-se norului de praf de pe câmpurile uscate, şanţurile antitanc şi movilele funerare, aceeaşi lumină pe care Jim o văzuse din stadionul olimpic, anunţând sfârşitul unui război şi începutul celui următor.

Cu puţin înainte de a se însera, ajunseră la oraşul comunist de pe râu, la trei kilometri de sud de Lunghua. Casele mizere cu un singur etaj se înghesuiau lângă zidurile unei fabrici de ceramică, la fel ca aşezările medievale pe care Jim le văzuse în enciclopediile din copilăria sa, adunate în jurul unei catedrale gotice. Cuptoarele având cupole şi coşuri de cărămidă, atrăgeau spre ele ultimele raze ale soarelui, de parcă făceau reclamă căldurii şi binelui pe care comunismul le-a adus acestei colecţii de cocioabe.

— Bine, Jim, n-are importanţă puterea cuvintelor. Tu intri înăuntru.

Înainte ca Jim să poată pune revista *Reader's Digest* pe pervazul ferestrei, căpitanul Soong deschisese larg portiera. Ofiţerul cu pieptul gol îl trase pe Jim afară din Buick. Manevrându-l pe băiatul cu nasul însângerat ca pe un paznic de vite sau ca pe un porc, îl împinse pe Jim pe drum cu o serie de strigăte şi mârâituri, împungându-l zdravăn cu pistolul automat. Cele două camioane şi maşina Buick se opriseră lângă terasamentul căii ferate Shanghai-Hangehow. La trei sute de metri mai încolo, o linie ferată terminus făcea un arc larg spre fabrica de ceramică, ascunzând-o de oraş. Oamenii înarmaţi coborâră în orezăria secată care mergea pe lângă terasament. Unii îşi deschiseseră gentile de muniţii şi îşi curăţau puştile. Alţii fumau şi beau vin din vasele de ceramică pe care le aşezaseră pe capota Buick-ului. Fiecare bărbat cu ale lui, stăteau tăcuţi în lumina înserării.

În timp ce ţipetele şi fluierăturile căpitanului Soong slăbiră în urma lui, Jim mergea repede pe suprafaţa tare a orezăriei. Îşi ciupi nasul, sperând să oprească sângerarea, apoi lăsă sângele să-i mânjească faţa în vânt. Cu noroc, orice santinelă staţionată pe terasament va crede că Jim este deja rănit şi îşi va îndrepta focul spre cei cu arme din spatele lui.

Ajunse la capătul terasamentului şi se ghemui printre

tufele de orez sălbatice. Îşi şterse sângele pe tulpinile lor şi îşi linse degetele. Deja îşi îndeplinise misiunea. Căpitanul Soong traversase orezăria şi urca pe pământul moale al terasamentului. Înarmaţi cu bâtele lor, culii îl urmară, însoţiţi de Basie şi de francez. Două grupuri de puşcaşi traversau a doua orezărie. Australianul şi un dezertor din Kuomintang şedeau pe şasiul maşinii şi beau vin.

Jim urcă panta albă ca tâlcul. Ploaia spălase o parte a terasamentului, iar el se târî pe sub şinele ruginite şi traversele putrede. Mai multe bucăţi de şină fuseseră înlocuite de curând, probabil de trupele comuniste, care făcuseră din oraş baza lor. Platforma fabricii de ceramică, linia de cale ferată şi rezerva de cărămizi de la vechile cuptoare şi coşuri, precum şi apropierea de Aeroportul Lunghua, atrăseseră garnizoana comunistă spre acest golf modest. Totuşi, după spusele lui Basie, ei plecaseră cu două zile în urmă, continuându-şi înaintarea spre Shanghai, iar cele câteva sute de locuitori ai oraşului erau neapăraţi, în afara posesiunilor lor, ar putea exista depozite de arme ale comuniştilor şi colaboraţionişti, care ar putea fi răscumpăraţi cu bunăvoinţa generalilor Kuomintangului care se apropiau de Shanghai.

Ascuns de traversele căii ferate, Jim se lăsă pe vine la marginea taluzului. Sub el se întindea un câmp de orezării necultivate, separate printr-un canal de navigaţie de parcelele de legume care înconjurau oraşul. Străzile înguste erau pustii, dar un fum slab se ridica din unele coşuri.

Peste râu, un tun naval trase o singură salvă bubuitoare. Două canoniere ale naţionaliştilor chinezi erau ancorate în mijlocul apei. Ghiuleaua căzu în curtea depozitului fabricii de ceramică, ridicând un nor de praf roşu. Zgomotul unor arme mici de foc veni dinspre malurile râului spre sud, unde o companie de soldaţi ai Kuomintangului debarcau dintr-un şlep de lemn.

O joncă blindată, cu motoarele Diesel duduind, veni în sus pe canal sub taluzul căii ferate. Ofiţeri chinezi în elegante uniforme americane şi căşti de fier stăteau pe pod, cercetând prin binocluri oraşul şi parcelele cu legume. Cea mai apropiată dintre cele două canoniere trase o a doua ghiulea, care explodă printre acoperişurile cu ţigle cenuşii, aruncând în sus o ploaie de moloz. Imediat urmă un freamăt de mişcare. Ca albinele care

fug dintr-un ghiveci de flori spart, sute de chinezi alergau din străduţele înguste pe câmpurile din jur. Pe cap ţineau saltele şi boccele de haine. Alergau pe cărările dintre parcelele cu legume. O femeie bătrână cu pantaloni şi jachetă neagră se cufundă până la talie într-un golfuleţ de lângă drum, strigând la rudele ei care coborau pe mal.

Joncă motorizată navigă de-a lungul canalului, motoarele bubuind ca nişte pumni în carcasa de lemn. Jim putea vedea clar cutele proaspete din uniformele ofiţerilor superiori chinezi şi ghetele elegante americane, de luptă. Chiar şi plutoanele de soldaţi de pe puntea de sub pod erau minunat echipate cu arme şi aparate radio. Parcată cam în mijlocul joncii, era o limuzină neagră Chrysler, flamura unui general al Kuomintangului fluturând pe catargul cromat.

Parapetul blindat al unui tun automat era montat la prova joncii. Fără avertizare, tunarii deschiseră focul asupra oraşului. Proiectilele zburau deasupra capetelor orăşenilor care fugeau şi explodau pe acoperişurile caselor. La un semnal de pe podul vasului, tunarii răsuciră tunul, fixându-şi tirul asupra unui sătuc, la câteva sute de metri de oraş. Primele obuze de la canoniere aterizau deja pe şoseaua prăfuită, lângă cocioabele cu un singur etaj. Compania de soldaţi naţionalişti, care debarcaseră de pe vas, alergau acum peste orezării, vânându-i pe orăşenii care fugeau.

Atunci, prima ghiulea a următoarei salve declanşă o uriaşă explozie. Grupul de căsuţe din chirpici dispăruse, ridicat în aer de norul propriilor lor sfărâmături. Ascunzătoarea de muniţii care explodă continua să erupă, aruncând în aer coloane de fum. Pe drum, în apropierea sătucului, zeci de orăşeni zăceau printre boccele şi saltele, de parcă locuitorii acestui oraş hotărâseră să-şi petreacă noaptea dormind în câmp.

Jim îşi puse mâinile la nas şi la gură, încercând să se oprească să strige. Privea câmpia de foc de sub el, câmpurile acoperite de fum luminate de fulgerele tunurilor navale şi de casele care explodau lângă fabrica de ceramică. Cuptoarele şi coşurile străluceau în apusul soarelui, de parcă vechile sobe fuseseră din nou aprinse, ca să folosească drept combustibil trupurile orăşenilor care zăceau în grădinile lor de zarzavat. Jim ascultă motoarele joncii care se deplasa pe canal, ca o inimă urâtă care ducea bătaia ei de moarte peste China, în timp ce

generali imaculaţi îşi acopereau ochii cu binocluri, calculând astronomia tunurilor.

— Basie...

Bandiţii se retrăgeau de la linia ferată. Căpitanul Soong şi culii lui coborau taluzul şi se întorceau la camioane.

— Basie, putem să ne întoarcem la Lunghua?

— Înapoi în lagăr? Stewardul de cabine se uita printre gene la praful ce cădea din aer. Fusese uluit de suflul exploziei depozitului de muniţii şi se uita la peisajul de sub el, de parcă s-ar fi trezit dintr-un vis. Vrei să te întorci în lagăr, Jim...?

— Trebuie să fim pregătiţi, Basie. Când vin americanii?

Pentru prima oară, Basie părea că nu are un răspuns. Zăcea sprijinit de traversele de lemn, apoi arătă spre nord şi scoase un fluierat triumfător. La zece kilometri mai departe, peste suprafaţa sumbră a râului, catargele luminate de soare şi suprastructurile unui crucişător american îşi luară locul lângă blocurile de birouri şi hoteluri de pe Bund în Shanghai.

40
Aviatorii căzuţi

Toată dimineaţa, sunetul focului de artilerie traversase râul dinspre Pootung. O coloană de fum, mai lată decât grupul de depozite în flăcări, se lăsa peste apă şi întuneca malul de la Nantao. Din scaunul din faţă al Buick-ului parcat pe nisip, Jim urmărea fulgerările ghiulelelor prin parbrizul prăfuit. Piesele de artilerie americane, aduse de naţionalişti, emiteau un sunet aspru şi umed, de parcă încărcătoarele lor ar fi fost umplute cu apă. Un aer trist se întindea peste fluxul vlăguit care se lovea de plajă. Ţeava strălucitoare a obuzierului Kuomintangului din spatele înălţimii Pootung scoase o flacără ce lumină încheieturile degetelor lui Jim, care ţinea volanul maşinii Buick, şi incendie turela de luptă a submarinului tras la mal, la circa o sută de metri mai departe.

Jim observă un avion de recunoaştere ieşind din norul de fum, scuturându-şi picăturile gri care se scurgeau de pe aripile sale. Un grup de trei bombardiere americane se apropiară din sud-vest. Canonada încetă, iar un vas torpilor, întărit cu saci de nisip, porni să traverseze râul, gata să adune containere rătăcite.

O duzină de paraşute căzură din avioanele B-29 şi alunecară repede spre sol. Containerele nu erau încărcate cu cutii *Spam*, *Klim* şi cu *Reader's Digest*, ci cu muniţikşi explozive pentru trupele Kuomintangului. Batalionul, cu sprijinul artileriei, lichida ultimele unităţi comuniste care încă se mai menţineau printre ruinele magaziilor din Pootung. Pe deluşor, cadavrele soldaţilor comunişti ucişi erau orânduite ca lemnele de focv în tăcerea de după trecerea bombardierelor, Jim putu auzi tunetul dureros al barajelor de artilerie din Hungjao şi de pe terenul deschis din vestul Shanghai-ului. Cel puţin trei armate naţionaliste se strângeau în jurul oraşului, înşelându-se unele pe altele în privinţa controlului asupra aeroportului, docurilor şi liniilor de cale ferată şi, mai presus de toate, în privinţa stocurilor de arme şi muniţii lăsate în urmă de japonezi. Mai colaborau cu naţionaliştii, deşi uneori luptau împotriva lor, rămăşiţele armatei regimului marionetă, grupuri de kuomintangişti renegaţi, mânaţi înapoi spre coastă, şi diferite forţe de miliţie, recrutate de comandanţi de armate care se

reîntorseseră la Shanghai.

Zeci de mii de chinezi erau măturaţi de aceste armate rivale, ca praful de un grup de mături care se ciocnesc. Coloane de refugiaţi se învârteau la ţară, încercând să se adăpostească pe câmp şi jefuiau satele, împinşi de la porţile Shanghai-ului de unităţi avansate ale armatelor naţionaliste.

Jim se temea cel mai mult tocmai de asemenea refugiaţi, de aceste bande de culi morţi de foame, înarmaţi cu pumnale şi sape. Evitându-i cu orice preţ, Basie şi grupul lui de bandiţi stăteau în apropierea oricărei lupte care se ducea. La est de Nantao, între docuri şi baza de hidroavioane, era un pământ al nimănui cu pontoane, depozite şi barăci părăsite, pe care miliţiile Kuomintangului şi ţăranii refugiaţi le găseau prea aproape de lupta de peste râu, de la Pootung. Aici, Basie şi cei şase membri din bandă care mai rămăseseră se adăposteau în buncăre şi forturi de beton, rămânându-le doar Buick-ul dinainte de război şi vaga speranţă de a se vinde unui general naţionalist.

Nici măcar maşina nu se dovedea a fi o ţintă prea vizibilă pentru tunarii Kuomintangului.

— Tu stai la volan, Jim, îi spusese Basie, când bandiţii au lăsat maşina pe bancul de nisip. Prefă-te că tu conduci această frumoasă maşină.

— Spune-mi, pot s-o fac, Basie?

Jim ţinea volanul, în timp ce bărbaţii stăteau pe plaja neagră lângă maşină şi îşi pregăteau armele.

Feţele lortresăriră la sunetul exploziilor care traversau apa.

— Te duci la stadion, Basie?

— Aşa-i, Jim. Ţine minte anii de la Lunghua – avem de apărat o investiţie. Naţionaliştii vor să pună mâna pe Shanghai şi să împiedice orice interese străine în afaceri.

— Ăia suntem noi, Basie?

— Eşti şi tu, Jim. Tu eşti o parte a comunităţii străinilor care au afaceri aici. Când ne întoarcem, o să ai o haină de blană şi o lădiţă cu whisky scoţian pentru tatăl tău.

Basie se uită la depozitele ruinate şi la cadavrele stivuite, de parcă le-ar fi văzut încărcate cu toate bogăţiile Orientului, gata să fie expediate tocmai la Frisco. Lui Jim îi părea rău de Basie şi era tentat să-l avertizeze că stadionul era, probabil, gol,

jefuit de trupele Kuomintangului de puţinele lucruri de valoare ce supravieţuiseră soarelui şi ploii. Dar Basie prinsese momeala şi acum alerga bucuros spre cange. Cu noroc, dacă va supravieţui în atacul asupra stadionului, el îşi va arunca puşca şi o va porni pe jos spre Shanghai. Peste câteva zile, va fi chelner pentru vinuri la hotelul *Cathay*, servindu-i cu graţie pe ofiţerii americani care vor coborî la mal din crucişătorul ancorat lângă Bund.

După ce Basie şi ceilalţi bărbaţi plecară, dispărând printre depozitele ruinate de pe chei, Jim studie revistele de pe scaunul de lângă el. Era sigur acum că al doilea război mondial se terminase, dar oare începuse al treilea? Uitându-se la fotografiile din ziua debarcărilor, traversarea Rhinului şi capturarea Berlinului, simţi că ei făceau parte dintr-un război mai mic, o repetiţie pentru conflictul real care începuse aici în Extremul Orient cu aruncarea bombelor atomice de la Nagasaki şi Hiroshima. Jim îşi aminti lumina care se întindea deasupra pământului, umbra unui alt soare. Aici, la gurile marilor râuri ale Asiei, se va da ultimul război care va decide viitorul planetei.

Jim şterse sângele său de pe volan, în timp ce reîncepu tirul de pe malul Pootung. De patru zile, nasul lui sângera şi se oprea. Înghiţi sângele şi urmări şoseaua deschisă care se întindea de la chei până la stadionul îndepărtat. La o sută de metri de Buick, doi miliţieni chinezi se urcară la pupa submarinului de lângă plajă. Cu puştile atârnate pe umăr, ei ignorară lupta de peste râu şi merseră pe punte până la parapetul tunurilor.

Jim deschise uşa şoferului. Era timpul să plece, înainte ca miliţienii să observe maşina. Din grămada de cutii, de ţigări şi muniţii de pe podeaua maşinii, alese un baton de ciocolată, o cutie de *Spam* şi un exemplar din *Life*. Când cei doi chinezi fură în spatele parapetului de tunuri, el coborî pe bancul de nisip. Mergând pe vine, pe după zidul parapetului, alergă spre rampa de piatră a unui ponton al Poliţiei Râului din Shanghai. La ceva mai mult de trei kilometri spre nord erau clădirile şi magaziile Oraşului Vechi şi, dincolo de acestea, blocurile de birouri ale Shanghai-ului, dar Jim le ignoră şi o porni din nou spre Aeroportul Lunghua.

* * *

Din stadionul olimpic se înălţa fum, ca o pană subţire, albă, hrănită de o singură flacără, de parcă Basie şi banda lui ar fi făcut foc în aer liber cu mobilele de pe trepte. Barajele de artilerie de la Pootung şi Hungjao tăcură, iar Jim putea auzi scurtele rafale de puşcă de la stadion.

Căutând adăpost, Jim părăsi drumul de ţară, deschis. Merse prin trestia de zahăr sălbatică ce acoperea terenul pustiu de lângă perimetrul nordic al Aeroportului Lunghua. O perdea de copaci şi bidoane ruginite de combustibil îl despărţeau de câmpul deschis al terenului de aterizare, de hangarele în ruină şi de pagodă. Cutii de cartuşe zăceau pe cărarea îngustă de la picioarele lui, ca boabe de alamă lăsate drept repere. Urmă direcţia sârmelor, evitând roiul de muşte care se adunau peste umbrarele în miniatură din tufele de urzici.

De ambele părţi ale cărării, zăceau trupurile japonezilor morţi, acolo unde fuseseră împuşcaţi sau tăiaţi cu baioneta. Jim se opri lângă un şanţ de irigaţie puţin adânc, în care zăcea un soldat din aviaţie cu mâinile legate la spate. Sute de muşte îi devorau faţa, acoperind-o cu o mască gălăgioasă. Desfăcându-şi batonul de ciocolată şi gonind muştele de pe faţă cu revista, Jim merse printre trestiile de zahăr. Zeci de japonezi zăceau morţi în urzici, de parcă ar fi căzut din cer, membri ai unei armada de tineri împuşcaţi, când încercau să zboare spre aeroporturile lor de acasă, din Japonia.

Jim păşi peste o secţiune prăbuşită a gardului împrejmuitor şi se mişcă printre avioanele distruse care zăceau între copaci. Fuselajele lor plânseseră râuri de rugină în timpul ploii de vară. Muştele se răsteau la lumina dimineţii, într-o furie vastă pentru nimic. Părăsindu-le, Jim o porni spre întinderea de iarbă a aeroportului. În unul dintre hangarele ruinate, un grup de japonezi aştepta în umbră, ascultând focurile de armă de la stadion, dar îl ignorară pe Jim când acesta traversă câmpul.

Se uită la pista de aterizare din beton, de sub picioarele lui. Spre surprinderea lui, constată că suprafaţa ei era foarte crăpată şi murdărită cu pete de ulei, străbătută de urme de cauciucuri şi trenuri de aterizare. Dar acum, că începuse al treilea război mondial, va fi construită o nouă pistă de aterizare. Jim ajunse la capătul fâşiei de beton şi o luă prin iarbă, spre perimetrul sudic al aeroportului. Terenul se ridica spre

deluşoarele năpădite de buruieni, lăsate de lucrările iniţiale de săpături, apoi. Coborî în valea unde camioanele japoneze îşi lăsaseră cândva încărcătura de moloz şi ţigle de acoperiş.

În ciuda urzicilor înalte şi a luminii fierbinţi a soarelui de septembrie, valea părea plină de acelaşi praf cenuşiu. Malurile canalului erau la fel de pale ca şi apa dintr-un pârâu în care se spală morţii. Carcasa crăpată a unei bombe neexplodate zăcea în apa puţin adâncă, asemenea unei mari broaşte ţestoase care adormise încercând să-şi îngroape capul în noroi.

Dându-şi seama că vibraţia unui avion *Mustang*, care zbura la mică înălţime, ar putea declanşa detonatorul, Jim se grăbi în vale, despărţind urzicile cu revista. Aruncă în aer conserva *Spam*, o prinse într-o mână, dar ia a doua aruncare o pierdu printre ierburi. Căutând-o prin iarba deasă, o găsi în cele din urmă la marginea apei şi hotărî să mănânce carnea tocată, înainte ca să-i alunece definitiv din mână.

Şezând pe taluzul canalului, spălă murdăria de pe capac. O picătură de sânge îi curse din nas în apă şi fu imediat atacată de miriade de peşti mici, nu mai lungi decât o gămălie de chibrit. Când o a doua picătură căzu în apă, urmă o luptă violentă care părea să implice naţiuni întregi de peşti minusculi. Se învârteau prin apă, fără să le pese de suprafaţa luminată de soare, atacându-se feroce unii pe alţii. Curăţându-şi gura, Jim se aplecă şi dădu drumul unui ghem de puroi din gingiile lui infectate. Acesta căzu ca o bombă grea printre peşti, aducându-i într-o panică nebună. În câteva secunde, în apă nu mai era nimic în afară de puroiul care se dizolva.

Pierzându-şi interesul faţă de peştişori, Jim se întinse printre ierburi şi studie reclamele din revista lui. Asculta sunetul mai adânc al tirului de artilerie. Tunurile din Siccawei şi Hungjao erau mai puternice, în timp ce armatele naţionaliste rivale se strângeau în jurul Shanghai-ului. Va mânca *Spam*-ul şi apoi va face un ultim efort să se întoarcă la Shanghai. Era sigur că Basie şi grupul lui de bandiţi nu avuseseră intenţia să se reîntoarcă la Buick şi îl lăsaseră pe bancul de nisip ca să atragă orice soldat chinez care i-ar fi urmărit spre râu.

În iarba din apropiere, un cap se clătină de două ori, aprobându-i strategia. Jim rămase rigid, ultima bucăţică de ciocolată rămânându-i în gât, speriat de apariţia intimă. Cineva stătea culcat în iarbă, la vreo trei metri de el, cu genunchii

aproape atingând marginea apei. Ca pentru a încerca să-l liniştească pe Jim, capul se clătină din nou. El întinse o mână şi dădu la o parte iarba, examinând cu grijă chipul siluetei. Obrajii rotunzi şi nasul turtit, subţiate de privaţiunile unei copilării în timp de război, erau ai unui asiatic sub douăzeci de ani, vreun fiu de ţăran venit aici să pescuiască. Băiatul era culcat pe spate, înconjurat de un zid de iarbă şi buruieni, de parcă ar fi împărţit cu Jim un pat cu baldachin şi i-ar fi ascultat liniştit gândurile.

Jim se ridică în şezut, cu revista făcută sul ridicată deasupra capului. Prin roiul de muşte, aştepta să audă zgomot de paşi în iarba înaltă. Dar valea era goală, aerul ei luminos fiind devorat de muşte. Silueta se mişcă uşor, zdrobind iarba. Prea leneş să se oprească, tânărul gură-cască alunecă de pe mal în jos, spre apă.

Cu toată precauţia învăţată în anii lungi de război, Jim se ridică în genunchi, apoi în picioare şi porni printre buruieni. Liniştindu-se singur, se uită în jos la figura care moţăia.

În faţa lui, purtând o salopetă de zbor pătată de sânge, cu însemnele unui grup special de atac, era trupul tânărului pilot japonez.

41
Misiune de salvare

Jim era disperat. Turtind iarba cu mâinile, îşi făcu un mic loc pentru el, lângă japonez. Pilotul zăcea în salopeta lui, cu un braţ sub spate. Fusese aruncat pe pantă, spre canal, iar picioarele îi erau prinse sub el. Genunchiul drept atingea apa, care începuse să-i ude şoldul salopetei, Deasupra capului lui, Jim putea vedea dâra de iarbă turtită pe care căzuse, tulpinile începând să se îndrepte în soare.

Se uită la pilot, de data asta bucuros de roiul de muşte care se intercalase între el şi acest cadavru. Chipul japonezului era chiar mai copilăros decât îşi amintea Jim, de parcă în moarte revenise la vârsta lui adevărată, la începutul adolescenţei, într-un orăşel de provincie japonez. Avea buzele despărţite în jurul dinţilor neregulaţi, de parcă aştepta ca o bucăţică de peşte să-i fie pusă între ele, cu beţişoarele, de către mama sa.

Amorţit la vederea acestui pilot mort, Jim urmări genunchii tânărului alunecând în apă. Se aşeză pe vine pe pământul umed, întorcând paginile din *Life* şi încercând să se concentreze asupra fotografiilor lui Churchill şi Eisenhower. Îşi investise demult toate speranţele în acest tânăr pilot, în acel vis inutil că vor zbura amândoi de acolo, lăsând în urma lor pentru totdeauna Lunghua, Shanghai-ul şi războiul. Avusese nevoie de pilot ca să-l ajute să supravieţuiască războiului, acest geamăn imaginar pe care îl inventase, o replică a sa, pe care îl urmărea prin gardul de sârmă ghimpată. Dacă japonezul era mort, însemna că murise o parte din el însuşi. El nu reuşise să înţeleagă adevărul pe care milioane de chinezi îl cunoscuseră de la naştere, că erau oricum ca şi morţi şi că e o autoamăgire să crezi altceva.

Jim ascultă barajul de artilerie de la Hungjao şi Siccawei şi bâzâitul avionului naţionalist de recunoaştere, care se rotea pe deasupra. Sunetul unor focuri de arme mici traversă aeroportul, în timp ce Basie şi bandiţii lui încercau să pătrundă în stadion. Morţii îşi jucau jocul lor periculos.

Hotărându-se să-l ignore, Jim continuă să-şi citească revista, dar muştele părăsiseră cadavrele de mai sus de golfuleţ şi descoperiră curând trupul tânărului pilot. Jim se ridică şi îl apucă pe japonez de umeri. Ţinându-l de subsuori, îi trase

picioarele afară din apă, apoi îl târî pe o porţiune îngustă de teren drept.

În ciuda feţei lui rotunde, pilotul aproape că nu cântărea mai nimic. Trupul lui înfometat era la fel de uşor ca al copiilor din Lunghua, cu care Jim se luptase când era tânăr. Mijlocul şi pantalonii salopetei de zbor erau pline de sânge. Fusese împuns cu baioneta în spate şi apoi în coapse şi în fund; după aceea a fost aruncat jos, cu ceilalţi aviatori.

Pe vine, lângă cadavru, Jim scoase cheia de la cutia *Spam* şi începu să-i deschidă capacul. După ce va mânca, va folosi cutia ca să sape o groapă pentru japonez. După ce-l va fi îngropat pe pilot, va merge la Shanghai, indiferent de jocurile pe care le jucau morţii. Dacă îi va vedea pe părinţii săi, le va spune că începuse al treilea război mondial şi că trebuiau să se întoarcă în lagărul lor din Soochow.

Gelatina caldă a cărnii tocate se amesteca cu grăsimea topită. Jim îşi spălă mâna în canal şi folosi capacul ca să taie o felie mică. Duse carnea la gură, dar scuipă bucăţica în apă. Carnea grasă era încă vie, de parcă ar fi fost tăiată din trupul unui animal care respira, Plămânii şi ficatul acestuia tremurau în cutie, de parcă ar mai fi fost mişcaţi de o inimă. Jim tăie o a doua felie şi o băgă în gură. Îi putea simţi pulsul între buze şi teama creaturii în momentul dinaintea morţii.

Scoase felia dintre buze şi se uită fix la carnea uleioasă. Carnea vie nu era menită să hrănească morţii. Aceasta era o hrană care îi va devora pe cei care încercau să o mănânce. Jim scuipă ultima firimitură în iarba de lângă japonez. Aplecându-se peste cadavru, el atinse buzele albite cu degetul arătător, gata să-i strecoare îmbucătura de şuncă în gură.

Dinţii neregulaţi se închiseră în jurul degetului lui, tăindu-i pielita unghiei. Jim scăpă cutia de carne, care se rostogoli prin iarbă în canal. Îşi smulse mâna, având impresia că acest cadavru al japonezului era gata să se ridice şi să-l devoreze. Fără să se gândească, Jim lovi cu pumnul faţa pilotului, apoi se dădu înapoi şi ţipă la el, prin roiul de muşte.

Gura pilotului se deschise cu o grimasă fără zgomot. Ochii lui se uitau spre cerul fierbinte cu o privire vagă, dar o pleoapă tremură când o muscă bău din pupila lui. Una dintre rănile de baionetă din spate pătrunsese până în partea din faţă a abdomenului şi sânge proaspăt curgea din cracul salopetei.

Umerii lui înguşti se mişcară în iarba turtită, încercând să-şi însufleţească braţele nefolositoare.

Jim se uită la tânărul pilot, făcând tot posibilul să înţeleagă miracolul care se întâmplase. Atingându-l pe japonez, îl readusese la viaţă; desfăcându-i dinţii, crease o mică breşă în moartea lui şi permisese sufletului lui să se întoarcă.

Îşi desfăcu picioarele pe panta umedă şi îşi şterse mâinile de pantalonii rupţi. Muştele roiau în jurul lui, înţepându-i buzele, dar Jim le ignoră. Îşi aminti cum le întrebase, pe doamnă Philips şi pe doamna Gilmour, despre reînvierea lui Lazăr şi cum ele insistaseră că, departe de a fi o minune, aceasta era o întâmplare foarte obişnuită. În fiecare zi, doctorul Ransome readusese oamenii la viaţă, masându-le inima.

Jim se uită la mâinile lui, refuzând să fie intimidat peste măsură de ele. Îşi ridică palmele spre lumină, lăsând soarele să-i încălzească pielea. Pentru prima dată de la începutul războiului, simţi un val de speranţă. Dacă l-a putut învia pe acest pilot japonez mort, s-ar putea reînvia şi pe sine, ca şi pe milioanele de chinezi care au murit în timpul războiului şi care mai mureau încă în lupta pentru Shanghai, pentru o pradă atât de iluzorie, precum comoara din stadionul olimpic. Îl va reînvia pe Basie, după ce va fi ucis de gărzile Kuomintangului care păzesc stadionul, dar nu îi va reînvia şi pe ceilalţi membri ai grupului de bandiţi şi, în niciun caz, pe locotenentul Price şi pe căpitanul Soong. Îi va reînvia pe mama şi pe tatăl lui, pe doctorul Ransome şi pe doamna Vincent, şi pe prizonierii din spitalul Lunghua. Îi va reînvia pe aviatorii japonezi care zac în şanţuri în jurul aeroportului şi pe destui oameni care lucrează la sol ca să reconstruiască o escadrilă de avioane.

Pilotul japonez căscă uşor gura. Ochii i se mişcară, de parcă încercau să se rotească, la fel ca aceia ai pacienţilor pe care îi readucea fa viaţă doctorul Ransome. Abia de mai atârna de un firicel de viaţă, dar Jim ştia că va trebui să-l lase lângă canal. Mâinile şi umerii îi tremurau, electrizate de descărcarea ce trecuse prin ele, aceeaşi energie pe care o aveau soarele şi bomba de la Nagasaki, a cărei explozie o văzuse. Deja, Jim le putea vedea pe doamna Philips şi pe doamna Gilmour ridicându-se politicoase dintre morţi, ascultând în felul lor preocupat dar uimit când le va explica felul cum le salvase. Şi-l putea închipui pe doctorul Ransome scuturându-şi pământul de pe umeri, şi pe

doamna Vincent, uitându-se dezaprobatoare la mormânt...

Jim supse sângele şi puroiul din dinţi şi le înghiţi repede. Alunecă pe iarba umedă şi intră în apa mică a canalului. Liniştindu-se, îşi spălă faţa. Voia să arate cât se poate de bine, când doamna Vincent va deschide ochii şi îl va vedea din nou. Îşi şterse mâinile ude pe faţa tânărului pilot. Va trebui să-l lase acolo dar, ca şi doctorul Ransome, avea doar câteva secunde pentru fiecare mort nerăbdător.

* * *

În timp ce alerga prin vale spre lagăr, Jim observă că tunurile artileriei de la Pootung şi Hungjao tăcuseră. Pe aeroport se oprise o coloană de camioane, lângă hangare, şi bărbaţi înarmaţi, cu căşti americane, urcau pe scara turnului de control. Grupuri de avioane *Mustang* se învârteau peste Lunghua în formaţie – strânsă, cu motoarele urlând la iarba obosită. Făcându-le semne cu mâna, Jim alergă la gardul împrejmuitor al lagărului. Ştia că avioanele americane veneau să aterizeze, gata să ia cu ele oamenii pe care el i-a reînviat. Lângă movilele funerare, la vest de lagăr, trei chinezi stăteau cu sapele printre sicriele erodate, primii dintre cei îndureraţi de război care veneau acum să-l salute. El strigă la doi europeni în haine uzate de lagăr, care urcau dinspre un golfuleţ inundat, cu o plasă de pescuit făcută manual. Ei se uitară la Jim şi îl strigară, de parcă erau surprinşi că se trezeau din nou vii şi cu acest modest instrument în mână.

Jim trecu prin gard şi alergă pe pista de zgură, spre spitalul lagărului. Bărbaţi cu sape stăteau în cimitir, ferindu-şi ochii de lumina nefamiliară. Oare s-au dezgropat eliberându-se din propriile lor morminte? Când se apropie de treptele spitalului, Jim încercă să-şi controleze tremurul. Uşile de bambus se deschiseră şi un roi de muşte zbură prin aer. Zilele lor de festin trecuseră. Un bărbat cu părul roşu, într-o uniformă americană, cu o mască verde chirurgicală pe faţă, le gonea. În mână avea un insecticid.

— Doctore Ransome...! Jim scuipă sânge din gură şi alergă pe treptele putrede. Ai venit, înapoi, doctore Ransome! E-n regulă, toată lumea vine înapoi! Mă duc să o iau pe doamna Vincent...!

Trecu pe lângă doctorul Ransome în întuneric, dar mâinile medicului îl apucară de umeri.

— Stai, Jim… M-am gândit că trebuie să fii aici. Îşi scoase masca, strânse la piept capul lui Jim şi inspectă gingiile băiatului, ignorând sângele care îi păta materialul proaspăt al cămăşii armatei americane.

— Părinţii tăi te aşteaptă, Jim. Sărmanul de tine, tu n-ai să crezi niciodată că războiul s-a terminat.

PARTEA a IV-a

42
Oraşul îngrozitor

Două luni mai târziu, în ajunul plecării la Londra, Jim îşi aminti vorbele doctorului Ransome, în timp ce cobora pasarela vaporului *Arrawa* şi punea pentru ultima oară piciorul pe pământ chinez. Îmbrăcat cu o cămaşă de mătase, cravată şi un costum gri de flanel, de la magazinul universal al *Companiei Sincere*, Jim aşteptă politicos ca o pereche de englezi mai în vârstă să coboare rampa de lemn. Sub ei era Bundul din Shanghai şi toată gălăgia ostentativă a nopţii. Mii de chinezi umpleau piaţa, umblând printre limuzine şi tramvaie, jeep-uri şi camioane militare americane şi o hoardă de ricşe şi trăsurici. Împreună, urmăreau militari americani şi englezi intrând şi ieşind din hotelurile de pe Bund. La cheiurile de lângă *Arrawa*, ascunşi sub corpul vasului, marinari americani veneau pe uscat de pe crucişătorul ancorat în mijlocul râului. Când coborau din bărcile lor de debarcare, le ieşeau în întâmpinare chinezi, bande de hoţi de buzunare şi conducători de trăsurici, prostituate şi vânzători, oferind sticle de *Johnny Walker* produse de ei, afacerişti cu aur şi opiu, cetăţenii de noapte ai Shanghai-ului cu mătăsuri negre şi blănuri de vulpe.

Tinerii marinari americani treceau pe lângă oamenii cu sampane şi pe lângă poliţia militară care zbiera. Ei încercau să stea laolaltă şi să scape de mulţimea atât de dornică să le ureze bun venit în China. Dar, înainte să poată ajunge la primele şine de tramvai din centrul Bundului, erau prinşi într-un convoi de trăsurici, cu braţele în jurul fetelor de bar care strigau obscenităţi către codoşii chinezi în maşinile lor Packard dinainte de război, scoase de pe butuci din garajele ascunse din Nanking Road.

Trei ecrane de cinematograf, ridicate pe schele de-a lungul Bundului, dominau această panoramă a Shanghai-ului. În colaborare cu *Marina Americană*, generalul naţionalist care era guvernatorul militar al oraşului, aranjase această continuă prezentare a jurnalelor de actualităţi despre teatrele de război din Europa şi Pacific, pentru a da populaţiei din Shanghai o idee despre războiul care tocmai se terminase.

Jim coborî ultimele trepte ale pasarelei mişcătoare, uitându-se în sus la imaginile tremurate, care abia puteau să facă faţă pe lângă firmele de neon şi luminaţia de pe faţadele hotelurilor şi cluburilor de noapte. Fragmente din sonorul lor amplificat răsunau ca bubuitul tunurilor peste zgomotul circulaţiei. El începuse războiul privind jurnalele de actualităţi în cripta Catedralei din Shanghai şi îl termina acum sub aceleaşi imagini care se repetau – mitraliori ruşi înaintând prin ruinele Stalingradului, marinari americani care îşi îndreptau aruncătoarele de flăcări asupra apărătorilor japonezi ai unei insule în Pacific, avioane de luptă ale *Forţelor Aeriene Regale* care loveau un tren de muniţii într-o gară germană. Prompt, la zece minute interval, caractere chineze umpleau ecranul şi uriaşe armate ale Kuomintangului îl salutau pe victoriosul generalissim Chiang, pe podiumul lui de trecere în revistă de la Nanking. Singurele forţe care nu erau sărbătorite erau comuniştii chinezi, dar ei fuseseră alungaţi din Shanghai şi din oraşele de coastă. Indiferent ce contribuţie aduseseră trupele lor la victoria Aliaţilor, fuseseră demult depreciate, pierdute sub straturile de jurnale de actualităţi care îşi impuseseră propriul lor adevăr asupra războiului.

În cele două luni de când se întorsese în Amherst Avenue, Jim vizitase des cinematografele redeschise din Shanghai. Părinţii lui îşi reveneau încet, după anii de detenţie în lagărul de la Soochow, iar Jim avea timp suficient să circule prin Shanghai. După ce-l vizita pe dentistul rus alb din Concesiunea Franceză, îi spunea lui Yang să-l ducă, într-un Lincoln Zephyr, la *Grand* sau la *Cathay*, acele locuri vaste şi răcoroase unde se aşeza în primul rând şi urmărea încă o dată filmele *Bataan* şi *Doamna luptătoare*.

Yang era uimit de ce ţinea Jim să vadă aceste filme de atâtea ori. La rândul lui, Jim se întreba cum îşi petrecuse oare Yang anii de război – ca valet la un general al regimului marionetă, ca interpret al japonezilor sau ca agent al Kuomintangului, lucrând în secret pentru comunişti? în ziua sosirii părinţilor săi, Yang apăruse cu limuzina, îi vânduse imediat maşina tatălui lui Jim şi se reangajă ca şofer. Yang juca deja în mici roluri în două producţii ale studiourilor de film renăscute din Shanghai. Jim bănuia că, în timp ce el şedea la o nouă dublă reprezentaţie la *Teatrul Cathay*, maşina era

închiriată ca decor de film.

Aceste filme de la Hollywood, ca şi jurnalele de actualităţi proiectate deasupra mulţimii pe Bund, îl fascinau pe Jim la nesfârşit. După lucrările la dentist, pentru maxilar şi pentru vindecarea rănii de pe cerul gurii, începu curând să crească în greutate. Singur la masa din sufragerie, lua mese copioase ziua, iar noaptea dormea liniştit în dormitorul lui, la ultimul etaj al casei ireale din Amherst Avenue, care fusese cândva căminul lui, dar acum părea o iluzie la fel ca şi filmele studiourilor din Shanghai.

În timpul zilelor petrecute pe Amherst Avenue, se gândea adesea la cămăruţă lui din odaia familiei Vincent, din lagăr. La sfârşitul lui octombrie, îi ordonă neentuziastului Yang să-l aducă la Lunghua. O porniră prin suburbiile de vest ale Shanghai-ului şi curând ajunseră la primul punct de control fortificat, care păzea intrarea în oraş. Soldaţii naţionalişti, în tancurile lor americane, întorceau sute de ţărani sărăciţi, fără orez sau pământ de cultivat, care încercau să găsească un refugiu în Shanghai. Orăşele din cocioabe de pământ, cu pereţii, întăriţi cu roţi de camion şi bidoane de benzină, acopereau câmpul lângă stadionul ars de la Nantao. Fumul se mai ridica încă din gradene, ca un far folosit de piloţii americani care zburau peste Marea Chinei de la bazele lor din Japonia şi Okinawa.

Când trecură de-a lungul drumului împrejmuitor, Jim se uită la Aeroportul Lunghua, visând să zboare. Zeci de avioane ale *Marinei* şi *Aviaţiei Americane* stăteau pe iarbă, avioane de luptă recent ieşite din uzine şi avioane de transport cromate care păreau că aşteaptă să fie livrate unei vitrine de expoziţie în Nanking Road.

Jim se aştepta să vadă lagărul Lunghua pustiu, dar, departe de a fi abandonată, fosta închisoare era din nou în activitate, cu noi sârme ghimpate întinse de-a lungul gardurilor. Deşi războiul se terminase de mai mult de trei luni, peste o sută de cetăţeni britanici mai locuiau încă în complexul bine păzit. Familii întregi preluaseră fostele dormitoare din Blocul E, în care construiseră. Apartamente cu pereţi din cutiile cu raţii americane, din containere paraşutate şi baloturi de *Reader*'s *Digest* necitite. Când Jim, căutând cămăruţa lui Basie, încercă să tragă o revistă din aşa-zisul perete, fu gonit brusc.

Lăsându-i pe deţinuţi cu comorile lor, îi făcu semn

şoferului să conducă mai departe la Blocul G. Camera familiei Vincent era acum cartierul general al unei servitoare chineze care lucra pentru o familie de englezi ce locuiau în partea cealaltă a coridorului. Ea refuză să-l primească pe Jim sau să deschidă uşa mai mult decât o crăpătură şi el se întoarse la Lincoln şi îi ordonă lui Yang să facă un ultim circuit al lagărului.

Spitalul şi cimitirul lagărului dispăruseră, iar locul era un câmp deschis, cu cenuşă şi cărbuni, din care mai ieşeau la iveală câteva grinzi arse. Mormintele fuseseră nivelate cu grijă, de parcă erau pregătite pentru amenajarea unor terenuri de tenis. Jim merse printre butoaiele goale de benzină, care alimentaseră focul. Se uită printre sârme la aeroport şi la pista de beton care se îndrepta spre Pagoda Lunghua. O vegetaţie densă acoperea rămăşiţele avioanelor japoneze. În timp ce stătea lângă sârme, urmărind cursul canalului prin valea îngustă, un bombardier american îi trecu pe deasupra lagărului. Pentru un moment, o lumină pală, reflectată de partea inferioară a aripilor lui argintii, alergă ca o fantomă printre urzici şi sălciile uimite.

În timp ce Yang conducea neliniştit înapoi spre Amherst Avenue, supărat într-un fel de vizita la Lunghua, Jim se gândea la ultimele săptămâni ale războiului. Spre sfârşit, totul devenise puţin cam încurcat. El aproape murise de foame şi poate înnebunise puţin. Totuşi, ştia că văzuse lumina bombei atomice de la Nagasaki, chiar în ciuda celor şase sute de kilometri ai Mării Chinei. Ba, mai mult, văzuse începutul celui de-al treilea război mondial şi îşi dădea seama că acesta se desfăşura în jurul lui. Mulţimea care urmărea jurnalele de actualităţi de pe Bund nu sesizase că acestea erau forşpanuri pentru un război care începuse deja. Într-o bună zi, nu vor mai exista jurnale de actualităţi.

În săptămânile dinaintea plecării lui cu mama sa spre Anglia cu vaporul *Arrawa*, Jim se gândea adesea la tânărul pilot japonez pe care i se păruse că-l trezise din moarte. El nu mai era sigur acum că era acelaşi pilot care îi dăduse să mănânce un mango. Probabil că tânărul era pe moarte şi mişcările lui Jim în iarbă îl treziseră. Oricum, anumite evenimente avuseseră loc şi, dacă ar fi avut mai mult timp, poate că şi alţii ar fi revenit la viaţă. Doamna Vincent şi soţul ei muriseră în marşul de la stadion, departe de Shanghai, într-un mic sat în sud-est. Dar Jim

i-ar fi putut ajuta pe prizonierii din spitalul lagărului. Iar Basie o fi murit oare în timpul atacului asupra stadionului, în apropierea nimfelor aurite din loja prezidenţială? Sau el şi locotenentul Price mai rătăcesc încă prin peisajul râului Yangtze, în Buick-ul generalului, aşteptând ca un al treilea război să-i pună din nou în funcţiune?

Jim nu le spusese părinţilor lui nimic din toate astea. Nici doctorului Ransome nu-i mărturisise nimic, căci acesta îl suspecta clar pe Jim că voise să continue să stea la Lunghua după armistiţiu, ca să-şi facă jocurile lui de-a războiul şi moartea. Jim îşi amintea întoarcerea lui în casa din Amherst Avenue şi pe mama şi pe tatăl lui zâmbindu-i slab din fotoliile lor de grădină. Lângă piscina secată, iarba neîngrijită crescuse în jurul umerilor lor şi îi amintea de smocurile de urzici în care zăcuse aviatorul japonez, în timp ce doctorul Ransome stătea pe terasă în uniforma lui americană, Jim ar fi dorit să le explice părinţilor săi tot ceea ce el şi doctorul făcuseră împreună, dar mama şi tatăl său trecuseră prin propriul lor război. Cu toată afecţiunea lor pentru el, ei păreau mai bătrâni şi foarte departe.

* * *

Jim traversă cheiul de la vasul *Arrawa*, uitându-se în sus la jurnalele de actualităţi proiectate deasupra mulţimilor serii. Cel de al doilea ecran, în faţa hotelului *Palace*, era acum alb, imaginile sale cu lupte de tancuri şi armate care salută erau înlocuite de o lumină argintie, care atârna în aerul nopţii, ca o fereastră dintr-un alt univers.

În timp ce tehnicienii armatei din turnul de schele reparau proiectorul, Jim merse peste liniile de tramvai, spre ecran. Observându-l pentru prima dată, chinezii se opreau să se uite în sus, la dreptunghiul alb. Jim îşi scutură mâneca hainei, când un culi cu ricşă dădu peste el, cărând două fete de bar în haine de blană. Feţele lor pudrate erau luminate ca nişte măşti de o lumină fantomatică.

Totuşi, capetele chinezilor se întorceau deja spre alt spectacol. O mulţime se adunase sub treptele *Clubului Shanghai*. Un grup de marinari americani şi englezi ieşiseră prin uşile turnante şi stăteau pe prima treaptă de sus, discutând unul cu altul şi făcând cu mâna, ameţiţi, spre crucişătorul ancorat

lângă Bund. Chinezii se uitau cum aceştia formau un fel de ansamblu de balet. Provocaţi de publicul curios, dar tăcut, marinarii începură să se scălâmbăie la chinezi. La un semnal din partea unui marinar mai în vârstă, bărbaţii îşi descheiară pantalonii largi şi urinară pe trepte.

La zece metri mai jos de ei, chinezii urmăreau fără comentarii cum jeturile arcuite de urină formau un şuvoi spumos, care curgea în jos, spre stradă. Când ajunse la pavaj, chinezii se dădură înapoi, cu feţele lipsite de expresie. Jim se uită la oamenii din jurul lor, funcţionari şi culi şi ţărănci, ştiind foarte bine ce gândeau. Într-o bună zi, China va pedepsi restul lumii şi se va răzbuna crunt.

Cei ce se ocupau cu proiectorul îşi rebobinaseră filmul şi, peste capul. Mulţimii, începu din nou o bătălie aeriană. În timp ce marinarii erau duşi într-un convoi de ricşe, Jim se întoarse la *Arrawa*. Părinţii lui se odihneau în salonul pasagerilor de pe puntea superioară, iar Jim voia să petreacă o ultimă seară cu tatăl său, înainte ca el şi mama sa să navigheze spre Anglia, a doua zi.

Puse piciorul pe pasarelă, conştient că, probabil, părăsea Shanghai-ul pentru totdeauna, pornind spre o ţară mică, străină, din partea cealaltă a lumii, pe care nu o vizitase niciodată, dar care, formal, însemna „acasă”. Totuşi, doar o parte a minţii lui părăsea Shanghai-ul. Restul va rămâne acolo pentru totdeauna, întorcându-se odată cu fluxul, ca şi coşciugele lansate de pe debarcaderele funerare de la Nantao.

Pe sub pupa vasului *Arrawa*, un coşciug de copil se mişca în curentul nopţii. Florile de hârtie se scuturau din cauza vântului unui avion care ateriza, transportând marinari de pe crucişătorul american. Florile formau o ghirlandă mişcătoare în jurul coşciugului, care îşi începea lungul drum spre estuarul râului Yangtze, ca apoi să fie readus de flux printre cheiuri şi bancuri de nisip şi împins din nou spre malurile oraşului îngrozitor.

Sfârşit